

## דברי הכנסת

### הישיבה השלוש-מאות של הכנסת השלוש-עשרה

יום שלישי, ט"ז בשבט התשנ"ה (17 בינואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 15:03

## תוכן העניינים

דברי יושב-ראש הכנסת על ראול ולנברג  
הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה–1995  
(קריאה שנייה וקריאה שלישית)  
הצעות לסדר-היום  
ויצ"ו – הסתדרות עולמית לנשים ציוניות – בת 75  
הצעת חוק עידוד יוזמות נשים (שליטה ובעלות בעסקים – הוראת שעה), התשנ"ד–1994  
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)  
חילופי גברי בוועדות הכנסת  
הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת  
שאלות ותשובות  
דליפת אמוניה  
מיחזור חומרים  
איכות הסביבה ברצועת החוף  
הזרמת שפכים לנחל גדורה  
מפגע רעש בכביש מס' 4  
עלויות הטמנת אשפה  
שכונה של יוצאי הימ"מ ביישוב נווה-שלום  
אפליית חקלאים פרטיים  
קריטריונים לזכאות לדירור  
אכלוס דירות בקריית-גת  
גידול באוכלוסיית המתנחלים בשטחים  
מגבלות בנייה על תושבי שיכון א' בבית-שאן  
אי-מימוש הסכמים עם דיירי האוהלים  
מצוקת מחוסר דירור ממגדל-העמק  
שלטי דרכים ובהם מידע על כבישים, מחלפים וגשרים  
כביש עוקף-יריחו  
איסור רכישת דירות "עמידר" על-ידי נכים וקשישים  
קידום היישובים הבדואיים בנגב  
הרחבת כביש הדרום  
עבודה בשבת בלשכת שר הבינוי  
הכביש למודיעין  
פרויקט קדומים-צפון  
ניתוק שכונה בבאר-שבע עקב שיטפונות  
מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים  
מגורי חיילים משוחררים באתר קרוונים  
תשלום עבור העברת זכויות בחברות משכנות

שכר הדירה המשולם לחברת "עמידר"

כביש משובש בסיבוב מוצא

אכלוס משת"פים בחיפה

עבודות בשבת בעיר מודיעין

שכר דירה לעסקים מוגנים

מכרזים לתכנון קריית הלאום

החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1995

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

דברי היושב-ראש על ראול ולנברג

הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

## דברי יושב-ראש הכנסת על ראול ולנברג

### היז"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת. יום שלישי, ט"ז בשבט התשנ"ה, 17 בינואר 1995.

חברי הכנסת, אנחנו מזכירים היום, עם הפרלמנט השבדי, את אישיותו של ראול ולנברג. אנחנו קיבלנו פנייה מן הפרלמנט השבדי וברצון נעתרים לה ועושים את זה במקביל, באותו יום ובאותן שעות.

ראול ולנברג נולד ב-1912. בגיל מאוד צעיר, כשהוא בן 32, נקלע לתופת בבודפשט וסייע סיוע שכל-כולו גבורה לבני אדם יהודים, מול מכונת הגסטפו האכזרית, בתבונה, בנחרצות, בעיקשות, תוך שימוש בכל הערוצים שעמדו לרשותו כדיפלומט, כנציג של מדינה נייטרלית. סיכן את שליחותו ואת חייו.

חוקרי השואה והעדים למעשי ההצלה שלו הגיעו למסקנה שהוא הציל כ-100,000 יהודים מן המשלוח למחנות ההרג. אינני חושב שיש בהיסטוריה שלנו דוגמה של אדם אחד שקיים כל כך הרבה עולמות. חודשים אחדים עברנו רובנו את חווית ההתייבבות מול הדרמה הקולנועית על מעשיו של שינדלר. אנחנו שומעים בהתפעמות מדי פעם בפעם על גבורתם של חסידי אומות העולם, שעשו את מעשה הגבורה הגדול ביותר, הנשגב ביותר, האמיץ ביותר שאפשר לעשותו. ראול ולנברג הוא בעצם בראש כולם.

בינואר 1945, לפני 50 שנה, כאשר הצבא האדום שחרר את הונגריה מעול הנאציזם, האיש נעלם. ויש ממד טרגי נורא באי-ודאות הזאת. עד כה נמצאו עשרות עדים שראו אותו בנסיבות שונות ובתקופות שונות בבת-הכלא ובמחנות ההסגר של רוסיה. ההיעלמות שלו קשורה באופי האכזרי של הסטליניזם, של משטר סטלין. מצד אחד אנחנו כיהודים חייבים כל כך הרבה לצבא האדום על מעשי הגבורה של מיגור הפאשיזם ושל הצלת יהודים; מצד שני, יש לנו כל פעם גם חשבון נורא נוסף, וזה אחד מהם.

האנשים שעוסקים בעניינו של ראול ולנברג טוענים שעדיין יש סימנים לכך שהוא בין החיים. על כל פנים, לא סופקה הוכחה נחרצת שהוא איננו בין החיים. הקבוצה שעוסקת בעניין הזה בשבדיה, והיא כוללת כמה חברי פרלמנט בשבדיה ואחרים, פנו אלי שאני אעביר בקשה שלהם שבמשרד החוץ שלנו יהיה תיק ולנברג. דווקא במשרד החוץ, כי אנחנו, בהקשר אחר, דאגנו שיהיו כמה תיקים של האכזריים בין אנשי הגסטפו, במשרד המשפטים ובאחרים. כל זמן שאין הוכחה נחרצת שאנשים אינם עוד, שיהיה איזה ליווי.

הנושא הזה הוא במידה רבה מאוד פוליטי ודיפלומטי, במסגרת המארג המורכב של היחסים הבין-לאומיים הגלויים והסמויים והאחרים. אני מפנה מעל במת הכנסת, אני מקווה גם בשם כל החברים שיושבים כאן, דוד לוי שהיה שר החוץ, דן תיכון, דוד מגן, רחבעם זאבי ושאול יהלום, פנייה אל שר החינוך אמנון רובינשטיין, אם הוא יוכל להעביר את הבקשה ואת הפנייה הזאת לממשלה, לממשלה

כממשלה, שישקלו לחדש תיק כזה במשרד החוץ. היה בעבר תיק כזה במשרד החוץ. עצם קיומו של תיק כזה כסוגיה מדינית אנושית יהודית הוא חשוב, ואני לא צריך להסביר את חשיבותו.

בשם הכנסת אני רוצה להעביר רגשות של סבל משותף שלנו, של כל ניצולי השואה ושל כל ניצולי ולנברג, ושלנו כבית-הנבחרים של מדינת ישראל, למשפחה של ולנברג; יש עוד אח בין החיים. ולנברג, אם הוא עדיין בין החיים, הוא בן 82. אני רוצה להעביר בשמכם לפרלמנט השבדי את קריאת העידוד שלנו על הפעילות המגוונת שעושים שם פרלמנטרים בהמשך החיפושים וההתחקות אחרי גורלו של הגיבור, חסיד אומות העולם ראול ולנברג.

אני מודה לכם על ההקשבה.

### **דוד לוי (הליכוד):**

יואיל היושב-ראש, בהתאם לפנייה של הפרלמנט השבדי, להקים גם אצלנו גוף כזה של חברי כנסת שיהיה בקשר עם כמה פרלמנטים בעולם, ביוזמתך כמובן כיושב-ראש הכנסת, על מנת ליצור איזו תנופה פרלמנטרית בין-לאומית לחקר גורלו של ולנברג.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני רוצה לאמץ את ההצעה שלך, אך היא לא פרקטית. יש לנו קבוצה פרלמנטרית מאוד פעילה, בראשות סגן יושב-ראש הכנסת עובדיה עלי, אשר עוסקת במכלול הסוגיות של מאבק נגד הגזענות, האנטישמיות וקסנופוביה. הייתי אומר שהיא עוסקת בסוגיות האנושיות והיהודיות האלה. זו קבוצה מאוד פעילה. בשם הכנסת ועל דעת החבורה הנמצאת כאן, אני מבקש ממך, חברי, חבר הכנסת עובדיה עלי, לקחת את הנושא הזה בידך, ממש באופן פורמלי, כחלק מעיסוק הוועדה שלך. נעביר לכם את כל המסמכים, ונקשר ביניכם לבין הקבוצה השבדית. יש לנו כאן שליחים אשר עוסקים בכך, והם הביאו לנו בזמן האחרון כמה עדויות. כל הסוגיה תהיה בטיפולכם באופן מוסדי.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אני נענה לאתגר ולפנייה, ונייחד ישיבה לנושא. אני מודה לחבר הכנסת דוד לוי על שהעלה את הנושא.

### **היו"ר ש' וייס:**

בסדר גמור. מהשר רובינשטיין, כנציג הממשלה כאן, נבקש שיעניין את הממשלה בנושא זה. תודה רבה, חברי הכנסת.

אנחנו מודיעים שהשרים התורנים היום הם השרים שמעון פרס ויוסי שריד. בינתיים יש לנו כאן שר החינוך, הממלא את החסר. צריך להודיע לשרים התורנים כי יצטרכו לבוא לכאן באיזה שלב.

### **הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995**

#### **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

#### **היו"ר ש' וייס:**

אנחנו עוברים להמשך הדיון בחוק ההסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995. הגיע תורו של חבר הכנסת צחי הנגבי – איננו. חבר הכנסת דן תיכון, הבמה שלך. איך זה הולך, שניים שניים?

#### **דן תיכון (הליכוד):**

כן, שניים שניים.

#### **היו"ר ש' וייס:**

בבקשה, עשר דקות לרשותך. חבר הכנסת לוי, מתי תרצה להשתלב בדיון?

#### **דוד לוי (הליכוד):**

אחריו.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אתמול בשעה 01:30 – – –

#### **דוד מגן (הליכוד):**

היום.

## דן תיכון (הליכוד):

הבוקר בשעה 01:30 עסקנו במה שנקרא הפאשלה או הפאשלות של הממשלה, בפאשלה של הבורסה, החיסכון וקופות הגמל. כבר ציינו את האורות שהיו לממשלה בתחום התפוקה והגידול בצמיחה, אבל הפאשלה הגדולה מצויה בתחום הבורסה. כמובן, ציינו לפני כן את האינפלציה, ואני רוצה להסביר מה קרה בנושא הבורסה.

לאחר שנות שפל, בעקבות משבר המניות הבנקאיות ב-1983, החלה הבורסה להתאושש בשנים 1988-1989, כתוצאה מרפורמה בשוק ההון. הממשלה דאז הכירה בחשיבות הבורסה כמכשיר לגיוס הון, כמכשיר תכליתי לגיוס הון, על חשבון הלוואות הפיתוח המסובסדות. היא הפנתה לבורסה חלק מהכספים של קופות הגמל, ולאט לאט, לאחר שנות משבר ארוכות, החלה הבורסה את מסעה כלפי מעלה.

לשיא פריחתה הגיעה הבורסה ב-1993, ואולי בינואר 1994, לאחר שב-1993 התאפיינה באשראי גדול שהוזרם ללקוחות הבנקים על-ידי הבנקים, באמצעות בנק ישראל. היתה סכנה של מיתון כביכול, מישוה נבהל ממה שקורה במשק, והחליט להציף את המשק בכסף ובאשראי.

הבנקים קראו לעמיתים שלהם, ללקוחות שלהם, ובכל מקום שבו היתה תוכנית חיסכון או כסף שהושקע בפיק"מ, במק"מ, ב"גילאון" ובאגרות חוב לזמן קצר – באו הבנקים מצוידים בטבלאות עם תשואות ענקיות, והוכיחו לציבור הלקוחות שלהם, שהתשואות בשנים שעברו נעו בין 25% לשנה ל-75%. והם אמרו: אם אתה מצוי בתוכנית חיסכון במשך חמש-שבע שנים, התשואה שלך מגיעה רק ל-1.75% או ל-2% במקרה הטוב ביותר. לכן, שבור את התוכנית הזו וניתן לך אשראי. האשראי שניתן על-ידי הבנקים הגיע בדרך כלל לעשרות אלפי שקלים. אדם שבימים כתיקונם לא היה זוכה להלוואה בסכום העולה על 3,000 שקל, זכה פתאום להלוואות בסך 60,000 שקל ו-120,000 שקל, ואתה לא הבנת מה קורה.

אני מוכרח לומר, שאפילו אדם קונסרבטיבי כמוני נקרא לבנק, ונאמר לו: שמע, אתה יודע, יש אופציות אשר עולות במאות אחוזים, ואילו אתה תקוע כשמרן בכל מיני תוכניות חיסכון וקופות גמל שהגיע זמן הפירעון שלהן. הם הראו לי את ההישגים ואת התשואות, וגם אני עמדתי בפני הפיתוי הגדול, עד שנזכרתי כי בכל זאת אני שייך למפלגה שמרנית ליברלית. היססתי, ובצדק, על אף העובדה שלעתים כמעט נשברתי, כאשר חברים הראו לי תיקים שהרווחים בהם הגיעו למאות אחוזים בתוך חודש-חודשיים, כאשר אני נשארתי עם תשואה של 2%-2.5%.

אני אומר זאת, כי באמת קשה היה לעמוד כנגד הלחץ שהופעל על-ידי הבנקים. זה היה גיוס כסף אגרסיבי, עד כדי כך שהכול ניתן ללקוח. פיתו אותנו והבטיחו לו הטבות, אם יקנה קרנות נאמנות שהונפקו על-ידי הבנקים.

שוק ההון התנפח, התנפח והתנפח, עד שלפתע בחודש דצמבר 1993, בישיבה סודית במשרד האוצר, עם צוות סודי אשר עסק בשוק ההון, החליטו שהעניין הזה עומד בפני פיצוץ.

## היו"ר ש' וייס:

אז האזהרה של הנגיד, כאילו מדובר בבועה, היתה נכונה על-פי ההשקפה שלך.

## דן תיכון (הליכוד):

היא היתה נכונה, אבל הוא עשה את ההיפך. הוא ניפח באמצעות האשראי את הבנקים, אשר הזרימו את האשראי לציבור הלקוחות.

רבותי, בישיבה סודית של צוות שוק ההון, בדצמבר 1993, ביום שישי, מתקבלת החלטה שצריך לצנן את הבורסה, שהבורסה מגעת לשחקים. חוזרים, אגב, על אותן שגיאות שאפיינו את שוק ההון ב-1982 וב-1983. שם באוצר יודעים טוב יותר מה טוב לציבור. מתקבלת ההחלטה, והיא מיושמת מייד באמצעות עצירה של האשראי על-ידי בנק ישראל, והציבור אינו מבין את דברי הנגיד על בלון מנופח, כי הציבור עדיין נמצא בטרנס, הבנקים מגייסים כסף, והכסף הזה מושקע בבורסה, אשר עפה למעלה, ואכן בינואר 1994 מגיע מדד המשתנים לשיא של 257.

באותו חודש מתפוצצת פצצת הבורסה, והבורסה מתדרדרת ממדד משתנים של 257, ל-143 ו-146 בימי השפל הגדולים ביותר. שר האוצר אומר: לא התערבתי כאשר זה עלה, ואני לא מתערב כאשר זה יורד. שאלתי אתמול: אם אתה לא מתערב, לשם מה צריך בכלל שר אוצר? הרי אתה בסופו של דבר אחראי, בין במישרין ובין בעקיפין, למדיניות המונטרית שניהלה הממשלה. אבל השר לא התערב, וב-146 נקודות התחילה הבורסה להשתקם, לאחר שנפלה בעשרות אחוזים. אנשים איבדו בן-לילה את כספם, האשראי נדרש בחזרה על-ידי המערכת הבנקאית, אך כמובן לאנשים לא היה כסף כדי להחזיר את האשראי שקיבלו. הרי הבנקים לא עניינו כלל את הציבור בשאלה, מה יקרה אם הבורסה תיפול. היה צריך להחזיר 7-8 מיליארדי שקלים שלא היו לציבור. הוא נלחץ על-ידי הבנקים – ואלה הגורמים אשר הביאו להעלאת הבורסה ולנפילתה.

בפעם הראשונה אני אומר, כי לממשלה ולבנק ישראל היה חלק בניפוח הבורסה, בין במישרין ובין בעקיפין. הם חשבו לווסת דבר שאי-אפשר לווסת. הם רצו לפרוס רשת תחתונה כדי שהבורסה תרד ב-10%-20%, דבר שהוא בלתי אפשרי, נידון לכישלון בבירור, אבל שם ישבו אנשים שכנראה לא הבינו את המכניזם הזה שנקרא בורסה.

הבורסה ירדה ל-145, 146, 143, והחלה לאט לאט לעלות והגיעה ל-190, 195. הציבור ספג את המכה, אבל כמה אנשים ממולחים החלו לקנות, וזה עלה ל-195, 190, ירד ל-170, עלה ל-185, ואז בא שר האוצר עם ההמצאה המהפכנית שלו, צעד מספר שתיים, הטלת מס רווחי הון על הבורסה.

אמרו לנו, כמובן, מה אתם רוצים, המס הזה לא משפיע על הבורסה כלל. ראשית, אני רוצה לקבוע בבירור, כי מאז הוטל המס, ירדה הבורסה ב-20%. נכון שתחילת המפולת, מקורה בהחלטות שנתקבלו באיזה בנק מרכזי, אבל ההמשך הוא בהחלט תוצאה של המס על הבורסה.



אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, כמי שכנראה קרוב אל שוק ההון, עקבתי אחריו בשבועות האחרונים – – –

**היו"ר ש' וייס:**

בסוף אני אצטייר פה כרוקפלר.

**דן תיכון (הליכוד):**

כדי לעקוב לא צריך להיות רוקפלר, ואפילו לא רוטשילד.

**היו"ר ש' וייס:**

באמצעות קופות הגמל כולנו קרובים לשוק ההון.

**דן תיכון (הליכוד):**

אני חוזר ואומר, הבורסה מצויה היום ברמת מדדים של 162, כ-20% פחות מהרמה שאפיינה את השוק הזה לפני הטלת המס. ועל ההונאה הגדולה בהטלת המס, הרי כל חברי הבית יודעים.

אני רוצה לסיים בצמד מלים שהזכיר יושב-ראש הכנסת – קופות הגמל. לחבר הכנסת שבח וייס יש, כמו לכל אזרח במדינת ישראל, קופת גמל, ואני מניח שהוא פתח את התוכנית הזאת, את קופת הגמל, לפני כ-15 שנים ויותר. הכסף שלו חופשי היום. היקף הצבירה בקופות הגמל מגיע היום ל-90 מיליארד שקלים, וחברי הכנסת יכולים, לאחר 15 שנים, למשוך את הכסף.

אומרים לנו שהמשבר בבורסה כלל לא השפיע על כלכלת ישראל. ועוד איך השפיע. ניקח את יושב-ראש הכנסת, שהודה באומץ לב שיש לו קופת גמל.

**היו"ר ש' וייס:**

יש לי בקשה, תעביר את הדוגמה למישהו אחר. חבר הכנסת מאיר שטרית הגיע עכשיו, אני מנדב אותו.

**דן תיכון (הליכוד):**

אני רואה שאתה מרגיש לא נוח. אני לא יודע למה. יש 4 מיליוני חשבונות בקופות הגמל.

## היו"ר ש' וייס:

אני מרגיש לא נוח אם אני מודל למשבר בבורסה.

## דן תיכון (הליכוד):

יש לנו קופת גמל, חסכנו את הכסף במשך 20 שנה, ואמרו לנו שהחיסכון שלנו לא ייפגע. זה שפתחנו תוכניות חיסכון, השקענו בקרנות הנאמנות והפסדנו 70%–80% מכספנו, ניחא. אבל היה לנו חיסכון לעת זיקנה, קופת גמל, תשואה של 3%–4% בשנה, השקעה סולידית.

אדוני היושב-ראש, בעוד כמה ימים יקבלו 4 מיליוני עמיתים, שחסכו בקופות הגמל, מכתב מן הבנק שמודיע להם, שהשנה לא היתה שנה טובה בשוק ההון, כידוע לך, ונגרמו לך הפסדים. לא נורא, הפסדת 8%, חבר הכנסת זיסמן, 8% ריאלית מהיקף הצבירה שחסכת במשך 15 שנים ומעלה. ואתה, כמו מרבית האזרחים במדינת ישראל, שואל את עצמך שאלה אחת: איך זה יכול להיות? הרי חסכתי כל ימי חיי בקופת גמל סולידית ופתאום מודיעים לי שערך כספי ירד ב-8% ריאלית.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, ה"שוק" שיקבלו אזרחי מדינת ישראל, 4 מיליוני עמיתים, חבר הכנסת דיין, כשהם יקבלו את המכתבים מקופות הגמל "גדיש", "תמר", וייאמר להם שהם הפסידו 8% ריאלית, הוא יהיה כנראה "שוק" שדומה ל"שוק" שיפקוד את אזרחי ישראל כשיקבלו את תלוש המשכורת שלהם ב-1 בפברואר 1995.

כששאני אומר שהציבור הפסיד כ-8% מהיקף החיסכון שלו, אני שואל: למה, מדוע, מי אחראי, איך זה קרה, מדוע אנחנו לא יודעים, ויש הרבה שאלות סביב העניין הזה. השאלה העיקרית שצריכה להיות מונחת לפנינו היא, מי יבדוק את מה שקרה בשוק ההון, ובשוק ההון מצויים למעלה מ-70% מאזרחי מדינת ישראל שסבלו אבדות קשות, שהוכו שוק על ירך בשל מדיניות לא נבונה.

רק כדי להבין, אתם יודעים שיש זיכוי וניכוי על החיסכון שלנו באמצעות קופות הגמל בסוף השנה. תראו מה קרה השנה, והציבור לא טיפש; לקראת סוף השנה השקיעו האזרחים, בעיקר בעלי החשבונות, כ-1.5 מיליארד שקל בקופות הגמל כדי ליהנות מן הזיכוי המיוחד. אבל מנגד משכו האזרחים, בשל ההפסדים, כ-2.5 מיליארדי שקלים, דבר שאין לו אח ורע. היקף הצבירה בקופות הגמל קטן נטו ב-700 מיליון שקלים, דבר שאין לו אח ורע, דבר שמסביר את מה שקרה בתחום הצריכה.

הציבור הצביע אי-אמון במדיניות המונטרית, במדיניות ההשקעות שהוכוונה על-ידי הממשלה. איש לא מבין מה קרה להם, ושר האוצר אומר: אני לא מתערב כשזה עולה, אני לא מתערב כשזה יורד. מתי הוא כן מתערב, אדוני היושב-ראש? האם הוא שר האוצר של מדינת ישראל או שהוא איזה עב"ם שהגיע מעולם אחר? תודה.

## היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת דן תיכון.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חבר הכנסת דוד לוי, אם ירצה.

## מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, עליתי על מנת להתייחס לטענות השונות והמשונות שמושמעות על-ידי דוברי הממשלה השונים נגד הפעלתו של יום חינוך ארוך, הצעה שמוגשת על-ידי לכנסת הזאת בפעם החמישית, והפעם היא גם נתמכת על-ידי ידידי חבר הכנסת אלי דיין. לתימהוני הרב, מושמעות טענות כל כך מוזרות מאז התחלנו בפרשה הזו, בחוק ההסדרים במשק, שמצאתי לנכון, אדוני היושב-ראש, להקדיש את עשר הדקות האלה כדי לדון בטענות הללו.

הטענה הראשונה, אדוני היושב-ראש, היא, שלפתע כולם מתחילים לדאוג לבריאותם של הילדים בבתי-הספר בישראל. אתה שומע טענות: אי-אפשר להפעיל יום חינוך ארוך כי אין מזגנים בכיתות, אין שטיחים בכיתות והתנאים לא מתאימים להפעלת יום חינוך ארוך. אני שואל: ריבוננו של עולם, איזה מין טענה מצחיקה זו? ואם לא יהיה יום חינוך ארוך, יהיו מזגנים בכיתות? יהיו שטיחים בכיתות? ואם אין יום חינוך ארוך והם הולכים לבתיהם בצהריים, בבתים של הילדים האלה, שאני מדבר עליהם והם מטרידים אותי, ילדי המצוקה, אלה שנמצאים בערי הפיתוח, אלה שנמצאים בשכונות המצוקה, האם בבתיהם יש שטיחים מקיר לקיר? יש מיזוג אוויר?

אני מכיר, אדוני היושב-ראש, ילדים רבים שאפילו ארוחת צהריים בבית אין להם, ומדברים על מיזוג אוויר ושטיחים. אני מוכרח לומר, שהדברים נאמרים אולי על-ידי אנשים שאין להם אחיזה בקרקע ולא יודעים על מה מדובר. זו טענה אחת.

הטענה השנייה. אומרים: מהיכן ניקח מורים שילמדו אחר הצהריים ביום חינוך ארוך? יורשה לי, אדוני היושב-ראש, להביא לידיעת הכנסת והציבור, שלמשל קרן קרב, זו קרן שמופעלת בשיתוף פעולה בין צ'רלס ברונפמן, שהקים את הקרן הזאת בזמנו, לבין ממשלת ישראל, משרד החינוך; קרן זו מפעילה היום ב-140 בתי-ספר בארץ יום חינוך ארוך, ושותפים לזה היום למעלה מ-100,000 ילדים. הקרן כולה נותנת לכל העניין הזה 8 מיליוני שקל. יתר הכסף ניתן על-ידי הממשלה ועל-ידי ההורים והרשויות המקומיות, כאשר ההורים והרשויות המקומיות, לא רק רוצים יום חינוך ארוך, אלא משלמים כמעט מחצית מהעלות של הפעלת יום חינוך ארוך באמצעות קרן קרב. למרות זאת, אומרים לי שההורים לא מעוניינים ביום חינוך ארוך. אני מציע שיצאו לשטח וישאלו את ההורים.

אני מציע שיצאו לשטח ויראו את המשפחתונים. כידוע לך, הם פועלים אחרי גני-ילדים חובה, כשהילדים גומרים בשעה 13:00, מה עושות האמהות המסכנות, שעובדות עד השעות 16:00-17:00? הן דואגות שתבוא הסעה למעון או לגן-הילדים, תסיע את הילד מהגן או מהמעון למשפחתון. בדרך כלל, זו אשה שמחזיקה בביתה שישה-שבעה ילדים, מעסיקה אותם עד השעה 16:00, נותנת להם ארוחה, משחקת אתם. משלמים כמובן על ההסעה ומשלמים למשפחתון הזה עוד 500 שקל

בחודש, כדי שהאמא תוכל לחזור מהעבודה ולקחת את הילד מהמשפחתון הביתה. משפחתונים כאלה, אדוני היושב-ראש, יש בארץ לא מאות, אלא אלפים. אז באים ואומרים לנו שההורים לא רוצים יום חינוך ארוך.

אני מוכן שיפעילו יום חינוך ארוך, כמו שאנחנו מבקשים, של שמונה שעות ביום עם הפסקה בשעת הצהריים, כלומר, עד השעה 17:00, על בסיס וולונטרי. אנחנו נפעיל את בתי-הספר עם חינוך בלתי פורמלי אחרי הצהריים וגם את גני-הילדים, ומי שאינו רוצה לשלוח את הילד שלו, "מויחל טויבס", שלא ישלח.

### **אברהם הירשזון (הליכוד):**

אפשר לקבל פירוש למלים האלה?

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

"מויחל טויבס" בערבית זה מוחל טובות.

אחרי שנתיים-שלוש שנים אני רוצה לראות כמה הורים לא ישלחו את ילדיהם ליום חינוך ארוך.

בלי להשמיץ, חלילה, אני יכול לספר לכם, שאני גר ביבנה, שהיתה בעבר מקום קשה מאוד. אני גדלתי וגרתי שם, ולשמחתי זכיתי להיות שם ראש המועצה ולהפוך אותה לעיר ואם בישראל. ואני אומר לך, אדוני היושב-ראש, שהכלי היחיד שבאמצעותו הצלחתי להפוך את יבנה מקצה לקצה היה מערכת החינוך.

היה אז שר חינוך שאני מבקש להזכירו לטובה, אהרן ידלין, שהלך אתי על פרויקט של הפעלת הוראה יחידנית ביבנה. עשינו ביבנה ניסוי, כמו במעבדה לאומית, להפעלת שיטת הוראה יחידנית, שבה כל ילד מתקדם לפי הקצב האישי שלו. משרד החינוך השקיע בזה אז מיליוני דולרים מדי שנה, רק בנתיבת חומר לימודים בשביל תלמידי יבנה, שלשמחתי הפך להיות היום נחלת רבים מאוד מבתי-הספר בארץ. ויבנה אכן השתנתה מקצה לקצה. מדוע? מפני שהורים בתל-אביב, בראשון-לציון וברחובות ידעו, שבבואם ליבנה הם יוכלו לגור בבית שבנייתו זולה בהרבה, אבל ידעו גם שהילד שלהם יכול לקבל שם את החינוך הטוב ביותר שיש בארץ. ואז לא היתה להם בעיה לעבור לאזור פיתוח.

אבל הדבר החשוב בכל העניין הזה היה שהצלחתי לעצור את המצוקה ביבנה, לגרום לכך שילדים נוספים לא ינשרו ממערכת החינוך. אדוני, אני מזמין אותך לבדוק ולראות שבשנים שלפני שעזבתי את העיר 98.5% מילדי יבנה גמרו בגרות. היום השיעור הזה עומד על 70%. אני עזבתי את יבנה לפני שמונה שנים.

**רון נחמן (הליכוד):**

אז מה קרה, ראש המועצה איננו טוב?

**מאיר שטרית (הליכוד):**

מדוע? 70% זה רע? זה עדיין שיעור מהגבוהים בארץ.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

70% מהניגשים לבחינות?

**מאיר שטרית (הליכוד):**

בזמני זה היה האחוז מהמחזור, לא מהניגשים לבחינות אלא מהמחזור כולו, מהשנתון כולו. אני יודע שעכשיו עוברים את מבחני הבגרות 70% מהניגשים. ולפי מיטב ידיעתי, בין 60%-ל-65% מהמחזור, וזה נחשב לשיעור מהגבוהים בארץ גם היום.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

יש הבדל גדול בין ניגשים לבחינות לבין המחזור כולו.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

בוודאי, בוודאי. שר החינוך עובד קשה מאוד כדי להביא לשינוי גדול במספר המצליחים מתוך השנתון, לא מתוך מספר הניגשים. ודאי שיש הבדל גדול בין שני הדברים.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אחוז המצליחים צריך להיות מהשנתון.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

התוצאה צריכה להיות מהשנתון, אני מסכים אתך.

הכלי הזה הוכיח את עצמו, ואני מדבר על סמך ניסיון, לא סתם כך באוויר.

**רון נחמן (הליכוד):**

הסוכנות עזרה לך ביבנה?

**מאיר שטרית (הליכוד):**

כן, עזרה. בניתי ביבנה באותה תקופה 26 פרויקטים בעזרת כספי תרומות.

**רון נחמן (הליכוד):**

עם הסוכנות?

**מאיר שטרית (הליכוד):**

עם הסוכנות.

**רון נחמן (הליכוד):**

האם אתה יכול להתייחס ברגע אחד לאי-השתתפותה של הסוכנות ביישובים – – –

**מאיר שטרית (הליכוד):**

רון, אתה הרי יודע, שבהיותי גזבר הסוכנות העליתי הצעה בהנהלה הציונית ובחבר הנאמנים של הסוכנות, שלצערי לא עברה, שהסוכנות אכן תאשר מתן תרומות של הסוכנות גם מעבר ל"קו הירוק". לצערי הרב, ההסתדרות הציונית אינה מוכנה לתת פרוטה מעבר ל"קו הירוק", גם לא בירושלים המזרחית.

**רון נחמן (הליכוד):**

ומה המשמעות האופרטיבית של הדבר הזה?

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

הטענה שלהם היא, כי זה יפגע בהסכם שיש לסוכנות עם ארצות-הברית בעניין מס הכנסה, ואני אומר לך, ואמרתי זאת גם אז בסוכנות, שהטענה הזאת היא עורבא פרח. אין לזה ידיים ורגליים, שלטונות מס ההכנסה בארצות-הברית אינם מתנגדים להעברת תרומות אל מעבר ל"קו הירוק".

### **רון נחמן (הליכוד):**

אז מה המשמעות האופרטיבית שיש לדבר הזה על ילד בכיתה א' – – –

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

תן לי להסביר לך. עובדה היא שבכספי הסוכנות משתמשים היום מעבר ל"קו הירוק" באמצעות הג'וינט, וגם במקומות אחרים בעולם. המשמעות של הדבר היא, שאתה כראש מועצה צריך להתמודד רק עם הכספים שיש לך. אבל אתה עושה זאת יפה מאוד גם בלי הסוכנות. עובדה היא, שאתה בעצמך הצלחת לגייס כספים בחוץ-לארץ, אנשים רצו לתרום לך ותרמו.

עכשיו אני מבקש לחזור לנושא, כי אתה ניתקת את קו המחשבה שלי.

הטענה שההורים כאילו לא רוצים יום לימודים ארוך, זו טענה מגוחכת. עובדה היא שעשרות אלפי הורים משלמים מדי חודש 500 שקל כדי שילדיהם יהיו בשעות אחר הצהריים במשפחתונים. עשרות אלפי אמהות משלמות מאות ואלפי שקלים לחודש למטפלות שיחזיקו את הילדים משעות הצהריים ואילך, עד שהן חוזרות מהעבודה. אבל מה גורלם של ילדי המצוקה שהוריהם לא יכולים להעסיק מטפלות? מה גורלם של אותם "ילדי מפתח"? ילדים אלה באים הביתה, פותחים את הדלת ונשארים לבדם בבית, או מסתובבים ברחוב. האומנם להישאר בבית לבד זו אלטרנטיבה טובה יותר מיום לימודים ארוך? זו טענה באמת מגוחכת.

ונשמעת גם טענה שלישית, אדוני היושב-ראש, וזה כבר עניין פוליטי. מאיימים – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

זה משפט סיכום במחזור זה.

### מאיר שטרית (הליכוד):

במחזור הבא אשמיע שלוש טענות נוספות. אני מבקש רק לסיים עכשיו את הטענה הזו.

### היו"ר ש' וייס:

אוזנינו קשובות. אני אתכם עד 02:00.

### מאיר שטרית (הליכוד):

מאיימים על חבר הכנסת אלי דיין שלא יתמוך בהצעת החוק ואומרים עליו: הוא עושה צחוק מהקואליציה, הוא עובד נגד הממשלה. אגב, אני לא שמעתי איומים כאלה על חיים רמון, שהלך נגד הממשלה במפורש ובפומבי בעניין ההסתדרות. שם, מותר. אבל כשמדובר ביום לימודים ארוך לאוכלוסיית מצוקה, אסור.

אבל לא רק זאת. אומרים עוד שהוא מתפרע. אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב-ראש, ואתה כבר יודע זאת, שכאשר הביאו את הסכם אוסלו לאישור הכנסת, אני מרדתי במשמעת הסיעתית של מפלגתי, ולא הצבעתי נגד ההסכם, כמו שהמפלגה שלי רצתה שאעשה לפי משמעת קואליציונית, ואז אמרו לי חברים מספסלי הקואליציה: כל הכבוד, זה היה נכון, טוב שעמדת על דעתך. אבל כששאלו מעז לעמוד על דעתו ותומך ביום חינוך ארוך, אומרים לו: אתה פורע חוק. ובכן, זה לא מקובל עלי. גם זו טענה מגוחכת.

אני שמח, אדוני היושב-ראש, שיושבות כאן ביציע נשות ויצ"ו, ואני מברך אותן ליום ויצ"ו ה-75. תשאל אותן כמה כסף הן משקיעות היום – – –

### היו"ר ש' וייס:

לא, לא. אנחנו לא מנהלים דו-שיח עם האורחים.

### מאיר שטרית (הליכוד):

לא דו-שיח, אבל כמה כסף הן מוציאות במעונות יום, והאם אומנם יש ביקוש למעונות יום בשעות אחר הצהריים, ולמשפחתונים, לעוד מעונות ולעוד משפחתונים, מפני שאין יום חינוך ארוך ואין להורים ברירה.

אני מציע לממשלה שתדד מהעץ שטיפסה עליו ותתמוך ביום חינוך ארוך. זו תהיה מהפכה חברתית אמיתית בארץ.



## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בדיון. אני מפנה אליכם בקשה, שלא לערב את היושבים ביציע בסימפוזיון שלנו פה. יושבות כאן אורחות רצויות שלנו, ועוד מעט נקבל אותן בברכה.

חבר הכנסת רון נחמן, בבקשה לסיבוב שלך. יש לך עשר דקות.

## **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אם אתה כבר מברך את האורחות, אני רוצה להפנות תשומת לבך לקבוצת אורחות מעפולה – – –

## **היו"ר ש' וייס:**

אני אברך אותן כאשר הן תתיישבנה.

## **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בשמו של חבר הכנסת עובדיה עלי אני מברך את הקבוצה מעפולה ואת כל שאר האורחים שיהיו כאן. אבל לגופו של עניין, אנחנו דנים עכשיו בחוק ההסדרים, מעבר לברכות.

אדוני היושב-ראש, אחרי לילות השימורים שעשינו בדיון הקודם על חוק ההסדרים, דווקא היום, אחרי כל סיפורי פוגי, ואתם בוודאי מכירים את סיפורי פוגי, עם מוזיקה ושירים – אתה בוודאי מכיר את הלהקה ששרה את כל השירים האלה. זה מזכיר לי את חבורת הזמר שהיום קוראים לה ממשלת ישראל.

## **מאיר שטרית (הליכוד):**

זבל?

### רון נחמן (הליכוד):

זמר, זמר. לא זבל, חס וחלילה. אני רוצה להיות רציני. לא חבורת הזבל אלא חבורת הזמר. ולמה חבורת הזמר? כאשר אתה שומע את המנצח רבין מדבר, עם השרביט שלו, ואומר: אני אנווט, אני אקבע, השרביט בידו של המנצח יכול לסמן קיומה של תזמורת, אבל מה אנחנו רואים? שר המשטרה מזמר זמר מסוים, הוא מספר זמירות ומביא את המלים עם דוחות חדשים.

מה אומר שר האוצר – שיבוא ויגיד את זה, הוא גם אמר שאין מכתב על ירושלים, הוא אמר, so what. שר האוצר אומר – הוא לא יודע מה שהוא מדבר. שר הבינוי, מה הוא אומר? דברים אחרים. השרה שולמית אלוני, מה היא אומרת? אדוני חבר הכנסת דוד לוי, השרה שולמית אלוני במצו-סופרן בצד השמאלי של המקהלה. השר שמעון שטרית בבריטון באגף הימני. כך כשאני מסתכל על כל חבורת הזמר הזאת, אני לא יודע באיזה קול הם משדרים. הציבור שרואה ושומע את הקולות מתקשה להבין על מה מדברים.

אביא דוגמה. מהי הדוגמה הטובה ביותר – חבר הכנסת שטרית, אני הקשבתי לך בנושא החינוך, שחזרת עליו פעם אחר פעם, אולי כדאי שתקשיב מה יש לי לומר על הממשלה, על חבורת הזמר. תראה, אני רוצה שתבין, ידע עם ישראל איך משטים בו, ידע עם ישראל איך עושים ממנו צחוק.

### מאיר שטרית (הליכוד):

אני מאמין גם בשר המשטרה וגם בשר האוצר.

### רון נחמן (הליכוד):

אתה בוודאי צריך להאמין לשר המשטרה.

### היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רון נחמן, אתה לא צריך לכעוס על הקואליציה, תראה איך היא השאירה לכם את הבמה, לא שולחת נואמים, נותנת לכם 300,000 צופים; אתה צריך להודות להם, תסתכל.

### רון נחמן (הליכוד):

השר היחיד שאני חייב לשבח אותו מעל הדוכן, ואני לא יודע אם אני לא מעניש אותו כאן היום בזה שאני משבח אותו, הוא דווקא השר רובינשטיין ממרצ. אתה היית פרופסור שלי למשפטים באוניברסיטה, השר רובינשטיין. גם השר ליבאי וגם הפרופסור שבח וייס לימדו אותי. אני אומר לך, צר לי שאני צריך לשבח אותך כאן, לא משום שאתה יושב כאן עכשיו, כי באמת המשרד שלך עושה

את הדברים כמו שצריך, והיה צריך לעשות עוד יותר, וחבר הכנסת מאיר שטרית אמר את מה שאמר  
— — —

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

יום חינוך ארוך – קיצצו 100 מיליון שקל.

### **רון נחמן (הליכוד):**

הוא אמר, שהמטרה האסטרטגית של המשרד היא יום חינוך ארוך, מיזוג אוויר בבתי-הספר, מפעל הזנה, סיוע למורים. אמרת את זה; נכון, אדוני השר? אני מחזק את ידיך. אבל שאר השרים, המקהלה של חבורת הזמר, מה הם אומרים? בוא אני אגיד לך מה: הפסדי קופות הגמל. למה הפסידו אזרחי ישראל בקופות הגמל? בגלל יהודה ושומרון. למה נפלה הבורסה? בגלל יהודה ושומרון. למה לוקחים מיליארדים להסכם הקיבוצים? בגלל יהודה ושומרון. למה לקחו מיליארדים לקופת-חולים? בגלל יהודה ושומרון. למה יש בעיות בערי הפיתוח? – והיום ישבנו ודנו בהחזרי מס של 7% בחוק ההסדרים, שלא העברנו ב-31 בדצמבר לערי הפיתוח – גם זה בגלל יהודה ושומרון. למה השכונות מופקרות ויש עוני בשכונות – בוודאי, בגלל יהודה ושומרון.

חבר הכנסת דוד לוי, אתה זוכר שבתעמולת הבחירות אמר המיועד לראשות הממשלה: אנחנו ניקח 4 מיליארדי שקל מהכספים ששפך הליכוד – איך הוא אמר, המיליארדים ששפכו בהתנחלויות, 4 מיליארדים בשנה, אנחנו ניקח אותם, ואנחנו נעשה סדר עדיפויות חדש, ניתן את זה לחינוך. השר רובינשטיין, יש לך 4 מיליארדי שקל בתקציב 1995 לחינוך, נוסף על מה שקיבלת? אין. שרת העבודה והרווחה, איפה את?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

התשובה היא, שיש לי תוספת של למעלה מ-4 מיליארדי שקל בהשוואה לתקציב של — — —

### **רון נחמן (הליכוד):**

זה נכון. מאין הגיעו 4 מיליארדי שקל?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

— — — מ-6.2 ל-14 מיליון — — —

### **רון נחמן (הליכוד):**

הוא גדל. התקציב של משרד החינוך – ואני שיבחתי אותך, רק אני שואל: מאיפה המקורות? מאין המקורות? האם מכך שלקחו את הכסף מיהודה ושומרון ופתאום העבירו את זה לשכר המורים? לא. הרי שר האוצר אמר שהתוצר גדל ויש הכנסות נוספות ויש מסים נוספים. והרי אנחנו הגדלנו את התקציב בשנה שעברה ולפני שנתיים כי היו עודפים תקציביים, אז הגדילו את זה. אבל זה לא היה משום שב-1994-1995 פתאום הפסיקו את הבנייה בהתנחלויות, הפסיקו את שפיכת הכספים, ומצאו קופת זהב שמשמשת לכול.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

בכמה גדל התוצר?

### **רון נחמן (הליכוד):**

התוצר גדל משום שהפעילות במשק גדלה.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

למה היא גדלה? ולמה האבטלה ירדה?

### **רון נחמן (הליכוד):**

היא גדלה משום שהממשלה הזאת היא ממשלה מצוינת, וכיוון שהממשלה הזאת מצוינת, תשאל את הציבור למה – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

אדוני השר, אתה יכול להשתלב בדיון באיזה שלב.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

ביקשתי להשתלב.

### **רון נחמן (הליכוד):**

הממשלה הרי מצוינת והיא עשתה דברים גדולים והכלכלה נהדרת. ובכן, בוא נצא עכשיו לרחוב ונשאל עשרה אנשים ברחוב: אם כל כך טוב, למה כל כך רע? אם הממשלה הזאת כל כך טובה, למה היא יורדת בסקרים? מה אתה חושב, שאם יגידו לעיתון Time שאתם אומרים שטויות, אז ה-Time אומר שטויות? מה אתה חושב, שאפשר לרמות את כל הציבור כל הזמן? מה אתה חושב, שאפשר להגיד להם "בנינו כבישים"? אי-אפשר.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

חבר הכנסת נחמן רון, התשובה היא שהממשלה יורדת אך ורק בגלל דבר אחד – בגלל חוסר אחריות של שרים בממשלה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני חוזר על מה שאמרת. אתה אומר שהיא יורדת אך ורק בגלל חוסר אחריות של שרים בממשלה. רק בגלל זה היא צריכה ללכת הביתה. הרי לפי החוק – אתה יודע, כפרופסור למשפט קונסטיטוציוני, אני למדתי אצלך – חברי ממשלה, שר בממשלת ישראל חייב בחובת נאמנות לממשלה. אם הוא נוקט דעה שונה משל הממשלה, יש לו שתי אפשרויות: או שיצא או שיפטרו אותו. אני שואל שאלה: איפה המנהיג, איפה המנווט, למה הוא לא עושה את זה? לפי דעתי, על-פי השיטה שלמדתי בפקולטה למשפטים בתל-אביב היו צריכים עכשיו להוציא לפנסיה לפחות שישה שרים, אולי זה היה עושה רענון.

הבעיה שלי, אדוני היושב-ראש, היא חמורה ביותר עם התקציב הזה, וכאשר דנו עליו אני הבעתי את דעתי. יש תופעה שהציבור חייב לדעת עליה, אדוני היושב-ראש, שמס הבריאות אשר הוטל בשיעור של 4.8%, פלוס מס ארגון שבאמצעי רמייה הושג דרך הסכמי עבודה קיבוציים, יטיל למעלה מ-5.5% הוצאה נטו על הציבור.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

לא באמצעי רמייה, אלא באמצעי כפייה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

והכסף הזה לא יובא בחשבון המדד. כלומר, מכניסים לך יד אחת לכיס הימני ולוקחים 4.5% מס בריאות; מצד אחר, במקום להכניס לך דרך תוספת היוקר, לך השכיר, את הכסף שגנבו מהכיס הימני, לא מחזירים אותו, ועשו גנבה כפולה, פעם לקחו ופעם לא מחזירים בתוספת היוקר את הכסף הזה.

שאלתי היום: איך משלמים חברי הקיבוצים? יש כאן דבר אבסורדי. חבר הכנסת שטרית, זה דבר מדהים, אתה יודע. היום, כשלמדתי את השאלה איך ישלמו חברי הקיבוצים את מס הבריאות – לא אתה כתושב מדינת ישראל, לא חבר הכנסת שבח וייס, אתה עשירון עליון, בכלל אתה נידון – – –

### היו"ר ש' וייס:

אנחנו עליון?

### רון נחמן (הליכוד):

אתה עשירון עליון. כולנו עליונים. ודאי. זה העשירון העליון.

אני אגיד לך, אדוני היושב-ראש, מה למדתי היום ומצאתי. מצאתי כך: חברי הקיבוצים ישלמו 4.8%, לפי מה שמוגדר בביטוח הלאומי אחזקת אדם. מה זו אחזקת אדם? זו נוסחה שקובעת, שלמוסד לביטוח לאומי אתה לא משלם לפי גובה הכנסות, אלא לפי מה שהמוסד לביטוח לאומי קבע שצריך לתת לבן-אדם לצורך אחזקתו בחיים. מתי עושים את זה? עושים את זה למסכנים. שאלתי שאלה: למה הקיבוצים נכנסים לקטגוריה הזאת? תקשיב מה ההסבר, זה פשוט לא נורמלי. ההסבר הוא פשוט: כיוון שלקיבוצים אין הכנסות, הם בהפסדים, אז למעשה אין להם רווחים. אין להם רווחים, אז קובעים להם סף של כאלה מסכנים. זאת אומרת, הקיבוצים יקבלו 10 מיליארד שקל מתקציב המדינה, 200,000 שקל לכל קיבוצניק מחיקת חוב, ובמקביל תסתכל מה קורה, הם מקבלים הנחות כמו המסכנים במדינת ישראל.

### היו"ר ש' וייס:

בבקשה לסיים. השאר בסיבוב הבא.

### רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לכך אפשר לקרוא שנטל המס הוא אותו נטל על הכול?

ואסיים את הסבב הזה ואומר, אדוני השר אמנון רובינשטיין: הבעיה היא לא יהודה, שומרון ועזה ולא הסדרי קופת-חולים, הבעיה היא גם לא הקלקולים בממשלה. הבעיה היא אובדן אמינות של הממשלה. הממשלה מאבדת את אמינותה, ואת הדבר הזה אני מבקש להדגיש. תודה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. תהיה לך עוד הזדמנות לומר זאת.

עכשיו אני מזמין חברים לחמש דקות. חמש דקות לחבר הכנסת עובדיה עלי, ואחר כך חמש דקות לחבר הכנסת דוד מנע, ואז אנחנו נקבל את פניהן של האורחות שלנו מויצ"ו.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, היושב-ראש בירך את נשי ויצ"ו. אני מצטרף לברכות – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

אני עוד לא בירכתי. הברכה שלי תבוא במועדה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אני מצטרף לברכות. ואני מבקש גם לקדם בברכה את ידידי תושבי עירי עפולה שנמצאים כאן, ובראשם מנכ"ל העירייה, ידידי אפרים לב. שמעתי על ההופעה היפה של חבורת הזמר, ואני מודה להם על כך.

אדוני היושב-ראש, לפני שבועיים אושר תקציב המדינה. ואני מבקש לשמוע משר החינוך שיושב כאן ומייצג את הממשלה, מה קרה בשבועיים האחרונים שצריך כבר להגיש הצעת קיצוצים של 720 מיליון שקלים. מה קרה? האם פרצה מלחמה? האם היה איזה אסון טבע? מה קרה?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

התשובה פשוטה. היה משא-ומתן על עסקת חבילה שהיתה מונעת את הצורך בקיצוץ הזה. לדאבוני הרב, עסקת החבילה הזאת לא עלתה יפה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

ההסבר הזה הוא הסבר דחוק.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

הוא דחוק, אבל הוא אמיתי.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

הוא אמיתי, אבל דחוק. ידידי שר החינוך, אתה יודע שאני מאוד מכבד אותך, ואמינותך ידועה. אם אתה אומר, זה בוודאי נכון. אבל ההסבר הזה מאוד מאוד דחוק. אחד הנושאים המרכזיים בכלכלה הוא הנושא של אמינות הממשלה, הנושא של יציבות. היציבות היא נושא מרכזי בכלכלה. ואם אתם כל שני וחמישי מחליפים את כל נושא המסים, מתנהגים בצורה חסרת אחריות, משנים דברים בצורה בלתי נסבלת, אני מבקש לדעת – – –

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

מה שקרה הוא פשוט: בעיתונים התחילו להופיע מאמרים שמפלגת העבודה על הפנים. לכן קיצצו מהר מהר, אולי זה ירגיע את המדד.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אינני רוצה להיכנס כרגע לסיבות שגרמו לכך. מכל מקום, הדבר בוודאי לא מוסיף לא ליציבות, לא לאמינות הממשלה, לא לניהול התקין של הכלכלה במדינת ישראל.

אבל מה שמדאיג אותי במיוחד הוא רשימת הקיצוצים. כשאני קורא כאן שתקציב משרד החינוך וההשכלה הגבוהה יקוצץ ב-151 מיליון שקלים, אני מאוד מודאג.

### **דן תיכון (הליכוד):**

האם זה על דעת שר החינוך?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

לפי העיתונות, אני מבין שלא.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

לא שאלו אותו.



## עובדיה עלי (הליכוד):

אני מבין שאיש לא שאל אותו ואיש לא התייעץ אתו. הדברים הובאו כמקשה אחת. הנושא נכפה עליו, בניגוד לדעתו. ועד כמה שאני יודע, הוא גם הצביע בממשלה נגד זה. אבל הטענות כאן לא מופנות לשר החינוך. אני פונה אליו מפני שהוא יושב כאן והוא אמור לייצג את הממשלה.

קיצוץ של 151 מיליון שקלים בתקציב החינוך הוא דבר בלתי נסבל. ואתה יודע, אדוני שר החינוך, שלדידי מערכת החינוך חייבת לעמוד בראש סדרי העדיפויות. נושא החינוך חייב לעמוד בראש סדר הקדימות, בכל הנושאים. המרפא לחברה, השינויים והמוביליות בחברה, הכול נקבע על-פי נושא החינוך.

לגבי ערי הפיתוח, כפי שאתה יודע, אני סבור היום, כפי שהייתי סבור בעבר, שיש להעמיד את נושא החינוך בערי הפיתוח בראש סדרי הקדימות והעדיפויות, ולהקצות להן את כל המשאבים הנדרשים. כי גם מאבק בעוני, גם מאבק במצוקה, צמצום פערים, כל הנושאים האלה תלויים אך ורק בנושא אחד, נושא החינוך.

לדידי, נושא החינוך הוא קודם כול לתת לסטודנטים מערי הפיתוח, אלה שנמצאים מתחת לקו העוני, בכל הארץ, פטור מלא משכר לימוד באוניברסיטאות. לא יכול להיות, שסטודנטים שהפרוטה אינה מצויה בכיס הוריהם, תימנע מהם האפשרות להשכלה גבוהה. לעניין הזה יש חשיבות אדירה. אם אתה רוצה להצמיח מנהיגות טובה, אותנטית, מתאימה, משכילה בערי הפיתוח, זה מתחיל בעניין הזה.

אני רוצה להתייחס לנושא של זוגות צעירים. אני אומר את הדברים בצורה טלגרפית, כי אני רוצה לאפשר לחבר הכנסת מנע לדבר אחרי; אני גם מודה לו על שהוא אפשר לי לדבר כעת. מצבם של הזוגות הצעירים קשה מאוד. אלה זוגות צעירים בתחילת הדרך, הם נדרשים לשלם משכנתה, לחנך ילדים, לשלם עבור מעונות יום, כשהמשכורות שלהם הן הכי נמוכות. צריך להקל עליהם. צריך לפטור אותם מהעול הכבד של תשלום למעונות יום. לא יעלה על הדעת שכדי להחזיק ילד במעון יום צריך לשלם 800 שקלים לחודש. באיזה עולם אנחנו נמצאים? באיזו חברה אנחנו חיים?

אדוני שר החינוך, חוסנה של חברה נבחן בדאגה לחוליות החלשות שבה. ואם לא נשכיל לסייע לערי הפיתוח, אם לא נסייע לשכבות החלשות, אם לא נקנה חינוך החל מהגיל הרך בצורה מתאימה, עם כל המשאבים הנדרשים, לא נוכל לפתור את הבעיות שכולנו מדברים עליהן והן היו סממת הבחירות שלכם. אולי זאת הסיבה המרכזית לכך שאתם יושבים כאן ליד שולחן הממשלה ולא באופוזיציה. אתם נדרשים היום לממש את כל ההבטחות שלכם בתחום החינוך. מה שנעשה בתוכנית הכלכלית הוא ההיפך מכך.

## היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחבר הכנסת עובדיה עלי. חבר הכנסת מנע, חמש דקות, ואחר כך נעשה הפוגה קלה בדיון על החוק ונעבור לקבלת פנים לאורחות שלנו היום.

### **דוד מנע (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הממשלה הזאת, שחרתה על דגלה סדר עדיפויות חדש, היא ממשלה סקטוריאלית, ממשלה תנועתית, ממשלה שסדרי העדיפויות שלה הם הסקטורים שלה, חלוקת מיליארדים של שקלים לתנועה הקיבוצית, מחיקת חובות לתנועה הקיבוצית והזרמת כספים להסתדרות ולקופת-חולים. מה לכם לשים יד על השכבות החלשות בקיצוצים אלה?

רק לפני שבועיים אישרנו את תקציב המדינה, והיום אתם הולכים לקצץ 85 מיליון שקלים בחינוך, 10 מיליון שקלים בשיקום שכונות ו-80 מיליון שקלים בחוק החיילים המשוחררים, שקיבלנו רק לפני חודשיים בכנסת. עוד לא יבשה הדיו על הצעת החוק הזאת, וכבר הולכים לקצץ 80 מיליון שקלים. במשרד העבודה והרווחה אתם הולכים לקצץ 48 מיליון שקלים. אתם שחרתתם על דגלכם את העזרה לשכבות החלשות – ואני מדבר פה אל הממשלה הריקה הזאת, אל הממשלה הריקה מתוכן והריקה ממעשים – אתם שחרתתם על דגלכם שינוי סדרי עדיפויות, אתם הולכים ומקצצים קרוב ל-200 מיליון שקלים מהשכבות החלשות.

ולא די בכך. אתם רוצים לגזול עוד כספים מהבריאות, מכל התקציבים שמיועדים לאזרח הפשוט, מהעזרה של המדינה לאזרח הפשוט ולשכבות החלשות. באתם עם פיקציה של נקודת זיכוי לאשה העובדת. איך זה עוזר לשכבות החלשות? הרי השכבות החלשות, הנשים העובדות או הגברים העובדים, אינם משלמים כלל מס הכנסה. הם בכלל פטורים ממס הכנסה.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אשה עובדת שמשתכרת 2,500 שקלים לחודש לא משלמת מס, אם יש לה ילד במעון. אולי באמת פה מרמים אותה.

### **דוד מנע (הליכוד):**

זו הפיקציה. לפני שעה קלה נפגשתי עם מר משה לביא, יושב-ראש תנועת זהב"י, התנועה למען משפחות מרובות ילדים. הוא אומר לי: זו פיקציה. כל נקודות הזיכוי האלו לנשים עובדות הן פיקציה, משום שאותן נשים מהשכבות החלשות אינן משלמות כלל מס הכנסה. להיפך, תבואו ותעזרו להן במעונות, תסייעו להן מבחינה כספית להחזיק את הילדים שלהן בבתי-ספר ובמעונות. במקום זה באים ואומרים: נקצץ ונקצץ ונקצץ.

ועל-פי סדר העדיפויות החדש בקלות מוחקים 7 מיליארדי שקלים לקיבוצים, 4 מיליארדי שקלים פורסים להם חובות, יחד זה 11 מיליארד שקלים, ופה מקצצים 10 מיליון שקלים בשיקום שכונות. ומה זה שיקום השכונות? – שכונת-התקווה בתל-אביב, רמת-השקמה ברמת-גן, הקטמונים בירושלים, שיכון ד' בטבריה, או שיכון ד' בבאר-שבע. שם מקצצים. אבל 7-8 מיליארדי שקלים לתנועה הקיבוצית בגין חובות שלה – את זה מעבירים בשקט בממשלה הזאת.

אני רוצה לצטט את מה שאמר משה שחל על הממשלה, את מה שאמרו שרים זה על זה, על הכישלון של שר האוצר, על הניווט הלא-נכון של הדרך, על הבזבזים המשועים של אותה ממשלה ריקה מתוכן.

באים ומפרסמים את דוח העוני. רבותי, נוסף על הגידול במספר המשפחות שמתחת לקו העוני, צריך לזכור נתון נוסף: הפער בין העשיר לעני נעשה גדול יותר. העשיר נעשה עשיר יותר והעני נעשה עני יותר. בתקציב המדינה שאישרנו פה לפני שבועיים, אישרו תקציבים רבים בנושאי רווחה, ועכשיו הולכים ומקצצים במסגרת הזאת. בעוד זמן מה גם הקיצוץ הזה יהיה לריק, משום שהממשלה הזאת אינה יודעת את דרכה, הממשלה הזאת תועה בדרך, היא אינה עובדת בדרך הנכונה.

סדר עדיפויות חדש הוא סדר עדיפויות שיבוא ויסייע לשכבות החלשות שהחברה מחויבת לסייע להן. אלו אנשים שלא יכולים לסייע לעצמם וזקוקים לאותה חברה ולאותה מדינה שתסייע להם, ובאה הממשלה הזאת ומקצצת 200 מיליון שקל רק בתוכניות הרווחה, בחינוך, בשיקום שכונות, בחיילים משוחררים ובמשרד העבודה והרווחה.

תודה, אדוני היושב-ראש.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מודה לחבר הכנסת דוד מנע.

### **הצעות לסדר-היום**

#### **ויצ"ו – הסתדרות עולמית לנשים ציוניות – בת 75**

**היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עושים הפסקה קלה בדיון הארוך והחשוב שלנו על הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), בהסכמה, כמובן, של הבית כולו. אנחנו נקבל בברכה חמה ובנפש חפצה את האורחות שלנו, בראשן גברת ראומה ויצמן. בדרך כלל קוראים לה "הגברת הראשונה". זה לא כל כך ישראלי, אני אקרא לך – האזרחית הראשונה של מדינת ישראל. את יודעת שאת והנשיא אורחים רצויים מאוד בבית הזה ואנחנו שמחים תמיד לארח אתכם כאן.

אני רוצה לקבל בברכה את נשות ויצ"ו, אני רוצה לקדם בברכה את הנשיאה העולמית של ויצ"ו, את גברת רעיה יגלום; את גברת מודעי, שהיא יושבת-ראש ההנהלה העולמית; את גברת גלזר, שהיא יושבת-ראש ויצ"ו בישראל; את גברת עפרה שטראוס, שהיא השנה יושבת-ראש המגבית, המפעל של ויצ"ו 1995, שזהו מפעל שנתי כל כך חשוב של הארגון החשוב שאנחנו מארחים אותו היום בשערי הכנסת, בכנסת ובמליאתה.

חברי הכנסת, ויצ"ו נוסדה ב-1920 כתנועה של נשים ציוניות והפכה חיש מהר לתנועה חיונית, מתסיסה, פעילה, המבוססת על עקרון ההתנדבות, שותפה מלאה למפעל הציוני החיוני, המפעל המרכזי של הקמת הבית השלישי שלנו כאן.

ויצ"ו היתה פעילה בעולם היהודי כולו, כאשר הריכוז הגדול, אלומת האור ומנוף המאמץ הופנו לבניין ארץ-ישראל ואחר כך לבניינה של מדינת ישראל. ציוני הדרך הם חשובים מאוד, ועוד נדבר בהם כאשר נתכנס באודיטוריום מאוחר יותר.

אני רוצה לציין שניים-שלושה ציוני דרך מתוך הקלנדר ההיסטורי העשיר של התנועה הזאת. ב-1923, אם אני לא טועה, הוקם בית-הספר החקלאי הראשון לבנות בנהלל בראשות גברת חנה מייזל שוחט. זה היה מכשיר מרכזי לחינוך לערכי השיבה לעבודת האדמה, לחקלאות, מוסד לתפארת, ראשון לסדרה של מאות מוסדות חינוך מן הגיל הרך שברכים – ועד לפעילות החברתית האנושית של ויצ"ו בקרב הזקנים והזקנות. אני יודע שהיום לא אוהבים להשתמש בשם הזה; והדרת פני זקן וזקנה – זאת לא בוושה. לכולנו יש סבים וסבתות, והזיקנה היא חלק מהחיים, ומי שגורם לכך שהיא תהיה נעימה יותר, אנושית יותר, נתמכת יותר, עושה מאמץ אנושי.

מובן שלצד הפעילות הזאת יש לויצ"ו מקום חשוב מאוד בפעילות הציונית המדינית בעולם, מקום חשוב ומרכזי. הייתי אומר, שהתנועה הציונית ניצבת על שתי רגליים חשובות: התנועה הציונית על מוסדותיה, מפלגותיה וכיוצא באלה, וארגוני הנשים, כשליצ"ו יש מקום מיוחד, ויצ"ו לגווניה, לארצותיה, ליבשותיה.

אני רוצה, ברשותכם, לציין גם איזו נקודה אישית. אני בוגר ויצ"ו. שבועיים אחרי בואי ארצה כילד ניצול שואה שילבה אותי עליית הנוער, גם היא ארגון ציוני חשוב ביותר, במוסד "הדסים – ויצ"ו קנדה", ושם זכיתי לבית ראשון במולדת, בהנהגה של המחנכים הדגולים רחל וירמיהו שפירא, שבהשראת ערכי החינוך שגובשו בבן-שמן הקימו מוסד לתפארת. לדאבוננו, גם ליווינו למנוחות את רחל וירמיהו ב"הדסים", באותה חלקת ויצ"ו. אני זוכר את המאמצים שעשינו אז, עם רעיה, כדי שייסכמו להציב שם את בית-הקברות.

כאיש תנועת העבודה, כמי שמוקיר מאוד, כמובן, את ארגון אמהות עובדות – את "נעמת", תמיד הייתי מציין בכנסים שבמובן זה אני שייך לשתי התנועות, אבל ביוגרפית ורגשית אני רואה את עצמי כבוגר ויצ"ו עד עצם היום הזה.

### **דוד לוי (הליכוד):**

על זה נאמר: שייך לנשי התנועות.

### **היו"ר ש' וייס:**

אנחנו התלבטנו, לא באשר להתכנסות שלכן במשכן. מייד כאשר הרעיון התגלגל, אמרנו: השערים פתוחים בבית הזה. התלבטנו אם לארח אתכן במליאה, ואני מזכיר את זה כאן לסיום הברכה הראשונה שלי. אני אמרתי לחברות שבאו לשוחח אתי על גיבוש המסגרת: המליאה עובדת כמו בכל פרלמנט, יש שעות שיש פה 120 חברי כנסת, לפעמים 100, לפעמים שלושה ולפעמים שבעה. זו דינמיקה של כל פרלמנט, ואיננו שונים משום פרלמנט בעולם בעניין הזה, כי, כפי שאתם רואים עכשיו, יש כאן, נאמר, 20, 30 חברי כנסת. 30, 40 אחרים יושבים בחדריהם, מקבלים קהל, שומעים באוזניות את הדיון, משתלבים בו כאשר הם מרגישים צורך. אחרים פוגשים נציגי ציבור ואנשים במזנון, במקומות שונים. על לוח הבית יש תמיד 70, 80, 90 שמות, יום יום. אתן החלטתן שאתן מוכנות להתחלק אתנו גם בחוויה הריאלית הזאת. זאת לא התנצלות, זה הסבר. הבית כולו אתכן באמצעות הנציגים שיושבים כאן.

אני מברך אתכן בכל לבי, רוצה להעלות על נס את פועלכן הקונסטרוקטיבי, הנמרץ, השוטף בתחומים האנושיים ביותר של החברה הישראלית – יהודים, ערבים, דרוזים, צ'רקסים. אתן בפועלכן מגשימות גם את העקרונות הבסיסיים של הליברליזם, של זכויות האדם לכל אורכה ורוחבה של המדינה ולכל אורכו של העולם היהודי.

אני מברך אתכן, ולכבוד ההתכנסות החגיגית הזאת גם ייעדנו נושאים מספר שהם בעלי רלבנטיות לעניינים שאתן עסוקות בהם יום-יום ושעה-ושעה. ברוכות הבאות בשערינו.

ועתה, הצעות לסדר-היום מס' 5529, 5843, 5903 ו-5904. אני מזמין את חברת הכנסת נעמי בלומנטל, אחריה – את חברת הכנסת נעמי חזן, אחריה – את חברת הכנסת יעל דיין, ואחריה – את חבר הכנסת חיים דיין. לכל אחד שלוש דקות, זה הזמן שאנחנו מקצים היום, ואני בטוח שאפשר בטלגרמה לרכז את עיקר העניינים.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

סליחה, כבוד היושב-ראש, זאת הצעה רגילה לסדר-היום.

### **היו"ר ש' וייס:**

כן, אבל מכיוון שהכנסנו את זה לתוך הדיון – חמש דקות; בואי לא נתווכח על זה.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

הן שוות – –

## היו"ר ש' וייס:

הן שוות אלפיים דקות.

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

– אלפי שעות, אבל חשבתי שזו הצעה רגילה לסדר-היום, על חשבוני, ואני רוצה להקדיש אותה לנשים של ויצ"ו בארץ ובעולם.

## היו"ר ש' וייס:

גבירתי ורבותי, אלה הצעות לסדר-היום שהיושב-ראש הועיד ממחסן שאין לו. את תדברי חמש דקות, וגם אחרים, והכול יהיה בסדר. תודה רבה.

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברותי וחברי הכנסת, רעיית נשיא המדינה, הגברת ראומה ויצמן, מנהיגות ויצ"ו, חברות ויצ"ו מן הפדרציות בכל העולם, כשאומרים ויצ"ו, מייד עולה במחשבה תמונה של דודות מבוגרות, נשים טובות לב העוזרות בקהילה, המתנדבות. מעט מדי אנשים בציבור הישראלי מודעים לעובדה, שויצ"ו היא אימפריה בין-לאומית אדירת ממדים, בעלת כוח כלכלי וחברתי.

רק בארץ חברות בויצ"ו כ-100,000 נשים. הארגון הוא בעל 50 פדרציות ברחבי העולם, ביניהן פדרציות בעלות כוח רב בקהילותיהן. הפדרציות בארצות-הברית, בדרום-אמריקה, באפריקה, הפדרציה הבריטית – הן רק דוגמה. הפדרציות גם מחזיקות בנכסים רבים. כפי שאתם רואים, זמני קצר ולא אוכל להיכנס לזה.

אחד הדברים המרכזיים המייחדים את ויצ"ו הוא שמדובר בתנועה מתחדשת וגמישה. מה ששמר על ויצ"ו ועל כוחה של ויצ"ו במשך השנים היה היכולת לאמץ משימות או לוותר עליהן בהתאם לתנאים המשתנים. מנהיגות ויצ"ו, אז כמו עתה, ראו לנכון להתאים את מדיניות הארגון לשינויים שהתרחשו בחברה הישראלית ובעולם כולו. ויצ"ו השכילה לתרגם את המטרות הכלליות לפעילויות קונקרטיות ומשתנות לפי הזמנים. יתרון זה שמר על ויצ"ו והיווה פתח ליוזמות חדשות.

חברותי, חברות הכנסת, חברי הכנסת, יושב-ראש הכנסת, רעיית נשיא המדינה, הגברת ראומה ויצמן, מנהיגות ויצ"ו, האורחות היקרות שלנו כאן, היום הוא היום הנכון להעריך את המהפכה שויצ"ו עשתה. הנשים שהקימו את הארגון בלונדון ב-1920 היו הפמיניסטיות היהודיות המובילות של המאה הנוכחית. מייסדות ויצ"ו סללו את הדרך עבורנו ועבור הנשים היהודיות בעולם. הן היו החלוצות, המחודשות, סוללות הדרך. היום הוא יום להוקיר את פועלן ולהעלות את זכרן.

נשות ויצ"ו, חשוב לזכור, שילבו את הרעיון הפמיניסטי עם הרעיון הציוני. גם קידום האשה – ככלי לקידום הקמת הבית הלאומי.

בתחילת המאה הבינו הנשים שהקימו את ויצ"ו מה שרבים מאתנו, לצערנו, אינם מבינים היום. פיתוח הפוטנציאל של הנשים על-ידי הסרת האפליה והדעות הקדומות הוא תנאי לקידום החברה כולה. המלחמה באפליה כלפי נשים איננה מלחמתן או עניינן של הנשים בלבד, אלא העניין של החברה כולה, של הקהילה כולה. ויצ"ו קמה מתוך ההבנה הזו וגם מתוך המציאות, שלצערנו לא השתנתה במהותה בהרבה מתחילת המאה.

בהסתדרות הציונית של שנות ה-20 היתה לנשים זכות שווה כמו לגברים, אולם הזכות הזאת באה למימוש בעיקר על הנייר. נשים לא היו מעורבות במידה מספקת. ורה ויצמן, רבקה זיו, גברת גוטמן, ממייסדות ויצ"ו, הגיעו להכרה, כי רק ארגון נפרד יעורר מודעות פוליטית אצל נשים.

כך הוקמה ב-1918 פדרציית נשים בבריטניה, אחד מארגוני הגג שהתאחדו עם הסתדרות הנשים העבריות שנים מספר מאוחר יותר, כדי להקים את ויצ"ו.

אני מוצאת את ההיסטוריה של ויצ"ו כמרתקת, משום שזאת ההיסטוריה שלנו כנשים, זה הסיפור שלנו, שלעיתים קרובות מדי נשמט מסיפור ההיסטוריה הכללית. סיפור חייה של רבקה זיו, למשל, ממייסדות ויצ"ו, הוא סיפור חיים של תקופה. זו הושפעה מתנועת הסופרז'יטיות, נאבקה למען זכות בחירה לנשים, נאבקה למען שכר שווה עבור עבודה שווה, למען שוויון הזדמנויות ועצמאות כלכלית לנשים. מוכר, לא?

### **היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת נעמי בלומנטל, משפט סיכום.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני אנסה. אני רואה בזה אפליה, כבוד יושב-ראש הכנסת.

### **היו"ר ש' וייס:**

כן, זה נכון, יש פה אפליה, כבר נתתי לך שתי דקות נוספות.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אתם מדברים שעות על התקציב. בתוך התקציב מקומן של הנשים דל, ואני רואה, לצערי, שמקומן דל גם בכנסת.

**היו"ר ש' וייס:**

זה היה מיותר. תודה רבה.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

זה המאבק.

החיים שלנו כנשים מקבלים בהווה ממד שונה כשאנו מתייחסים, למשל – – –

**היו"ר ש' וייס:**

אני בכל זאת מבקש לשמור על המסגרת.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני מייד מסיימת.

**היו"ר ש' וייס:**

לא, בואי לא נפתח פה סימפוזיון, זה לא הוגן כלפי חברים אחרים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

רציתי להתייחס להיסטוריה. בסדר, אומר בקצרה – – –

**היו"ר ש' וייס:**

אני יוצא מתוך הנחה שהאורחות שלנו מכירות את ההיסטוריה של ויצ"ו.



**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אבל זה חשוב לגבי ההשלכות שיש עלינו.

**היו"ר ש' וייס:**

בואי לא נתווכח. לא, אני לא מסכים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

כבוד יושב-ראש הכנסת, תן לי לסיים בכמה משפטים, וזה יהיה לכבודה של הכנסת.

**היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש לסיים ממש עכשיו. זה לכבודה של הכנסת שלא יהיה כאן מיקוח. בבקשה. זהו, נא לסיים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

ב-11 ביולי 1920, במקביל לקיום הוועידה הציונית הראשונה – –

**היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש לסיים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני כבר מסיימת.

– – – – – התכנסו נציגות ארגוני נשים מארצות שונות – ארץ-ישראל, גרמניה, פולין – – –

**דן תיכון (הליכוד):**

אני מוותר על הסתייגות אחת שלי לטובתה.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

ואני מוותר על שלוש הסתייגויות שלי לטובתה.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אני כבר מסיימת.

### **היו"ר ש' וייס:**

רבותי, זה בסדר. זה באמת סימפוזיון מיותר, לא היה לו מקום. צריך היה לשמור על כבוד העניין ועל המסגרת, וזהו. אני מבקש לסיים, והכול יסתדר. פשוט לסיים.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

ויצ"ו היתה ארגון הנשים הציוני הבין-לאומי הראשון שהוקם. טוב, כאן אני אדלג.

אסיים את דברי במלים קצרות, להוקיר ולכבד את פועלכן. היום הוא היום להוקיר את הדרך שעשתה ויצ"ו מאותם ימים, שבמעון התינוקות הראשון, בהעדר ציוד, שימשו ארגזי תפוזים מיטות לתינוקות. ויצ"ו פועלת היום בכל התחומים שבהם ניתן לקדם נשים.

### **היו"ר ש' וייס:**

נא לסיים.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

כמו אז, ויצ"ו של היום נמצאת בראש החץ, בחקיקה ובפעילות למען נשים.

### **היו"ר ש' וייס:**

ביקשתי לסיים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

חשוב גם לציין את הפעילות הציונית של ויצ"ו, הפועלת לליכוד קהילות יהודיות, איסוף תרומות למוסדות ולמפעלים ציוניים ולשמירת הגחלת היהודית.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

ויצ"ו הבין-לאומית היא מקור תמיכה חשוב לישראל.

75 שנה פוריות פועלת ויצ"ו.

**היו"ר ש' וייס:**

סליחה, אני ביקשתי לסיים. זה לא ילך. אני לא אוהב את זה. אני ביקשתי לסיים.

**נעמי בלומנטל (הליכוד):**

אבל אתה יכול לסמוך על האחריות שלי – – –

**חיים דיין (צומת):**

— — —

**היו"ר ש' וייס:**

שב, אני מודה לך, ידעתי מה שאתה רוצה להגיד.

### חיים דיין (צומת):

אני מוכן לתת לה את הזמן שלי.

### נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לי שלושה משפטים לסיום. זה לא מכובד.

### היו"ר ש' וייס:

נא לסיים. אתה תשב.

### יעקב שמאי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להתחשב בנשים. לא תמיד אשה עומדת לדבר על נשים – – –

### חיים דיין (צומת):

---

### היו"ר ש' וייס:

הבנתי. חברים, אני חושב שזה לא הוגן.

### נעמי בלומנטל (הליכוד):

יש לי עוד שלושה משפטים.

### היו"ר ש' וייס:

דיברנו על שלוש דקות. כבר תשע וזה עוד לא נגמר. זה לא הוגן להתמקח, ועם כל הכבוד, אני לא צריך הגנה שלכם בפני וי"ו. אני חבר וי"ו לפני כולכם ואני מבקש לסיים. זה הכול.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

יש לי שניים-שלושה משפטים.

### **היו"ר ש' וייס:**

תסיימי. אני לא אוהב את השיטות האלה. בבקשה לסיים.

### **דן תיכון (הליכוד):**

---

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

75 שנה פוריות פועלת ויצ"ו. ההיסטוריה של ויצ"ו היא ההיסטוריה שלנו כנשים יהודיות, והמאבק של ויצ"ו הוא גם המאבק שלנו.

להוקיר את התרומה של ויצ"ו זה להוקיר את תרומתן של הנשים להקמת הבית הלאומי, להוקיר את תפקידן של הנשים בחברה ולכבד ולהוקיר את ייחודן.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מבקש לסיים.

### **נעמי בלומנטל (הליכוד):**

ויצ"ו היא אנחנו, היא מסכת חיינו ומסכת ההיסטוריה שלנו, ובתקווה – גם בעתיד.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מזמין עכשיו את חברת הכנסת נעמי חזן. אני מבקש להקפיד על הכללים ולא להעמיד אותנו פה במצב מביך. לא צריך לכבש את הבמה בכוח. אחרי חברת הכנסת נעמי חזן תבוא חברת הכנסת יעל דיין.

## נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הגברת ראומה ויצמן, חברות ויצ"ו, חג גדול לכן היום – 75 שנה לייסוד הארגון, אחד הארגונים החשובים והמובילים לקידום מעמד האשה בישראל.

ויצ"ו – ויש כאלה ששוכחים זאת – הוא הארגון היחיד שהציב אשה לכנסת ישראל כארגון נשים. מדובר בגברת רחל כגן שהוצבה לכנסת הראשונה. למי שלא זוכר, בעצם ויצ"ו היתה מפלגת הנשים היחידה שהצליחה להשיג ייצוג בכנסת ישראל. יש לכך משמעות רבה, כי אני רואה בויצ"ו את התחלת המאבק לייצוג נשים הולם במדינת ישראל. אני גם גאה שהכנסת השלוש-עשרה, הכנסת הנוכחית, הלכה בעקבות התקדים של ויצ"ו מהכנסת הראשונה ועיגנה את העיקרון של העדפה מתקנת בחוק החברות הממשלתיות, ואני מקווה כי כך יהיה גם בהמשך בסדרה של חוקים שישרישו את העיקרון של ייצוג הולם לנשים בשירות המדינה וגם במשרות נבחרות.

את הדקות הספורות שניתנו לי אני רוצה להקדיש להצדעה לויצ"ו ודרך ויצ"ו לנשות ישראל, ולהסביר מדוע ייצוג הולם הוא כל כך חיוני בחברתנו.

פרופסור דפנה ישראלי טענה שכולנו צריכות להתייבב היום למען המאבק של ייצוג הולם לנשים. והיא הצביעה על שלושה סוגים שונים של מי שמתכחשים ומתנגדים ואדישים לעיקרון. וברשותכם, העדפה מתקנת היא כלי שנועד להביא לתוצאה שוויונית. אבל יש כאלה, אדוני היושב-ראש, קהל נכבד, חברי הכנסת, הטוענים שאין בעיה. לא קיימת בעיה של ייצוג נשים. יש נשים רבות וגברים רבים שמכחישים שיש בעיה של ייצוג. למכחישים ולמכחישות יש טענה מרכזית אחת: אני הגעתי לאן שהגעתי בזכות עצמי ובזכות כישורי.

תרשה לי, אדוני היושב-ראש, להזכיר כי 54% מבוגרי האוניברסיטאות היום הם נשים. למעלה מ-50% מבעלי תואר שני במדינת ישראל היום הם נשים. כ-60% מעובדי המדינה היום הם נשים. רוב מכריע בהשכלה הגבוהה, רוב מכריע בין עובדי הציבור. אבל בשלוש הדרגות הגבוהות של השירות הציבורי היום יש רק כ-16% נשים. פער אדיר. בכנסת ישראל, בכנסת הזאת, כמו בכנסת הראשונה, רק 9% מחברי הכנסת הם נשים.

למכחישים אני אומרת: יש פער גדול מדי בין הכישורים שלנו ובין המעמד שלנו בעמדות הכרעה, והדבר איננו נסבל.

יש כאלה שלא מכחישים שקיימת בעיה, אבל מתנגדים לשימוש בהעדפה מתקנת. הם טוענים: איך ייתכן, כאשר יש גבר ואשה, להעדיף דווקא את האשה. ולאלה שמתנגדים יש לי שתי תשובות. תשובה ראשונה – העדפה מתקנת לא אומרת להעדיף אשה עם כישורים פחותים על גבר עם כישורים רבים יותר. אבל אם יש אשה וגבר בעלי אותם כישורים, יש מקום להעדיף את האשה. מדוע? משום שדמוקרטיה נמדדת, בין היתר, בשוויון בין האזרחים במדינה דמוקרטית. לכן, אם אנחנו מאמינים באמת שאנחנו מדינה דמוקרטית, יש לראות את התוצאות גם בשוויון בין המינים.

אדוני היושב-ראש, יש כאלה שלא מכחישים, שלא מתנגדים, אבל אדישים לבעיה. הם שואלים: מדוע ייצוג נשים הוא כל כך חשוב? והתשובה, אדוני היושב-ראש, במשפט אחד מרכזי: מדינה וחברה

שאינן משתמשות בכוח האדם המשובח, למעשה המדינה והחברה האלה הן נכות במלוא מובן המלה. וכדי לנצל את ההון האנושי המשובח שקיים, מסיבה חברתית ממדרגה ראשונה, דרוש ייצוג נשים הולם.

אני מודה לויצ"ו על שהראתה לנו את הדרך. אני מקווה מאוד שנוכל בעזרתכן גם להמשיך. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לנעמי השנייה שלנו. עכשיו חברת הכנסת יעל דיין, ואחריה – חבר הכנסת חיים דיין.

### יעל דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שמחה לראות את ראומה ויצמן, את רעיה יגלום, את מיכל מודעי, את הלנה גלזר. אני רוצה לומר שאני רואה כאן הרבה פנים שאני מכירה, וצר לי שאני לא יכולה למנות אישית את כולן. אבל אני רואה כאן גם נציגות נכבדה מארצות חוץ, ואני רוצה להגיד להן לנציגות מארצות פרנקופוניות, bienvenidas לדוברות ספרדית, וכמובן לדוברות אנגלית שביציע.

אני המבוגרת מבין הדוברות, ולכן אולי אני רוצה לקחת רברס בזמן ולשלב גם נימה אישית. אני באה מבית סבא וסבתא מצד אחד, שבו היו מושגים של שחור לבן; היו אנשי ההתיישבות והיו העירוניים; היו עובדי עבודת אדמה, עבודת כפיים, והיו כל האחרים אשר פחות או יותר היו "פרזיטים"; היו אנחנו ומשלנו, והיו "הם"; היו כאלה שקוראים את עיתון "דבר", והיו כאלה שלא קוראים את עיתון "דבר"; היו ארגון אמהות עובדות, מועצת הפועלות, בית הוועד הפועל, מפא"י, מהצד השני היו חליפות והיו עניבות, היה מבטא, לפעמים זר, היו כורסאות בסלון, היו חרות והציונים הכלליים והיתה גם ויצ"ו.

בנהלל העסק הזה התקלקל. הקיטוב הזה התקלקל, כי בית-הספר החקלאי לבנות שבו למדה אמא שלי, ושם פגשה את אבא שלי, שהיה הבן היחיד בבית-ספר לבנות, היה בית-ספר של ויצ"ו. אל תוך כל ה"אנחנו" חדר גם ה"הם". ואם כבוד היושב-ראש אמר שהוא חניך של ויצ"ו, אני ילדה של ויצ"ו, כי שם אבא פגש את אמא, ובני הכפר – ואני אומרת את זה כבת נהלל – בפירוש הפגינו גם התנשאות וגם ריחוק ממה שהיה בית-הספר החקלאי. זה היה ה"הם" ואנחנו היינו "אנחנו". ואבא, כמו במקרים אחרים במשך חייו, הפר את השגרה הזו, את הגבול הזה, ועבר אותו.

היום, דרך אגב, לא רק שויצ"ו-נהלל פורח ועוסק הרבה מאוד בחינוך חקלאי ובקליטת עלייה, אלא שנוספו עוד ארבעה בתי-ספר שאפשר להגדיר אותם כחקלאיים, כלומר ה"אנחנו" וה"הם" השתלבו כאן.

בגרתי ויצאתי מן העיגול הנהללי ומתחומי הארץ, גם לעולם החיצוני, היהודי והאחר, והתחברתי למציאות ולמדתי לקבל את הפלורליזם וחשיבותו ואת השוויון האמיתי בין קבוצות המקדמות אותו נושא. ה"דודות" מארגון אמהות עובדות אינן שונות מה"דודות" בויצ"ו. הפמיניזם ה"נעמתי", כשהוא קיים, אינו שונה מהפמיניזם בויצ"ו, כשהוא קיים.

עוד לפני חברותי בכנסת, למדתי להעריך במיוחד את פעילות ויצ"ו בתפוצות, בפעילות שלא מתחרה. ציונית, פמיניסטית, חינוכית, פעילות שמשפיעה גם על מבוגרות וגם על צעירות, פעילות בדור ההמשך של הנשים בתפוצות, והיא הניבה דור המשך של נשים ציוניות פעילות מדרום-אמריקה ועד דרום-אפריקה, מאירופה ועד אוסטרליה. אני מברכת במיוחד את ויצ"ו העולמית שהיה לי קשר אתה, קשר תכוף.

ועכשיו, וכאן, במסגרת פעילות הוועדה לקידום מעמד האשה, אני רואה בויצ"ו את אחת הזרועות החשובות ביותר לקידום המעמד הזה – בפעילות וולונטרית המקיפה את כל המגזרים, תופסת מעמד נכבד ביותר בטיפול במשפחות חד-הוריות, בעולות חדשות, קיום מוסדות חינוך, ייעוץ משפטי ומאבק באלימות שכולנו שותפים לו.

אני רוצה לומר, שאילו היו הדברים טובים, הייתי מסתפקת בברכה. עם כל זה, עם כל הפעילות, גם של ויצ"ו, גם של "נעמת", גם של קבוצות אחרות, מעמד האשה במדינת ישראל עדיין נמצא בנחיתות, ואני קוראת לכולן להמשיך ולפעול ולהמשיך במאבק, ולהמשיך ולתת יד גם למאבק באלימות, גם למאבק לקידום ייצוג נשים, גם למאבק בעיוות שיש בדיני אישות, ויחד אולי באמת נוכל להגיע למושג הזה של שוויון, שהוא אבן תשתית גם לכן, גם לנו וגם לגברים, כיסודות חברה שהיא חברה מתוקנת.

ברכות ליובל ויצ"ו, ברכות למנהיגות ולמנהיגות שלכם, ברכות לייחוד שלכן שקיים בו פלורליזם פוליטי וחינוכי תוך דבקות בציונות הבונה והליברלית.

## היו"ר ש' וייס:

אני מודה לחברת הכנסת יעל דיין.

(מחיאות כפיים ביציע האורחים)

גבירותי, אני מבקש לא להיפגע. לא מקובל בכנסת שלנו למחוא כפיים, לא ביציע וגם לא במליאה, אלא כאשר ועדת הכנסת מאשרת מדי פעם בפעם כשיש לנו אורח, נשיא או מלך נואמים, אנחנו מאשרים מחיאות כפיים לחברי כנסת.

כיוון שהערתי הערה תקנונית, ברשותכן – עוד הבהרה קטנה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל חשבה בתום לב שיש לה הצעה רגילה לסדר-היום. הצעה רגילה זה עשר דקות. לא הלכנו לפי שיטה של הצעות רגילות, כי חשבתי כיושב-ראש הכנסת שאנחנו מעוניינים ככנסת לארח. מצאנו משהו לא תקנוני אלא קצת מנהגי, וממחנך שאין לי הקצבתי זמן, וזה צומצם לפחות דקות. היתה פה אי-הבנה; אני מבקש את סליחתה של נעמי בלומנטל, היה פה תום לב. בסופו של דבר היא ניצחה והיו לה עשר דקות ושלוש שניות, והסיפור נגמר.

עכשיו אני מזמין את חבר הכנסת חיים דיין, שוויתר על זמנו לטובת חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואני מחזיר לו את הזמן שעליו הוא ויתר ובכלל לא התכוון לוותר. כבודו.



### **חיים דיין (צומת):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אשת הנשיא, הגברת ראומה, נשות ויצ"ו, אני יכול לפתוח ולומר חג שמח גם לכן וגם לנו.

יש את יום האם, יש את יום ויצ"ו, יש את יום הנישואים, יש הרבה ימים לנשים, שהגברים – – –

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

אין "יש את". "יש את" לא אומרים בעברית.

### **חיים דיין (צומת):**

מניתי את הימים שהגברים צריכים לציין. אלה לא סתם ימים, אלא הם באים להוקיר את עבודתן המבורכת של הנשים גם במקומות העבודה, גם בבית במאמץ בגידול המשפחה.

הסתדרות הנשים במדינת ישראל, שקמה על מנת לסייע בשמירת זכויותיהן ומעמדן של הנשים, צריכה להמשיך במאבק. אצלנו הגברים אומרים: מצא אשה מצא טוב. יש מי שאומר, שהאשה היא עזר כנגדו. תמיד בן הזוג צריך למצוא את הנתיב מתי "עזר", מתי "כנגדו". המלה "עזר", בעצם כל 360 ימי השנה. המלה "כנגדו", אומנם אלה ימי נידתה שהיא אסורה לו, אבל היא לא נגדו בהמשכת הטיפול בבית.

ביום זה אני שולח את ברכותי על פעילות מבורכת זו, אשר נותנת פתרון לילדים חסרי בית בפנימיות, במעונות-יום, בהעלאת רמתם וכשרונם המקצועי ושילובם בחברה הישראלית; על המאבק באלימות במשפחה והמאבק על שכר האשה. לדעתי, במקומות העבודה היום, התוצרת פר שעות העבודה היא תוצרת שווה של הגבר ושל האשה, ועדיין יש אפליה בשכר.

בכנסת הזו יש גברים שהחליטו להילחם על מעמדן של הנשים, וביניהם גם אני, ואולי זה היום לציין את אחד המאבקים בחוק ההיסטורי שהצלחתי להעביר, חוק ראשון בחיי – הצעת חוק להרחבת הזכויות לאותן משפחות חד-הוריות בישראל, כאשר יש 87,000 ילדים שנכללים בחוק חינוך חובה. חובתנו היתה לחוקק את החוק הזה כאשר ראינו שיש נשירה מספסל הלימודים, כשאחד הגורמים לכך הוא קו העוני והמצב הכלכלי.

לפני שבועיים העברתי בקריאה טרומית את הצעת החוק להכרה בנשות האסירים כנשים שבעצם ממלאות גם את תפקיד הגבר, ולתת להן הבטחת הכנסה, כי אני חושב שהילדים והאשה לא צריכים להיענש כאשר הבעל מרצה עונש מאסר. חובתנו לדאוג לפרנסת הילדים ולכלכלת הבית. על כן, אני שולח את ברכותי לחברי הכנסת שתמכו בחוק זה.

הממשלה חייבת לשנות בסדרי העדיפויות שלה בתקציבים את הנטל על הנשים, לפתור להן את הבעיות, ולא לקצץ רק בתחומים החברתיים, כאשר אנחנו יודעים שהנושאים החברתיים, בראש ובראשונה, נופלים כנטל על האשה בבית ועל הילדים. כי הגבר תמיד נמצא מחוץ לבית, הולך לדאוג למקור הפרנסה, והאשה ממלאה את שני התפקידים האלה בעת ובעונה אחת – גם הפרנסה וגם הבית.

לצערי הרב, רבבות נשים במדינת ישראל נתונות במצוקה קשה, מתחת לקו העוני, ואנחנו נתקלים בזה יום יום, בבתי-המשפט ובפקודות הוצאה לפועל. אם לא היתה ויצ"ו שתעזור במעונות היום לילדיהן, אני חושב שהיה הרבה יותר קשה להתמודד עם הצורך בהעסקת "בייביסיטר" מדי פעם על מנת למצוא עבודה.

לסיום, כהערת ביניים, אני חושב שויצ"ו צריכה אולי גם לחשוב איך לצמצם את השתתפות האשה העובדת בתשלום עבור הילדים במעונות ויצ"ו, כי אני חושב שיש מקומות שבהם התשלום הוא גבוה מאוד, ויש מקום לשפר את זה למען אותן משפחות. שמעתי שיש מקומות שמשלמים 600 ו-800 שקל. אני חושב שהמחיר גבוה. אולי כדאי שתביאו את זה בחשבון למען אותן משפחות, אם אנחנו באמת רוצים לעזור להן.

לסיום דברי, המשיכו בדרככן, אנחנו נמשיך לעזור לכן בדרכנו; היו ברוכות ודרך צלחה.

### **יהושע מצא (הליכוד):**

אנחנו רוצים לשמוע את דליה איציק.

### **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת מצא, אנחנו עשינו גם חלוקה לפי סיעות. מה לעשות, כך עובד הבית. זה חלק מעבודתו.

אני מזמין עכשיו את סגנית השר, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, ועל-פי התקנון והכללים מוקצות לך עשר דקות להתייחסות לנושא. יש לנו כאן ארבע הצעות של חברת הכנסת נעמי בלומנטל, של חברת הכנסת נעמי חזן, של חברת הכנסת יעל דיין ושל חבר הכנסת חיים דיין.

### **סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגברת ראומה ויצמן, הגברת רעיה יגלום, הגברת מיכל מודעי, הגברת הלנה גלזר, חברות ויצ"ו, פעילות מהארץ ומהתפוצות, אני רואה לי לכבוד רב שמזכירות הממשלה הטילה עלי להשיב בשם הממשלה על ההצעות שהועלו כאן לדיון ולמיקוד תשומת הלב הציבורית. בוודאי אירוע כמו 75 שנה לארגון הנשים ויצ"ו, הוא אירוע בעל משמעות רבה מאוד.

אולי אחת הדרכים לבחון את הישגיה ואת תרומתה של תנועת הנשים הזו היא, קודם כול, דרך היותה ארגון לא ממשלתי. אף אחד לא חייב את ויצ"ו לקום ולפעול בארץ-ישראל ולאחר מכן במדינת ישראל, בישראל ובתפוצות. הכול היה פרי החלטה שהתנדבות עמדה במרכז. היותה של ויצ"ו, כמו ארגוני נשים אחרים בישראל, ארגון לא ממשלתי התורם לאיכות החיים במדינת ישראל, אינה נושא שאפשר לעבור עליו בקלות לסדר-היום ולקבלו כמובן מאליו. נדמה לי שעוד לא נרשמו דפי ההיסטוריה אשר היו צריכים לבוא ולהעריך, מה עשו ומה פעלו, מה עושים ומה פועלים ארגונים לא ממשלתיים, ארגוני מתנדבים, למען מדינת ישראל ולמען רווחת תושביה.

נושא מעונות היום הועלה כאן על-ידי חבר הכנסת חיים דיין. אלמלא ויצ"ו וארגוני הנשים האחרים בישראל, הרי לא היו לנו כלל מעונות יום במדינת ישראל. אין כמעט מדינה אחרת ברחבי העולם העשיר והחופשי, שהיתה יכולה לממן מערכת של מעונות יום. כולם באים לישראל, מאמריקה הגדולה וממדינות סקנדינביה, לראות כיצד ארגוני נשים הקימו מפעל, שבעיני הוא מפעל חיים.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

מה דעתך על הצהרתו של סגן שר החוץ לגבי האפשרות של תרומות בעתיד?

### **סגנית שר התעשייה והמסחר מ' לובלסקי:**

אני בוודאי חולקת ומתנגדת להצהרתו של סגן שר החוץ בנושא גיוס תרומות מיהודי התפוצות לנושאים כל כך חשובים וחיוניים. אבל אני רוצה להתייחס לנושא של מעונות יום: אני יודעת שהרבה פעמים ביקרו את ויצ"ו, כמו את ארגוני הנשים האחרים, ואמרו שזה בכלל לא פמיניסטי להפעיל מעונות יום. שמחתי מאוד כאשר עמדה כאן חברת הכנסת נעמי בלומנטל ודיברה על המהות הפמיניסטית של כל הנושאים שבהם עוסקת ויצ"ו, וביניהם – גם אם לא פורטו הדברים – גם מעונות היום.

אני פונה אל חברות ויצ"ו, כמו שאני פונה לארגוני נשים אחרים: היום, כאשר הקשיים בהפעלת מעונות היום הם אדירים, לא להרים ידיים, לא להפסיק ללחוץ על הממשלה, לחפש כל דרך, כדי שמפעל חיים כזה – ואני רואה אותו כמפעל חיים – ששותפות לו משפחות מהארץ ומהתפוצות, בחיפוש מקורות מימון, בבנייה של מעונות ילדים, בצידוד, בטיפול ובאהבה, לא ירד, חלילה, לטמיון.

אני יודעת, שכל ארגון נשים, וגם ויצ"ו, מחפש את הגישה הרלבנטית, מחפש מה הכי חשוב היום בהתייחסות למעמד האשה. בנושאים רבים אני רואה נושאים משולבים. חברת הכנסת נעמי חזן דיברה, ובצדק, על נושא ההעדפה המתקנת. כאשר אמרנו שריון, זה עורר כל כך הרבה התנגדויות. כאשר אנחנו אומרים ההעדפה מתקנת, זה נשמע הרבה יותר מלומד, הרבה יותר שכלתני, אך זו בעצם אותה גברת, ואין צורך לשנות את האדרת.

כל עוד קיימים פערים כל כך גדולים בייצוג, בנוכחות, ביכולת להיות במוקדים שבהם באמת מתקבלות ההחלטות החשובות הקובעות את גורל חיינו במדינת ישראל, כל עוד הנשים כל כך מעטות – אין דרך אחרת, אלא דרך ההעדפה המתקנת. אנו בהחלט רואים בויצ"ו שותפה, ולא רק שותפה, על מנת

להוליך את הנושא ואף להמשיך בביקורת, במקום שבו אין הדבר מתקיים, ובלחץ ציבורי על מנת שאכן זה ישתנה.

אני מוצאת לנכון להאיר ולהעיר על כך: האלימות במשפחה והטיפול באלימות במשפחה הם נושא חשוב ממדרגה ראשונה. פעילות למען העדפה מתקנת היא נושא חשוב ממדרגה ראשונה. מעונות ילדים, בתי-ספר להכשרה חקלאית, ביניהם בית-הספר בנהלל שאליו התייחסה חברת הכנסת יעל דיין, ובתי-ספר אחרים – כל אלה הם מפעל ציוני שאין שיעור להערכה אליו, בעיקר היום, כאשר מצטרפים אליהם בני נוער מחבר המדינות, לומדים ומתחנכים בהם, בתקווה שיישארו במדינת ישראל ויביאו גם את בני משפחותיהם.

נדמה לי, שאחת התרומות החשובות ביותר לחברה הישראלית היא בכך, שבפעילות ויצ"ו המתפרסת על כל יישובי הארץ ניתנת הזדמנות בלתי רגילה לצמיחה אנושית של נשים, בכך שהן הופכות למעורבות בקהילה. ניתנת אפשרות בלתי רגילה לצמיחה של מנהיגות מקומית, שתהיה ברבות הימים גם מנהיגות ארצית. הצמיחה האנושית שההזדמנות לה היא בארגוני הנשים, היא אחת התרומות הגדולות שויצ"ו יכולה להיות גאה בה. כאשר חברות ויצ"ו בתפוצות עובדות ללא ליאות לגיוס כספים למען המפעל הציוני, ההזדהות עם מדינת ישראל ועם ויצ"ו במדינת ישראל, הן יכולות לטפוח על שכמן ועל שכמ חברותיהן – שהנה הן תורמות גם לצמיחת האדם. לא רק עוד בית, לא רק עוד מבנה, לא רק עוד כיסא, שולחן ומועדון ביישוב היהודי, במגזר היהודי, במגזר הדרוזי, בקרב הבדואים והצ'רקסים, אלא צמיחת אנשים בכל מקום, צמיחת אנשים שקומתם הופכת זקופה יותר, כאשר הם חוברים יחד ופועלים יחד. הייתי צריכה להגיד: חוברות יחד, פועלות יחד, מתנדבות יחד, ומרגישות עצמן כבעלות צלם אנוש ומחשבת אנוש; מרגישות עצמן נשים צומחות, ולא חס וחלילה נשים שוקעות.

לצערנו הרב, בפערים הכלכליים שאנו חיים בהם, הרבה יותר קל לשקוע ולפעמים אפילו לטבוע, וארגון הנשים ויצ"ו מושך אותנו למעלה, ולא נותן לנו – לא נותן לי, לא נותן לך ולא נותן לה – להרגיש לרגע: הנה איבדת כל תקווה, ואת תטבעי או חלילה תשקעי, אלא בואי, היי אתנו ותצמחי אתנו.

לכן, אני חושבת שההחלטה של יושב-ראש הכנסת ושל נשיאות הכנסת להקדיש היום, ולו לשעה קלה, דברים, התייחסויות, הצעות לסדר-היום על רקע מפעל היובל של 75 שנה לויצ"ו, זה אירוע במקומו, בעל משמעות, זה אירוע לציון פרק זמן, ואני מאחלת לרבות מן היושבות כאן שתזכינה עוד לשנים רבות, לא הייתי רוצה לומר ל-75 השנים הבאות, כי זו תהיה רק תיאוריה, אבל לפחות לשנים רבות רבות של מציאת ציוני דרך והדגשת הנושאים אשר עומדים על סדר-היום.

בהתחלה התחבטנו האם לקבל את כל ההצעות כמקשה אחת, ועם דברי לקבל את זה כהודעה בישיבה חגיגית. אבל לאחר מכן, בהיוועצות עם יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת שבח וייס, התבקשתי להעביר את כל ההצעות – כמקובל אצלנו בדיון כאשר יש הצעות לסדר-היום – לוועדה למעמד האשה בכנסת. אני חושבת, שרק את נושא מעונות היום, אשר העלה חבר הכנסת חיים דיין, יש להעביר לוועדת העבודה והרווחה. אני יודעת שחברת הכנסת תמר גוז'נסקי עומדת, מטעמה של ועדת העבודה והרווחה, בראש ועדת משנה בנושא מעונות היום. אני מקווה שהדברים יתקבלו בהסכמה, ואתן תראינה בהעברת הנושאים להמשך דיון בוועדה למעמד האשה ובוועדת העבודה והרווחה, בהשתתפותן גם ביום המחר של חברות ויצ"ו בפעילות הוועדות האלה, המשך ברוך ומבורך לתפארתה של ויצ"ו ולחשיבות עבודתה של הכנסת. תודה רבה.

## היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגנית השר.

חברי הכנסת, הרעיון להסתפק בהודעה בעצם היה רעיון מגובש, ואני, ברגע מסוים, לחשתי על אוזנה של סגנית השר, ואני מקווה שתיתנו לי עידוד לכך, שבכל זאת נעביר את ההצעות לוועדה, וכל כך למה? הנושאים שהועלו כאן הם לא רק נושאים של ברכה. כל אחת מן ההצעות של חברות הכנסת נעמי בלומנטל, יעל דיין ונעמי חזן ושל חבר הכנסת חיים דיין, היו הצעות מעשיות. מכיוון שיש לנו ועדה פעילה למעמד האשה וגם ועדות אחרות, חשבתי, בהסכמתכם, שאנחנו נוסיף אולי כותרת לדיון על-ידי כך שנמשיך ונגלגל אותו לערוצים מעשיים. תחת אותה כותרת חגיגית, עם האורחים והאורחות המאוד רצויים שלנו, חשבתי אולי קצת להרחיב, אם תרצו, בוועדה את הדיון בשיתופם של ארגוני נשים בכל החוויות האלה, החוקתיות והאחרות, שאנחנו עוסקים בהן. אני רק זורק רעיון. לכן חשבתי, כדי שזה לא יהיה רק טקס של ברכות, שנמשיך לגלגל את זה הלאה.

האם את מסכימה, חברת הכנסת נעמי בלומנטל?

## נעמי בלומנטל (הליכוד):

כן.

## היו"ר ש' וייס:

מסכימה. חברת הכנסת נעמי חזן, את מסכימה?

## נעמי חזן (מרצ):

כן.

## היו"ר ש' וייס:

מסכימה. חברת הכנסת יעל דיין? – אני מנחש שלו היתה כאן היתה מסכימה. חבר הכנסת חיים דיין? יש לנו החלטה שאנחנו, לצערנו, לא מצביעים על הצעות לסדר-היום כשבעל ההצעה לא נמצא באולם בזמן מתן התשובה. לכן אנחנו נתייחס באופן פורמלי לפחות לשתי הצעות.

עכשיו יש לנו הצעות אחרות. אני מנחש שבעלי ההצעות האחרות, כל אחד במסגרת דקה, יציע להסיר, אבל אני מניח שהוא לא מתכוון לזה.

חברת הכנסת דליה איציק, את תתייחסי להצעה של חברת הכנסת נעמי בלומנטל. נא להקפיד על דקה, דקה וחצי.

### **דליה איציק (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, לאחר ששמעתי אותך השתכנעתי, אבל לא עמדתי בפני יצרי ובאתי לכאן, למיקרופון, כדי להגיד מלה טובה על המפעל הנפלא הזה, מפעל ויצ"ו. אני עצמי שלחתי את ילדי למעון ויצ"ו, אני מכירה את כל פניה של ויצ"ו, את כל צדדיה המגוונים והיפים, ואני רוצה להגיד לכן היום: כה לחי.

ובכל זאת חשבתי שכדאי לדון בנושא זה במליאה – תדון המליאה יום אחד שלם בנושא של ארגוני הנשים.

### **היו"ר ש' וייס:**

ההצעה שלך היא לדון בנושא זה במליאה. בעצם, את לא צריכה להציע את זה, כי זו ההצעה המקורית של בעלי ההצעה.

חבר הכנסת בא-גד רוצה להציע להסיר את ההצעה של חברת הכנסת יעל דיין. חבר הכנסת בא-גד, אתה לא יכול לעשות את זה. יש לנו החלטה של ועדת הכנסת, לא נגדך, ולפיה חבר כנסת שלא נמצא, אנחנו לא מתייחסים להצעתו.

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

האם אפשר להסיר את הצעתה של חברת הכנסת נעמי חזן?

### **היו"ר ש' וייס:**

את ההצעה הזאת ביקשה להסיר חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

חברת הכנסת סלמוביץ, בבקשה.

### **אסתר סלמוביץ (יעוד):**

אני רוצה להצטרף לברכות בהזדמנות זו, לברך את ויצ"ו ביום חגה ולאחל לה הרבה הרבה שנים פוריות ומוצלחות.

בהזדמנות זו אני רוצה להודות לויצ"ו על שיתוף הפעולה ההדוק והפורה בינינו. בתוקף תפקידי כיושבת-ראש ועדת משנה למשפחות חד-הוריות ועולות חדשות, אני תמיד זוכה לשיתוף פעולה ולסיוע רב. תודה רבה, עלו והצליחו.

### **היו"ר ש' וייס:**

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה על העברת ההצעות של חברות הכנסת נעמי בלומנטל ונעמי חזן לדיון בוועדה למעמד האשה. ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 19

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא שהעלו חברות הכנסת נ' בלומנטל ונ' חזן לוועדה למעמד האשה נתקבלה.

### **היו"ר ש' וייס:**

19 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אווירה של פה-אחד בהמשך לאווירת קבלת הפנים שלנו היום. תודה רבה לחברי הכנסת שיזמו את ההצעות.

### **הצעת חוק עידוד יוזמות נשים (שליטה ובעלות בעסקים – הוראת שעה), התשנ"ד-1994** **(הצעת קבוצת חברי הכנסת)**

### **היו"ר ש' וייס:**

אורחות נכבדות וחברי הכנסת, יש לנו עוד הצעת חוק, א'תתקנא, באותו הקשר. אני מעריך שבעוד חמש-שש דקות נסיים את הדיון בה, ואז נלך כולנו לכינוס שלנו באודיטוריום.

אני מזמין את חברת הכנסת ענת מאור להביא בפנינו הצעת חוק עידוד יוזמות נשים (שליטה ובעלות בעסקים – הוראת שעה), והיא תעשה את זה ביוזמתה בקיצור.

### **ענת מאור (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להצטרף למברכים ולמברכות אתכן, נשות ויצ"ו, על התרומה הרבה. אתן הייתן חלוצות בהקמת ארגוני נשים ובעובדה שקמו לנו בארץ ארגון ויצ"ו גדול, ארגון "נעמת", ארגון "אמונה" ועוד, ארגונים שמקיפים נשים רבות מאוד במדינה. זו בהחלט תרומה אדירה, ואכן יש הישגים בקידום הנשים.

הדבר שהוא סימבול לשילוב בינינו הוא, שאנחנו לא מסתפקים בהצעות לסדר-היום – אלא בחרתי, לרגל האירוע, להעלות הצעת חוק הנוגעת לנשים. הכנסת הזו, בהחלט הרבה בזכותכן, מתאפיינת בעובדה, שאנחנו כחברות כנסת רואות את עצמנו עם הרבה מחויבות לפעולה כללית. אנחנו מאוד לא נייטרליות ומאוד עוסקות גם בנושא השלום, כל אחת לפי דעותיה, וגם בנושאי חברה וכלכלה וגם בנושא החינוך. אבל כולנו יחד, כל שמונה חברות הכנסת – שכן שלוש הן שרות וסגנית שר – מרגישות מחויבות לנושאים של קידום נשים. אין ספק שקידום החקיקה בכנסת הוא המכשיר העיקרי שעליו אנחנו מופקדות כדי לקדם אותם נושאים שאתן עוסקות בהם.

חברי הכנסת, אני רוצה להציג את הצעת חוק עידוד יוזמות נשים. אני רוצה לציין שמטרת החוק כפולה: לא רק קידום הנשים, אלא לא פחות מכך קידום החברה.

הצעת חוק זו, שגובשה בעזרת ארגון מע"ן – מרכז עסקים נשי – שהוא ארגון ליוזמות נשים, מתבססת על הצעת חוק אמריקנית. פנינו אל עורך-הדין דמביץ, הידוע בכישוריו הרבים, בתור יועץ משפטי לשעבר לוועדת הכספים, והוא עזר לנו לתרגם את החוק לא רק מילולית, אלא גם ביישום הרעיון שהשיג תוצאה טובה בארצות-הברית.

יושבות כאן אתנו היום נשות ויצ"ו ממדינות רבות, ויש כאן משלחת גדולה מארצות-הברית, ואני רוצה לציין בפניכן, שבכנסת השלוש-עשרה השגנו הישג אדיר, כאשר לראשונה בישראל הוכר עקרון ההעדפה המתקנת בחוק הדירקטוריונים. בתוך שנתיים בלבד גדל מספר הנשים בדירקטוריונים פי ארבעה.

הצעת חוק זו היא השנייה באותה סדרה, ומתייחסת לעסקים קטנים. חמש חברות הכנסת, מכל סיעות הבית, הגשנו אתמול הצעת חוק להעדפה מתקנת בשירות הציבורי. ובנושא הפוליטי, הדגם הסקנדינבי הוא המשמש נר לעינינו לקראת בחירות 1996. אנחנו סומכים על כך שהדבר ייעשה בעיקר על-ידי המפלגות, כפי שזה נעשה באירופה, ובמיוחד בארצות סקנדינביה.

הצעת החוק לעידוד יוזמות נשים היא בת ארבעה חלקים. הפרק הראשון מדבר על המטרות. הצעד הראשון הוא, שכל העסקים שבבעלות נשים ובשליטתן יזכו לקידום מועדף במדינה.



המטרה השנייה היא להסיר כל מכשול מפלה שבו נתקלות נשים ברצותן להשיג גישה להון ולגורמי ייצור אחרים. אני רוצה לעדכן אתכם, חברי הכנסת, ואתכן, נשות ויצ"ו וארגוני נשים אחרים, כיושבת-ראש ועדת משנה לקידום נשים בעבודה ובכלכלה, שאנחנו יודעים שהפערים בשכר בין גברים לנשים הם גם פרי הסכמים פוליטיים וגם פרי העובדה שלנשים אין נגישות ישירה אל עסקים ואל נושאי הכלכלה. לכן יש לראות זאת כמטרה מאוד חשובה.

היעד השלישי הוא לפתוח את מכרזי הממשלה בפני נשים תוך הנהגת העדפה מתקנת.

היעד הרביעי הוא ליצור מנגנונים שיעקבו, יגבו וילוו את התהליך כולו.

מקוצר זמן, לא אפרט את סעיפי החוק. בגלל הודעתו של שר האוצר שלא יוכל להשיב היום על הצעת חוק זו, שכן הוא נמצא בסיור חשוב במגזר הערבי, נעניתי לפנייתו לדחות את מתן התשובה ואת ההצבעה ליום רביעי. הצעות החוק מועלות אצלנו בדרך כלל בימי רביעי בשבוע, אבל רק בגלל האירוע החגיגי המתקיים היום העליתי אותה היום.

הפרק השני של החוק דן במבנה הארגוני. בפרק השלישי מוצג רעיון של מפעלי הדגמה שיעדיפו נשים. הפרק האחרון מציין את המחויבות של משרדי הממשלה השונים ואת תהליך הדיווח. אני בטוחה, שנמצא שפה משותפת עם ועדת שרים לענייני חקיקה, עם משרד האוצר ועם משרד המשפטים, וביחד נוכל להביא לקידומו של חוק שהוא מאוד חשוב, קודם כול לחברה הישראלית כולה, שדווקא בעידן שלום יתרמו הנשים בתהליך עיצוב המדינה, בתהליך הכלכלה ובקידום נשים.

אני מסיימת ואומרת, שנשות ויצ"ו, נשות "נעמת" וארגונים אחרים מסייעים לנו, ואני מרגישה כבוד רב להביא עכשיו לידי ביטוי את הפן החקיקתי. תודה רבה.

**היו"ר ש' וייס:**

חברת הכנסת ענת מאור, מי הם בעלי ההצעה?

**ענת מאור (מרצ):**

תודה על השאלה. הצעת החוק מוגשת על-ידי שישה חברי כנסת: אנוכי, חבר הכנסת רפאל אלול, חברת הכנסת דליה איציק, חברת הכנסת יעל דיין, חברת הכנסת נעמי חזן וחבר הכנסת בני טמקין. תודה.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה.

## **קריאה:**

---

## **היו"ר ש' וייס:**

עדיין אינך יכול להתנגד, כי אינך יודע אם שר האוצר יסכים או יתנגד. את הקטע הזה נדחה אפוא ליום רביעי.

אני מסיים בזאת את הקטע הזה של קבלת הפנים; מודה לגברת ראומה ויצמן, מודה לאורחות שלנו. אנחנו ניפרד מכן כאן וניפגש עוד מעט באודיטוריום להמשך היום החגיגי הזה.

## **חילופי גברי בוועדות הכנסת**

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת חגי מירום, בבקשה. הודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

סגן יושב-ראש הכנסת יוסף עזרן, יואיל בטובו לתפוס פיקוד.

## **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, חברי חברי הכנסת, שעה שנשות ואנשי ויצ"ו עוזבים את האולם, ואני מברך אותם ביום חגם, אני מבקש למסור כאן הודעות מספר מטעם ועדת הכנסת.

אני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי ונשי בוועדות הבאות:

מטעם סיעת צומת, בוועדת הכנסת: במקום חבר הכנסת מודי זנדברג יכהן חבר הכנסת משה פלד.

מטעם סיעת יעוד, בוועדה לביקורת המדינה: במקום חבר הכנסת סגן השר אלכס גולדפרב, תכהן חברת הכנסת אסתר סלמוביץ.

לא נדרשת הצבעה לעניין זה. אני מברך את הנכנסים לוועדות החדשות שלהם.

### **הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת**

#### **חגי מירום (יו"ר ועדת הכנסת):**

כמו כן, אני אבקש להודיע כי ועדת הכנסת קבעה היום, כי ועדת העבודה והרווחה תדון בהצעה לסדר-היום בנושא: התפטרותו של יושב-ראש דירקטוריון כי"ל – הצעה לסדר-היום של חבר הכנסת שמואל אביטל. למעשה היא לא קבעה זאת היום, אלא בישיבה קודמת, ואני מבקש למסור זאת כהודעה. תודה רבה לאדוני.

#### **היו"ר י' עזרן:**

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכנסת. הכנסת רשמה לפניה את דבריו.

### **שאלות ותשובות**

#### **היו"ר י' עזרן:**

אנחנו עוברים כעת לנושא הבא: שאלות ותשובות. אני מזמין את השר לאיכות הסביבה להשיב על שאלות של חברי הכנסת.

### **דליפת אמוניה**

חבר הכנסת י' כץ שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ח בטבת התשנ"ה (21 בדצמבר 1994):

בעיתון "ערי המפרץ" מיום 4 בנובמבר 1994 פורסמה ידיעה על דליפת כמות גדולה של אמוניה.

ברצוני לשאול:

1. האם הנאמר בכתבה אכן נכון?

2. מה ייעשה לביטחון תושבי קריית-נחום?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הנאמר בכתבה נכון.

2. פינוי תושבי קריית-נחום נמשך שנים מספר, בכל פעם על-ידי גוף אחר. כעת עוסק בדבר מינהל מקרקעי ישראל. תושבים מספר כבר פונו, ואלו הגרים במקום מתדיינים עם הרשויות על התנאים שיפוננו לפיהם.

עד לפינויים וכדי להגביר את הבטיחות במפעלים סביבם, הוצאתי לחברות הגז צווים אישיים המחייבים איסוף הגז בצורה מסודרת כך שלא ייפלט לאוויר החופשי. סקר סיכונים לכל המפעלים באזור השכונה נמצא בהכנה ויושלם בתוך חודשים מספר. על-פי הסקר יידרשו המפעלים לנקוט אמצעים שיפחיתו את הסיכונים הנוכחיים לתושבי השכונה.

### **מיחזור חומרים**

חבר הכנסת א' הירשזון שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בעיתון "ידיעות אחרונות" מ-26 בספטמבר 1994 פורסמה כתבה רחבת היקף שנושאה: הבלוף של המיחזור. בעיתון "לב העיר" מ-13 באוקטובר 1994 מציג ראש המועצה המקומית קריית-טבעון נתונים שלפיהם חסכו עד כה שווה ערך של כריתת 85,000 עצי יער כתוצאה ממיחזור.

ברצוני לשאול:

1. האם הכרזת השר כי המיחזור אינו כדאי לא היתה נמהרת מדי?

2. מה יהא על החינוך בתחום זה?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כיום ממחזרים בישראל 6%–10% מהחומר הניתן למיחזור לפי הפירוט הבא: כ-160,000 טונות נייר וקרטון, שהם כ-60% מהנייר הראוי למיחזור; כ-20,000 טונות פלסטיק, שהן כ-6% מהפלסטיק הניתן למיחזור; כ-4,000 טונות זכוכית ו-4,000 טונות אלומיניום, שהן שיעורים נמוכים מהניתן למיחזור; כ-30,000 טונות ייצור קומפוסט; כ-8,000 טונות שמנים משומשים, שהן כ-15% מהשמן הניתן למיחזור; כ-170,000 טונות גרוטאות ומתכות ברזליות אחרות, שהן כ-60%.

אולם, בתנאים הכלכליים השוררים היום בארץ, ובמיוחד מחירי ההטמנה ומחירי חומרי הגלם, אין המיחזור יכול להיחשב לפי שעה כשיטה כלכלית לטיפול בפסולת ואין הוא יכול להתבצע בקנה מידה נרחב.

עם זאת, בשל הערך הסגולי הגבוה שיש לחינוך הציבור לטיפול בפסולת באמצעות מיחזור, מעודד המשרד ודוחף כל יוזמה בכיוון זה.

2. החינוך בתחום המיחזור יימשך במסגרת לימודי איכות הסביבה, כאמור, בשל ערכו הסגולי הגבוה בהטמעת נושאי איכות הסביבה בקרב הילדים והנוער.

### **איכות הסביבה ברצועת החוף**

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את השר לאיכות הסביבה ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

לאורך רצועת החוף מתרבים אזורי תעשייה, פסולת ובנייה ומשתלטים על כל פיסת טבע ירוקה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימות תוכניות-אב לגבי קיומן של "ריאות ירוקות" במדינת ישראל בכלל ולאורך רצועת החוף בפרט?

2. האם נשקלת, במסגרת התוכנית הכללית לפיתוח רצועת החוף, הקמת אזורי תעשייה ופסולת בריחוק מספיק מאזורי אוכלוסייה ומשמורות טבע?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. קיימות תוכניות מתאר ארציות ספציפיות לעניין שמורות טבע וגנים לאומיים – תמ"א 8, ושטחי יער – תמ"א 22, שתאושרנה על-ידי הממשלה בעוד חודשים מספר. תוכנית המתאר הארצית לחופים –

תמ"א 13 – קובעת את רמת הפיתוח של מקטעי חוף ואת ייעודי השטחים לאורך רצועת החוף, ובכלל זה שמורות וגנים. כל השטחים הפתוחים המסומנים בתוכניות אלה מוגנים סטטוטורית, ולא ישמשו למטרות אחרות.

2. במסגרת תוכנית המתאר הארצית לחופים, שהוכנה ונערכה על-ידי ראש אגף התכנון במשרד לאיכות הסביבה, נקבעה רצועה ברוחב 100 מטר מקו החוף שבה חל איסור על כל בנייה, ורצועה ברוחב 2-1 קילומטרים שבה מותרים שימושי קרקע שיש להם זיקה לחוף הים, כגון תיירות ונופש. בהתאם לתוכנית זו, אסורה לחלוטין הקמתם של אזורי תעשייה ומזבלות. המזבלות הקיימות אינן חוקיות ונמצאות בשלבי סגירה ושיקום.

### **הזרמת שפכים לנחל גדורה**

חבר הכנסת ש' עמור שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י"ח בטבת התשנ"ה (21 בדצמבר 1994):

עקב תקלות חוזרות ונשנות בתחנת השאיבה בשדרות בן-גוריון בקריית-ביאליק, מזרימה העירייה ביוב לנחל גדורה, שעובר לאורכה של העיר, תוך גרימת ריחות צחנה ומטרדי יתושים.

ברצוני לשאול:

1. האם משרדך מודע למפגע הנ"ל?

2. אילו צעדים נקט משרדך כדי לחסל את המטרד ולהביא לאי-הישנותו?

3. מה ייעשה למניעה מוחלטת של המטרד?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשרד מודע למפגע שנוצר באופן חד-פעמי כתוצאה מתקלה שהתרחשה לפני חודשים מספר. התחנה מתופעלת בדרך כלל בצורה משביעה רצון, ללא גרימת מטרדים.

2. בהתאם לדרישת המשרד לאיכות הסביבה הותקנו אמצעי סינון המפחיתים את מטרדי הריחות. לפני כשבועיים ביקר מנהל המחוז במקום ומצא כי הקולחים העוברים בתחנת השאיבה הם באיכות מניחה את הדעת.

#### **מפגע רעש בכביש מס' 4**

חבר הכנסת א' אור שאל את השר לאיכות הסביבה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

כתוצאה מהרחבת הכביש מצומת-מורשה לצומת-רעננה גבר הרעש בשכונות הגובלות עם הכביש הנדון – מדובר בשיכון עממי, גני-צבי, גיורא ורמת-הדר.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא תוכנן קיר אקוסטי שיהווה פתרון למפגע הרעש בד-בבד עם בניית הכביש?

2. האם תישקל בחיוב בניית קיר אקוסטי?

#### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כביש מס' 4 אושר עוד לפני החלת החובה להכנת תסקירי השפעה על הסביבה ונקיטת אמצעים למניעת מפגעים סביבתיים, בהם רעש. הרחבת הכביש נעשתה בתחום רצועת הדרך המאושרת, כך שבועדות הסטטוטוריות לא הועלתה הדרישה להקמת מיגון אקוסטי.

2. אנשי המשרד לאיכות הסביבה באו בדברים עם אנשי מע"צ בעניין זה, ביצעו בדיקות רעש, העלו כי יש הצדקה להקמת מיגון אקוסטי וסיכמו כי המיגון יבוצע על-ידי מע"צ. אין לי ספק כי מע"צ תעמוד בסיכום שהושג. אני מבקש לציין, כי היענות מע"צ מעידה על מודעות גבוהה, תשומת לב וגיוס של הרבה רצון טוב.

#### **עלויות הטמנת אשפה**

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את השר לאיכות הסביבה

ביום י"א בשבט התשנ"ה (12 בינואר 1995):

על-פי חוק המיחזור, חייבות הרשויות המקומיות לבצע מיחזור אשפה במקור, כדי להקטין את נפח הפסולת למטמנות. מחירי ההטמנה הועלו באופן חד, אך הרשויות לא קיבלו תקציבים ריאליים לביצוע

מיחזור והפרדת אשפה. ברשויות רבות נותרו כמויות של פסולת מופרדת, שעלויות הובלתה והטמנתה מוטלות עליהן.

רצוני לשאול:

מה ייעשה כדי שהרשויות לא יישאו בעלויות הגבוהות לבדן?

### **תשובת השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לאחרונה הועברו תקציבי פסולת בשיעור 17 מיליון ש"ח ממשרד הפנים למשרד איכות הסביבה. כספים אלו מיועדים לסייע לרשויות המקומיות במימון תוספת עלויות הטמנה ותוספת שתיגרם בגין שינוע אשפה לאתרים מוסדרים.

הסיוע יינתן בהתאם לנוסחאות נורמטיביות שבהן עושה משרד הפנים שימוש במסגרת ההתחשבנות עם הרשויות המקומיות. נוסחאות אלה מביאות בחשבון את מספר התושבים בכל רשות מקומית ומחירי הטמנה כפי שנקבעו במכרזים לאתרים דודאים במשמר-הנגב וטליה בעמק-הירדן.

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, אני מודה לך על המאמץ הגדול.

### **השר לאיכות הסביבה י' שריד:**

מעולם לא עשיתי מלאכה כה קלה.

### **היו"ר י' עזרן:**

אנחנו עוברים כעת לשאלות שהופנו לשר הבינוי והשיכון. ישיב עליהן סגן השר מר אלי בן-מנחם. בבקשה.

### **שכונה של יוצאי הימ"מ ביישוב נווה-שלום**



חבר הכנסת א' בורג שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ב בחשוון התשנ"ה (27 באוקטובר 1994):

נודע לי כי בכוונת המינהל להקים שכונה של יוצאי הימ"מ – יחידה מיוחדת ללוחמה בטרור – כחלק מהיישוב נווה-שלום.

ברצוני לשאול:

1. האם לא תהיה בכך פגיעה באופיו המיוחד של היישוב?

2. מדוע לא נענתה בקשת היישוב לקבלת אדמות מהמינהל אף שהושגו האישורים הדרושים?

3. אילו חלופות אחרות נבחנו להקמת היישוב של יוצאי הימ"מ?

#### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. לדעתנו, אין בהקמת יישוב של יוצאי הימ"מ בסמוך ליישוב נווה-שלום משום פגיעה ביכולתו של היישוב להמשיך ולחיות על-פי אופיו המיוחד.

2. היישוב נווה-שלום יושב על קרקע פרטית. בקשתם להקצאת קרקע מהמינהל לשם הרחבת היישוב, הובאה להחלטת הנהלת המינהל בישיבתה ביום 24 באוקטובר 1994, והוחלט: "ההרחבה מאושרת עקרונית, בכפוף לתקנות חובת מכרזים. תינתן תשובה פרטנית על-ידי המחוז בתיאום עם האגף החקלאי".

3. החלופות שנבחנו הן: אזור, מודיעין, בקוע, משמר ועוד.

#### **אפליית חקלאים פרטיים**

חבר הכנסת מ' איתן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

מינהל מקרקעי ישראל קיבל החלטה מס' 666, המפלה בהפשרת קרקעות בין חקלאים פרטיים לבין בני מושבים וקיבוצים.

לטענת מנכ"ל התאחדות האיכרים מר שלמה רייזמן, התקבלה ההחלטה חרף התחייבות ראש הממשלה מר יצחק רבין, שלא להפלות את החקלאים הפרטיים.

ברצוני לשאול:

1. האם אכן התחייב ראש הממשלה שלא להפלות את החקלאים הפרטיים?

2. האם תפעל הממשלה לשנות את החלטה מס' 666 על מנת שלא תיווצר האפליה, ואם כן – כיצד?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

1. החלטה מס' 666 הינה חלק מסדרת החלטות הכוללת גם את החלטה מס' 667 של מועצת מינהל מקרקעי ישראל. החלטות אלה דנות בגודל הפיצוי למעבדים ולמחזיקים של קרקע חקלאית של מינהל מקרקעי ישראל בעת שינוי ייעוד. למיטב הבנתנו, החלטות אלו אינן מפלות לרעה חקלאים פרטיים.

למיטב ידיעתנו, לא ניתנה כל הבטחה על-ידי ראש הממשלה לחקלאים בנושא זה. למען הסר ספק, מומלץ להפנות שאלה זו למשרד ראש הממשלה.

2. כנגד החלטה זו הוגשו שלוש עתירות לבג"ץ, לרבות עתירה של התאחדות האיכרים. נכון להיום, פרקליטות המדינה עומדת להגיש תשובה לבית-המשפט העליון על שלוש העתירות. לנוכח זאת, אין כל סיבה לפעול לשינוי החלטה מס' 666.

### **היו"ר י' עזרן:**

תודה, אדוני. שאלה נוספת לשואל.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני סגן השר, מדובר בקרקע של הלאום שנמסרה כאמצעי ייצור, ועכשיו לוקחים את קרקע הלאום ומעבירים אותה למי שנמסרה לו כאמצעי ייצור, על מנת שהרווח של עליית הערך ייפול בכיסו, לפחות בחלקו המרבי. האם לדעתך לא יהיה יותר צדק בכך שהרווח מעליית הערך של קרקע הלאום יחולק בין נצרכים בסקטורים שונים? מדוע לא יאסוף מינהל מקרקעי ישראל את עליית ערך האדמה הזאת, שכעת מופשרת, ויסייע גם לזוגות צעירים בשכונות מצוקה, לקיבוצים יותר חלשים, על בסיס סוציאלי ולא על בסיס מקרי לחלוטין, שמישהו במקרה קיבל קרקע שהתפרנס ממנה, הקרקע שלו שווה פי מאה, והוא מרוויח; ומישהו אחר שקיבל קרקע להתפרנס ממנה והקרקע שלו, משום שהוא נמצא ליד גבול הצפון או רחוק בערבה, ערכה לא עלה, הוא נשאר כמו שהוא?

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, כפי שידוע לי, הוקמה ועדה בנושא ההחלטה החדשה, החלטה מס' 666, שלה היו שותפים משרד האוצר, משרד השיכון ומינהל מקרקעי ישראל. הם החליטו על גובה הפיצויים לכל הגופים. לסיכום, גם אני חושב שהיה צריך למצוא שיטה כזאת שתפצה גם את אלה שגרים במרחקים גדולים, שלגביהם ייתכן מצב שהחזק יתעשר והחלש יישאר חלש. זה עונה על השאלה שלך? כי אני חושב כמוך ואני גם הצעתי, אבל דעתי לא התקבלה. באזורים מבוססים מקבלים פיצוי גבוה. באזורים מרוחקים הם משלמים פעמיים, גם בזה שהם רחוקים וגם בזה שהם לא מקבלים. זו דעתי האישית.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אולי בעתיד נהיה באיזו קואליציה ונוכל לשנות.

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

יש הרבה מאוד נושאים, תאמין לי, חבר הכנסת מיכאל איתן, שבהם אנחנו בקואליציה, אני ואתה במיוחד – אתה יודע את זה. בנושאים החברתיים בוודאי.

## **קריטריונים לזכאות לדיור**

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

משפחה שקיבלה סיוע כזוג צעיר לאחר התאריך 1 בינואר 1987, אינה זכאית לקבל סיוע דיור כמשפחה ברוכת ילדים, למרות המתנה של כשמונה שנים, נכון להיום. כתוצאה מכך יש משפחות בנות שמונה ותשע נפשות הגרות בדירת 50-60 מ"ר.

ברצוני לשאול:

1. האם נשקל לשנות את הקריטריונים באופן שהזכאות תיקבע על-פי גודל המשפחה ולא לפי תאריך מסוים?

2. האם תצמצם תקופת המעבר מ"זוג צעיר" ל"משפחה ברוכת ילדים" למקסימום של שלוש שנים?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במטרה לפתור את הבעיה של משפחות ברוכות הילדים, הוחלט במשרד הבינוי והשיכון לפתוח בדיונים עם האוצר כדי לתת מענה על שאלת התאריך הקובע לקבלת סיוע להחלפת דירה לאותן משפחות.

הצעתו של חבר הכנסת רביץ תובא בחשבון בעת הדיונים עם האוצר.

### **אכלוס דירות בקריית-גת**

חבר הכנסת א' גור שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

ב"הארץ" (30 באוקטובר 1994) נכתב, כי אכלוסן של 700 דירות בקריית-גת הוקפא. דירות רבות אינן מחוברות לתשתית, ואחרות ריקות ונעולות, אף ש"עמידר" כבר חתמה על הסכמי שכירות עם הזכאים.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. מדוע הוקפא אכלוס הדירות?

3. מה הוא מצבן של שאר הדירות הציבוריות ברחבי הארץ?

4. מה עושה משרדך בנדון?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

4-1. ללא קשר לאמור בכתבה בעיתון "הארץ", הידיעה אינה נכונה כי לא ידוע על שום החלטה מצד משרד הבינוי והשיכון להקפיא את אכלוס הדירות. יתירה מזאת, בהתאם לידוע לנו, כל הדירות מחוברות לתשתיות, פרט לחשמל ומים, אשר חיבורם מתאפשר לאחר קבלת טופס 4 מהעירייה.

אכלוסן של 700 הדירות בקריית-גת מבוצע בחלקו על-ידי הפניות אכלוס מטעם משרד הקליטה – לנוכח העובדה שמדובר בדירות המיועדות לאכלוס עולים, בהתאם להחלטת הממשלה – ויתרת הדירות מיועדות למכירה לזכאים.

ביחס לדירות הציבוריות ביתר חלקי הארץ, האכלוס מבוצע בהתאם להפניות משרד הקליטה וועדות האכלוס השונות.

### **גידול באוכלוסיית המתנחלים בשטחים**

חבר הכנסת ב' טמקין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ג בכסליו התשנ"ה (16 בנובמבר 1994):

במהדורת ה"גרסולם ריפורט" מ-3 בנובמבר 1994 נכתב, כי לפי מידע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, גדל מספר התושבים היהודים בשטחים ב-5%.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעות נכונות?

2. אם כן – האם אין בכך סתירה למדיניות הממשלה המוצהרת?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

תמוה שחבר הכנסת בני טמקין פונה לשר הבינוי והשיכון לקבל אינפורמציה בנושא שהוא לא בתחום האחריות ולא בתחום סמכות משרד הבינוי והשיכון. מומלץ במקרה דנן להפנות את השאילתא למשרד הפנים הממונה על האוכלוסין במדינת ישראל או ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

**היו"ר י' עזרני:**

תודה. שאלה נוספת.

**בנימין טמקין (מרצ):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר השיכון, ידידי חבר הכנסת אלי בן-מנחם, המתפלא בשם משרדו על כך שאני מעז לפנות אל משרד השיכון כדי לדעת האם נכון מה שפורסם, שיש גידול באוכלוסייה בשטחים הכבושים ב-5% במשך השנה האחרונה, והוא שולח אותי למשרד הפנים, כאילו למשרד השיכון אין קשר לעניין. אני רוצה בכל זאת להוסיף שאלה. בשנת 1992 החליטה הממשלה להקפיא כ-7,000 יחידות דיור שהיו באמצע בנייה בשלבים שונים. במהלך השנתיים האחרונות הופשרו דירות מספר מתוך 7,000 הדירות האלה? בשביל לעשות את זה צריך כמה אישורים גם ממשרד השיכון. אני רוצה לבקש מסגן השר להשיב לי תשובה, ואם הוא לא יכול להשיב לי עכשיו, אני מבקש ממנו להתחייב להשיב על השאלה הזאת בתוך שבוע-שבועיים, על מנת שאנחנו נוכל לדעת מה קוים מהחלטת הממשלה, המחייבת את כל המשרדים, בכללם משרד השיכון. תודה רבה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

זו לא היתה החלטת ממשלה. חבר כנסת מצטט כאילו זאת החלטת ממשלה. לא היה ולא נברא.

### **היו"ר י' עזרן:**

סליחה, אדוני, חבר הכנסת רון נחמן, זו שאילתא, אנחנו הופכים שאילתא לדיון, לסימפוזיון. בבקשה, סגן השר ישיב.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

ידידי חבר הכנסת טמקין – – –

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אתה גם מדבר מהר ובטון נמוך.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני אאט את הקצב, יש לי בעיה עם זה. השאילתא שלך היתה, האם נכון שמספר התושבים היהודים בשטחים גדל ב-5%. מה שאנחנו הצענו לך הוא להפנות את השאילתא למשרד הפנים. אבל, באופן טבעי בכל אוכלוסייה יש גם ריבוי טבעי, ואני מעריך שהריבוי הטבעי בקרב האוכלוסייה, אתה גם יודע מי האוכלוסייה שגרה בעיקר מעבר ל"קו הירוק", אוכלוסייה של משפחות ברוכות ילדים – – –

### **רון נחמן (הליכוד):**

לא רק ריבוי טבעי. הילדים שלנו חוזרים מהצבא וזכותם לקבל דירה – – –

### **הי"ר י' עזרן:**

אין קריאות ביניים. חבר הכנסת רון נחמן, אני לא מסכים. אתה פוגע בניהול שלי. אני מצטער.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אני מצטער מאוד.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

למיטב ידיעתי, חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת אורון העלה הצעה דחופה לסדר-היום בנושא הדירות, כמה, מה, מה עושים, מה לא עושים, ומחר בשעות הצהריים שר הבינוי והשיכון יענה בפרוטרוט על כל מה שנעשה – החלטות ממשלה – מה בוצע ומה לא בוצע וכיצד בוצע. התשובה שלי מספקת אותך, אדוני?

### **בנימין טמקין (מרצ):**

מה אתה חושב?

### **הי"ר י' עזרן:**

אנחנו לא מחפשים שתספק אותו. אנחנו רוצים שתיתן לו תשובה וזהו.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני העברתי את זכות התשובה וביקשתי משר הבינוי והשיכון שהוא יענה מחר על ההצעה. אני לא עונה על זה מחר.

### **הי"ר י' עזרן:**

כבוד סגן השר, כיוון שחבר הכנסת הרב רביץ היה פה ויצא לרגע, האם אין לך בעיה להשיב על השאלתא שלו?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אין לי בעיה. בבקשה. מה מספר השאלתא?

### **היו"ר י' עזרן:**

שאלתא מס' 3942.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(קורא את התשובה על שאלתא מס' 3942, ראה לעיל עמ' ).

כפי שידוע לך, היית בעבר סגן שר הבינוי והשיכון, בנושאים האלה אנחנו מטפלים ישירות מול שר האוצר. הצעתך תובא בחשבון בעת הדיונים הקרובים עם האוצר.

### **היו"ר י' עזרן:**

שאלה נוספת בבקשה.

### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, לא נותר לי אלא להודות לך ולחזק את ידיך. אני רוצה לומר, אתה בוודאי יודע זאת, יש כבר אלפי משפחות שנמצאות בקטגוריה הזאת, ומצווה גדולה תעשו אם אכן תצליחו לשכנע את נציגי האוצר בעניין. תודה.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני מקווה.

### **מגבלות בנייה על תושבי שיכון א' בבית-שאן**

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):



ידוע לי כי שיכון א' בבית-שאן ממוקם על אתר עתיקות. במצב הקיים נאסר על תושבי השכונה לבצע כל שינוי סביבתי או בנייה פרטית.

ברצוני לשאול:

1. כיצד ייתכן שלא יידעו את התושבים בדבר מגבלות אלו?
2. האם נגזר על התושבים לחיות בתנאים ירודים בשל כך?
3. מה ייעשה כדי לתקן את המצב ולאפשר לתושבים חיים סבירים?

#### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. השכונה שהוקמה לפני למעלה מ-30 שנה, נבנתה על סמך תוכניות מאושרות. ייתכן שבאותה עת לא בא לידי ביטוי חוק העתיקות, אשר יגביל וימנע אישור תוכניות.
  2. המשרד מסכים שאין סיבה למנוע מהתושבים להרחיב ולשפץ את דירותיהם וכן להשתתף בשיפוץ התשתיות והפיתוח.
  3. מובהר ומודגש בזאת, כי האחריות לרשות העתיקות מוטלת על משרד החינוך. על כן, טענות בדבר מניעת איכות חיים מאוכלוסיית אותן משפחות, יש להפנות לרשות העתיקות.
- לנוכח מכתבו של מר אמיר דרורי, מנהל רשות העתיקות, לשרי החינוך, האוצר, התיירות, איכות הסביבה ובינוי ושיכון, מתאריך 7 במרס 1994, ובהמשך לפגישת שר הבינוי והשיכון עם ראש המועצה, הוחלט לערוך בדיקה מקיפה במיוחד לאור המלצתו של מר אמיר דרורי על פינוי כל האתר.
- ממצאי הבדיקה של העירייה ושל משרד הבינוי והשיכון מצביעים על 88 משפחות הגרות באתר, מהן 57 ברכישה ו-31 בשכירות, זאת נוסף על מוסדות ציבור המשרתים את השכונה.
- הטיפול בפינוי האתר יחייב לוח זמנים ארוך טווח לפינוי ותקציב של כ-10 מיליון דולר; לא כולל פינוי מוסדות הציבור.

מיותר לציין, שהמלצת רשות העתיקות אינה מתחשבת באוכלוסייה ואינה מביאה בחשבון את העלויות הגבוהות והבעייתיות הכרוכות בטיפול בפינוי המשפחות והמוסדות שבאתר.

יתירה מזאת, טענת מנהל רשות העתיקות, כי ביצוע התשתיות באתר והרחבות המבנים ברכישה – במימון הרוכשים – יעלה כסף רב, העולה על התקציב הדרוש להעתקת חלק מהשכונה, אין לה כל אחיזה במציאות, נהפוך הוא, מדובר בעלויות שלא עולות על שליש מעלות הפינוי.

לנוכח זאת, יש להפנות את הטענות למשרד החינוך, הממונה על רשות העתיקות.

### **אי-מימוש הסכמים עם דיירי האוהלים**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבינוי והשיכון

ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

מביקורי אצל דיירי האוהלים שליד משרד ראש הממשלה וממידע שמסרה לי רכזת המשתכנים, ברכה ארג'וגני, עולה כי הסיכומים שנמסרו לנו בכנסת במפגש עם נציגך איתן כבל, ביולי 1994 – טרם מומשו.

ברצוני לשאול:

1. מה עושה משרדך כדי לתת מענה למשתכני האוהלים לקראת בוא החורף?

2. מה יעשה משרדך כדי למנוע הישנות התופעה?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

1. כידוע לך, בהמשך לטיפול בעקבות החלטת ועדת הכלכלה ושר הבינוי והשיכון, הוקמה ועדה לפינוי המאהל של מחוסרי הדיור מול משרד ראש הממשלה. מאז ועד היום פתרנו כמעט את הבעיה הכוללת.

אני לא רוצה לקרוא לך את התשובה שהוכנה לי, כי התשובה איננה מדויקת, אני טיפלתי בזה אישית. מאז ועד היום אישרנו דירות לכל הגרים במאהל במקומות שונים ובאזורים שונים בארץ. מעבר לכך גם אישרנו השתתפות בשכר דירה בגובה של 1,000 שקל לחודש לתקופה של שנה.

2. עיקר העשייה של משרד הבינוי והשיכון – אני חוזר ומדגיש, כמעט שלא גרים שם, ואם גרים שם בודדים, אני פשוט לא מבין, יכול להיות שיש איזו בעיה בניירת. אבל כללית, ישבנו עם עובדי עיריית ירושלים שהם חברים בוועדה, עם עובדים סוציאליים של עיריית ירושלים, ישבנו פרטנית, משפחה משפחה, ועשינו את המקסימום מבחינתנו כדי לעזור להם. אין היום מצב שנשארה שם משפחה שלא קיבלה טיפול מלא מאתנו. חבר הכנסת דיין יודע, ואחרים גם-כן.

2. עיקר העשייה של משרד הבינוי והשיכון הינה בתחום שיווק קרקעות והפעלת בנייה למיתון עליית מחירי הדירות והעמדת סיוע לזכאים, במסגרת תוכניות הסיוע הרבות לזכאים השונים שבטיפולנו. שילוב מערכות אלו יביא להגדלת הנגישות של זכאי המשרד לפתרונות דיור, ובכך תקטן תופעת המאהלים בארץ.

נוסף על כך הונחו המחוזות והחברות המאכלסות לקדם את הטיפול בכל מקרה של מחוסר דיור במצוקה עמוקה.

### **היו"ר י' עזרן:**

שאלה נוספת לחברת הכנסת מאור.

### **ענת מאור (מרצ):**

תודה רבה, אדוני סגן השר, על תשובתך. השאלתה הוגשה בנובמבר, ואני שמחה שבחודשיים האלה הדברים התקדמו. ואכן, פגשתי את ברכה ארג'וני השבוע, והיא אמרה לי שהנושא בהחלט קודם. לפיכך, אני רוצה לנצל את זכותי לשאלה נוספת לנושא הסיור של הלובי החברתי שלשום, במודיעין.

אני רוצה להגיד לך, אדוני סגן השר, מאשר למחלוקת על הבנייה בשטחים, הבלתי מובנת פוליטית, אני שמחה שלא השבת על כך. בנושא של הורדת מחירי הדירות, היינו בסיור במודיעין, ולא השתכנענו בשום אופן שמדיניות המשרד תמנע את הקמת המאהלים הבאים. כל עוד לא תהיה בנייה ציבורית, ולחלופין לא תהיה מעורבות דרך מחירי הקרקע, כדי שהעלות תוזל למשתכנים ולא לקבלנים, נראה שזאת תהיה עיר שתרכז רק את בעלי היכולת. והציפייה שמחוסרי האמצעים יוכלו להגיע לדיור בעזרת משכנתה סבירה – לא תתממש. מה היא תשובתך, אדוני סגן השר?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

גברתי חברת הכנסת מאור, את צודקת. אנחנו התחלנו בפעולה מסיבית של בניית דירות בשיטת "בנה דירתך", כאשר אנחנו מוזילים את עלות הקרקע, את מחיר הקרקע לזכאים, תושבי אתרי קרוונים וזוגות צעירים. קריטריון שהוספתי אותו והגעתי לסיכום לגביו עם שר האוצר הוא, שזוגות צעירים עם 2,000 נקודות ומעלה יזכו בדירה בשיטה של "בנה דירתך", כאשר מחיר הקרקע יהיה 11%. כלומר, המגמה היא להוזיל את הקרקע.

הבעיה העיקרית של הזוגות הצעירים מחוסרי הדיור היא באזורי הביקוש במרכז הארץ, בגוש-דן, מחיפה עד אשדוד. מעבר ל"בנה דירתך", עם דירות זולות מאוד לזכאים, בכל אתר בנייה שבונים היום, 25% מהדירות יהיו בשטח של עד 80 מטר, כדי להקל על זוגות צעירים קניית דירות.

לדעתי, המצב הכללי יביא בתוך חודשים מספר לכך שמחירי הדירות יוזלו. עשינו גם שגיאות. את היית במודיעין. במודיעין בונים הרבה מאוד דירות. כאשר שידרו תשדירי שירות בטלויזיה, מטעם משרד הבינוי והשיכון, שבהם קראו לאנשים לבוא למודיעין ולראות מקום יפה, בנוף יפה וכו' – בכל השבתות, כאשר היתה שמש, באו אלפים בכלי הרכב שלהם למודיעין. וכאשר הקבלנים ראו כמה אנשים הגיעו אליהם, הם פשוט העלו את המחירים. ביקשתי משר הבינוי והשיכון לעצור מייד את התשדיר הזה בטלויזיה. לשמחתי, השר נענה לכך. ופתאום מתברר, שמזמן שלא מקרינים את התשדיר המפורסם הקורא לאנשים לבוא למודיעין, המחירים שם מתחילים קצת לרדת. כי אותם רבבות לא באים לשם כל שבת, וזה משפיע באופן אוטומטי גם על מחירי הדירות. המחירים התחילו לרדת. ולדעתי, בשנת 1995 ירדו המחירים בכל מקום במדינת ישראל, לאורך ולרוחב, בגלל היצף הבנייה.

### **מצוקת מחוסר דיור ממגדל-העמק**

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

בכתבה שפורסמה בעיתון המקומי "ידיעות הגליל" ביום שישי, 11 בנובמבר 1994, נראה א"י (שמו המלא מופיע במקור) ממגדל-העמק ישן בחדרי מדרגות.

המקרה הנ"ל ידוע לי, ואכן אני מאמת כתבה זו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע עד היום, עם כל הפניות, מצבו כפי שהוא?

2. מה עושה משרדכם בנדון?

3. כמה אזרחים נמצאים במצב זה, ומה הוא פתרוכם בנושא?

סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:המקרה הנ"ל מוכר וטופל במשרדנו המחוזי.

בישיבתה ביום 17 בנובמבר 1994 החליטה הוועדה הבין-מחוזית לאכלוס לאשר לנ"ל דירת שני חדרים בשכירות, באחד מיישובי מחוז הגליל, בהתחשב ברקע ובהמלצת העובדת הסוציאלית.

כמו כן, הנ"ל זכאי להשתתפות בשכר דירה בסך 600 שקלים בחודש למשך שנה לשכירת דירה בשוק החופשי.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

## **חיים דיין (צומת):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, קודם כול אני מודה לך על תשובתך. בעיה זו נמשכה קרוב לשנתיים. אבל זה רק חלק מבעיה מתמשכת, כי יש במדינת ישראל גרושים, אנשים שהתגרשו, ואלה החזירו את המשכנתה שלהם וכיסו את החובות כדי להיפרד בצורה יפה. ונוצר כאן מצב חדש במדינת ישראל, שאותם גרושים אינם זכאים לא לדירה בשכירות סוציאלית, לא למשכנתה, הם אינם זכאים בכלל לחיות במקום כלשהו, אלא בשכירות חופשית.

אני רוצה לשאול אותך: אדוני סגן השר, האם יש פתרון ממשי לאותם אנשים, אולי לקחת משכנתה מחודשת? אדם כזה רוצה לבנות את חייו מהתחלה. הרי אני ואתה יודעים, שאם הוא מתחתן עם אשה שנייה, הוא לא זכאי למשכנתה. מה הפתרון שמשרד השיכון יכול להציע היום לאותם גרושים וגרושות שמכרו את הדירה והחזירו את המשכנתה?

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת דיין, אתה צודק. אינני יודע אם ראית את התוכנית "עובדה" של אילנה דיין לפני שבוע. בתוכנית הופיעה אשה חירשת, נכה ב-100%, אשה מוכה אשר בעלה הפך אותה לנכה, אשה שהתדרדרה והסתובבה במקלטים שבע שנים. ותשובת משרד השיכון היתה תשובה לקונית, מהניירת: את בת 35 פלוס, מגיע לך סכום כזה וכזה, קחי 70,000 שקלים וקני לך דירה. כלומר, זה על-פי החוק היבש. אנחנו נדהמנו כאשר זה הגיע אלי. האשה הזאת עוד השבוע תיכנס לגור בדירה שלה, בגלל נכותה ובגלל החירשות שלה. מצאנו לה דירה קטנטנה.

יש הרבה מאוד דברים שאנחנו חייבים לתקנם, גם מבחינת גובה המשכנתה, כי היום זה לעג לרש, זה לא עוזר לא לזוג צעיר, לא לבודד ולא לאיש. צריך למצוא פתרון גם לסוג הזה של אנשים שהתגרשו. הם משלמים גם דמי מזונות, ויש להם חובות עבר. רק לפני עשר דקות ישבתי פה עם חבר כנסת שהביא בפני מקרה כזה של אדם בפתח-תקווה שמשלם 1,300 שקלים מזונות, הוא צריך לשלם גם את המשכנתה הקודמת שלו, וכך הוא גומר את כל המשכורת שלו ונשאר בלי כלום.

ניקח את זה לתשומת לבנו. נמצא דרך, אולי נמצא פתרון ספציפי, כפי שעשינו לגבי נשים מוכות, גם לנושא הזה של גרושים וגרושות. לגבי גרושות הבעיה פחותה, כי בדרך כלל הן חד-הוריות. לגבי הבודדים האלה, נמצא אולי את הדרך לפתור את הבעיה.

## **שלטי דרכים ובהם מידע על כבישים, מחלפים וגשרים**

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

עם היכנסך לתפקידך כשר הבינוי והשיכון לפני כשנתיים, הציבה מע"צ, על-פי הוראותיך, שילוט ברחבי המדינה בקשר לסכומי כסף שהוצאו או יוצאו לצורך סלילת כבישים ובניית מחלפים. בכל מקרה ומקרה צוין תאריך סיום העבודה וכדומה.

חלק מהמידע היה הטעיה, ובהתערבות היועץ המשפטי נמחק בתחילה המידע הלא-נכון ולאחר זמן מה נעלמו השלטים גם-כן.

ברצוני לשאול:

1. היכן הוצבו השלטים הללו?

2. מה היה תאריך היעד לסיום העבודה בכל אחד מאותם כבישים, גשרים ומחלפים שבצדם הוצבו השלטים?

3. מה הוא תאריך היעד החדש לסיום העבודה בכל אחד מהפרויקטים הנ"ל?

## **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

האינפורמציה שהוצגה בשלטים לא היתה בגדר הטעיה וכולה אמת לאמיתה. זאת כחלק משירות לציבור ויידועו בפרטי הקמת הפרויקט.

בהתערבות היועץ המשפטי לממשלה נאלצנו למחוק את נתוני העלות, שהיו נתוני אמת, ולאחר מכן הוסרו השלטים עצמם. בכל מקרה היינו נאלצים להסירם מאוחר יותר, משום שהם הוצבו בתוך שטח העבודה.

להלן פרטים על מקומות הצבת השלטים, תאריך יעד לסיום העבודה – לפי השלטים, תאריך עדכני לסיום העבודה:

כפר-שמריהו – דצמבר 1994. עיכוב העבודה בכשנה – סתיו 1995, בשל ההחלטה לשנות את מבנה המחלף מגשר עילי לכביש משוקע. מחלף הסירה – מאי 1995; נובמבר 1994. הכפר הירוק – נובמבר 1994; נובמבר 1994. מורשה – דצמבר 1994; אפריל 1995. דובר על שלב א'. תוך כדי העבודה שונו תנאי החוזה ונוסף חלק משלב ב'. רעננה דרום – יוני 1995; מאי 1995. אלוף שדה – ספטמבר 1994; יוני 1994. בר-אילן – אוגוסט 1995; אוגוסט 1995. שער-הגיא – נובמבר 1994; אוגוסט 1994.

מתוך הנתונים ברור לכול שלא היתה שום הטעיה. נהפוך הוא. בחלק מהפרויקטים הוקדם סיום העבודה לעתים בחצי שנה, כמו במחלף הסירה.

### **כביש עוקף-יריחו**

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ' בכסליו התשנ"ה (23 בנובמבר 1994):

כמי שנוסע רבות על כביש עוקף-יריחו אני נתקל לעתים בבעיות קשות בכביש כתוצאה מאי-סיום העבודה בו.

זהו כביש משובש מאוד, ימי החורף שפקדו אותנו לאחרונה לא מוסיפים לאיכות הנסיעה, שהופכת לא נעימה, ואף גורמת נזקים למכוניות.

אף ב"אגד" מתלוננים, שמצב הכביש גורם לעיכובים בנסיעת האוטובוסים ולנזקים להם.

ברצוני לשאול:

1. האם אין זו ההזדמנות, לפני התקציב, לטפל בדחיפות בכביש עוקף-יריחו?

2. מתי אמורה להסתיים סלילת הכביש?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. מייד עם קבלת ההחלטה על ביצוע כביש עוקף-יריחו נכנסה מע"צ להילוך גבוה בתכנון הכביש וביצעו.

סלילת הכביש מתבצעת בהליך מואץ בשלושה שלבים בו-זמניים, כאשר סלילת קטע א'-ב' באורך של כ-5.5 ק"מ הושלמה והקטעים נפתחו לתנועה.

מע"צ מבצעת כיום את קטע ג' באורך 10 ק"מ. קטע זה מהווה את המשכו של הכביש עד לנקודת החיבור עם כביש 90 בסמוך לבית-הערבה, ומחייב בניית שלושה גשרים: גשר ואדי-קלט, גשר נחל-נעימה וגשר נחל-חוגלה.

לוח הזמנים לסיום סלילת קטע ג' בשלמותו, לרבות שלושת הגשרים, הוא מאי 1995.

כשלב ביניים עד להשלמת קטע ג' בכביש החדש בוצעו שיפורים, הרחבת שוליים, תיקוני אספלט, מעבירי מים וכו' בכביש גדר המערכת הקיים, מקטע החיבור של שלב ב' עד החיבור עם כביש 90 ליד בית-הערבה, וזאת במטרה להעלות את רמת הבטיחות של הנסיעה בו.

מע"צ פועלת בצורה אינטנסיבית ומואצת להשלמת עבודות סלילת הכביש כמתוכנן, במאי 1995.

### **איסור רכישת דירות "עמידר" על-ידי נכים וקשישים**

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

לפני חודשים מספר הוציא משרד השיכון הוראה אשר קובעת כי נכים, בודדים וקשישים אינם יכולים לרכוש את דירותיהם השכורות אשר הם גרים בהן מספר רב של שנים. מדובר בדירות השייכות לחברות "עמידר", "חלמיש" ו"עמיגור" של משרד השיכון.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הבינוי והשיכון על כך?

2. מדוע משרד השיכון אינו מעוניין במכירת הדירות הנ"ל ובכך לעזור לזקוקים לעזרה?

3. מה ייעשה בעניין?

חבר הכנסת ג' פת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

נמסר לי כי הוצאה הוראה על-ידי הקובעת כי נכים, קשישים ובודדים לא יוכלו לרכוש את דירות "עמידר", "חלמיש" ו"עמיגור" שבהן הם מתגוררים, אם אכן ירצו בכך.



ברצוני לשאול:

1. האם אכן הוצאה הוראה שכזו?

2. אם כן – מה היו הנימוקים לכך, אף שמדובר בצעד הגורם לאפליה בין אזרח לאזרח?

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

הגיע לידיעתי, שחברות הדיור הממשלתיות קיבלו הנחיה, שלא למכור דירות שכורות לדיירים נכים, בודדים וקשישים.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת הנחיה שכזאת?

2. אם כן – מה היא הסיבה לאפליית אוכלוסייה חלשה?

3. מדוע לא יעודד משרדך מכירת הדירות לשוכריהן, וכך ייחסך לאוצר המדינה חלק מהסבסוד שהיא מעניקה לשוכרים אלו?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א. על-פי הכללים הקיימים, משפחות דיירות השיכון הציבורי זכאיות עקרונית לרכוש את הדירות שבהן הן מתגוררות (על-פי זכאותן האישית ועל סמך תעודת זכאות).

עם זאת, ביישובים העירוניים שבהם קיים מחסור חמור בדירות ציבוריות, התקבלה החלטה להקפיא את מכירתן של דירות אלה ליחידים או לקשישים. האמור לעיל איננו חל על שכונות שיקום ויישובי פיתוח, שבהם מתאפשרת רכישה כבעבר.

ב. הסיבות להפסקת המכירות: 1. מניעת התדלדלות מלאי הדירות בצורה בלתי מבוקרת, דבר שיגרום בהכרח להקטנת יכולתו של המשרד להעמיד פתרונות דיור לזכאיו; 2. הצורך בדירות מתפנות לאלוס חוזר עבור משפחות זכאיות השרויות במצוקה שאין באפשרותן להשיג פתרונות דיור חלופיים.

הקפאת מכירת הדירות ליחידים ולקשישים ביישובים העירוניים שאינם בשכונות שיקום היא זמנית. לאחרונה הוקמה ועדה אשר בודקת את המשמעויות הכרוכות במכירת הדירות. תפקיד הוועדה לבדוק, בין היתר, את השלכות ההקפאה ולגבש המלצות בנושא.

ג. הדירות מרוכזות ביישובים עירוניים בלבד, ובעיקר ביישובי מרכז הארץ.

ד. מנתוני חברת "עמידר" על אודות הרכב הרוכשים ואופיים נמצא, כי רוב רוכשי דירות השיכון הציבורי, כ-60%, הם קשישים. דהיינו, הרכישה היא לא להטבת תנאי דיור או הרחבה, אלא משיקולים אחרים.

נכון לסוף מרס 1990, ל"עמידר" היו 102,145 דירות, ואילו בסוף מאי 1994 המלאי עומד על כ- 64,700 דירות.

הנתונים מצביעים על ירידה של כ-37% במלאי הדירות בארבע השנים האחרונות.

### **קידום היישובים הבדואיים בנגב**

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום כ"ז בכסליו התשנ"ה (30 בנובמבר 1994):

מתוך רצון לתרום לקידום היישובים הבדואיים בנגב ולאפשר לתושבים להתפרנס ממקורות הכנסה מסורתיים, התחייבת לתכנן מכלאות ושכונות חקלאיות בכל אחד מהיישובים הבדואיים בנגב.

ברצוני לשאול:

1. מתי יחל תכנון השכונות החקלאיות והמכלאות בכל אחד מהיישובים הבדואיים?

2. מדוע טרם הושלם תכנון שכונת רועים בשגב-שלום?

3. מתי יושלם תכנון משכנות הרועים ביישוב עובדה, למשפחות הבדואיות?

**תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. ניתנה הנחיה למינהלת הבדואים ולמחוז הנגב של המשרד לתכנן שכונות חקלאיות ומכלאות בכל אחד מהיישובים הבדואיים בנגב.

2. תכנון שכונת הרועים בשגב-שלום הושלם, והוועדה למגורים ותעשייה החליטה בישיבתה ביום 30 באוקטובר 1994 להפקיד את התוכנית.

3. אותר שטח למשכנות הרועים, ושבע משפחות בדואיות עברו אליו. מינהלת הבדואים הכינה בתיאום עם המשפחות תוכנית פרצלציה. בשלבי החתימה על ההסכמים ביקשו הבדואים להוסיף לכל משפחה שטח למגורי חורף. המינהלה הכינה מפות מדידה נוספות וערכה הסכמי הרשאה בהתאם. נכון להיום, הבדואים נמנעים מלחתום על ההסכמים החדשים, ללא כל סיבה מובנת.

### **הרחבת כביש הדרום**

חברת הכנסת ע' מאור שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

ב-25 ביולי 1993 שאלתי את כבוד השר (שאלתא מס' 1654) על עיתוי הרחבת כביש הדרום מצומת סילבר לצומת לטרון לכביש דו-מסלולי, כך שכל אוכלוסיית הדרום תוכל להגיע ברמת נגישות גבוהה לבירה, ובמיוחד בעתות שלום.

ברצוני לשאול:

מתי יתקן משרדך את הטעות שנעשתה בכביש זה, שתוקן רק בשנים האחרונות של הממשלה הקודמת, אך מתוך ראייה קצרת טווח לא נסלל מראש ככביש דו-נתיבי?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בידי מע"צ יש כל הנתונים הדרושים לצורך הרחבת הכביש. עם זאת, יש עיכובים סטטוטוריים בביצוע ההרחבות בכביש מס' 3. הדבר נובע בעיקר מהתנגדויות בעלי קרקעות לתוואי ביצוע השיקום. התנגדויות בעלי קרקעות לתוואי הכביש הועברו לוועדה המחוזית.

לאחר קבלת האישורים הדרושים מהוועדה המחוזית, מע"צ מתכננת לבצע את הכביש.

## **עבודה בשבת בלשכת שר הבינוי**

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

פורסם, כי חילול שבת של פקידים ועובדים ממשלתיים היה בליל שבת, ט"ז בכסליו התשנ"ה, בלשכתך בתל-אביב. עובדי הלשכה הודו, שהעבודה במקום מתנהלת גם לאחר כניסת השבת.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. האם ניתן לעובדים היתר עבודה בשבת כחוק?

3. מה ייעשה לגבי מקרים דומים בעתיד?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפרסום בעיתון שצורף לשאילתא אינו נכון, וממילא התשובה על שתי השאלות מיותרת.

## **הכביש למודיעין**

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בעוד כשנה יאוכלס החלק הראשון של העיר מודיעין. לכביש המוביל לעיר יש שני נתיבים לכל כיוון, ובקטעים מסוים אפילו נתיב אחד בלבד. אם לא יורחב הכביש שישמש כ-250,000 תושבים, יהיו פקקי תנועה לכיוון ירושלים ותל-אביב.

ברצוני לשאול:

1. האם יש תוכנית להרחבת הכביש עוד לפני אכלוס העיר?

2. מה היא התוכנית לגבי כביש מס' 45?

**תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. על-פי החוזים בין משרד הבינוי והשיכון לחברות הבנייה, מועד אכלוס ראשוני לעיר מודיעין מתוכנן לחודש אפריל 1996.

ביחס לכביש מס' 443, הסתיים תכנון ההרחבה לדרך דו-מסלולית (דו-נתיבית). ביצוע הרחבת הכביש בקטע שבין מחלף בן-שמן למודיעין מתוכנן לשנים 1995-1996.

הכביש נמצא בתוכנית העבודה של מע"צ. המכרז על חלקו הראשון יפורסם בקרוב.

2. תכנון כביש מס' 45 בוצע על-ידי מע"צ, וטרם נתקבלה החלטה ביחס לביצוע העבודה.

**פרויקט קדומים-צפון**

חבר הכנסת ח' פורת שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ד' בטבת התשנ"ה (7 בדצמבר 1994):

בפרויקט קדומים-צפון 100 יחידות דיור שנבנו על-ידי חברת "שיכון ופיתוח". מועד המסירה בחוזה נקבע לסוף פברואר 1993. עד היום לא נמסרו הדירות לרוכשים ואף לא נקבע להם תאריך מסירה משוער. הרוכשים שילמו במיטב כספם, לא קיבלו תמורה, ואינם יכולים לקבל משכנתה לדירה חלופית.

ברצוני לשאול:

1. מה היא העלות של עיכוב המסירה עד כה?

2. האם יימסרו הדירות לרוכשים?

3. אם כן – מה הוא תאריך המסירה המשוער?

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

הדירות בפרויקט קדומים לא נמסרו לרוכשים בשל העיכוב בגמר עבודות הפיתוח על-ידי הקבלן המבצע.

כיום מערכות המים והביוב מחוברות. ביצוע הכבישים והחיבור לחשמל צפויים להסתיים במרס 1995.

1. העלות בגין העיכוב מסתכמת בכ-1,354,500 ש"ח לפי החישוב הבא: 645 ש"ח X 20 חודשים (מאי 1993–דצמבר 1994) X 105 רוכשים.

2. לאחר סיום עבודות הפיתוח שיאפשרו אכלוס, יימסרו הדירות לרוכשים.

3. תאריך המסירה המשוער הינו מרס 1995.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת חנן פורת.

## **חנן פורת (מפד"ל):**

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, אתה בוודאי היית עד כמוני למסע השיסוי סביב העניין הזה של הכניסה לשכונה בקדומים-צפון, שהתנהל היום בכלי התקשורת. לכן אני שמח ומברך על תשובתך על השאלה.

אני רוצה לציין, שמדובר כאן באנשים שכבר לפני שנים מספר רכשו את הדירות בכסף. הם. לאחר שהממשלה הזאת החליטה על הקפאה, וחלו עיכובים לא רק בשל בעיות של הקבלן אלא גם בשל אילו הנחיות, אולי מגבוה, במשך תקופה ממושכת מאוד ולאחר שכבר נמסרו להם כמה פעמים תאריכים של כניסה לדירה, הם עוכבו כל פעם מחדש, מסיבות כאלה ואחרות, עד שבסופו של דבר, כפי שנמסר היום, האנשים אמרו שאם הם לא יוכלו לקבל את הדירות במועד שאתה צינת, במרס 1995, לא יהיה להם מנוס אלא להיכנס לדירות גם אם התשתית לא תהיה מוכנה.

שאלתי אליך, דווקא לאור תשובתך העניינית, היא כפולה: 1. האם היית נכון, אתה, ואולי שר הבינוי והשיכון עצמו, להבהיר את הנקודה הזאת באופן ציבורי, כדי שלא יתנהל מסע שיסוי נגד האנשים שרוצים להיכנס לדירות שכבר נרכשו על-ידם? 2. האם תוכל להבטיח שגם אם יהיו עיכובים כאלה ואחרים והכנת התשתיות בשלמותן לא תסתיים במרס 1995, ייקבע מועד שיאפשר לאנשים להיכנס סוף סוף לדירות? רבים מהם, כפי שנמסר לי – ויש לי פה רשימה של 103 אנשים שרכשו את הדירות – נמצאים במצב שהם בינתיים בדירה שכורה, משלמים משכנתה כפולה ומכופלת, כשהם תלויים בין השמים והארץ. תודה.

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת חנן פורת, אני מוכן להעביר לך את צילום התשובה. יש כאן תקשורת, ערוץ-33, ודאי שיש פה עיתונאים ששומעים. תקבל את התשובה הזאת. זו תשובה מוסמכת של המדינה, של משרד הבינוי והשיכון.

לגבי החלק השני – אם הנושא יעוכב, אולי בפנייה נוספת שלך, פנייה ישירה, ואפילו לא דרך שאליתא, נבדוק מה אפשר לעשות ובמה אפשר לעזור, כדי להקל על אותם תושבים שרכשו דירות ואין להם פתרון הרבה מאוד שנים.

## **ניתוק שכונה בבאר-שבע עקב שיטפונות**

חבר הכנסת ע' פרץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

גם השנה, בימי הגשמים מנותקת שכונת נווה-נוי בבאר-שבע שבה 920 משפחות, עקב השיטפונות.

מכיוון שתופעת השיטפונות באזור הינה שכיחה ביותר בחורף, סביר היה לדאוג לפתרון הבעיה בעוד מועד ובכך למנוע מתושבי האזור מצוקה זו של הסגר כפוי.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרד הבינוי והשיכון על תופעה זו?

2. אם כן – מה נעשה בנדון?

3. האם ידוע למשרדך שגם הגשר להולכי הרגל שנועד להקל על תושבי השכונה נפסל לשימוש על-ידי מהנדס העיר?

## **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. התופעה ידועה ומוכרת למשרדנו, והודענו לעיריית באר-שבע שתיקון הגשר אינו בתחום אחריות משרדנו.

2. בהתאם לאינפורמציה שבידינו, אישר שר האוצר בביקורו בבאר-שבע, בתאריך 20 בדצמבר 1994, תקציב מיוחד להקמת גשר חדש במקום.

### **מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים**

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

לאחרונה נחנך מחלף חדש בצומת מעלה-אדומים.

ברצוני לשאול:

1. מה היא עלותו של המחלף?

2. מה היא עלותו של כביש עוקף מעלה-אדומים כולו?

3. האם נבנים, ביוזמת משרד הבינוי והשיכון, כבישים נוספים מעבר ל"קו הירוק"? אם כן – מה היא עלותם הכוללת?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. על מנת להעמיד דברים על דיוקם, אין מדובר בצומת מעלה-אדומים כי אם בצומת הגבעה-הצרפתית.

לנוכח העובדה שמדובר בפרויקט שבאחריות עיריית ירושלים, בביצוע חברת "מוריה", מומלץ להפנות אליהם את השאלתא.

בהמשך לבעיית הארכיאולוגיה שהתעוררה לפני כשנתיים, אשר בעקבותיה הופסקו העבודות בצומת ובמחלף, ובהמשך לסיכום בין השרים שמונו לטפל בסוגיה, משרד הבינוי והשיכון, באמצעות מע"צ, השתתף ב-2 מיליוני ש"ח בפרויקט.

3. מובהר בזאת, כי ביצוע הכבישים הנסללים על-ידי מע"צ מעבר ל"קו הירוק" – באישור ראש הממשלה.



## **מגורי חיילים משוחררים באתר קרוונים**

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

כבר שלוש שנים וחצי נמצאים עולים וחיילים משוחררים באתר קרוונים "זמני" ליד שכונת ג'סי כהן בחולון וחיים בעוני, בעליבות, בתסכול, ובעיקר בחוסר תקווה.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת תוכנית במשרד השיכון למציאת פתרון הולם לתושבי השכונה?

2. מתי יממש משרד השיכון את הבטחתו לחסל את שכונת הקרוונים?

3. עד למציאת פתרון הולם, מה נעשה על מנת לשפר את התנאים באתר?

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

1. משרד הבינוי והשיכון מטפל באופן שוטף באתר הקרוונים בחולון, אשר נחשב לאחד הקשים ביותר, במטרה לתת מענה לכלל אוכלוסיית האתר.

הבעיות המיוחדות המאפיינות את האתר: א. מיקום האתר בחולון במרכז אזורי הביקוש; ב. 75% מתושבי האתר זכאים לדיור ציבורי ולא מעוניינים לרכוש דירה; ממוצע ארצי – 20% בלבד; ג. 90% מתושבי האתר הם ישראלים ותיקים, אשר מתעקשים לקבל פתרונות רק באזור מגוריהם; ד. אין מלאי דירות מתפנות במרכז הארץ, לצערי; ה. תושבי המקום אינם מעוניינים לקבל דיור ציבורי חדש/מתפנה שלא באזור מגוריהם, דבר שהוצע להם.

עקב מצבם הסוציו-כלכלי הקשה נרשמו לפרויקט "בנה דירתך" רק כעשר משפחות, בפרויקט ראשון-לציון וחולון. אני מתכוון לשיטת "בנה דירתך", מחירים מוזלים לדיירים, בעיקר לדיירי אתרי קרוונים ושכבות חלשות נוספות. הם לא נרשמים, אף שמחיר הדירה הוא כמעט 60% מערכה האמיתי. הם מקבלים הלוואות של 82,000 דולר, כמעט כמחיר הדירה, כפי שהאתיופים מקבלים, עם החזרים נמוכים מאוד. למרות זאת הם לא מוכנים ללכת לכיוון הזה. אנחנו עושים הכול כדי לעודד אותם, אבל לצערי חלק חשים בטוחים עם רגל על רגל, כי המדינה – – –

## **היו"ר י' עזרן:**

אדוני סגן השר, האם התוכנית הזאת של "בנה ביתך" – – –

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

זה לא "בנה ביתך". "בנה ביתך" אלה בתים חד-קומתיים. "בנה דירתך" זו בנייה רוויה.

מתוך 53 בתי-אב, תמונת המצב המעודכנת הינה כדלקמן:

א. 13 רכשו דירות או נרשמו לפרויקט "בנה דירתך" – מחכים לחתימת חוזים וכו'. הכוונה היא לדירות שאנחנו מעודדים אותם לרכוש בראשון-לציון ובחולון; ב. 12 משפחות קיבלו פתרון של דיור ציבורי; ג. 28 משפחות זכאיות לדיור ציבורי, ועדיין אין לנו דירות להציע להן.

כאמור, תושבים אלו זכו לסיוע ייעודי החל מ-4 בספטמבר 1994, בסך הכול כ-240,000 שקל, מהם 80,000 שקל מענק. כלומר, שליש מההלוואה הזאת הופך להיות מענק לאותם זכאים.

2. אנו מבצעים כמה פעולות נוספות על מנת שעד סוף שנת 1995 יוכלו התושבים לקבל דיור קבע.

3. בדרך כלל, המשרד אינו משקיע בשיפור התנאים באתרים שהוכרזו לפינוי, אך עם זאת חברת "עמידר" פועלת באופן שוטף לתחזוקת הקרוונים ברמה טובה.

## **היו"ר י' עזרן:**

תודה. שאלה נוספת.

## **דליה איציק (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הבינוי והשיכון, אני רוצה להגיד לך מלה טובה. קודם אמרתי שאתה מדבר מהר, ואני באמת רוצה לומר לך שהפניתי למשרד שלך כל כך הרבה בעיות, שחלקן הן בעיות ממש קשות. אני פשוט מתפעלת – והרשה לי להגיד לך כאן מלה טובה – מהצוות שלך. יש איזה רושם שיצרת צוות שאכפת לו, שלא שכח בשביל מה הוא שם. אני רוצה להגיד לך: כל הכבוד.

עם זאת, שמעתי ממך פה הבטחה, שעד סוף 1995 יקבלו בשכונת ג'סי כהן דיור קבע. האם אני יכולה להבין ממך, אדוני סגן השר, שבסוף שנת 1995 לא תהיה עוד שכונה כזאת? תודה.

## **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

ראשית, אני מודה לך על דבריך. אצלי במשרד באמת עובדים. הדבר הראשון שאני בודק אצל עובדי הוא הרגישות החברתית, קודם כול. אחר כך אני בודק את הכישורים, היושר ודברים נוספים. לא תמיד אנחנו יכולים לפתור בעיות. אבל כאשר מחייכים לאנשים ומתייחסים אליהם יפה – זה עושה 50% מהעבודה.

לגבי החלק השני – היתה התחייבות כזאת של שר הבינוי והשיכון באתר ג'סי כהן. לדעתי, אסור לנו להתחייב, כי כשאנחנו מתחייבים באתרים וקובעים תאריך יעד, לצערי זה פוגע בנו כבומרנג. היום, כאשר אנשים יודעים שעד סוף 1995 חייבים לפנות אותם, הם ממתנים.

אני מכיר הרבה מאוד מקרים בג'סי כהן. אני מכיר את רוב המשפחות אישית. כאשר מספקים לאם חד-הורית דירה של 50 מ"ר, היא טוענת: מה פתאום? זו דירה קטנה, אני רוצה רק שלושה חדרים ומעלה בחולון, ברחוב ויצמן, או ברחוב סוקולוב. אשה אחרת עם שני ילדים לא רוצה דירה של פחות מ-90 מ"ר. אני לא אומר סתם דברים. אני אומר דברים בהכירי את המציאות. אני אישית גר בדירה של 75 מ"ר. גידלתי משפחה למופת, הלוואי על כל עם ישראל, גם באזור לא קל. בסך הכול, אנשים גם צריכים לדעת שדירה של 50 או 60 מ"ר לאשה עם ילד, או עם שני ילדים, היא דירה שאפשר לחיות בה. כך חיו, אני מעריך, גם רוב חברי הכנסת בעבר. אף אחד לא הגיע ישר למה שהוא הגיע.

בנושאים האלה, אני תמיד טוען: נפנה את אתרי הקרוונים כאשר יהיה שיתוף פעולה מלא גם מצדם. המדינה הלכה הרבה מאוד לקראת דיירי הקרוונים גם בגובה המשכנתה שהם מקבלים – ואמרתי, 82,000 דולר – גם בשיטת "בנה דירתך" עם דירות של 85,000 דולר, כדי להקל עליהם, עם החזרים של 500 שקלים לחודש, שזה 160-170 דולר בחודש.

האינטרס שלי כאיש שחי את הנושאים החברתיים, הוא לעודד אותם אנשים שיקנו נכס, כדי שיהיה להם נכס משלהם. זאת כדי למנוע מבניהם להתדרדר ולהיות דור נוסף של אנשים שחיים בדיר סוציאלי, בדירות נ"ר – נכסי רכישה – ובמסגרות אחרות. בחלק גדול מהמקרים אנחנו מצליחים. יש חלק שעדיין נוח לו. אבל אנחנו מבחינתנו נעשה הכול כדי לעזור להם לעזור לעצמם.

## **תשלום עבור העברת זכויות בחברות משכנות**

חבר הכנסת מ' שטרית שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"א בטבת התשנ"ה (14 בדצמבר 1994):

עבור העברת זכויות בדירה הרשומה בטאבו נדרשים הצדדים לשלם 14 ש"ח אגרת רישום. לעומת זאת, עבור העברת זכויות בחברות המשכנות למיניהן נדרשים הצדדים לשלם דמי טיפול של קרוב ל-1,000 ש"ח.

ברצוני לשאול:

1. האם קיימת סיבה לכך שחברות משכנות גובות סכומים כאלה עבור העברת הזכויות?

2. האם קיים פיקוח על גובה דמי הטיפול שגובות החברות המשכנות?

3. האם ייקבעו קריטריונים לדמי הטיפול שגובות החברות המשכנות?

#### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. החברות המשכנות פועלות כמעין "לשכת רישום מקרקעין" ומקיימות מעקב שוטף על העברת זכויות המשתכנים בנכס, דבר הכרוך בהוצאות מינהליות.

דמי הטיפול נועדו לכסות הוצאות אלו. לכן גובות החברות דמי טיפול כל אחת לפי היקף פעילותה.

2-3. לא ניתן לקבוע לא קריטריונים, לא שיעור אחיד לדמי הטיפול ולא פיקוח, בשל העובדה שלכל חברה וחברה יש הוצאות שונות בשל היקף פעילות שונה.

#### **שכר הדירה המשולם לחברת "עמידר"**

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י"ח בטבת התשנ"ה (21 בדצמבר 1994):

הסכומים שמשלמים היום צעירים נכים וקשישים כשכר דירה ל"עמידר" גבוהים. לפי מיטב ידיעתי, אתה פועל להפעלת שכר דירה מדורג, לפי שכר.

ברצוני לשאול:

מתי יפעיל משרדך תוכנית שכר דירה מדורג בחברת "עמידר"?

#### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

שר הבינוי והשיכון הקים צוות משותף לנציגי המשרד, האוצר וחברת "עמידר" לבחינת הפעלת שכר דירה מדורג, על-פי השכר של דיירי השיכון הציבורי. הימצאות נציג האוצר בוועדה מחויבת המציאות לנוכח העובדה שלהחלטות ולהמלצות שתתקבלנה יש השלכות תקציביות.

הצוות עומד להגיש ליושב-ראש הוועדה – מנהל אגף האכלוס – את ההמלצות, לצורך הצגתן לאישור השר.

### **כביש משובש בסיבוב מוצא**

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שר הבינוי והשיכון  
ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

פורסם, כי בקטע הכביש שנסלל לאחרונה עד סיבוב מוצא יש הפרשי גבהים בין המסלולים הגורמים לקפיצות של כלי רכב, דבר העלול לגרום לאיבוד שליטה. נוסף על כך אין שלטי אזהרה לפני הקטעים המסוכנים.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרסום נכון?

2. אם כן – האם יביא משרדך לתיקון הבדלי הגובה בקטע הזה?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הפרסום היה נכון נקודתית ליומיים עבודה. במקום נעשתה פעילות ריבוד בכביש, והוצבו תמרורי אזהרה בהתאם.

2. לאחר ביצוע העבודה אין עוד הבדלי גבהים.

## **אכלוס משת"פים בחיפה**

חבר הכנסת ט' אלסאנע שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

לאחרונה התפרסם, כי משרד השיכון מתכנן יישובם של משתפי פעולה בדירות מגורים המיועדות לאוכלוסייה הערבית בחיפה, אשר סובלת מצפיפות דיור וממצוקת דיור.

ברצוני לשאול:

1. מדוע משרד השיכון מעוניין לפתור בעיית משתפי הפעולה בחיפה?

2. מה היא מדיניותכם לפתרון מצוקת הדיור האמיתית בקרב האוכלוסייה הערבית בחיפה?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד הבינוי והשיכון אין מדיניות מכוונת של פתרון בעיות דיורם של המשת"פים בחיפה.

2. משרד הבינוי והשיכון מציע לאוכלוסיית המיעוטים בחיפה את מערכת תוכניות הסיוע הקיימת ונהוגה לכלל הזכאים אזרחי המדינה.

במסגרת זו מוגדרים זכאי המשרד ללא התייחסות להיותם יהודים או ערבים.

כל זכאי יכול לממש את הסיוע העומד לרשותו לפתרון בעיית דיורו.

בנוסף, הכריז המשרד על ואדי-ניסנס כשכונת שיקום. במסגרת זו מעמיד המשרד לאוכלוסייה בשכונה סל סיוע מיוחד לשיפוץ הדירות ולהתאמתן.

חברת "עמידר" ערכה בשכונה סקר לאיתור דירות אטומות שבניהולה. במסגרת זו מוכשרות ויוכשרו כ-150 יחידות דיור המיועדות בעיקר לפתרון בעיות הדיור של בני השכונה.

## **עבודות בשבת בעיר מודיעין**

חבר הכנסת א' רביץ שאל את שר הבינוי והשיכון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

נמסר לי, כי העבודות להקמת העיר מודיעין מתנהלות על-ידי עשרות פועלים בימי שבת קודש כבימות החול.

ברצוני לשאול:

1. האם הדברים נכונים?

2. מדוע מועסקים הפועלים בעבודות בשבת?

3. האם ניתן היתר עבודה בשבת לצורך העסקתם?

4. אם כן – מאיזה טעם, ואם לא – אילו צעדים יינקטו?

#### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

2-1. למיטב ידיעתנו, על-פי החוזים בין המשרד לבין הקבלנים והחברות, חל איסור מוחלט על ביצוע עבודות בשבת בכל הפרויקטים שביזמת המשרד בכל הארץ, לרבות בעיר מודיעין.

3. האחריות להעסקת הפועלים בבנייה ובפיתוח חלה על הקבלנים והחברות, ולמשרד אין שום נגיעה בדבר. למיטב ידיעתנו, אין לאותם גורמים היתר לעבודה בשבת.

4. משרד הבינוי והשיכון יפנה תשומת לב הגורמים המקצועיים במשרד וכן מנהלי הפרויקט במודיעין, להתרות בכל החברות ביחס להקפדה על שמירת ההוראות שלא לעבוד בשבת, כמתחייב בחוזה.

#### **היו"ר י' עזרן:**

שאלה נוספת. בבקשה.

#### **אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אני הרי לא מצוי בעיר מודיעין בשבת. אתה יכול לתאר זאת לעצמך. אבל יש תושבים שגרים ברעות, שהיא סמוכה לאתר הבנייה. פנו אלי כמה פעמים אנשים מסורתיים, שגרים שם, שאכן נעשית שם עבודה בשבת.

אני יודע שאתם מסרתם את העבודה לקבלנים.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אתה יכול לפרט, חבר הכנסת רביץ, ולומר איזה סוג של עבודה? אגיד לך למה אני שואל. קודם עניתי וטענתי שבעקבות תשדיר מסוים אלפים עולים ברגל וברכביהם למודיעין מדי שבת. האם לזה אתה מתכוון? או שאתה מתכוון לעבודות פיסיות?

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

אני מתכוון לדחפורים, לשופלים.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

בשבת?

**אברהם רביץ (יהדות התורה):**

בשבת, כך מסרו לי תושבי רעות. אני יודע שזה לא באחריות ישירה של המשרד ואני גם יודע שהמשרד אכן מתנה שלא יעשו עבודות בשבת, זה היה עוד בתקופתי. אבל אני חוכך בדעתי מה אתם באמת יכולים לעשות. אני חושב שאתם, כמשרד ממשלתי, יכולים להתרות בהם. לפי דעתי, אם תבטלו לאחד הקבלנים חוזה על כך שהוא הפר את התנאי החשוב הזה, אני חושב שזה ירתיע אחרים. תודה.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני מבטיח לך, חבר הכנסת רביץ, להעביר זאת לשר כדי שהוא יוציא התראה כזאת. זאת כדי שלא יקרה מה שקורה, אם קורה.



## **שכר דירה לעסקים מוגנים**

חבר הכנסת רע' כהן שאל את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

בעלי עסקים אשר אינם מוגדרים כמוגנים, מופלים ביחס לבעלי העסקים המוגנים הנהנים מתקרת תשלום שכר דירה. יתרון זה מאפשר לאחרונים מכירת מוצרים במחיר נמוך ממחיר המוצרים הנמכרים על-ידי הסוחרים הרגילים.

ברצוני לשאול:

1. מתי תוגש מחדש הצעת החוק לביטול שכר הדירה לעסקים מוגנים?

2. האם הושגה פשרה המאפשרת את פעולתה של הוועדה הציבורית בראשות השופט בדימוס ישראל גלעדי?

### **תשובת סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

2-1. ב-6 בינואר 1995 מינה שר הבינוי והשיכון, מר בנימין בן-אליעזר, ועדה ציבורית מחודשת לבחינת האספקטים השונים של חוק הגנת הדייר, הן מבחינת הדיירים והן מבחינת בעלי הבתים, פרטיים ועסקים כאחד.

המינוי מחדש של הוועדה התבקש מאחר שהיושב-ראש הקודם, השופט בדימוס מר ישראל גלעדי, הגיש לשר את התפטרותו.

כיושב-ראש הוועדה המחודשת מונה השופט בדימוס מר שאול אלוני, וחברים בה נציגי ציבור, אנשי מקצוע – כלכלנים, שמאים, משפטים, וכן נציגי הצדדים שלהם נגיעה לנושא – בעלי בתים ודיירים.

כללית ניתן לציין, כי הרכב הוועדה המחודשת דומה להרכב הקודם, פרט לנציג האוצר שהתחלף. כמו כן, נוספו לוועדה שני אנשי מקצוע בתחום המשפטים והשמאות בהמלצת היושב-ראש.

הוועדה אמורה להגיש המלצותיה לא יאחר מ-30 ביוני 1995.

**היו"ר י' עזרן:**

אני מבקש מסגן השר להשיב על שאילתא מס' 4333, של חברת הכנסת דליה איציק. אודה מאוד לשר אם הוא יתארגן להשיב על השאילתא של חבר הכנסת אפרים גור, שהגיע ברגע זה.

### **מכרזים לתכנון קריית הלאום**

חברת הכנסת ד' איציק שאלה את שר הבינוי והשיכון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לאחרונה התפרסמה ידיעה בעיתון "כל העיר", ולפיה משתמע שמשרדי אדריכלים המעסיקים ערבים יסולקו מהמכרז לתכנון קריית הלאום.

ברצוני לשאול:

1. האם ידוע למשרדך על החלטה שכזו?

2. אם כן – התשונה ההחלטה?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אדוני היושב-ראש, חברת הכנסת דליה איציק, למשרדנו אין כל אינפורמציה בנדון.

לנוכח העובדה שהנושא בתחום טיפולו של משרד האוצר, מומלץ להפנות אליהם את השאילתא. אני מבקש ממך, כידידתי, להסתפק בתשובה הזאת.

### **דוד מגן (הליכוד):**

תשאלני למה לא בונים את משרד מבקר המדינה באותו מקום. על זה צריך להשיב שר האוצר.

### **היו"ר י' עזרני:**

שאלה נוספת. בבקשה.

### **דליה איציק (העבודה):**

אדוני סגן השר, ראשית, שאלתו של חבר הכנסת מגן היא בהחלט שאלה. אני מוכרחה לומר שלא הייתי ערה לה בבדיקת הסרטוט שמונח לפני.

עם זאת, אני מבקשת ממך, אדוני סגן השר, להורות לאנשים במשרדך להכחיש מייד, אם וכאשר ההודעה הזאת איננה נכונה. אני רוצה שתבין שיש פה גזענות לשמה. לא יכול להיות שאנחנו נעשה אבחנה על-פי מין, דת וגזע. אומרים כאן לאנשים נכבדים במדינת ישראל, שלא עשו שום דבר רע, רק מפני שהם ערבים: לא תעבדו במקום הזה. זה פשוט תמוה בעיני. זה אומר שאדריכלים, מהנדסים, טייחים ופועלים לא יכולים לעבוד שם. אין לי הסבר לעניין. היתה ידיעה מאוד גדולה בעיתון מאוד מכובד. איך זה שאיש לא טרח להכחיש את העניין, אם הוא איננו נכון? אם הוא נכון, הוא חמור מאוד.

אדוני סגן השר, אני לא מתכוונת להרפות מנושא השאילתא הזאת. אני מאוד מבקשת ממך שתיתן לי תשובה על העניין הזה.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

ידידתי, חברת הכנסת דליה איציק, אני מבקש ממך להעביר אלי את קטע העיתון, אם אפשר. אני מבטיח לך שאעביר זאת לשר, לבדיקת הנושא מחדש. אם נצטרך לצאת בהכחשה, כפי שאת מבקשת, נעשה זאת בהיוועצות בשר. אני מבקש לקבל את קטע העיתון, אם אפשר.

### **דליה איציק (העבודה):**

תודה רבה.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 3946, ראה לעיל עמ' .)

### **היו"ר י' עזרן:**

שאלה נוספת לחבר הכנסת גור.

### **אפרים גור (הליכוד):**

מה עם חשמל ומים?

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אמרתי שהחיבור למים ולחשמל מתאפשר רק לאחר קבלת טופס 4 מהעירייה. זה נושא שצריך להסדיר עם העירייה ולא אתי. נמצא פה חבר הכנסת דוד מגן. אולי תעזור לנו לפתור את הבעיה בעירייה. פה יש עיכוב מטעם העירייה. היית ראש עיר בכיר. אתה בכנסת.

### **אפרים גור (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כבוד סגן שר הבינוי והשיכון, במסגרת הדיון בהצעה לסדר-היום שהגשתי לפני כשבועיים הודיע כאן כבוד שר השיכון, כי משרדכם הקצה כ-4,000 דירות ציבוריות למשרד הקליטה, וכי משרד הקליטה איננו מצליח לאכלס אותן בעולים חדשים. למחרת היום יצא משרד הקליטה בהודעה תקיפה וחריפה והאשים את משרד השיכון שעוזרי השר הטעו אותו, הזינו אותו בנתונים לא נכונים, ואמר כי הודעתו של השר לא נכונה.

אני מבקש לשאול אותך שאלה. בתוכנית העבודה שלכם ל-1995, כמה אלפי דירות ציבוריות אתם מתכוונים להקצות למשרד הקליטה לצורך שיכון מקרים סוציאליים מקרב העולים החדשים? אני סבור שהעולים פשוט זכאים לקבל תשובה מוסמכת, ברורה, עם נתונים מדויקים. אם אין לך עכשיו תשובה מוסמכת, כי זה לא הופיע בשאילתא המקורית שלי, אני מבקש ממך לבדוק בימים הקרובים את הנתונים האלה בצורה יסודית במשרדך ולהשיב לי בכתב, כדי שהעולים באמת יקבלו בשורה כלשהי, נכונה ואמיתית, לגבי מה שצפוי להם מבחינת אכלוס דירות ציבוריות במהלך 1995. תודה.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת גור, ראשית, השר אמר שהוא העביר 4,000 יחידות דיור לעולים בארץ, ובחלקן הגדול הן לא מאוכלסות. אני אישית יודע על הרבה מאוד דירות שהועברו למשרד הקליטה – ואמרתי זאת גם בדברי פה בהזדמנות קודמת – והדירות עומדות ריקות במשך שנה ושנתיים; הן עומדות נעולות. מצד שני, יש לנו לחץ כביר מאוד של זכאים, זוגות צעירים, עם אישור לדיור סוציאלי של משרד השיכון, ופשוט אנחנו לא יכולים לאכלס את הדירות האלה.

### **אפרים גור (הליכוד):**

מדוע משרד הקליטה לא מאכלס?

### **היו"ר י' עזרן:**

אני מצטער, לא ארשה שתי שאלות.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני מציע שאת השאלה הזאת תפנה לשר הקליטה. אני יודע זאת מתוך ידע אישי, מתוך הסיורים שלי בשטח. יש דירות כאלה. הדירות עומדות ריקות. מצד שני, יש לנו בעיה שוותיקים מתמודדים באזורים האלה, ויש הרבה מאוד דירות באזורי ביקוש, במרכז הארץ. שר הבינוי והשיכון בא בבקשה לאוצר ולמשרד הקליטה להעביר את הדירות הסגורות האלה למשרד הבינוי והשיכון, כדי שנפתור את בעיות המצוקה האחרות שלנו, ואנחנו נחזיר להם דירות במקומות אחרים שהם רוצים בהם. אם אין להם קליינטים לדירות האלה, נעביר להם דירות במקומות שהם כן רוצים לגור בהם. כלומר, יש פה בעיה, ואי-אפשר להסתיר אותה. יש דירות סגורות של משרד הקליטה, וזה נכון ומדויק. אני לא יודע מה אמרו הפקידים, הטעו או לא הטעו. זו מציאות שקורית יום יום בתל-אביב, בחולון, בבת-ים, בפתח-תקווה ובהרבה מאוד מקומות. באים זוגות צעירים ואומרים: יש דירה סגורה שלכם, של המדינה.

### **דן תיכון (הליכוד):**

הוא הציע לך שתבדוק לפני שאתה משיב. גם אני מציע זאת לך. אתה אומר דברים חמורים.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת תיכון, אני אומר דברים מדויקים, כי אני מכיר את זה. אני מקבל את האש בשטח. אני מסתובב בשטח. אני רואה מה קורה בכל יישוב ויישוב. פשוט יש בעיות. את הבעיות האלה לא צריך להסתיר, צריך לפתור. צריך למצוא את הדרך לפתור זאת ולא לבוא ולהראות שהכול ורוד.

נושא נוסף – דיור סוציאלי לעולים. חבר הכנסת אפרים גור, אעביר אליך חוברת מסודרת שהועברה לוועדה לענייני ביקורת המדינה בנושא העולים החדשים. אני שמח להודיע, שרוב העולים שעלו למדינת ישראל משנת 1989, העולים מברית-המועצות, מחבר המדינות – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

בשנת 1989 ובשנת 1990 לא היו עולים.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

סליחה, לא היו עולים? דן, האם באת לפה עכשיו כדי להראות את החוכמה המיותרת שלך? תירגע, תן לי לסיים את העבודה שלי.

**דן תיכון (הליכוד):**

— — —

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

הערות אתה מעיר בדרך כלל בשעה 24:00. התעוררת מוקדם היום?

**היו"ר י' עזרן:**

מה יקרה לנו היום?

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

חבר הכנסת אפרים גור, לגבי העולים, בגלל צירוף משכנתאות של עולים, של משפחות חד-הוריות – אבא, בן, וכו' וכו', לשמחתי רוב העולים החדשים שעלו בשנים האחרונות הגיעו לפתרון קבע.

**אפרים גור (הליכוד):**

— — —

**היו"ר י' עזרן:**

אני מצטער, חבר הכנסת אפרים גור.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני רוצה לענות לך, אפרים.

**היו"ר י' עזרן:**

אני מצטער, לא, לא.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אני מעביר לך נתונים.

**אפרים גור (הליכוד):**

---

**היו"ר י' עזרן:**

לא, אני מצטער, חבר הכנסת אפרים גור.

**אפרים גור (הליכוד):**

כבוד היושב-ראש, תן לי להגיד משפט.

**היו"ר י' עזרן:**

אי-אפשר, אני מצטער.

**אפרים גור (הליכוד):**

אני לא מאלה שצועקים באולם.

**היו"ר י' עזרן:**

לא, אבל אל תשאל עשר שאלות בשאלתא אחת.

**אפרים גור (הליכוד):**

שאלתי שאלה. בבקשה ממך, אנשים מצפים לתשובה, לא אני.

### **היו"ר י' עזרן:**

הוא ייתן תשובה כשירצה.

### **אפרים גור (הליכוד):**

כבוד סגן שר הבינוי והשיכון, עזוב את המשכנתאות. אני מדבר על דירות ציבוריות, ועל אלה שזכאים לדירות ציבוריות ולא יכולים לרכוש דירות. מה התוכנית לגבי שנת 1995/96? אם אין לך כרגע תשובה – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת אפרים גור, אני מצטער.

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אמרתי לך, גם בתקציב 1995 דירות נ"ר על-פי רוב מיועדות לעולים חדשים. מתוך 120 מיליון, 80 מיליון מיועדים לעולים, ועוד 20 מיליון – לעולים נכים. כלומר, כמעט 100 מיליון אך ורק לעולים החדשים. אני לא רוצה שתמשוך אותי בלשון, כי יש גם אוכלוסיות נוספות – – –

### **אפרים גור (הליכוד):**

– – –

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

אפרים גור, זה מה יש.

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני סגן השר, אבקש ממך – – –

### **סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**



הוא עושה אתי דו-שיח.

**היו"ר י' עזרן:**

אל תשיב לו.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

בסדר, תקבל במסמך.

חבר הכנסת תיכון, לגבי עדכון.

**דן תיכון (הליכוד):**

מה שלום גולדפרב?

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

תשאל אותו, אל תשאל אותי.

**היו"ר י' עזרן:**

אתה רואה, אדוני סגן השר?

**דוד מנע (הליכוד):**

מה זה פה, דין בהצעות לסדר-היום? אלה שאילתות ותשובות.

**היו"ר י' עזרן:**

נכון, נכון.

כבוד סגן השר, ידידי, אל תשיב.

**סגן שר הבינוי והשיכון א' בן-מנחם:**

צריך לעדכן את המשכנתאות, אבל משרד השיכון ומשרד האוצר הגיעו למסקנה, שנעשה את זה בעוד חודשים מספר, כדי שמי שיחגגו מהעדכון לא יהיו הקבלנים. כאשר נגיע לשקט בשוק, להקפאת מחירי הדירות, אז הנהנה העיקרי יהיה הזכאי שקיבל משכנתה מוגדלת.

**היו"ר י' עזרן:**

אדוני סגן השר, אני מודה לך מאוד מאוד, ואני מאוד מבקש לשמור על מסגרת מינימלית של סדר. אי-אפשר, בגרירת לשון ובסחיבת אנשים, להביא אותם למצב ששואלים ארבע שאלות ומקיימים סימפוזיון על שאילתא אחת, ועוד שאילתא שלא היתה לה זכות להישאל, כי עבר זמנה.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

סליחה, אבל נכנס סגן שר חדש למשרד הזה – – –

**היו"ר י' עזרן:**

כל הכבוד.

**החלטה בדבר חלוקת הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2),  
התשנ"ה-1995**

**היו"ר י' עזרן:**

בבקשה, אדוני חבר הכנסת דוד מגן.

**דוד מגן (יו"ר הוועדה לענייני ביקורת המדינה):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת הנכבדים, בהתאם להוראות סעיף 121 לתקנון הכנסת, אני מבקש שהכנסת תרשה לוועדה לענייני ביקורת המדינה להביא לקריאה שנייה ושלישית חלק מהצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1995, הכולל רק את סעיף 1 להצעה.

הצעת החוק הנ"ל נדונה בקריאה ראשונה ביום ב' בטבת התשנ"ה, 5 בדצמבר 1994, והועברה לוועדה לענייני ביקורת המדינה. בישיבתה ביום ט"ז בטבת התשנ"ה, 19 בדצמבר 1994, החליטה הוועדה להביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית רק את סעיף 1 בהצעת החוק.

סעיף 1 להצעת החוק אומר: "בסעיף 2 לחוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות), התשי"ט-1958 (להלן – החוק העיקרי), בכל מקום במקום "משלושה חודשים" יבוא "מארבעים וחמישה ימים".

אם נקבל את אישור הכנסת, תכין הוועדה את הצעת החוק לקריאה שנייה ושלישית.

הנושא הזה הוא נדבך נוסף במסגרת המאמצים של חברי הכנסת אברהם הירשזון, שאול עמור, יעקב שפי ושלי לתרום לפישוטו של החוק הזה. הפיצול מתבקש משום שסעיף 9 אשר מופיע כאן בהצעה המקורית דורש דיון נפרד. סעיף 9 מדבר על כך שהחוק לא יחול על החלטות פקיד הרישוי לפי חוק כלי הירייה ועל החלטות שר הפנים או מי שהועברו אליו הסמכויות לפי חוק הכניסה לישראל. זה נושא מורכב יותר. משרד המשפטים מבקש לקבוע סייגים לתיקון הגורף, כך הוא נראה לו. חברות הכנסת נעמי חזן ולימור לבנת הגישו הצעת חוק במועד מאוחר יותר, הצעה המתרכזת רק בתיקון סעיף 9, וחשבנו כי ראוי לדון בשתי ההצעות הללו בדיון נפרד.

היום אני מבקש לקבל את רשות הכנסת, שהוועדה תדון באותו סעיף 1 כהצעת חוק נפרדת, כדי שהוועדה לענייני ביקורת המדינה תוכל להכין אותה לקריאה שנייה ושלישית.

### היו"ר י' עזרן:

תודה, אדוני יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה.

אנחנו מצביעים על הצעת ההחלטה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה בדבר חלוקת הצעת חוק לתיקון סדרי המינהל (החלטות והנמקות) (מס' 2), התשנ"ה-1995, נתקבלה.

**היו"ר י' עזרן:**

תשעה תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שאכן, הכנסת אישרה את הצעת הוועדה והיא תידון בהמשך כפי שהוצעה.

**הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

**היו"ר י' עזרן:**

אנחנו חוזרים לנושא המרכזי שלנו. חבר הכנסת דוד מנע.

**דוד מנע (הליכוד):**

אני מוותר לחבר הכנסת דוד לוי.

**היו"ר י' עזרן:**

טוב.

אדוני, חבר הכנסת דוד לוי, בבקשה, במסגרת שתי הסתייגויות, עשר דקות.

**דוד לוי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי שרוצה לדעת, להבין, להכיר דרך תפקודה של ממשלה זו, יראה גורל וגלגול הצעת חוק הסדרים במשק המדינה. הממשלה הגישה, נוכחה לדעת שאין לה רוב, משכה. היא מתכנסת ב-04:00, מתכתשת, מבזה את הכנסת ומפעילה מכבש על חבריה על מנת שיסתלקו מאותה דרישה צודקת, חברתית, אשר הגישו כהסתייגות.

מה לא נאמר, אדוני היושב-ראש, בגין האומץ הזה של כמה חברי כנסת, ובראשם חבר הכנסת אלי דיין וחבר הכנסת מאיר שטרית? הם חשים את מה שעובר בעם, הם מאמינים כי הנהגת יום לימודים ארוך בערי הפיתוח ובשכונות היא דבר מתבקש, דבר שאין צורך ממנו, דבר הזועק השמימה. ואי-אפשר להבין את האטימות של הממשלה הזאת, ההתנגדות שלה, האיומים, דרך החתחתים כדי לצמצם את התמיכה בהסתייגות הזאת.

מה לא עשו? אפילו אל הליכוד באו: אם אתם תתנגדו, או כמה מכם לא יהיו כאן, כדי שההסתייגות הזאת לא תעבור, אנחנו נלך לקראתכם ונשלם אתנן בעבור זה – אני אחראי לכל מלה, אדוני היושב-ראש – כיסוי גירעון של עירייה מסוימת, יקרה לכולנו. וכך ממפלגה למפלגה, כדי שהדבר הזה לא יקום ולא יהיה.

במה מדובר? מדובר באיזו עמותה פרטית? מדובר באיזו קופה מפלגתית? מדובר בילדי ישראל, אלה שבהיותם גרים במקומות מרוחקים, הקדמה צריכה להיות מרוחקת מהם, לא תהיה להם הזדמנות שווה. היו זמנים שבהם ממשלה בישראל גם מימנה פעולות דרך מתנ"סים, חוגים לילדים אלה. היום הילדים האלה משוטטים ברחובות משעה 13:00. אשה, אם למשפחה, שרוצה לעזור לבעלה, לא יכולה לצאת לעבוד. הילדים האלה לא יכולים לשלם עבור החוגים האלה היום, והם מופקרים.

לאחר שהלחצים האלה לא הועילו, אומרים לנו: אנחנו עשינו אי-אלו סקרים על-ידי כל מיני גורמים. אילו סקרים? מי חי שם? עשה משהו סקר בשווקים, אדוני היושב-ראש, מה מרגישה אם משפחה בבואה לשוק, שהירקות בו הפכו להיות בבחינת וראיתם אותם וזכרתם? על היוקר הממאיר תחת הממשלה הזאת, האם נותן משהו דין-וחשבון? ממשלה אשר חגיגת מבטיחה לכנסת ולעם: אנחנו נוריד את האינפלציה, התחזית שלנו לשנה זו – 8%. ומה התוצאה? – 14.5%. אז מה? טעינו. משהו צריך לתת דין-וחשבון? לא. היתה טעות בהערכה.

אנחנו נבטיח קורת גג לכל זוג, לזוגות הצעירים בוודאי. בערי הפיתוח דירה לזוג צעיר הפכה להיות חלום רחוק שלא ניתן להשגה, להגשמה. מי נותן את הדין? דירה היום, מחירה עולה מיום ליום, ולאחר תקופה של השלטון הזה, כאשר מחירי הדירות מרקיעים שחקים, מתרחקים מאלה הזקוקים לדירות, אומרים לנו: רגע, תהיה התייצבות, תמתינו, יהיה בסדר. לא בונים, ומצד אחר, גם לא פותרים בעיות.

אדוני היושב-ראש, מי ששמע מה קורה בממשלה הזאת יבין למה העם סולד ממנה. לא אנחנו אומרים. נטה אוזן למה שאומרים איש על רעהו ולמה שאומרים ביחד, האנסמבל הזה, החבורה הזאת הנוהגת במדיניות שמאלנית, ויש לה גם ידיים שמאליות, והיא אינה מסוגלת להזיז דבר וחצי דבר.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

והסכסוכים האלה לא קיימים בליכוד – – –

### **דוד לוי (הליכוד):**

תרשה לי. הרי באתם אתם לתקן. אמרתם שאנחנו לא היינו בסדר.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

— — — אני מסכים.

**דוד לוי (הליכוד):**

אתה מסכים, בסדר, אבל הרי — — —

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

— — — כאשר יש בליכוד מלחמה כזאת איש ברעהו.

**דוד לוי (הליכוד):**

שר החינוך, אנא — התנהגות חינוכית, פרלמנטרית, במטותא ממך.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

קריאת ביניים.

**דוד לוי (הליכוד):**

בהחלט, אתם באתם לתקן את הכול. בשנתיים וחצי הרסתם את הכול. אתם צועדים אל השלום והפכתם את השלום לסיוט בעיני אזרחי ישראל; אתם הבטחתם ביטחון אישי והפכתם את הביטחון שלנו להפקר, לשפיכות דמים, ואתם קוראים לזה "קורבנות השלום".

אשר לכלכלה, אדוני היושב-ראש, היא מתגלגלת, מתדרדרת, ומתייצב כאן שר האוצר ומאשים את כל העולם, כאילו לא הוא, כאילו לא מדובר בו, אין אחראי היום בכלל. הממשלה מגלגלת על העם את האשם. היא יודעת מה טוב לעם יותר טוב מהעם, כך הביטוי המפורסם, מזלזלת בערכים לאומיים, פוגעת ביהודים מאמינים, מפקירה את האינטרסים החיוניים של המדינה, מזלזלת בדעת הקהל. מבחינתה יהודים מאמינים, ציונים, חלוצים, שהלכו על-פי החלטות ממשלות ישראל — לרבות ממשלה שכינה בה בעבר שרים דהיום, וממשלת האחדות הלאומית — ומה היא אומרת לחלוצים האלה? אתם המכשול לשלום.

אט אט אנחנו צריכים לעכל את המציאות המרה הזאת היוצרת מרה בכל התחומים. בתחום הלאומי המצב מבהיל, המצב מבחיל, ואתם, כאילו דבר לא קורה. מה לא אמרתם עלינו? ומה אתם עשיתם? קיבלתם נכסים לאומיים, מדיניים; שברתם אותם לרסיסים.

**אברהם פורז (מרצ):**

---

**דוד לוי (הליכוד):**

אפילו את היחסים עם מצרים אתם הורסים היום.

**אברהם פורז (מרצ):**

את עזה קיבלנו.

**דוד לוי (הליכוד):**

מי שמטה אוזן למה ששומעים מקהיר יכול להבין מה אתם מסוגלים לעשות.

אדוני היושב-ראש, אני חושב שלשר שחל היה מזל שלא התמנה לשר הסברה, נס היה פה. איך הוא היה באמת מסביר ביטויים בממשלת ישראל: "שקרן", והשני אומר "רמאי", והשלישי – "מטעה", והרביעי – "חתרן", והחמישי – "כישלון".

**יעקב שפי (העבודה):**

---

**דוד לוי (הליכוד):**

אני יכול גם להבין, חבר הכנסת אלי דיין – – –

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

חבר הכנסת לוי, הם דוברי אמת, הם פשוט יודעים מה הוא כל אחד באמת.

### היו"ר י' עזרן:

רבותי, הכרונומטר צלצל, ואתם לוקחים לו את הדקות היקרות שנשארו לו.

### דוד לוי (הליכוד):

כאשר בסיעה בכנסת אתה שומע, אדוני היושב-ראש: חוק הג'ונגל בממשלה, מה יחשוב אזרח? בידי מי נתון ניהול העניינים?

### היו"ר י' עזרן:

יצא לספארי. אז מה יש?

### דוד לוי (הליכוד):

יצא לספארי? אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על התזכורת הזאת, כי דובר שם גם בקניבליזם.

### רענן כהן (העבודה):

---

### היו"ר י' עזרן:

זה כבר אסור על-פי הלכות – – –

### רענן כהן (העבודה):

---

### דוד לוי (הליכוד):

אז אתם למדתם, בשנתיים וחצי שברתם שיאים.



**רענן כהן (העבודה):**

נכון, זו הבעיה – – –

**דוד לוי (הליכוד):**

אתם ראויים להיכנס לספר השיאים של גינס.

**רענן כהן (העבודה):**

אנחנו נעבור את זה.

**דוד לוי (הליכוד):**

ובשנתיים וחצי הרסתם מהר, וראו מה איש חושב על רעהו.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אתם תעברו את זה. השאלה, אם העם יעבור את זה.

**דוד לוי (הליכוד):**

יש פתרון, ואנחנו שומעים שהפתרון בקע מאולם הממשלה, כך התבשרנו: אם נשב, נאכל יחד, נשיר שירי ארץ-ישראל, ייטב לכולנו.

**רחבעם זאבי (מולדת):**

שירי מולדת.

**רענן כהן (העבודה):**

— — —

## דוד לוי (הליכוד):

מה יקרה כאשר יש קניבליזם? איך יכול מי שמואשם בקניבליזם לשבת ולאכול?

אדוני היושב-ראש, הנושא הזה של יום לימודים ארוך – – –

## היו"ר י' עזרן:

אני רק מבקש – – –

## דוד לוי (הליכוד):

אני מסיים, אדוני היושב-ראש.

יש חברים גם בספסלים האלה, הקרויים "הלובי החברתי", שהדבר יקר להם. הם רוצים לתת ביטוי נאמן לשולחיהם. הרי הגיעו לאותם מקומות וראו את האנשים, ובראשם עמד ראש הממשלה, והבטיחו בשמו. היום כשאומרים: הרי הבטחנו, התחייבנו יחד אתך, מה אומרים? – פופוליזם, אתם לא יוצלחים. אתם יודעים מה זה "פופוליזם"? אתם מדברים דברים שמקומם לא יכירם אלא כדמגוגיה, כך ההתייחסות לעניינים החברתיים היום. וזו יצירה של תפיסה חדשה תחת הסוציאליזם הזה, להפקיר את השכבות האלה, להתנכל להן, כי הם לא יוצלחים.

עוד מעט ייקראו "פרזיטים". קבוצת היעד – המצליחנים, הנוצצים, המבריקים, הם המעניינים, אליהם כל מאווינו; והמקורבים – אליהם המיליארדים מועברים. מישהו נתן דין-וחשבון? מישהו נותן לכם דין-וחשבון על המיליארדים האלה? על תקציב נוסף של 5.5 מיליארדים מישהו התקומם? ובכם מכים על דבר שיעלה לא יותר מ-50 מיליון שקל, ומפחידים אתכם.

עת מבחן היא בנושאים החברתיים האלה, וזה רק סימפטום. אם תעמדו על העניין הזה, תהיו ראויים באמת לאמון במקומות שמהם באתם. אם לא תעמדו, ותתקפלו מול המכבש, תשלמו מחיר יקר, אבל יותר מכול, יותר מהאכזבה והעוול – התסכול שייווצר, כי אין לכם חוט שדרה. כך יתייחסו אליכם. עמדו במבחן הזה ותביאו באמת לתיקון העוול.

## היו"ר י' עזרן:

עליך לסיים. תמשיך אחר כך בהסתייגויות.

## **דוד לוי (הליכוד):**

מכל מקום, אדוני היושב-ראש, אנחנו נעמוד על המשמר. בהסתייגות הזאת מקופלות הרגישות והדאגה. מי שיצביע נגדה, נותן יד לסטייה מן הציונות ומן הצדק החברתי.

## **היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, יש עוד חבר כנסת אחד שהפסקנו אותו באמצע הדיון.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

הייתם הרבה שנים וקיצצתם כל כך הרבה, למדו עד 12:00.

## **דוד לוי (הליכוד):**

---

## **רחבעם זאבי (מולדת):**

---

## **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת דוד מנע.

## **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

---

## **היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, הרי אדוני יעלה וישיב.

חבר הכנסת מנע דיבר על ההסתייגויות. היושב-ראש הפסיק אותו ולקח ממנו חמש דקות כדי להכניס את הנושא של ויצ"ו. עכשיו מחזירים לו את חמש הדקות והשר מתייחס. אנחנו חוזרים לסדר הרגיל. יש כאן בוכה-לטריה, אני אחזור לפי הסדר המופיע בפני.

### דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהמשך לדברי על הקיצוצים לפני כשעה כאן בכנסת, אני מבקש לציין שני קיצוצים שרוצה לעשות שר האוצר, ואני סבור שממשלה שדוגלת בסדרי עדיפויות חדשים אסור לה לתת יד לקיצוצים מהסוג הזה, ואשמח אם חברי הכנסת לא ייתנו יד למגמה זדונית זו.

הראשון – משרד העבודה והרווחה. מתכוונים לקצץ, אדוני היושב-ראש, בהכשרה מקצועית 30 מיליון שקל, ובעבודות יזומות 10 מיליון שקל.

הממשלה הזו, שבשנה זו תוציא מעל מיליארד שקל דמי אבטלה, מקצצת 30 מיליון שקל מהכשרה מקצועית. מה זו הכשרה מקצועית? הכשרה מקצועית היא הקניית מקצוע חדש למובטל, כדי שירכוש את המקצוע הנדרש, ובמקום שישב ויקבל דמי אבטלה, הוא ילך וילמד וישתלם במקצוע חדש, ואז הוא ייקלט טוב יותר בשוק. כי בדרך כלל הכשרה מקצועית ניתנת במקצועות שבהם יש מחסור בכוח אדם, אבל אין כוח אדם זמין להכניסו לאותם מקצועות. בכבשת הרש הזו, במשרד העבודה והרווחה, רוצה שר האוצר לקצץ 30 מיליון שקל. לא אכפת לו לתת מעל מיליארד שקל בשנה דמי אבטלה, אבל הוא מקצץ 30 מיליון שקל, ו-10 מיליון שקל בעבודות יזומות.

מה הן אותן עבודות יזומות? אלה אותם אנשים שהם בדרך כלל עולים מברית-המועצות או מאתיופיה, או מובטלים פרקי זמן ממושכים, הולכים לעבוד בקרן-הקיימת או בעבודות בצדי כבישים, והולכים לקצץ לאנשים אלו 10 מיליון שקל.

דבר נוסף, ציינתי קודם את משה לביא, יושב-ראש תנועת זהב". הוא הלין על כך שבאים ונותנים, ושר האוצר הרי דיבר על זה כאחד האמצעים הטובים שנקטה הממשלה – נקודת הזיכוי לאשה עובדת. מה המשמעות של נקודת זיכוי לאשה עובדת, ואני מצטט את מר לביא: "צחוק בעיניים". מדוע? משום שמאשה עובדת מקרב משפחות ברוכות ילדים או משכונות מצוקה כמעט שלא נגבה מס הכנסה, כי היא לא מגיעה להכנסה שבגינה נגבה מס הכנסה. אז מה הועילה אותה נקודת זיכוי לאשה עובדת מהשכבות החלשות?

אדוני היושב-ראש, 150,000 משפחות במדינת ישראל הן בנות ארבעה ילדים ויותר. בקרב 75% מאוכלוסייה זו, ששייכים לתנועת זהב", האשה לא עובדת כלל. מה באו והועילו לאותן שכבות חלשות? אם שר האוצר רציני, יבוא ויאמר: במקום נקודת זיכוי לאשה עובדת, אני נותן נקודת זיכוי למפרנס עצמו. בכך הוא יסייע רבות לאותה משפחה, לרבות אותן משפחות שחיות מתחת לקו העוני ואותן משפחות ברוכות ילדים.

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חוק משפחות ברוכות ילדים וחוק יום לימודים ארוך, אלו הם חוקים שהכנסת הזו תעביר, במוקדם או במאוחר, משום שהחוקים האלה יכולים לסייע להעלות את מספרם של האנשים שיעברו את סף העוני, את הקו האדום של העוני.

אם מדברים בנושא הזה, אוכלוסיית הקשישים במדינת ישראל, שקצבאותיה נשחקו מאוד בשנים האחרונות – חלק גדול ממנה חי מתחת לקו העוני. חייבים להגדיל את הקצבאות האלה בצורה משמעותית, ב-9% וב-10%. מדובר פה בסכומים של 30, 40 ו-50 שקל לחודש. אולי זה מעט מאוד לגבי שר האוצר והממשלה, אבל לאוכלוסייה של קשישים זה סכום משמעותי מאוד, וצריך להכפיל את ההגדלה המתוכננת בנושא של קצבאות הקשישים.

**היו"ר י' עזרני:**

אני באמת מודה לך, אדוני.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אולי אפשר לבקש בקשה מיוחדת ממך?

**היו"ר י' עזרני:**

בבקשה.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אני מסתכל פה על חוברת שקיבלנו כולנו, עכשיו אני רואה אותה: "הסכמי השלום בראי הכנסת", ובין כל התמונות בשער הקדמי של הגיליון הזה אין תמונה אחת שמאזכרת את הסכם השלום הראשון, שנחתם עם מצרים.

**רפאל אלול (העבודה):**

מאחור.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

מאחור, בקושי. בשער – שום תמונה. כאילו לפני השלום – – –

רפאל אלול (העבודה):

---

אברהם הירשזון (הליכוד):

אל תפריע לי.

דוד מנע (הליכוד):

בולשביקים. מדינה בולשביקית.

אברהם הירשזון (הליכוד):

ביקשתי בקשה מיוחדת מיושב-ראש הכנסת. אל תפריע לי.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, לא נהפוך את זה ---

אברהם הירשזון (הליכוד):

אני מאוד מבקש ממך, אני חושב שהכנסת היא ימין ושמאל, קואליציה ואופוזיציה. זאת הכנסת.

אברהם פורז (מרצ):

רואים את נתניהו.

אברהם הירשזון (הליכוד):

זאת הכנסת.

**היו"ר י' עזרן:**

רבותי - - -

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אני מאוד אודה לך אם תעביר את טענתי זאת ליושב-ראש הכנסת.

**היו"ר י' עזרן:**

אני אעביר.

**אברהם הירשזון (הליכוד):**

אי-אפשר גם בנושא כזה לעשות פוליטיזציה. תודה.

**היו"ר י' עזרן:**

תודה. לפחות שהסכם השלום לא יעשה מחלוקת בינינו.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

- - -

**היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, חברי הכנסת, תירגעו.

חוברת של הסכמי שלום מקימה מהומה של מלחמה פה בין יהודים?

## רענן כהן (העבודה):

זה גם של מפלגתי, אבל צריך לעשות פה סדר.

## היו"ר י' עזרן:

לא נורא. בבקשה, אדוני השר.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני השר, כנסת נכבדה, אני בכנסת – – –

## דן תיכון (הליכוד):

אתה שר אמיץ שאתה עולה להשיב בשם הממשלה.

## רענן כהן (העבודה):

ממשלה אמיצה.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה – – –

## היו"ר י' עזרן:

כנראה אין לו הרבה מה להסתיר. הוא אומר הכול בגלוי. בבקשה.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני פותח בפעם השלישית. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני חבר הכנסת זה שנים רבות, והייתי גם בממשלה, בעצם תחת שלושה ראשי ממשלות, והייתי גם הרבה באופוזיציה. אני מכיר את המשחק הזה, וגם הייתי אומר שהוא משחק לגיטימי. אלה תוקפים, יורדים מהשלטון, באים אלה שהיו



באופוזיציה, עולים לשלטון ותוקפים אותם על אותם דברים, על אותם פגמים. זה מתגלגל ככדור פינג-פונג הלך וחזור.

אני גם לא שולל את כל הטענות של דוברי האופוזיציה. אני רוצה בהחלט לומר, שיש כמה עניינים שבהם לא הצלחנו, נכשלו. בעניין האינפלציה, בהחלט יש כאן כישלון. יש גם כל מיני נתונים מדאיגים שצריך לטפל בהם. אבל עם זאת – – –

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. חבר הכנסת פורז, אתה מפריע לשר שלך.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

כל היום עמדו כאן דוברי האופוזיציה ודיברו. תנו אפשרות למישהו מטעם הממשלה להשיב.

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת יהושע מצא, אתה מפריע לחברו לסיעה של השר לשמוע.

**יהושע מצא (הליכוד):**

אתה כבר השבת, אדוני היושב-ראש, על האפליה שנעשתה בחוברת הזו, שאת הסכם השלום עם מצרים הסתירו בכריכה מאחור?

**היו"ר י' עזרן:**

אבל כתבו את זה בערבית וזה נכבד. יפה מאוד.

**יהושע מצא (הליכוד):**

כסגן יושב-ראש הכנסת ויושב-ראש הישיבה אין לך מה להעיר?

**היו"ר י' עזרן:**

אמרתי שאני אעביר נאמנה את הדברים.

### יהושע מצא (הליכוד):

---

### אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, יושב-ראש האופוזיציה בנימין נתניהו מופיע בעמוד הראשון עם קלינטון.

### היו"ר י' עזרן:

ידידי חבר הכנסת מצא, בואו נחיה עם הריאליה, נעזוב את התמונות.

### יהושע מצא (הליכוד):

אתה מציל את כבודה כל עוד אתה בבית הזה. שולחן הממשלה ריק.

### היו"ר י' עזרן:

אתה רואה, אם הם בתמונות הם לא צריכים להיות פה.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יש בהחלט בעיות. נושא האינפלציה הוא בעיה. נושא שוק ההון הוא בעיה. הקלקולים בממשלה הם בעיה רצינית מאוד. זה לא מנחם אותי שהליכוד, גם כשהם היו בשלטון וגם כשהם באופוזיציה, הם זורקים אבנים לא רק מתוך בית של זכויות, אלא מתוך בית שכל הזגוגיות בו שבורות. לא מנחם אותי. אני כואב את כאבה של הממשלה, את כאב הקלקולים שבה, אני חושב שזה דבר חמור מאוד. אני חושב שזה מערער את יסודות המשטר החוקתי בישראל. ככלל, אנחנו חיים בישראל במשטר שאין לו אח ורע. אני לא מכיר דבר דומה לכך, ששרים בממשלה קמים, תוקפים, מחרפים ומגדפים את הממשלה מביתה על החלטות שהם היו שותפים להן. כל חיי התקוממתי נגד כך, גם כאיש אקדמיה, גם כאיש אופוזיציה, גם כחבר בממשלה. וכל מה שנותר לי לומר הוא, שאני מקווה שראש הממשלה ישים קץ לתופעה הזאת.

## רפאל אלול (העבודה):

חוקת חוקים כדי למנוע את זה.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

נכון. אבל חוקים הם טובים רק אם משתמשים בהם, חבר הכנסת אלול. אני רק רוצה לומר, בלי חילוקי דעות מפלגתיים, איש לא יודע מי יהיה בשלטון ומי יהיה באופוזיציה: אם לא נשים קץ לתופעות האלה, אם לא נטכס עצה יחד, אופוזיציה וקואליציה, ימין ושמאל, איך לשפר את אורחות החיים במדינת ישראל, אני רואה סכנה לעצם קיומה של הדמוקרטיה הישראלית. בניגוד לכל דברי ההבל שנאמרים, הסכנה בישראל היא לא סכנת דיקטטורה של אדם אחד, פרי דמיונם ההוזה של כמה אנשים, אלא סכנת אנרכיה והתפרקות החישובים. ראינו מדינות אחרות במצב דומה לכך.

אני לא רוצה לזלזל ולא רוצה להמעיט בחשיבות העניין, אף שחבר הכנסת דוד לוי יודע, שבתוך הבית שלו יש קולות חמורים לא פחות ומציאות קשה עוד יותר, אף שהם באופוזיציה. אני מוכרח לדבר על נושא אחר.

## דן תיכון (הליכוד):

תעשה סדר בבית שלך.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

הבית שלי הוא בית מאוד מסודר. האמן לי, הבית שלי הוא בית מאוד מסודר, לויאלי וקולגיאלי. אחת ההפתעות הגדולות שיש לי בחיים הפוליטיים, לשם שינוי הפתעה לטובה, זו הפתעה של הסדר, הקולגיאיות והסולידריות בבית שלי.

## דן תיכון (הליכוד):

אתה מדבר על וירשובסקי?

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מה נזכרת בוירשובסקי?

רבתי, אני רוצה לתת לכנסת כמה נתונים.

### דן תיכון (הליכוד):

אין לו אומץ לדבר על הקלקולים, אז הוא מטיף מוסר.

### היו"ר י' עזרן:

כבודו אמר את דעתו, שמענו בכבוד.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

אני רוצה לתת נתונים על תקציב משרד החינוך. כאשר נכנסה ממשלה זו לתפקידה, תקציב משרד החינוך היה 6.25 מיליארדי שקל. ב-1995, 13.85 מיליארד שקל, גידול של 48.4% במונחים ריאליים. מייד גם אפרט מה עשינו עם הכסף הזה.

אין שום תחום שבו יש לנו גידול כזה, גידול אדיר שהתאפשר על-ידי הפניית משאבים מיוחדים, ואני רוצה לציין שלושה אנשים שיש להם חלק בגידול הזה: השרה שולמית אלוני, שר האוצר בייגה שוחט וראש הממשלה יצחק רבין. ואני חושב, שבעזרת הגידול הזה אנחנו עושים תפנית בחינוך, שאת מלוא משמעותה נראה רק בעוד חמש-עשר שנים, אבל את ניצניה אנחנו רואים כבר היום, חשים בה בכל מקום בארץ. אני חורש את הארץ לאורכה ולרוחבה, בערי פיתוח, במושבות, בכפרים, בערים, בשכונות. יש בעיות ויש מצוקות, ותמיד יהיו מצוקות, אבל יש תנופה שכמותה לא היתה.

וכתוצאה מכל המשאבים האלה, וכתוצאה מהגידול העצום בתקציב הפיתוח, יש לנו מציאות חדשה לגמרי. רבתי, ב-1992 ביצע תקציב הפיתוח – 372 מיליון שקל. ב-1994 – 574 מיליון ועוד 15 מיליון בדרך. תראו את האחוזים, תראו את התפנית.

בתקציב ההשכלה הגבוהה הגענו ל-3.2 מיליארדי שקל. זה סכום עצום.

### דן תיכון (הליכוד):

כמה מזה שכר?

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

גם שכר חשוב.

### דן תיכון (הליכוד):

ודאי שזה חשוב.

### תמר גוז'נסקי (חד"ש):

25% שכר.

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

כן, כן, גם שכר חשוב. הרוב שכר. במערכות החינוך בכלל הרוב שכר. מייד אני אפרט. אני גם לא אשאיר שום שאלה שאין עליה תשובה. אבל הדבר החשוב ביותר זה לא התקציב, אלא המגמה של המשרד. יש לנו תוספת של למעלה מרבע מיליון שעות נוסף על גידול טבעי – רבע מיליון שעות שבועיות. אילו היינו פורסים את כל השעות האלה באופן מכני, מ-08:00 ועד השעה המאוחרת ביותר, היינו יכולים להגיע בקושי רב בכל הארץ ליום לימודים, לא ארוך כפי שחברי הכנסת רוצים, משום שאני גם מתנגד לו, אלא עד השעה 15:00.

אבל לא עשינו זאת, משום שהמשרד עסוק כולו בתוכנית אדירה שתכליתה ליצור מהפכה בחברה הישראלית, על-ידי הגדלת מספר הזכאים לבגרות ומספר הסטודנטים באוניברסיטאות בתוך זמן קצר מאוד. וזו תוכנית שדורשת המון כסף – חמש תוכניות התערבות. יושבים כאן חברי כנסת שמכירים קצת את העניין הזה.

### היו"ר י' עזרון:

איך מתפלגות 250,000 שעות?

### שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

מייד אסביר. קודם כול, הארכנו את יום הלימודים; הרי יום הלימודים היה עד השעה 12:00 ולפעמים מוקדם מזה, הארכנו אותו בכל הארץ בימי חול, למעט יום שישי, עד השעה 13:00. בערי פיתוח, יישובי טיפול נקודתי וקו עימות – עד השעה 14:00, ומהשנה הבאה עד השעה 14:00 גם בשכונות. זה גידול עצום.

אני אתן לך דוגמה. ממוצע שעות לתלמיד בבית-ספר יסודי עלה מ-1.39 בשנת התש"ן ל-1.55 בשנת התשנ"ה. זה גידול עצום שמתפרס על הארץ כולה – לא מספיק.

אני אומר לחבר הכנסת דוד לוי שאיננו כאן, אני הייתי רוצה הארכת יום החינוך, לא שבוע הלימודים. אני הייתי רוצה בהחלט להגיע, לאחר דברים אחרים שצריך לעשות, לאחר שיפור תשתית, לאחר הכנסת מיזוג אוויר ולאחר מתקנים ושירותים ראויים לשימוש תלמידים, הייתי רוצה בהחלט להגיע בכל הארץ לשעה 15:00, ל-35 שעות שבועיות.

אני חייב לומר, שיש חילוקי דעות מקצועיים עזים מאוד לגבי העניין של לימודים עד השעה 16:00.

### **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

לא כדאי יותר ללכת לכיוון של הורדת מספר הילדים בכיתה? זה לא יעיל יותר?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

יש חילוקי דעות לגבי הדברים האלה, מה יותר יעיל. אני מוכן שניכנס לדיון, אבל לא זה הנושא שלי היום. יש טענה שקודם כול צריך להתחיל בחינוך טרום-חובה, טענה שגם אתה משמיע. זהו נושא עליון בסדר העדיפויות, מבחינת האינטגרציה החברתית.

### **רפאל אלול (העבודה):**

זה נכון.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אבל אני רוצה לומר דבר אחד: אנחנו מציעים שתקום ועדה מקצועית שתבחן את העניין הזה. אי-אפשר לומר, בשום פנים ואופן – ואני אומר זאת חד-משמעית, שבראש סדר העדיפויות שלנו לא צריך להעמיד 44 שעות לימוד, דבר שלא קיים בשום מדינה מערבית בעולם.

אני רוצה להביא עוד כמה דוגמאות.

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני השר, אני חושב, שהנושא של מחנכים ומורים מעולים, צריך להיות בסדר העדיפויות.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

נכון.

## היו"ר י' עזרן:

הרי אין תלמידים גרועים, יש רק מורים לא כל כך מוצלחים. כך אני סבור.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

יש תלמידים עם כישורים שונים, ויש גם מורים טובים ורעים. אני רוצה לומר רק דבר אחד: באורח אישי, אני הסתכנתי באי-פתיחת שנת הלימודים ובשביתה כללית במערכת החינוך, בשל תביעתי שנוכל להעסיק מורים בחוזים מיוחדים לאזורים חלשים, במקצועות הפרובלמטיים – מתמטיקה, אנגלית ולשון, ולא קל לשר חינוך להסתכן בדבר כזה.

אני בהחלט מסכים אתך, אדוני היושב-ראש, אבל תנו לי בבקשה, ברשותכם, לפרוס כמה נתונים לגבי העניין הזה, מה משרד החינוך עושה. תראו את ההיקף ותראו ממה התחלנו. אני רוצה לתת לכם כמה מספרים, משום שאין לי זמן לתת לכם את אוקיינוס המספרים.

## היו"ר י' עזרן:

גם זה נכון.

## שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:

התחלנו בחיזוק תלמידים חלשים לקראת בגרות בשנת התשנ"ב, השנה שבה נכנסנו לתפקיד, עם 550 תלמידים בכל הארץ, במסגרת תוכנית מב"ר – מעבר לבגרות. השנה, בהתשנ"ה, 6,688 תלמידים. מ-550 ל-6,688. במסגרת הזדמנות שנייה, בשנה י"ג, עלינו מ-790 ל-1,650 תלמידים. אלה הם הנתונים, והם מצביעים על גידול במאות אחוזים.

הקמנו מועדוניות משפחתיות. אדוני היושב-ראש, לא כל חברי הכנסת יודעים במה מדובר. מדובר בילדים של המשפחות האומללות והחלשות ביותר, ילדים מבתי הרוסים, לפעמים אין משפחה – יש בקושי אם, יש עבריינות ויש צרות שלא נדע מהן. הלכנו למבצע של חיזוק המועדוניות המשפחתיות, אשר לוקחות את הילד מבית-הספר, נותנות לו ארוחה חמה, הדרכה ועזרה בהכנת שיעורים, והוא הולך הביתה רק בשעה 19:00, וזאת במקום הפנימייה המנתקת אותו מן האם הביולוגית.

אתן לך נתונים, אדוני היושב-ראש: בהתשנ"ב, שנת כניסתנו לתפקיד, היו 1,920 תלמידים בכל הארץ במסגרת המועדוניות המשפחתיות האלה. בהתשנ"ה – 6,210.

### **היו"ר י' עזרן:**

איך אתה מסביר את הריבוי הזה?

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

אנחנו הגדלנו את המספר, מרגע שנכנסנו. זו המדיניות שלי ושל השרה שקדמה לי. מספר המועדוניות גדל מ-120 ל-414 השנה, ועוד היד נטויה.

יכולתי להפליג ולהביא את הנתונים האלה, על התוכנית אשר צריכה להוליך בסופה ליעד הכמותי שהגדרנו לעצמנו. מה שחשוב יותר מכל הדברים האחרים שנאמרו כאן הוא, ש-50% מבני השנתון שלנו, לרבות תלמידי השכבות החלשות, יהודים וערבים כאחד, יהיו זכאים לבגרות, ושליש מהשנתון שלנו יהיה באוניברסיטאות ובמכללות.

אנו פורסים רשת של מכללות מתל-חי ועד אילת, בעזרת המועצה להשכלה גבוהה, אבל מכספי המשרד, כדי להרחיב את הרשת הזו. הייתי בשבוע שעבר במכללת שער-הנגב – למעלה מ-1,000 סטודנטים.

### **היו"ר י' עזרן:**

תצטרך לקצר. אולי הפרענו לך, אבל הוספתי ארבע דקות.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

בסדר. אני דובר הממשלה היחיד כאן.

### **היו"ר י' עזרן:**

אני מדבר על התקנון.

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**



אני רוצה לומר, שצריכה להיות עזות מצח יוצאת דופן מצד אלה שכיחנו כשרים בממשלת הליכוד, אשר קיצצה ללא רחם בחינוך ודרדרה אותו לשפל המדרגה, שחקה את שכר המורים, הרסה את כל יסודותיו, פגעה בהשכלה הגבוהה. צריכה להיות עזות מצח, חוצפה שלא מוצאים אפילו בבית הזה, כדי לבוא ולהאשים את הממשלה הזו, שהיא לא יכולה לעשות הכול בבת-אחת, לאחר כל כך הרבה שנים של הזנחה.

ודאי שאי-אפשר לעשות הכול בבת-אחת, אבל מה שנעשה כאן הוא דבר גדול, מופלא, שהוא עתידה של החברה הישראלית, והוא הלובי החברתי האמיתי. משרד החינוך הוא היום הלובי החברתי הכי חזק שישנו, והוא מדבר בשם השכבה הכי חלשה, השכבה שהכי דורשת עזרה. הוא מקדם תוכניות ממחשוב בתי-הספר ועד מדע וטכנולוגיה.

### **רפאל אלול (העבודה):**

אני אתך לכל אורך הדרך בעניין זה – – –

### **שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

תודה רבה לך, חבר הכנסת אלול. הייתי במועצה המקומית יוקנעם ביום שישי, חנכתי שם את בית-הספר היפה ביותר בישראל, את בית-הספר "ארזים", ושני גני-ילדים של תקשורת ומדע. אמר לי ראש המועצה, סימון אלפסי: מהפכה בחינוך – אך אין לזה תהודה. אני יודע שאין לזה תהודה.

לכן, ובכך אני רוצה לסיים, אדוני היושב-ראש, למה אני כואב ודואב את הקלקולים בממשלה? אילו היתה זו ממשלה רעה, אילו לא היו לה הישגים כל כך גדולים, היה מגיע לה. מה משנים לי סדרי מינהל? מה משנים לי סדרי חוקה? שיבואו ויחרפו ויגדפו אותה מבפנים ומבחוץ. אבל זו ממשלה שיש לה הישגים יוצאי דופן, אך מהרסיה ומחריביה באים מתוכה.

### **רפאל אלול (העבודה):**

הוא דיבר פחות מאחרים.

### **היו"ר י' עזרני:**

תודה רבה לך, אדוני השר.

### **רפאל אלול (העבודה):**

— — —

**היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה. חבר הכנסת דן תיכון, אתה רואה שיש אחרים מהאופוזיציה אשר לוקחים את הכרונומטר.

**דן תיכון (הליכוד):**

בכל זאת, הוא דיבר מנה הגונה של זמן. הוא לא קופח.

**היו"ר י' עזרן:**

אין לי טענות אליך.

**דן תיכון (הליכוד):**

— — —

**היו"ר י' עזרן:**

נכון, אבל תאמין לי שרפי אלול צודק.

**רפאל אלול (העבודה):**

מגיע לו – לשר החינוך – צל"ש.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רפי אלול, אתה חבר הקואליציה.

**רפאל אלול (העבודה):**

אתה מבהיל אותי, אל תצעק עלי.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

אם אני מבהיל אותך, אני כבר לא יודע מי יכול להבהיל אותך.

**היו"ר י' עזרן:**

סליחה, חבר הכנסת גדעון פת לא היה כאן, ואני רושם.

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

כמה נשאר לו?

**היו"ר י' עזרן:**

הרבה. 25 דקות.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רפי אלול, אתה יושב-ראש הלובי החברתי. בסוף השנה הצבעת כאן בעד התקציב, אתה עם חבריך בקואליציה. הצבעתם על תקציב שהציג בפנינו שר האוצר; שר האוצר, הנפל והכישלון, שחבריו אומרים זאת עליו, לא אני. שלשום, במסגרת הלובי החברתי, התרעת ואמרת שלא תצביע בעד הורדת התקציב. על מי אתה עובד, רפי אלול? תגיד לי אתה. הרי על התקציב הצבעת. הורדה של 35 מיליון שקל, שהחליט עליה שר האוצר בשבוע שעבר, היא הורדה שהוא לא צריך את האצבע שלך בשבילה.

**רפאל אלול (העבודה):**

זה עוד לא אושר.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

מה הקריאה הזו? על מה לא תצביע? על התקציב של השנה הבאה?

### רפאל אלול (העבודה):

זה עוד לא אושר, על מה אתה מדבר?

### יעקב שמאי (הליכוד):

מה לא אושר? אישרת זאת במו ידיך בהצבעות. חברי הכנסת אריאל ויינשטיין ודן תיכון, האם התקציב אושר או לא אושר?

### רפאל אלול (העבודה):

---

### יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת רפי אלול, אתה צריך לחפש את המקום בכנסת, כנראה אינך זוכר מה עשית.

### רפאל אלול (העבודה):

אבל זה עדיין לא אושר. הקיצוץ עוד לא אושר.

### דן תיכון (הליכוד):

הקיצוץ עדיין לא אושר כאן, הוא אושר בממשלה. אני חושב שאין כוונה להביא אותו לכאן.

### היו"ר י' עזרן:

אוכלים לך את הזמן, יעקב שמאי.

### יעקב שמאי (הליכוד):

אני אשם?

**היו"ר י' עזרן:**

אל תענה לו.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

אני יכול לדבר?

**היו"ר י' עזרן:**

רגע, רבותי.

**רפאל אלול (העבודה):**

הוא דיבר אלי, מותר לי לענות.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רפי אלול, ידידי הטוב.

**היו"ר י' עזרן:**

רגע, רגע, אם עוד הפעם תפנה אליו, הוא יצטרך לענות לך. נתתי לך אפשרות לדבר ולא הפסקתי אותו.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

אני מבין מה עובר עליך, אני מבין את הרצונות שלך. ממשלת ישראל בראשותו של יצחק רבין, עם שר האוצר בייגה שוחט, הצביעה על קיצוץ התקציב, הצביעה על קיצוץ ברווחה ובחינוך. לפני דיבר כאן שר החינוך. במה יקצץ שר החינוך, מ-80 מיליון שקל? במה תקצץ, אדוני השר, במנגנון? זה חלק הארי בתקציב?

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

לא בשעות לימוד. אף לא בשעת לימוד אחת.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

במה? בתמיכה ברשויות המקומיות אשר נותנות את שיעורי ההעשרה? במה? אתה תגדיל את הגירעון של הרשויות המקומיות בעיירות הפיתוח?

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

לא.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

על מה הצבעת בקיצוץ הזה של 80 מיליון שקל? אגב, לא שאלו אותך בכלל, כי לא רצו בכלל התייחסות. איזה מין דבר הוא זה? ראש הממשלה וחברי הסיעה קיבלו החלטה בסיעת המערך, וראש הממשלה הביא אותה לממשלה. איימתם שלא תצביעו או תצביעו נגד. אמרתם שתצביעו נגד, אבל הצבעתם בעד. אתה, אדוני השר, הצבעת בעד הקיצוץ.

**שר החינוך, התרבות והספורט א' רובינשטיין:**

הצבענו נגד.

**רפאל אלול (העבודה):**

הוא לא עשה שיעורי בית, מגיע לו ציון נכשל.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

אדוני השר, ישבת בממשלה. להצביע בממשלה, המשמעות היא להצביע נגד גם הלאה. אם אתה לא מצביע, יש מסקנה אחת – להתפטר; להתפטר. למה אתה יוצא החוצה, כי אתה לא רוצה להתפטר?

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אנחנו לא רוצים שהוא יתפטר.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

חברת הכנסת גוז'נסקי, את יודעת שהוויכוח שלי הוא לא אתך. הלוא לך יש סקטור שאת דואגת לו. זה טוב, זה לא טוב, אני אפילו לא שואל. אני יודע בדיוק מי הסקטור שאת דואגת לו.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

הסקטור שאני מייצגת הוא 70% ממדינת ישראל.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

לא הסקטור שמייצג את הרוב היהודי בארץ-ישראל.

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אפשר להתפאר בזה ש-70% הם מעוטי הכנסה?

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

אני לא מתפארת בשום דבר.

**היו"ר י' עזרן:**

אל תפריעו לחבר הכנסת שמאי.

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, זה חשוב.

**היו"ר י' עזרן:**

כל דבר חשוב. אני אומר שדברי חברי הכנסת אינם חשובים? רק יש חשוב וחשוב יותר. ברגע זה מי שחשוב יותר הוא מי שעומד פה. כשאדוני יעמוד כאן הוא יהיה הכי חשוב.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר לחבר הכנסת רפי אלול, שהוא צריך ללמוד את סדרי הכנסת. הוא חבר כנסת צעיר, חדש, ירוק.

### **אברהם פורז (מרצ):**

מבטיח.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אם הכנסת אישרה את התקציב והממשלה מבקשת לקצץ, היא תביא את זה לוועדת הכספים. חבר הכנסת רפי אלול, אם תודיע שאתה לא תצביע יחליפו אותך בוועדת הכספים, כמו שהחליפו אותך בנושאים אחרים, ואתה תמשיך להטעות את עצמך, להטעות את העם.

חבר הכנסת רפי אלול, אתה לא שמעת אותי. ניסיתי ללמד אותך את סדרי הכנסת. הכנסת אישרה את התקציב, הממשלה החליטה על קיצוץ, היא תביא את זה לוועדת הכספים, ואם אתה תודיע לה שאתה לא תסכים לאשר את זה בוועדת הכספים, יבקשו להחליף אותך.

### **רפאל אלול (העבודה):**

סליחה, שנינו יחד הצבענו נגד הממשלה. לא היית אתי? – – בלעדי לא יכולת לעשות שום דבר.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רפי אלול, אני מנסה לומר לך שהסיעה שלך בוועדת הכספים לא צריכה את האצבע שלך. היא תחליף אותך.

### **רפאל אלול (העבודה):**

ניסו פעמיים ולא הצליחו.



## יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת רפי אלול, אני מבין שלהיות יושב-ראש לובי חברתי זה סממאות.

## היו"ר י' עזרן:

מה קרה שהתלבשת על חבר הכנסת רפי אלול?

## יעקב שמאי (הליכוד):

חבר הכנסת רפי אלול, אני אומר לך במלוא הידידות, אני מכיר באמת ובתמים את הרגישות שלך, אבל אני רוצה לומר לך מעל הבמה הזאת, אתה חבר ועדת הכספים, בשביל להחליף אותך צריכים לבוא למליאה ולבקש להחליף אותך, כי גם אותי רצו להחליף פעם אחת בוועדת הכספים, ואמרתי: רק במליאה. אם אתה תישאר שם ותצביע נגד הקיצוץ הזה ותאמר לסיעה שלך שרק המליאה תחליף אותך, אז אני אומר לך שאתה דואג באמת לחברה.

אבל אני מתפלל – לא עליך. אתה יודע על מי? על שרת העבודה והרווחה. התקציב הכי קטן הוא התקציב של משרד הרווחה, בין הקטנים ביותר – 2.2 מיליארדי שקל בסך הכול. מקצים למשרד זה 35 מיליון שקל. אתה יודע, חבר הכנסת רפי אלול, התנועה הקיבוצית מקבלת 13 מיליארד שקל בערכים של ינואר 1995. בתקציב זה מופיע – 11 מיליארד ו-800 מיליון.

אני רוצה לשאול אותך שאלה. הרי אתה ראש לובי חברתי. אתה רוצה לעזור לאם עובדת שמשתכרת 2,500 שקל? שר האוצר אמר שכל אם עובדת תקבל נקודת זיכוי. אנחנו יודעים ש-50% מהמשתכרים הם נשים ו-50% מהנשים משתכרות עד 2,500 שקל. הרי אשה כזו לא יכולה ליהנות מנקודת הזיכוי. שר האוצר רימה אותה, מטעה אותה במודע וביודעין. כך הוא יצא לתקשורת בקולו, כך הוא מסר במסגרת הודעה לעיתונות. מה אתה ואני צריכים לעשות למען אשה עובדת שיש לה ילד במעון? אני אגיד לך, יש 50,000 ילדים במעונות, 15,000 נתמכים על-ידי משרד העבודה והרווחה באופן חלקי או מלא. נשארו 35,000. אם נוריד להם 200 שקל מ-800 שקל, זה רק 7 מיליון שקל בחודש. אתה מוכן ללכת אתי על זה, כדי שאם עובדת תוכל לקבל את ההנחה של 200 שקל נטו, בלי לעבוד עליה בעיניים?

אתה תלך אתי עד הסוף? אתה תלך אתי נגד התנועה הקיבוצית על ההזרמה שנצטרך להזרים? איך תוכל לעמוד בהחלטות ועדת הכספים להזרים מיליארדים לקיבוצים מול אם עובדת, מול משפחה שסל הצריכה שלה הוא 6,355 שקל והיא לא מגיעה לזה? אתה תלך אתי להגן עליהם? אתה תלך עד הסוף נגד מפלגתך, גם אם יחליפו אותך בוועדת הכספים? הסיעה שלך, סיעת העבודה שאמרה: מושחתים נמאסתם, פה אני יכול לומר לכם: מושחתים נמאסתם, ההנהגה שלכם, השרים. תקראו ותשמעו מה האחד אומר על השני. אתם מושחתים. וכדי שאתה תוכל להרגיש טהור, תבוא ותאמר: אני לא רוצה להיות עם המושחתים האלה, אני רוצה להגן על החלשים. כך צריך לעשות.

אדוני היושב-ראש, אלה הם הדברים. על זה צריך להגן. לא לבוא ולומר לי: אני לא יודע או כן יודע. הנה, יושב-ראש ועדת הכספים. אי-אפשר להחליף אותך, חבר הכנסת רפי אלול, אלא במליאה. אדרבה, תישאר אתי. בוא נילחם למען אם עובדת שתקבל פטור של 200 שקל. בוא נילחם למען 100,000 קשישים שיקבלו עוד 100,000 שקל מהביטוח הלאומי. בוא נילחם כדי שהתנועה הקיבוצית לא תקבל. אתן לך שמות של קיבוצים: געש, שפיים, גליל-ים, כינרת. תגידו: נכשלו, יש לנו בתים, תשאירו לנו את הבתים, נעשה מהפכה אגררית, חבר הכנסת גל, נגיד למושבניקים שהם חיים מחקלאות, קחו את כל אמצעי הייצור. אלה נכשלו, הוכשלו, הכשילו אותנו במיליארדים, חבר הכנסת פורז. איך זה עומד מול סל צריכה של משפחה שזקוקה ל-6,000 שקל וההכנסה שלה מגיעה ל-4,000 שקל?

מאיפה החוצפה שלכם? איך אתם מסוגלים לעמוד בפני העם ולומר: אנחנו אתכם – אתם שאמרתם לנו מושחתים. זו שחיתות. אתם שדיברתם על שינוי סדרי עדיפויות, אתם שהאשמתם את המתיישבים ביהודה, בשומרון ובעזה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

שמעת מה אמר ראש הממשלה לפני שעה?

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת רון נחמן, אתה יודע שזמנו תם.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת טריף, אתה עמדת כאן דום למען הדרוזים, כשרצו לפגוע בהם.

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת טריף, אתה רוצה לשאול, בבקשה; אל תתפרץ.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, קודם כול אני הייתי מוטרד מזה שחבר הכנסת שמאי לא לקח אוויר. הוא דיבר ברצף כזה, שנדהמת.

חבר הכנסת שמאי, אם אתה מוטרד מהדרוזים, אתה יודע איזו תוספת הם קיבלו השנה? אתה יודע שבזמן שלטון הליכוד לא קיבלנו אפילו עשירית ממה שקיבלנו בשנה אחת? כך קיבלו בכל המגזרים. אתה יודע את זה?

**יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת טריף, אני זוכר את עמידת הדום שלך, ואני מכבד ומעריך אותה. ידידי, חבר הכנסת אסעד אסעד, אני לא זוכר נאום שלא עלית לכאן ודיברת למען העדה הדרוזית ולמען הערבים. אדרבה, תעשו אחווה דרוזית, תגידו: עשינו את זה יחד. אל תנסה לקחת את הכתר לבד. חבר הכנסת רפי אלול, תלמד מחבר הכנסת טריף. הוא בקואליציה. תלמד ממנו ותעשה למען השכבות החלשות, למען האמהות, למען הקשישים, למען הנכים.

**היו"ר י' עזרן:**

כיוון ששמרת על ההסכם, חבר הכנסת אלול, וכיוון שהוא תקף אותך, אני נותן לך את הזכות לענות.

**רפאל אלול (העבודה):**

יש לי שני דברים להגיד. זה מזכיר דבר מסוים. לפעמים כשאתה הולך לבית-הכנסת אתה נופל על פרשה שכולה קללות, לפעמים אתה מקבל עלייה שכולה קללות. ישבתי פה חמש דקות ונפלתי על עלייה שכולה קללות – – –

חבר הכנסת שמאי, אתה מוכן לבוא אתי לתהליך השלום? בוא אתי לתהליך השלום, תהיה אמיץ.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

שאלה טובה. גם התשובה טובה. אני מודיע לך שאני תומך בתהליך השלום עם מלך ירדן. אנחנו בירכנו על זה, ואנחנו נמשיך לעשות אתו את ההסכמים ונכבד אותם – – –

**רפאל אלול (העבודה):**

אני מדבר על תהליך השלום כולו. בוא אתנו – – –

**יעקב שמאי (הליכוד):**

אנחנו נרחיב את הסכם השלום עם מצרים, ונגיד למובארק: בוא לכאן, תעשה את מה שסאדאת עשה, שבא הנה לדבר אתנו. אני בעד, אבל אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת אלול, מה אמר השר שחל על שר האוצר? הוא אמר: מעולם לא היה שר אוצר גרוע כל כך. אני אמרתי זאת? את זה אמר השר שחל. אתה יודע מה אמר השר רובינשטיין על ראש הממשלה? הוא אמר: במקום לשבת כאן בישיבת הממשלה, תתחיל לטפל בבעיות.

מה המשמעויות של הדברים האלה, חבר הכנסת רפי אלול? האם המשמעות איננה שהממשלה בעצם איבדה כיוון, איבדה שליטה? ומי שמשלמות על כך הן השכבות החלשות. אני קורא לך לבוא ולתת להם ולעזור להם ולסייע להם. תודה רבה.

**רון נחמן (הליכוד):**

אני רוצה לשאול שאלה.

**היו"ר י' עזרן:**

לא עכשיו, בבקשה. חבר הכנסת שמאי – – –

**רון נחמן (הליכוד):**

לא אותו אני מתכוון לשאול אלא אותך.

**היו"ר י' עזרן:**

אז רק רגע. חבר הכנסת שמאי, סיימת? תודה לך.

**רון נחמן (הליכוד):**

אני לא יודע מה היא הפרוצדורה המתאימה. כרגע קיבלתי טלפון שבו נאמר לי כי ראש הממשלה הודיע לפני שעה שמעלה-אדומים, גבעת-זאב וביתר אינם ירושלים רבתי. אני לא יודע מה הפרוצדורה המתאימה ואיך אני יכול להעלות את זה.

**תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

– – – אני שמחה שיש ראש ממשלה כזה – – –

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת עוזי לנדאו אינו נוכח. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש לי שתי הערות – – –

### **קריאות:**

— — —

### **היו"ר י' עזרן:**

חברי הכנסת, לא ארשה זאת.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

יש לי הודעה חשובה מאוד בשבילך, חבר הכנסת חגי מירום.

### **היו"ר י' עזרן:**

רבותי, אתם הופכים את חוק ההסדרים לחוק הקלקולים.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אתה לא רואה שהם קצת מצחיקים אותנו?

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת טריף, גם אדוני הוא סגן יושב-ראש. נתתי לך אפשרות להביע את עמדת הדרוזים בכבוד ובהדר ובעוז, לכן תפסיק בבקשה.

### **סאלח טריף (העבודה):**

— — אין לליכוד מה לומר חוץ מאשר לצטט כל הזמן את השרים. שמעתי זאת אתמול שעתיים.

### **היו"ר י' עזרן:**

אבל היום לא שמעת את זה. עכשיו תשמע: "דבר יום ביומו למען אנסנו". כך כתוב בפסוק. תלמד.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אנחנו מצחיקים אותם, והם מעציבים אותנו.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

צוחק מי שצוחק אחרון. אני אתחיל לדבר כאשר ישמעו אותי.

### **היו"ר י' עזרן:**

אדוני יתחיל לדבר, ואני אשתיק את חברי הכנסת.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תודה רבה, אני סומך על אדוני.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אתם מעציבים אותנו, תאמינו לי.

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אנא ממך.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

חברי הכנסת, לפני שאני ניגש לחומר שהכונתי על נושאים כלכליים, יש לי שתי הערות על קריאות הביניים שנשמעו כאן. בעקבות הדברים שהשמיע כאן חברי חבר הכנסת נחמן רון בקשר לירושלים רבתי, יש לי בשורה בשבילכם, ובפרט לך, אדוני יושב-ראש ועדת הכנסת, חבר הכנסת חגי מירום. הכנסת עשתה היום דבר איום ונורא. היא נטעה עצים, והיכן היא נטעה עצים? לפי הטרמינולוגיה שלכם – בשטחים הכבושים.

### **רון נחמן (הליכוד):**

on וחלילה. איפה?

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

כאשר אני כיהנתי כיושב-ראש הכנסת, קבעתי את יער הכנסת במורדות הר-הצופים.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מזרחה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אתם הרעשתם עולמות, עשיתם הפגנה נגדי, והלכתם ונטעתם עצים במערב ירושלים. אמרתם שאני קובע את מקום היער מחוץ לתחום המוניציפלי של ירושלים – – –

### **סאלח טריף (העבודה):**

ואיפה נטעתם היום?

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

מייד תשמע. מייד אגיד לך איפה. אני מודה ומתוודה, וגם אז לא הכחשתי, כי בשבילי ארץ-ישראל כולה ארץ-ישראל, כולה שלי, כל ארץ-ישראל שייכת – – –

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

למה היית לבד היום?

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

מייד אגיד לך. שומרני אל מידידי, משונאי אשמר לבד. מייד אגיד לחברי סיעתך מה אתה עשית היום, גדליה גל.

### **דליה איציק (העבודה):**

איפה היו החברים שלך?

### **רפאל אלול (העבודה):**

---

### **יוסף בא-גד (מולדת):**

---

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תנו לי להסביר. אתם לא נותנים לי להסביר. דקה אחת סבלנות. אין לכם סבלנות? חבר הכנסת גדליה גל, אל תברח. שב ותשמע. אני לא הכחשתי זאת מעולם. הרי השקפתי גלויה וידועה. אני אמרתי, שמתחת למורדות ההר זה עדיין בתחום המוניציפלי, למטה מהכביש. היתר זה מחוץ לתחום המוניציפלי. ואתם הרעשתם עולמות. והנה היום אתם שולטים, וברוך השם, כאשר שמים יד ושמים רגל ולוקחים חזרה, גם אתם ממשיכים. והיום, כל העצים שנטעתם, ואפילו הטריבונה עמדה מחוץ –

--

גדליה, רק עוד דקה. אני לא רוצה לדבר מאחורי גבך.



## **היו"ר י' עזרני:**

שחררת פה, אדוני, ויכוח על עצים ועל אבנים – – –

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

הכנסת נטעה עצים מחוץ לתחום המוניציפלי של ירושלים, שאצלכם זה שטח כבוש, שלדעתכם צריך לתיתו מתנה לערבים. אוי ואבוי ל"חרפה". שני חברי כנסת, גדליה גל ואורי אור, נוסף על יושב-ראש הכנסת, שאותו אינני מונה לצורך זה כי כיושב-ראש הכנסת הוא על-מפלגתי, שני חברי כנסת – – –

## **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

אבל מהליכוד היה רק אחד.

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

ובכן, חבר הכנסת גדליה גל, אם על הגילוי הזה על אודותיך ועל אודות חבריך אולי ירשמו לך נקודת חובה, בהיסטוריה היהודית – – –

## **סאלח טריף (העבודה):**

אנו מעריכים אותו. אל תדאג.

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

– – – בהיסטוריה היהודית זו נקודת זכות לטובתך.

עכשיו, רבותי, אני רוצה להתייחס לדברים של חבר הכנסת רפי אלול על שלום. כשאנחנו מדברים על הכלכלה, אתם קופצים מייד: שלום, שלום, שלום. כל הצרה מתחילה מהשלום המזויף הזה של אוסלו. אנחנו רוצים שלום בארץ-ישראל עם ביטחון. ואילו אתם, בלי לחשוב ובריצה מטורפת ועיוורת, אתם מביאים כאילו שלום, בלי ביטחון ותוך הפקרת ביטחוננו.

## **רפאל אלול (העבודה):**

---

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תן לי לגמור.

### **סאלח טריף (העבודה):**

---

### **רפאל אלול (העבודה):**

---

### **היו"ר י' עזרן:**

חבר הכנסת רפי אלול, אני קורא אותך לשקט פעם אחת. אני קורא אותך לשקט פעם שנייה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

קריאות הביניים לא יפסיקו אותי. אני עברתי דברים הרבה יותר איומים מקריאות ביניים, ונשארתי איתן בדעתי ובהשקפתי, והטפתי לה. וכל עוד נשמה באפי אמשיך באותה דרך שאני מאמין בה, בין שזה פופולרי ובין שלא.

שלום בלי ארץ-ישראל ובלי ביטחון פירושו אסון לישראל. לכן, כשאנחנו מדברים על ארץ-ישראל או אפילו מדברים על כלכלה, כל מה שאתם אומרים זה שלום שלום. מה שווה שלום בלי חיים? ומה הם חיים בלי מולדת?

אתם בתוך אותו שלום – ואני ניגש לכלכלה – בתוך עיוורון, באותה אופוריה שהיתה. ולצערי, אתם הצלחתם בעזרת התקשורת לסנוור את העם. אמרו: סדר לאומי חדש, חינוך, רווחה, תשתית. מילא, על חינוך, הנה אני עכשיו שמעתי ברדיו שיושב-ראש הסיעה שלכם, חבר הכנסת אלי דיין, עדיין עומד על דעתו, ואני שמעתי ברדיו שיכופפו אותו, ייתנו לו איזה צימוק כאילו לכסות משהו וייתנו לו לרדת מהעץ הגדול. אני מקווה שחבר הכנסת אלי דיין לא ירד מהעץ הגדול. חבל שהוא איננו פה.

אני זוכר, כאשר חבר הכנסת אלי דיין דיבר, קראו לו מספסלי הליכוד קריאות ביניים ואמרו: אתה תיכנע, אתה תיכנע. והוא עמד פה ואמר: תקראו את השפתיים שלי. ואני לא ידעתי בדיוק מה פירוש הביטוי הזה. ביהדות מרוקו, כשאומרים תקראו את השפתיים שלי – לכל עדה יש הביטויים שלה – מישהו מחברי, עמיתי, מיוצאי מרוקו אמר לי: אלי לא ייכנע. אם מישהו מעדת מרוקו אומר, תקראו את השפתיים שלי, הוא לא ייכנע.

אני מחכה לתוצאה מחר ורוצה לראות אם השמועה הזאת נכונה. אדוני היושב-ראש ודאי מכיר את זה יותר טוב. אם הוא אמר: תקראו את השפתיים שלי, הוא לא ייכנע. מחר, בעזרת השם, בשעה 11:00 נראה אם חבר הכנסת אלי דיין באמת ייכנע. והעם לא מטומטם, העם לא יקבל תירוץ שהנה, נתנו סוכרייה ועטפו אותה במשהו.

### **היו"ר י' עזרני:**

סליחה, אדוני שאל אותי, הרי כאשר יוסף התוודע לאחיו כתוב: "והנה עיניכם ראות ועיני אחי בנימין כי פי המדבר אליכם". שם היסוד. תודה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תודה רבה. מזלי שעוד הספקתי להגיד את הדברים כשיושב פה כבוד הרב, והוא העשיר את הדברים שלנו בתורה ובחוכמה. כי פי המדבר.

גם חבר הכנסת אלי דיין הוא חובש כיפה, הוא שומר מסורת, הוא שומר מצוות, הוא בא מבית דתי, ממשיך לקיים אורח חיים דתי. הנה אנחנו שמענו חיזוק.

אני רוצה שחבר הכנסת אלי דיין יקרא את הפרוטוקול וישמע את הדברים האלה. זה מבחן לאמינות. אם הוא יעמוד בדיבורו, והחברים שהלכו אתו – חבר הכנסת רפי אלול, הכוונה לחברים של חבר הכנסת אלי דיין – אם תזרקו אותו מתפקיד יושב-ראש הקואליציה, אם תזרקו אותו מסיעה, ילדיו ונכדיו יתפארו בו. אם הוא לא יעמוד בדיבורו, אם הוא ייכנע – הרי אוי ואבוי לו.

אני פונה לחברים של חבר הכנסת אלי דיין, אלה שהמריצו אותו, אלה שדרבנו אותו, אלה שאמרו: אנחנו עומדים מאחוריו – אני רוצה לראות אתכם מחר, אם חבר הכנסת אלי דיין יעמוד במלה שלו, ישמור על האמינות שלו, על מוצא פיו, על הכבוד, ישמור את הבטחתו לאלה שהוא הלך אתם, ואם הסיעה תפגע בו, אני רוצה לראות מה אתם תעשו. תתחבאו, תברחו כעכברים, תתחבאו מתחת לספה, ותיתנו לו ליפול לבדו קורבן לסיעה העיוורת והמסנוורת שמובלת על-ידי ממשלה מסנוורת?

גברתי היושבת-ראש, רשמתי לפני שתי נקודות – והזמן תם – בקשר לסדר הלאומי החדש שאתם דיברתם עליו ערב הבחירות; ובקשר למזרח התיכון החדש – איזה חדש? איזה דם יהודי נשפך? ובקשר לוועידת-רבאט שאתם אמרתם שהנה זה ייצור מיליארדים, שמעון פרס, הכול יחד – – –

### **אלי גולדשמידט (העבודה):**

קזבלנקה, לא רבאט, צריך לדייק.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

עם קזבלנקה ושמעון פרס, כולם, סדר לאומי חדש, מזרח תיכון חדש, כלכלה חדשה, כסף, הדולרים יגדלו פה על העצים, הזהב, גברתי, יתגלגל ברחובות, ואני אומר ואמרת בהומור, רק הזהב יתגלגל ברחובות? מי שיש לו "אקסנשוס", איך אומרים זאת נכון בעברית? בכל אופן קשה לו להתכופף – הוא לא יצטרך להתכופף, הוא ירים את היד והדולרים יגדלו על העצים. אווירה כזאת יצרתם עם השלום המזויף. שום דבר לא יצא מזה. קזבלנקה, רבאט, שמעון פרס, הביא לשם את כל המיליונרים. אתם "משנוררים" בכל העולם, מיהודים ומגויים ומבקשים: תנו לערפאת כסף. אז מאיפה יכול להיות פה תקציב? מאיפה יכול להיות פה יום לימודים ארוך, כשאתם "משנוררים" כסף מכל העולם, מיהודים ומגויים, בשביל יאסר ערפאת, שיוכל להתחזק, שיוכלו לרכוש נשק ולרצוח עוד יהודים?

אבל על כל הדברים האלה ועל הבורסה שעולה ונופלת והאנדרלמוסיה שיש והאינפלציה – אדבר בסיבוב הבא, כשאקבל עוד עשר דקות.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי.

חבר הכנסת שאול עמור. אני מזמינה את חבר הכנסת עובדיה עלי, בבקשה. הסתייגות אחת?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אחת, ואם אפשר עוד אחת.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

בבקשה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, השקפת העולם שלי אומרת, שתקציב המדינה צריך להיות קטן ככל האפשר, ואחד ממוקדי הביקורת העיקריים שלי על התקציב בשנים האחרונות היה, שתקציב המדינה גדול מדי, המסגרת נפרצה, הגירעון גדל בצורה מאוד משמעותית.

יתירה מזאת, ב-1991 חוקקנו חוק, בימים ששר האוצר היה יצחק מודעי, שלפיו סך כל הגירעון מהתמ"ג, מהתוצר המקומי הגולמי, היה צריך לקטון כך שב-1993 היה צריך להיות אפס גירעון מהתמ"ג. עצם העובדה שהגירעון היה מתאפס, התקציב היה קטן, ההוצאות של הממשלה היו קטנות, הדבר היה מביא את משק המדינה להתייצבות. אחד מחטאיה של הממשלה הזאת היה, שלפני שנת 1993 הם חוקקו חוק שמאפשר גידול בגירעון התקציבי.

אשתקד היה גירעון גדול מאוד. השנה גם כן יהיה הגירעון 2.75% מהתמ"ג, כך שמסגרת התקציב היא גדולה מדי לטעמי.

לו היתה הממשלה מקציבה תקציב לצרכים, לעדיפויות ולקדימות נכונים, אני הייתי תומך בהחלט בקיצוץ בתקציב המדינה. אבל, לצערי הרב, הקיצוץ הזה לא רק שאינו מביא בשורות; הוא מביא בשורות איוב, הוא מביא בשורות רעות למשק ולחברה בישראל.

במערכת הבחירות האחרונה הלעיטה מפלגת העבודה את אזרחי מדינת ישראל בהבטחות שרובן התגלו כהבטחות שווא. ההבטחה המרכזית היתה, שסדרי העדיפויות הלאומיים ישתנו, הקדימות ישתנו, ובתקציב המדינה יוקצו הרבה יותר משאבים לערי הפיתוח, לנושאי חינוך, לנושאי כלכלה, לשכונות המצוקה, לשיקום שכונות, לחוליות החלשות של החברה הישראלית. בואו נראה ונבחן אחת לאחת מה בעצם עשתה מפלגת העבודה.

לגבי שינוי סדרי העדיפויות של הממשלה, הממשלה לא מממשת את ההבטחות שלה כמעט בשום מקרה. ואני מבקש שלא לחטוא לאמת. הממשלה הזאת, חבר הכנסת אורי אור, יושב-ראש ועדת החוץ והביטחון, עשתה כמה דברים טובים.

### **אורי אור (העבודה):**

היא עשתה הרבה דברים טובים.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

את זה אתה חושב. אני אומר שהיא עשתה כמה דברים טובים. היא פעלה בתחום התשתיות, הכבישים. יש כמה תחומים שהיא פעלה בהם, ואי-אפשר להתעלם גם מהישגים. יותר מזה, אני רוצה לומר לך שאני מברך אותה על כל הישג שלה. אם יש הישגים, נברך את הממשלה, כי בסופו של דבר זו המדינה שלנו, יש לנו מדינה אחת, ואם מפתחים אותה בכיוון הנכון, והיא מתפתחת ומשגשגת, כל אחד מאתנו מצווה לשבח ולהעריך.

אבל לצד ההישגים יש, נדמה לי, הרבה מאוד מחדלים. אינני רוצה כרגע, במסגרת נאום התקציב, לדבר על המחדלים בתחום הביטחון האישי ובתחומים אחרים שנגזרים מתהליך ההידברות עם אש"ף, על כל המשתמע מכך, ובאיזו מידה הפלשתינים מממשים את ההסכם, באיזו מידה הם נלחמים ונאבקים בטרור, מה קורה עם ה"חמאס", מה קורה עם "נצי הפתח". אינני רוצה לעסוק כרגע בתחום הזה. אולי בשעות הלילה היותר מאוחרות, אם הזמן יאפשר לי, אקדיש גם לזה דקות אחדות בנאומי.

אני מבקש לדבר על תחום הכלכלה. ואני שואל את מרכז הקואליציה בוועדת הכספים, חבר הכנסת אברהם פורז. אמרתי בתחילת הדברים שבאופן כללי אני בעד קיצוץ, כמוך, אני בעד הקטנת מסגרת התקציב. אבל, ריבונו של עולם, מה קרה בשבוע האחרון שחייב קיצוץ כזה? רק לפני שבוע אישרנו את התקציב. עוד לא יבשה הדיו על הנייר, וכבר משנים את המספרים, ובאים עם תוכנית חדשה? מה קרה?

### **דן תיכון (הליכוד):**

עוד לא פרסמו את החוק בספר החוקים.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

נכון. החוק עדיין לא התפרסם, וכבר משנים. אינכם יודעים כמה חשוב לציבור בארץ, כמה חשוב למשקיע בחוץ-לארץ, לדעת שהמשק הוא משק יציב, שהממשלה היא אמינה, שיש יציבות בכלכלה. כל השינויים האלה הם בדיוק ההיפך מכך. הם מעידים על חוסר אמינות, הם מעידים על חוסר יציבות, על כל המשתמע מכך ועל כל הנגזר מחוסר יציבות על משק המדינה.

וכשאתם מקצצים את התקציב ב-720 מיליון שקלים, ממה אתם מקצצים? אני רואה כאן קיצוץ של 151 מיליון שקלים בתקציב החינוך וההשכלה הגבוהה; בנושא של קשישים ושכונות מצוקה אני רואה קיצוץ של 20 מיליון שקלים; בעבודה ורווחה נדמה לי שיש קיצוץ של כ-30 מיליון שקלים. אתם מקצצים בבשר החי, אתם פוגעים דווקא בחוליות החלשות, אתם פוגעים דווקא באתם יעדים שאמרתם שהם יעמדו בראש סדרי העדיפויות שלכם. אלוהים אדירים, אתם פוגעים בחינוך, אתם פוגעים בהשכלה הגבוהה. אתם מקצצים את תקציב החינוך ב-151 מיליון שקלים. ולזה אתם קוראים סדרי עדיפויות נכונים?

לדידי, מערכת החינוך חייבת להיות בעדיפות לאומית ראשונה. הכול נגזר מהחינוך: צמצום פערים, מוביליות בחברה, מאבק בעוני ובמצוקה, איכות חיים, חברה בריאה, חברה חזקה, חברה יצרנית, יוצרת. הכול נגזר ממערכת החינוך. גם הביטחון נגזר ממערכת החינוך, באיזו מידה אנחנו מעמידים דור בריא, דור משכיל, דור בריא גם מבחינת הערכים וגם מבחינת הידע וההשכלה. ודווקא בזה אתם פוגעים? זה דבר שהוא בלתי נסבל ואי-אפשר להשלים אתו.

יתירה מזאת. היום הזוגות הצעירים הם השכבה הכי פגיעה במשק. מאוד קשה היום למשפחה צעירה, שרק מקימה בית בישראל, להתקיים בכבוד. קראתי את דבריו של חבר הכנסת פורז היום בעיתון "הארץ". אני מסכים לחלוטין עם דבריו. אמרתי זאת פעמים אחדות. זוג צעיר מקים משפחה,

בתחילת הדרך, עם המשכורות הכי נמוכות, ומוטל עליו העול הכי כבד, קודם כול עול של רכישת דירה, החזר משכנתה, חינוך ילדים, מעונות יום. אלוהים אדירים, איזה נטל זה מעונות היום.

### דן תיכון (הליכוד):

כמה שנים לא עדכנו את הסיוע לזכאים, לזוגות הצעירים?

### עובדיה עלי (הליכוד):

זה שנים הסיוע לא עודכן. אבל מעבר לכך, הנטל של מעונות היום הוא עצום. שמעתי משפחות, ואני מקבל עשרות מכתבים מזוגות צעירים. משפחה משלמת בשביל מעון יום 800 שקלים בחודש. אם יש לה שני ילדים במעון יום, היא משלמת 1,500 שקלים. איזה תמריץ יש לאשה ללכת ולעבוד, כשהיא צריכה לשלם 1,500 שקלים עבור מעון יום? ומה קורה עם חינוך הילדים, עם גידול הילדים? מה קורה עם כל הארנונה והמסים וכל מה שהם משלמים? משפחות כאלה מתקשות להתקיים בכבוד. אנחנו חייבים למצוא את הדרך להקל על הזוגות הצעירים במדינת ישראל, על אלה שבונים את דרכם, שבונים משפחות בישראל. אם לא נקל עליהם, לאן נגיע?

### אריאל ויינשטיין (הליכוד):

יש כאן ליקוי מאורות בממשלה, יד ימין לא יודעת מה עושה יד שמאל, ומשפחה שצריכה להתפרנס ולפרנס את עצמה ניצבת בפני זרם של גזירות שהיא לא מסוגלת לעמוד בהן, כמו ארנונה, מסים, מעון יום. זאת הבעיה.

### עובדיה עלי (הליכוד):

אני מסכים אתך לחלוטין. ואני מבקש לסכם את הקטע הזה ולומר, שאנחנו חייבים למצוא דרך להקל על הזוגות האלה, בכל התחומים: ברכישת דירה, בהחזקת הדירה, בהחזקת הילדים, בחינוך הילדים. ואנחנו לא רק לא מקלים, הגזירות האלה שנגרמות כתוצאה מהקיצוץ בתקציב רק מקשות, דווקא על הזוגות הצעירים. זה עומד בניגוד לכל היגיון, לכל צורך של החברה ולכל קדימה הגיונית בה.

דבר אחרון. הממשלה הזאת לא מתנהגת כמו ממשלה. מה שקורה בתוך הממשלה, היריבויות, המריבות, ההתבטאויות, חוסר האחריות הקולקטיבית – זה דבר שלא מתקבל על הדעת. אין תרבות שלטון, ויש הרגשה שזאת חבורה לא מאורגנת, לא מלוכדת, וזה נותן הרגשה קשה מאוד לציבור בישראל.

תארו לעצמכם, בתחומים כאלה, שהם ידועים לציבור, הם מתנהגים בצורה כל כך חסרת אחריות, כל כך לא נאה, כשלא אחת רואים אותם משתטים נוכח כל מיקרופון שמושט להם, כדי לזכות בכותרת כזאת או אחרת. מה הם לא אומרים זה על זה? אבל מעבר לכך, הם גורמים לזה שהציבור יאבד את האמון שלו בממשלה, את הביטחון שיש לו ממשלה מושלת, ומושלת כהלכה. אם בתחומים האלה הם

מתנהגים כך, מי יודע מה עושים בתחומים אחרים, שהם חסויים, הם לא ידועים בציבור, הם לא מובאים לידיעת הציבור. אני חרד למה שקורה. אם כך הממשלה מתנהגת בתחומים שעליהם יש ביקורת של הכנסת, יש ביקורת של העיתונות, יש ביקורת ציבורית, מה קורה באותם תחומים שנעשים בחדרי חדרים, שהם חסויים, שהם כמוסים? מי יודע מה קורה שם. לכן החרדה שלנו היא חרדה גדולה.

אני חושב, שההצעות המונחות לפנינו אינן טובות, הן מכשילות, הן עומדות בניגוד לכל ההבטחות של הממשלה הזאת לבוחרים, ומוטב שהכנסת לא תאשר את הצעות שר האוצר אלא תדחה אותן. עצם העובדה שגם בממשלה הרוב היה דחוק, עם הביקורת הצודקת של שרים, שנאמרה בצורה מסודרת – למשל, הביקורת של שרי מרצ על מה שקרה בתהליך קבלת ההחלטות – מעידה כאלף עדים על דרך קבלת ההחלטות, על תהליך קבלת ההחלטות ועל ההחלטות עצמן, שהן החלטות לא נכונות, לא טובות, לא בדרך הנכונה. תודה רבה.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי.

אני מזמינה את חבר הכנסת אסעד אסעד. אחריו – חבר הכנסת יהושע מצא; אחריו – חבר הכנסת יורם לס; ואם הוא לא יהיה, אחריו, מבין הנוכחים, יהיה חבר הכנסת אברהם פורז.

### **אסעד אסעד (הליכוד):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, התכוונתי לדבר דווקא לא על נושא הדרוזים. קיבלתי מכתב מאוד מרגש מראש עיריית בני-ברק, ובו הוא דיבר על העוני ועל המשפחות ברוכות הילדים. אבל ידידי חבר הכנסת סאלח טריף טען לפני 15 דקות, שהשנה, בתקופת ממשלת המערך, הדרוזים הגיעו אל המנוחה ואל הנחלה. אני רוצה לבשר לדרוזים, שעל-פי מה שהוא החליט, הסתיים עידן השביתות והדרוזים לא צריכים לשבות עוד.

אני מצטער שחבר הכנסת סאלח טריף איננו כאן, כדי שאולי ילמד קצת מהתקציב מה הקצו לדרוזים השנה, גברתי היושבת-ראש. אם המצב כל כך טוב ביישובים הדרוזיים, מדוע הוא כל כך רע? אני רוצה לומר לחבר הכנסת סאלח טריף: החלטת הממשלה ממאי 1991, הממשלה הקודמת, היתה להביא לשוויון בין היישובים הדרוזיים לבין עיירות הפיתוח, ואותם תקציבים שהוקצו ב-1991 היו צריכים להסתיים למעשה בשוויון בתקציב 1994. אבל כולנו היינו עדים לשביתת ראשי הרשויות הדרוזיות למעלה מחודש ימים מול משרד ראש הממשלה, עד שבסופו של דבר הואיל כבוד ראש הממשלה לפגוש את האנשים. כאשר הוא פגש את ראשי הציבור הדרוזי לפני כחודש וחצי, הוא שאל אותם: איפה הייתם 47 שנים? מדוע אתם שובתים רק היום? אם המצב כל כך טוב, כפי שמבשר לנו חבר הכנסת סאלח טריף, כדאי שהציבור הדרוזי יתבע יישום כל התקציבים, כשהשנה הקציבו ליישובים הדרוזיים, לפי דבריו, יותר מאשר ב-15 השנים האחרונות.

ברשותך, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה להציג נתונים מספר על התקציב שנתנו לדרוזים. אני לא המצאתי את זה, זה קיים בתקציב 1995. לדוגמה, בשנת 1994, עבור פיתוח רשת ביוב ביישובים



הדרוזיים והערביים הוקצבו מעל 20 מיליון שקל. ב-1995 – אפס. זאת כאשר אין יישוב דרוזי במדינת ישראל – ויישוב מיעוטים בכלל – שיש בו מערכת ביוב שלמה. זה שוויון.

דוגמה נוספת: משרד השיכון מקצה, גברתי היושבת-ראש – וזה מופיע בתקציב – לפיתוח ולתשתיות ביישובי המיעוטים סך הכול 25 מיליון שקל לכל המיעוטים, לרבות היישובים הדרוזיים, כאשר ב-1987, אחרי החלטת הממשלה, שהביא אז השר לשעבר מישה ארנס, ובעזרתו של שר השיכון לשעבר – תמיד נציין ונזכור זאת לטובה – דוד לוי, הוקמו שכונות לחיילים המשוחררים במרבית היישובים הדרוזיים. אבל אותן שכונות שהוקמו עדיין אין בהן תשתיות. אתה מסתכל על מה שמקצה משרד השיכון ורואה – 25 מיליון שקל לכל יישובי המיעוטים בארץ. והוא אומר לנו, חבר הכנסת טריף: הגענו בתקציב לשוויון, קיבלנו – הדרוזים והצ'רקסים – תקציבים יותר מאשר בכל 15 השנים האחרונות.

נקודה נוספת – משרד הדתות, גברתי היושבת-ראש. תקציב משרד הדתות – מיליארד ו-83 מיליון שקל. כמה נותנים לדרוזים? מה ההקצאה בתקציב הזה לדרוזים? 158,000 שקל, לא 158 מיליון שקל, לאוכלוסייה של 80,000 תושבים, שיש בה אחוז די גבוה של אנשי דת ויש יותר מ-30 בתי-תפילה ויש מוסדות תפילה. לכל אלה מקצים ממיליארד ו-83 מיליון שקל – 158,000 שקל. וכבוד חבר הכנסת סאלח טריף אומר: קיבלנו תקציבים. תראו איזו הפתעה, אולי יש תקציבים שאנחנו לא רואים אותם והם לא מופיעים.

משרד העבודה והרווחה. תקציב משרד העבודה והרווחה, גברתי היושבת-ראש – 2 מיליארדים ו-33 מיליון שקל. בשירותים למיעוטים ושטחים – כנראה שרת העבודה והרווחה לא יודעת שיש במדינת ישראל אזרחים שחיים בגבולות מדינת ישראל שלפני 1967, הם אזרחי מדינת ישראל, והיא מחברת שירותים למיעוטים ושטחים – להם יש תקציב של 884,000 שקל, מתוך 2 מיליארדים ו-33 מיליון שקל. כל זה מופיע בתקציב. זה לא מכובד להציג נתונים מעוותים ולומר שבשנה הבאה אנחנו מקבלים תקציבים יותר ממה שקיבלנו בכל הממשלות הקודמות.

אני לא בא לתת מחמאות לממשלות הקודמות, אבל אני בא לומר את האמת. כל ממשלות ישראל עשו עוול לדרוזים, אבל לבוא ולומר שהשנה הגענו אל המנוחה ואל הנחלה – זו בושה.

ואני רוצה לשאול: כמה יישובים דרוזיים נמצאים בטיפול נקודתי? הוחלט על 14 יישובים במדינת ישראל, מתוכם שלושה יישובי מיעוטים, שיקבלו טיפול נקודתי. גברתי היושבת-ראש, אין שום יישוב דרוזי. יש יישוב קטן הנקרא עין-אל-אסד, הנמצא בגליל העליון, קרוב מאוד לקיבוץ פרוד. קיבוץ פרוד נמצא בטיפול נקודתי, בעדיפות לאומית א'. עין-אל-אסד הוא יישוב קטן. הקריטריונים הם מרחק מהגבול ומצב סוציו-אקונומי. עין-אל-אסד הרבה יותר קרוב לגבול מאשר פרוד. המצב הסוציו-אקונומי של עין-אל-אסד הרבה יותר גרוע. אין בסביבה הזאת יישוב כמוהו מבחינת המצב הסוציו-אקונומי, אבל הוא לא בטיפול בעדיפות לאומית.

פניתי למנכ"ל משרד ראש הממשלה, למר הרמלך, וליושב-ראש ועדת הכספים. אנחנו עדיין מחכים. אבל אנחנו רשומים כמי שהגיעו אל המנוחה ואל הנחלה.

גברתי היושבת-ראש, יש יישובים אחרים, כמו יאנוח וג'ת. את מכירה אותם בוודאי. הם קרובים למקום מגוריך. יאנוח וג'ת היו במסגרת מועצה אזורית יותר מ-20 שנה. המבקר בשני היישובים

האלה רואה שכמעט שאין שם מבני ציבור. אבל כל היישובים בסביבתם, מעלות-תרשיחא, כפר-ורדים וכדומה, כולם בעדיפות לאומית. יאנוח וג'ת – לא. זו העדפה מתקנת? זה סדר העדיפויות? את זה רוצים לתת לדרוזים? את זה נתנו לדרוזים? זו פשוט בושה לומר זאת.

אני רוצה לדבר על נקודה מסוימת. בתקופת הבחירות אמרו: אנחנו נקלוט קצינים משוחררים דרוזים אקדמאים במשרדי הממשלה. יועצים דרוזים לא היו במשרדי הממשלה. הליכוד המציא את הפטנט של יועצים. אבל אנחנו בוחנים היום כמה דרוזים, קצינים משוחררים, נקלטו במשרדי הממשלה. גברתי היושבת-ראש, אין כמעט אחד שהוא על תקן של מקבל החלטה או מנהל מחלקה במשרד ממשלתי.

יותר מכך, ב-1989 פתח שר החוץ מישה ארנס לראשונה במדינת ישראל את קורס הצוערים בפני המיעוטים. להפתעתנו, ב-1989 וב-1990 נקלטו שני קצינים דרוזים משוחררים. אחד מהם שירת בניו-יורק, במשלחת לאו"ם, בצורה מצוינת. הוא עדיין עובד במקומות אחרים במשרד החוץ. השני הוא היום סגן קונסול בסן-פרנציסקו. באה הממשלה, חבר הכנסת פרץ, ואמרה: אנחנו נעשה יותר טוב. אבל מאז כינון הממשלה, מ-1992, פתאום אין בקורס הצוערים אף לא אחד שאינו יהודי. זו ההעדפה המתקנת? זה השוויון? מה קרה שב-1989 וב-1990 כן נקלטו אנשים ועכשיו לא? גם שמענו שימנו שגריר ערבי. שנתיים וחצי עברו – לא שגריר ולא שום דבר. אמרו: לא יהיו יועצים במשרדי הממשלה, אבל מילאו את משרדי הממשלה ביועצים.

היום, גברתי היושבת-ראש, קצינים בכירים, משוחררי צה"ל, שהיו בתפקידים בכירים ביותר, כולל מפקדי אוגדות, מח"טים, קציני שלישות אוגדתיים, קציני תחזוקה, מפקדים ביחידות מובחרות בנושאים שאני לא יכול לדבר עליהם כאן, חזרו הביתה, והם סובלים מחוסר תעסוקה ומחוסר אמון. אבל כאן אומרים: אנחנו הגענו אל המנוחה ואל הנחלה. זה השוויון.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

הזמן כבר תם.

### **רן כהן (מרצ):**

חבר הכנסת אסעד, זה חדש?

### **אסעד אסעד (הליכוד):**

זה לא חדש. אבל כשאני שומע זאת, חבר הכנסת רן כהן, אני תמה. דיברתי גם על חצי הכוס המלאה. אבל כשאני שומע היום מחבר הכנסת סאלח טריף, שכרגע איננו באולם, שהשנה קיבלנו תקציבים יותר מכל תקופות הממשלות הקודמות – זה פשוט צורם וזו בושה.

**רן כהן (מרצ):**

אבל זה נכון. עובדתית זה נכון.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

זה לא נכון. עובדתית אני מציג את תקציב 1995. לא אני כתבתי אותו. זה כתוב בתקציב 1995, חבר הכנסת רן כהן. זה בדוק. בבקשה, אני מוכן להראות לך. אני לוקח את משרד הדתות – מיליארד – –

**רן כהן (מרצ):**

תיקח את משרד השיכון.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

לקחתי את משרד השיכון – 25 מיליון ש"ח לכל יישובי המיעוטים, כולל הדרוזים. שר הבינוי והשיכון פואד בן-אליעזר – – –

**רן כהן (מרצ):**

הייתי סגן שר הבינוי והשיכון.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

היית לפני שנתיים.

**רן כהן (מרצ):**

מה היה התקציב בשנה האחרונה של הממשלה הקודמת? – 9 מיליונים.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

זה לא עבר את 9 המיליונים. יפה. אני רוצה לבשר לך, שגם ב-1992 – – –

**רן כהן (מרצ):**

לכל יישובי המיעוטים – – –

**אסעד אסעד (הליכוד):**

זה לא נכון. היו 9 מיליונים ליישובים הדרוזיים.

**רן כהן (מרצ):**

זה היה 9 מיליונים לדרוזים ואפס לערבים.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

לא. ראיתי, ואני יודע מה שאני אומר לך. היו 9 מיליונים ליישובים הדרוזיים ו-14 מיליון ליישובי המיעוטים. עכשיו יש 25 מיליון לכולם. האם הכסף הזה הוצא? לא. יותר מכך, שכונות לחיילים משוחררים, ואני מציג את הנתונים כעובדות – – –

**היו"ר א' סלמוביץ:**

כן.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

לא יכול להיות שיציגו שהשנה קיבלנו תקציבים ופתרנו את הבעיות.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת אסעד, זמן רב תם כבר מזמן.

## **אסעד אסעד (הליכוד):**

אני מצטער. יש לי עוד כל-כך הרבה דברים להוסיף.

## **היו"ר א' סלמוביץ:**

אתה תעלה שוב. יש לך הסתייגויות די הצורך. פשוט מנמקים עכשיו רק שתי הסתייגויות.

## **אסעד אסעד (הליכוד):**

תודה.

## **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. אני מזמינה את חבר הכנסת יהושע מצא – אינו נוכח; חבר הכנסת יורם לס – אינו נוכח; חבר הכנסת חיים רמון – אינו נוכח; חבר הכנסת עמיר פרץ, בבקשה.

## **קריאות:**

---

## **היו"ר א' סלמוביץ:**

סליחה, חבר הכנסת פרץ, לפניך – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אני שומעת שהיושב-ראש הקודם אישר לך לפניו משורת הדין. אני חייבת לכבד החלטה שלו. אני לא הייתי מאשרת. אבל מה לעשות? אני לא הייתי מסכימה. אבל זה מה שאושר לה. בבקשה.

## **תמר גוז'נסקי (חד"ש):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מודה על האפשרות שניתנה לי לומר כמה מלים בקשר להחלטות האחרונות שקיבלה הממשלה בתחום הכלכלי-החברתי. עלה פה גם חבר הכנסת עובדיה עלי והצטרף לאלה שמטיפים מוסר לממשלה בעניין הגירעון וכו'.

אני רוצה לומר שהממשלה, אפילו לא בעזרת הליכוד, לא צריכה להטעות את הציבור ולא צריך שהציבור יטעה על-ידה, כאילו בעייתנו היום, או בעייתה של מדינת ישראל היא בעיית הגירעון. לא זאת הבעיה של המדינה. לא זאת הבעיה של התקציב. הגירעון בתקציב 1994 נע בין 1% ל-2% בקושי, והוא גירעון נמוך ביותר לפי כל השוואה בין-לאומית. לא הגירעון הזה גרם לעליית המחירים, אלא מחירים מונופוליים, מחירים גבוהים שנכפו, אם על-ידי קבלנים, אם על-ידי שיעורי הריבית של הבנקים ואם על-ידי יצרנים אחרים.

לכן, השאלה העומדת היום איננה השאלה של תקציב גדול מדי. הבעיה היא ההחלטה של הממשלה לשפות, לשפר, לתת שוב תמריץ דווקא למעבידים. זאת הבעיה, החלטת הממשלה. הורדה של 2% מהמס המקביל נוסף על הורדה של 6% קודם לכן מחובת המעבידים לביטוח הלאומי – זאת הבעיה של המדיניות, על זה בעצם דנה הממשלה ולכן היא החליטה לקצץ בתקציבי הרווחה, בתקציבי השיכון, בתקציבי החינוך, איכות הסביבה וכו'. זאת הבעיה.

לממשלה הזאת יש פיק ברכיים. משום-מה הנתונים המחרדים על העוני לא גורמים לה פיק ברכיים כזה. משום-מה הנתונים על אותם אלפים שעובדים בשכר נמוך משכר המינימום לא גורמים לה פיק ברכיים. משום-מה הנתונים על 2,000 ילדים בגיל חמש, שלא מקבלים חינוך חובה במדינת ישראל, לא גורמים לה פיק ברכיים, ולא ראיתי שום צעדים מיידיים שנעשו לתיקון המעוות. אבל כאשר באים המעבידים, היצואנים והלא-יצואנים, כאשר באות חברות אל שר האוצר ומתלוננות על ירידה ברווחיות, שהיתה או לא היתה – מייד מזדרז האוצר ומעניק להם מתנה בשווי של בין 1.5 מיליארד ל-2 מיליארדי שקל. לכן הבעיה היא במדיניות הזאת, שמעבירה בקלות כזאת כספים מהאוצר אל כיסיהם של המעבידים, על חשבון קיצוץ בשירותי הרווחה, על חשבון קיצוץ בשירותי הבריאות, החינוך וכו'.

אני רוצה לומר גם לשר האוצר וגם לממשלה: כל ההתחכמות הזאת, כל הניסיון הזה להפוך את תקציב המדינה לאבן שואבת, לפרה חולבת, ישירות למעבידים – כל זה מעמיד בצורה מחרידה קיצוצים אחרים.

היום התקיים דיון בוועדה לגיל הרך בנושא עתידם של המרכזים להתפתחות הילד, המטפלים ב-30,000 ילדים פגועים בני אפס עד שש. אלה הילדים הזקוקים ביותר לסיוע ממשלתי, אלה הילדים שאם לא ינתן להם טיפול כשהם בני כמה חודשים, כשהם בני שנה או שנתיים, הסיכוי שלהם להשתלב בחברה מוטל בספק, הסיכוי שלהם ללמוד ללכת, לדעת לקרוא ולכתוב מוטל בספק. ובכמה מסתכם, לדעתכם, כל הגירעון של המרכזים להתפתחות הילד, שבגללו מרחפת עליהם היום חרב הסגירה? המומחים שישבו היום בוועדה מעריכים, שכל הגירעון נע בין 5 ל-10 מיליוני שקל. אז תראו במה הממשלה מקצצת, לאיזו מטרה חשובה היא לא מוצאת את התקציב, מעבירה את זה לקופות-החולים, וקופות-החולים מאיימות לתת פחות באיכות השירות בגלל בעיות תקציב, ובאותו זמן מקציבים אותם 1.5 מיליארד שקלים למעבידים.

אני חושבת, שהמדיניות הזאת תתנקם בציבור הרחב, תתנקם בחלשים, ובסופו של דבר תתנקם גם בממשלה. תודה רבה.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

אני מזמינה את חבר הכנסת עמיר פרץ.

**אברהם פורז (מרצ):**

מי אחריו?

**היו"ר א' סלמוביץ:**

אחריו – חבר הכנסת אלי דיין, אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט, ואחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

**רן כהן (מרצ):**

מי אחרי חבר הכנסת אברהם פורז?

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת רן כהן.

**עמיר פרץ (העבודה):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אנחנו חוזרים בכל שנה לאותו חוק הסדרים, שלצערי הרב – – –

**דן תיכון (הליכוד):**

השנה פעמיים.

**עמיר פרץ (העבודה):**

כן, חכה, השנה אנחנו משביחים את זה. חוק ההסדרים נולד, לצערי הרב, כדי להתגבר על בעיות פוליטיות ולא על בעיות כלכליות, והשנה אנחנו מוצאים את עצמנו מתגלגלים בפעם השנייה לזויכוח

ולמיקוח על החוק הזה, שהמהות שלו למעשה היא לנטרל את עבודת הכנסת, להוציא מרוב ועדות הכנסת את התפקיד המרכזי שלהן לטפל בכל נושא ונושא.

כאשר כולנו ממוקדים בחוק ההסדרים הזה סביב אותה שאלה של יום לימודים ארוך, אני מוכרח לומר, שאם לא היה חוק הסדרים, ואותה הצעה היתה מגיעה לוועדת החינוך או לוועדה אחרת ולא היתה מוצאת את עצמה מתגלגלת דרך חוק ההסדרים, בקשר לתקציב המדינה, אין לי ספק שהפתרון היה מגיע בצורה הרבה יותר עניינית והרבה יותר טובה.

אבל היום אנחנו נמצאים במצב מסוים, ומאבק שהתחיל כמאבק ענייני, לצערי הרב הפך במידה מסוימת למאבק כוחות שאיבד את הקשר שלו לחינוך.

אני רוצה לומר, שצריך לברך את חבר הכנסת אלי דיין על העובדה שהוא הצליח להכריח את הממשלה ואת הכנסת לעסוק במשך חודש שלם רק בחינוך. העובדה שהנושא הזה עמד על סדר-היום הציבורי – – –

#### **אברהם פורז (מרצ):**

גם אני יכול לקחת נושא מסוים ולהגיד שאני אצביע נגד ואשגע פה את כולם.

#### **עמיר פרץ (העבודה):**

שמעתי עליך.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

כל אחד יכול לעשות את זה.

#### **עמיר פרץ (העבודה):**

אני מציע לך לנסות. חבר הכנסת פורז, לא כל אחד מנסה.

#### **אברהם פורז (מרצ):**

יכול.



### עמיר פרץ (העבודה):

יכול. מה לעשות?

### אברהם פורז (מרצ):

אתה חושב – – –

### עמיר פרץ (העבודה):

אני לא רוצה להיכנס עכשיו לשאלות המקשות שלך, אני אתייחס אליהן בנפרד. דבר אחד בטוח: כנסת ישראל וממשלת ישראל לא עסקו מעולם בנושא החינוך לפרטי פרטים כפי שעסקו בו השנה. איך יסתיים העניין? אתה יודע מה, אני אברך אותך אם באיזו פעולה פרלמנטרית תצליח להביא נושא לאומי, מרכזי, למצב שבו הכנסת והממשלה יעסקו בו, יהפכו בו ויסיפו בו, ובמשך חודש ימים כולנו נלמד עליו קצת יותר. אני בטוח, שאם לא היתה ההסתייגות הזאת, נושא החינוך – – –

### בנימין טמקין (מרצ):

אתה אומר: חודש לימוד ארוך.

### עמיר פרץ (העבודה):

חודש חינוך ארוך לחברי הכנסת ולממשלה.

עכשיו אני מקווה שגם נצליח לעשות משהו למען התלמידים, כי לעצמנו כבר עשינו מספיק.

### רן כהן (מרצ):

אנחנו כבר בעיצומו של החודש הזה.

### עמיר פרץ (העבודה):

נכון.

ואני רוצה לומר: אין ספק שיש מחלוקת. אני אומר לידידי חבר הכנסת דיין, ואני תומך בו תמיכה מלאה: אני לא בטוח שהייתי רוצה שילד בישראל ילמד שמונה שעות אם אין לו מורה טוב. אני מעדיף שש שעות טובות על שמונה שעות גרועות, אני מעדיף שש שעות רעננות על שמונה שעות מעייפות, צפופות, חמות או קרות, אבל דרך ה"לא" אי-אפשר שלא לתת גם משהו במסגרת ה"כן". אז שיבוא מישהו ויגיד: בואו נבחן פרמטרים חדשים לאיכות החינוך. בסדר, מאה אחוז.

### **אברהם פורז (מרצ):**

זה מה שמציעים כל הזמן.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

לא, לא, אתה מכיר את הסיפור עם הרבי, הצעות – ברוך השם. יש דברים שאני לא צריך שום ועדה מקצועית כדי לקבוע בהם את הכיוון. אני מבטיח לך – – –

### **אלי דיין (העבודה):**

אל תשכח שהוא יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי.

### **עמיר פרץ (העבודה):**

חבר הכנסת פורז, תאמין לי, מכיוון שאני הולך לשר האוצר, ואני חושב שמי שרוצה להשיג משהו ומודיע בתקשורת מה הוא רוצה להשיג אין סיכוי שהוא ישיג אותו, אני לא אומר מלה בעניין זה, אבל אני אומר לך: אני חושב שזאת שעה חשובה מאוד לקואליציה, כי תראה, לא חשוב מי ינצח, אני יודע מי יפסיד.

אם העסק הזה לא יעלה מחר בשעה 11:00 כשיש פתרון, בכל מקרה תהיה התחלה של סחרור. מה תרוויח ממשלת ישראל מזה שהיא תיצור קרע עם אלי דיין, צודק או לא צודק? מי שחושב שהוא ישפיל אותו והציבור יישאר אדיש – טועה; מי שחושב שלא יהיו ציבורים גדולים שיראו בזה הזדמנות להזדהות עם חבר הכנסת אלי דיין ולהכריז על קרע בתנועת העבודה, על כל מפלגותיה ועל כל מה שהיא מסמלת – טועה. לכן השאלה של יום לימודים ארוך היא שאלה, ואני אומר: אינני מקדש לא את השעה 16:00, לא את השעה 15:00 ולא את השעה 14:00. אני מקדש את התוצאה.

ואני אומר לחברי אלי דיין: אם אני אלך לשר האוצר, והוא יציע הצעה שנראית כהצעה שאין בה כדי להשפיל ואין בה רק כדי להתחפר, אני אבוא לאלי דיין ואגיד לו: זאת הצעה, ואתה חייב לקבל אותה, ואם לא תקבל אותה, נצביע נגדך.

## אלי דיין (העבודה):

אני אקבל אותה.

## עמיר פרץ (העבודה):

אבל אם יהיה מצב שבו יחליט שר האוצר שהוא מתחפר בעמדותיו, והבעיה היחידה היא לשמור על כבודו של שר האוצר, אז אני אומר: אני אצביע עם אלי דיין ואני אגייס חברים נוספים להצביע עם אלי דיין, כי זה כבר עניין של מאבק יוקרה, שהם מיותרים בשעה הזאת. אני גם מאוד מקווה שבסופו של דבר, אחרי כל ההמולה הזאת, גם נעשה משהו למען התלמידים. נראה לי שכולנו שוכחים את התלמידים לאחר שאנחנו מתווכחים כל כך הרבה.

## היו"ר א' סלמוביץ:

לא כולנו, חבר הכנסת פרץ.

## עמיר פרץ (העבודה):

יכול להיות. רובנו.

אני רוצה לומר משהו על תקציב המדינה. היום היו כמה ויכוחים בוועדת הכספים. אחד הנושאים שעלו היה ההנחות לעיר פיתוח. אני מוכרח לומר, שמאוד מפליא אותי שבאים אותם חברי כנסת, שמדברים על עומס הולך וגדל על אוכלוסיית שכבת הביניים, זו שמוגדרת שכבת הביניים, שנושאת על גבה את כל הכלכלה הישראלית, ואומרים שהמיסוי בישראל הוא מיסוי כבד, וצריך למצוא דרך להתחיל תהליך של הפחתת המיסוי, והם צודקים. אבל כשבאים לדון בעיר פיתוח ואומרים: בעיר הפיתוח ההנחה ניתנת רק ל-40% מהאוכלוסייה – למה? כי שאר האוכלוסייה מרוויחה מתחת לסף המס, וממילא לא נהנית מההנחה; לכן בוא נותר עליה.

אני רוצה לומר, שמי שלא ייתן אותם תמריצים לאוכלוסייה חזקה להגיע לעיר פיתוח, יהפוך את עיר הפיתוח לערים שרק עניים ישכנו בהן. אין שום הטבה לאיש חזק שמגיע לעיר פיתוח וגר בה. אני מוכן לעשות עסקה עם כל אחד מחברי הכנסת פה: בכל עיר פיתוח ש-90% מתושביה משלמים מס, יבוטל הפטור. כל עיר פיתוח שבה מגיעים למצב ש-90% מהאוכלוסייה שלה היא אוכלוסייה חזקה, יבוטל הפטור. כי ככל שהאוכלוסייה יותר חלשה, כך צריך להגדיל את התמריצים לאוכלוסייה החזקה שצריכה להגיע. כי אותם 40% נושאים את הנטל של כל המסים המוניציפליים. אותם 40% נושאים את הנטל של כל המסים בחינוך. הם היחידים שאינם פטורים, לא מתשלום לטיולים ולא מתשלום לחוגים ולא מתשלומים שונים ומשונים.

### רענו כהן (העבודה):

הם כוח הקנייה במקום.

### עמיר פרץ (העבודה):

והם כוח הקנייה המפרה המרכזי באותו יישוב. לכן פה מדובר במאבק עקרוני. ערי הפיתוח הן לא ערי מסכנות. ערי הפיתוח הן מועדוני יוקרה, וצריך לעשות הכול כדי שאנשים חזקים יוסיפו ויזרמו אליהן.

תודה רבה, גברתי. אני מבין שגמרתי את הזמן, או שיש לי עוד דקה? אפשר דקה?

### היו"ר א' סלמוביץ:

אפשר דקה.

### עמיר פרץ (העבודה):

רק מס מקביל.

### היו"ר א' סלמוביץ:

אבל דקה.

### עמיר פרץ (העבודה):

עוד דקה אחת.

### רן כהן (מרצ):

כשיוקם כביש מס' 6, חוצה-ישראל, ערי הפיתוח יוכלו ליהפך במתכונת שלך ליישובים הכי מבוקשים במדינה.

### עמיר פרץ (העבודה):

היתה לי שיחה עם חבר הכנסת מיקי איתן. הוא אמר: תראה, אצלי בכוכב-יאיר, לא צריכים פטור. אמרתי לו: אתה צודק, כי 100% האנשים הם חזקים. כש-100% האנשים חזקים, יש להם יכולת להפרות זה את זה, ויש חלוקת נטל צודקת, שווה, על כל האוכלוסייה. צריכים לשנות את הגישה.

היושבת-ראש נתנה לי עוד דקה. אני מאוד מודה לך. אני רוצה במשפט אחד להתייחס ולפנות לשר האוצר. לא יהיה מחטף סביב חוק מס מקביל. חוק מס מקביל הוא חוק, ומי שרוצה לתקן אותו ולהפחית 2% מתשלומי המס למעסיקים, צריך להביא את זה לכנסת בשלוש קריאות. אני מציע לשר האוצר, בגלל – – –

### דן תיכון (הליכוד):

איך אפשר שלא באמצעות חקיקה ראשית?

### עמיר פרץ (העבודה):

אני לא יודע. פה כבר המציאו כל מיני פטנטים. אני מודיע מראש, בדקתי היום – אין שום אפשרות לעשות את זה לא בתקנות כאלה ולא בתקנות אחרות. זאת חקיקה ראשית.

ועוד, ידע מי שהולך להביא לכאן הפחתה של 2% במס מקביל, כשכולם מדברים על כך שמס הבריאות יצר נטל כבד מאוד על אוכלוסיית הביניים, אותן אוכלוסיות שאנחנו כל כך רוצים להסיר מעליהן קצת את המשא הכבד שעומד לשבור אותן – אני מציע לשר האוצר, תבוא עם מסר, שהמשק מורכב גם ממעסיקים וגם מעובדים, ותחלק את זה לשניים: 1% פטור במס מקביל, ו-1% פטור במס בריאות. זה גם יקל מאוד, גם יפתור הרבה מאוד בעיות – – –

### דן תיכון (הליכוד):

צריך לעשות פיחות.

### עמיר פרץ (העבודה):

פיחות כבר עדיף לי. אתה יודע מה? אם כך, עדיף שיהיה פיחות ואני אקבל את זה באינפלציה בתוספת יוקר.

### רן כהן (מרצ):

לא צריך לעשות שום פיחות. הרווחיות של היצוא לא ירדה. זה קשקוש.

### עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת כהן, אני לא רוצה לנצל לרעה את הזמן הנוסף שנתנה לי היושבת-ראש.

### היו"ר א' סלמוביץ:

הזמן הנוסף כבר תם מזמן.

### רן כהן (מרצ):

— — —

### היו"ר א' סלמוביץ:

חבר הכנסת כהן — — —

### עמיר פרץ (העבודה):

חבר הכנסת כהן, אני אומר לחבר הכנסת דן תיכון, אנחנו נגד פיחות. אבל אם אומרים לנו שאנחנו לא בעסק, שהרי מאין מביאים אותם 2 מיליארדי שקל?

### דן תיכון (הליכוד):

מה קרה לעסקת החבילה? הרי ב-4 בינואר סיפרו לנו שיש עסקת חבילה.

### עמיר פרץ (העבודה):

אין. אני אמרתי בדצמבר שלא תהיה עסקת חבילה. תהיה חבילה של עסקות, לא עסקת חבילה.

אבל שמע מה אני אומר לך. אני חושב ששר האוצר כנראה לוקח את הכסף, אותם 2 מיליארדים, כדי להוריד אותם 2% ממס הכנסה של השכירים בעיקר. אם מישו מאיים בפיחות, עלינו אי-אפשר לאיים בפיחות. פיחות יגביר אינפלציה. אינפלציה תיצור צורך לתת לנו תוספת יוקר. אנחנו לא רוצים פיחות, לא רוצים אינפלציה. אבל שלא יתעלמו מהנטל הכבד שיוטל על כל השכירים.

אני מודיע כאן: אין לי ספק שהתוצאה תהיה בסוף 1%-1%. עדיף שהממשלה תהיה זו שבאה ומציעה את זה מאשר שאנחנו נכפה את זה עליה. תודה רבה.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת עמיר פרץ. אני מזמינה את חבר הכנסת אלי דיין. אחריו – חבר הכנסת שלמה בוחבוט. אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

חבר הכנסת דיין, באתי במיוחד כדי לשמוע אותך.

### **אלי דיין (העבודה):**

אני מודה לאדוני.

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, קודם כול אני רוצה להודיע, שאני בכלל נגד השיטה הזאת של חוק ההסדרים, ואני חושב שהכנסת צריכה להחליט לבטל אותה, להעביר אותה מן העולם, כדי לאפשר – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

תציע הצעת חוק, אני אצטרף אליך.

### **אלי דיין (העבודה):**

בבקשה. כדי לאפשר דיון בוועדות בכל החוקים האלה בצורה מסודרת.

### **אברהם פורז (מרצ):**

לא צריך הצעת חוק.

**אלי דיין (העבודה):**

אמרו לי: אם כן, למה הכנסת את נושא החינוך בחוק ההסדרים? אני רוצה להודיע לכם, רבותי חברי הכנסת, אני כבר מקיים מגעים עם שר האוצר ועם שר החינוך –

**דן תיכון (הליכוד):**

כמה שבועות?

**אלי דיין (העבודה):**

כשנתיים. – בנושא הרפורמה במערכת החינוך. אני מדבר על רפורמה אמיתית. אני יודע שהממשלה הזו השקיעה והוסיפה שעות שקוצצו במשך שנים, ויש תוספת ריאלית של 5.5 מיליארדי ש"ח. אבל הרי אנחנו אמרנו לבוחר, אני זוכר זאת היטב: אנחנו לא נשקיע בשטחים, אנחנו נחסוך מדי שנה 4 מיליארדי ש"ח, והכסף הזה פלוס הערביות האמריקניות יהיה לנו לשינוי סדרי העדיפויות בחינוך.

**רן כהן (מרצ):**

אני רואה שחזרו לבנות בשטחים עכשיו.

**אלי דיין (העבודה):**

אני לא יודע. אומרים שלא.

**רן כהן (מרצ):**

---

**אלי דיין (העבודה):**



לכן כשהצעת, אמרתי שאני מדבר על רפורמה; רפורמה אמיתית בחינוך, שתיתן תשובה מתאימה על הבעיות האמיתיות של החינוך.

צר לי לומר לכם, רבותי, אין היום לובי לחינוך בכנסת. אין. לא קיים. שר החינוך צריך להיות הראשון לשמוח שמתחילה להיות איזו התערורות בכנסת בנושא החינוך.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

חבר הכנסת דיין, יש גם התערורות בשטח בנושא החינוך – השקעות רציניות והגברת שעות לימוד.

### **אלי דיין (העבודה):**

טוב מאוד. הרי מה אני מציע? הרי הגשתי קודם כול הצעת חוק בדבר לימוד 30 תלמידים בכיתה. אתם יודעים מה זה ללמד 41 תלמידים בכיתה? בכיתה א' בכיתה ב'? דיברתי לפני כמה שעות עם מורה מקצועית לכיתה א' ולכיתה ב', לגיל הרך. היא אומרת לי: אלי, זה גיהנום, אבל לא רק בשבילי; הדבר היותר חמור הוא שיש שמונה-עשרה תלמידים חלשים שיופנו לחינוך מיוחד כי אני לא מטפלת בהם, אני לא מגיעה אליהם. אני לא יכולה לעזור להם, אין לי סייעת, ואני לא יכולה ללמד 41 תלמידים.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

חבר הכנסת אלי דיין, הרשה לי לשאול אותך שאלה.

### **אלי דיין (העבודה):**

תן לי רגע, אני אתן לך לשאול. קודם כול תאזין.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טמקין, עם כל הכבוד, אתה לא יכול להפריע עכשיו.

### **אלי דיין (העבודה):**

קודם כול תאזין. 41 תלמידים בכיתה – זו קטסטרופה. הצעתי חוק – 30 תלמידים בכיתה. מה אומר לי שר האוצר? – השתגעת? זה יעלה 1.8 מיליארד שקל, מה שאתה מציע. אמרתי לו: למה? הוא

אומר לי: צריך בינוי במיליארד בערך, וכו' וכו'. עשיתי חישוב ואמרתי לו: תן לי רק 180 מיליון כל שנה, אנחנו נפתור את רוב הבעיות של הצפיפות בכיתה; 180 מיליון כדי להציל עשרות אלפי ילדים שלא הפכו להיות נוער מנותק ולא יגיעו לחינוך מיוחד ויגיעו להישגים טובים בלימודים.

הורה טלפן כרגע לתוכנית רדיו ואמר: אני יושב-ראש ועד הורים בחולון, 41-42 תלמידים בכל הכיתות. זה בלתי נסבל.

הרמב"ם, המחנך הדגול שחי במאה ה-12 כותב בהלכות תלמוד תורה בצורה מפורשת: אין לעבור את המספר של 25 תלמידים בכיתה, ואם אתה מוסיף – תביא מורה מסייע. נכון, הרי זה בניגוד לכל תורת הפדגוגיה. אז אני מדבר רק על שמרטפייה, על יום חינוך ארוך?

דבר שני, צריך להכשיר את המורים ולהשקיע בהם ולתת אפילו עידוד למורים שילכו למוקדים הקשים בשכונות ובערי פיתוח. אני מדבר על יום חינוך ולא על יום לימודים. יום חינוך צריך לכלול הכול, גם העשרה בכל המקצועות האחרים וגם עזרה בשיעורי בית. יש הרבה תלמידים, "ילדי מפתח" קוראים להם היום, שמגיעים הביתה וההורים אינם, הם עדיין בעבודה. אין מי שסייע להם בשיעורי בית. שיעורי עזר הם לא מקבלים; הם מסתובבים ברחובות.

יש כאלה שאומרים: אני לא רוצה שהבן שלי ילמד עד השעה 16:00 כי אין בכיתות מיזוג-אוויר. אני בעד להתחיל במיזוג. אבל אם הוא יבוא הביתה, יש לו מיזוג? אם הוא יסתובב ברחוב, יש לו מיזוג? איזה מין טיעון זה? אנחנו מדברים על כל הילדים שבאים הביתה ויש מי שמחכה להם, ויש להם מיזוג בבית ויש להם תנאים? על מה מדברים? אנשים מנותקים. אנחנו מדברים על ילדים שאין להם לאן לחזור, אין מי שסייע להם בבית. ההורים לא יכולים להתמודד עם השיעורים ועם כל הבעיות שיש. יש אמהות שעדיין עובדות במפעלי טקסטיל, במפעלי מזון, עד השעה 16:00, עד השעה 17:00. על אלה אנחנו מדברים. מי שטוב לו בבית, הוא לא זקוק לכלום.

לכן אני מדבר על רפורמה כוללת של צמצום מספר הילדים בכיתה, שיפור התנאים בבתי-הספר, חיזוק מערכת ההוראה, חיזוק מורים טובים שילכו לערי פיתוח לשכונות ולמוקדים הקשים.

רבותי, פרופסור אליס שלוי כותבת: הנושא של יום חינוך ארוך – לא יום לימודים ארוך – זה המאבק האמיתי בחינוך האפור. זה הנושא שיצמצם את הפערים. זה הנושא שיממש את זכותו הבסיסית של כל תלמיד לקבל הזדמנות שווה בחינוך.

הרי אנחנו יודעים, רבותי חברי הכנסת, שהחינוך הוא האמצעי הבדוק ביותר לצמצום הפערים, למוביליות, להישגים. זו השקעה לאומית.

חבר הכנסת פורז, פרופסור יעקב עמיהוד, שהוא כלכלן, שכותב כל שבוע בעמוד הראשון, הכלכלי, במוסף "הארץ", כותב לי: ברצוני להביע את הערכתי ואת תמיכתי במאבקך. תבדקו היטב למה אתם מקצים את המקורות. תבדקו בתקציב, בהחלטותיכם בוועדת הכספים, למה אתם מקצים את המקורות. יש להפנות כספים ברוחב יד לאותם מקורות, אלא לחינוך. קראתי את דברי מקהלת העיתונאים נגדך, ואני מקווה שלא תירתע מלעמוד נגדה, משום שדרכך צודקת.

זה לא פרופסור לחינוך, זה לא פופוליסט, זה לא מישהו שאפשר לזלזל בו, זה פרופסור יעקב עמיהוד, מהפקולטה לניהול בבית-ספר למינהל עסקים באוניברסיטת תל-אביב, שדואג לתקציב המדינה, ורוצה שהמשק יצמח, ורוצה שפה ישלמו פחות מסים, והוא כותב כל שבוע מאמר.

כאשר אנחנו תובעים את החינוך, אומרים – זה פופוליזם, זה פריימריס. אין ערכים עוד, זה הכול פריימריס.

אני ביקרתי אצל תלמידים, גם באשקלון, בחינוך העצמאי ובחינוך אחר, שלומדים עד השעה 17:00. לא ראיתי אותם עייפים ומותשים. אומרים, הילדים יהיו מותשים ועייפים. פשוט מטפלים בהם שם טוב. למה לא לתת את ההזדמנות הזאת לכל ילדי ישראל? למה לא?

יהדות התורה ואחרים יודעים שהחינוך הוא הדבר החשוב ביותר. הם משקיעים בחינוך, והילד לומד שם עד השעה 17:00, אפילו עד השעה 17:30 ועד 18:00. כאשר הייתי ראש עיר, גם סייעתי בעניין הזה.

ידידי חבר הכנסת פורז, דווקא אתה, ששייך לסיעה של שר החינוך, אתן לך נתונים שידהימו אותך. באשקלון, העיר הגדולה והיפה, ב-1978, כאשר עבדך הנאמן נבחר לראש עיר, ואתה זוכר את זה היטב, היו 3,000 ילדים שלא למדו בגני טרום-חובה, כי שכר הלימוד היה כמו שכר לימוד באוניברסיטה – מגיל שלוש עד גיל חמש. בשבוע הראשון לכהונתי החלטתי, בחודש נובמבר, באמצע שנת הלימודים, שכל הילדים צריכים להיות בגני טרום-חובה. שינינו את סדר העדיפויות ועזרנו להורים ופתחנו גני ילדים ובתי-ספר, מועדונים ומתנ"סים ובתי-כנסת.

גרמנו במהלך השנים לכך, שבמקום 200 סטודנטים במוסדות להשכלה גבוהה, יש למעלה מ-6,300. קליטת העלייה הצליחה בגלל החינוך. מיזוג הגלויות הצליח בגלל החינוך.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

אתה יכול לנמק רק שתי הסתייגויות. בסיבוב הבא.

### **אברהם פורז (מרצ):**

כל הדיון הזה – בזכותך. אם לא היית עושה את הצרות, לא היו מושכים את החוק, לא היה אפשר להגיש הסתייגויות ולא היה אפשר לדבר.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

אף אחד לא גוזל את הסתייגויותיו של חבר הכנסת אלי דיין. הוא פשוט יכול לנמק רק שתיים.

## אלי דיין (העבודה):

אני רוצה לסיים.

קודם כול, אני איש פשרות, אתם מכירים אותי. במשך שנתיים וחצי אני עושה פה את כל הפשרות – מחוק הבשר הטרף עד כל דבר, ובלבד שהקואליציה תעביר את ההחלטות.

## גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

פה מגיעה ההפתעה שלנו.

## אלי דיין (העבודה):

איש פשרות אנוכי. תאמינו לי, גם בעניין הזה אני איש פשרות. אגב, לשבחו של שר האוצר – הוא יודע, אני לא מנהל שום מאבק אישי או זר, או מאבק שנועד לתקוף מישהו. אבל אמרתי, גם ליושב-ראש קואליציה יש לפעמים נושא שהוא נלחם עבורו. הוא לא בא לכנסת רק כדי לגייס את הרוב. הוא רוצה להעביר נושא שהוא מאמין בו, שהוא במצע המפלגה, בהתחייבות שלנו לבוחר. ראש הממשלה אמר את זה מעל כל במה, ואנוכי אתו. אגב, ראש הממשלה אמר תמיד: אני זוכר שגם אני למדתי עד השעה 17:00, ואני זוכר את התקופה שהייתי ראש ממשלה בעבר והיתה הזנה בבתי-הספר, והיתה העשרה, והיו שיעורי מוסיקה וציור.

מה אני בא ואומר היום? אני פוגע במפלגתי? פוגע בקואליציה? אני ממוטט את הכול? אני כמו אותו תרנגול כפרות, שבחלם חשבו שאם ישחטו אותו בערב יום הכיפורים, כל החטאים יעלמו. לא צריך אפילו ללכת לבית-הכנסת להתוודות על החטאים. זה הפתרון?

אני גם מוכן להקריב את התפקיד. אגב, יש לי הצעה לתפקיד חלופי, להיות יושב-ראש ועדת החינוך ולהעביר את החוק. גם זה פתרון, אם חברי בורג ייבחר לסוכנות.

לכן אני בא ואומר: רגע הנעילה. אמרו לי: למה הסמכת את עמיר פרץ להביא לך החלטה ותקבל אותה? אני יודע שחברי עמיר פרץ אדם רגיש, הוא ניהל לתפארת, גם בסובלנות. אמרו לי כל המחנכים, היום דיברתי עם מחנך: טוב עשית שהפקדת את זה בידיו, כי הוא מבין בחינוך והשקיע בחינוך, כי הוא ידע שזה מה שיציל את הילדים, זה מה שישנה את איכות החיים בשדרות.

אז הוא מבין ורגיש, ויודע שאני איש פשרות. אם יביא לי הצעה, אני בטוח שלא אוכל לסרב לה. אני סומך עליו בעניין זה. עכשיו הוא יושב-ראש האגף לאיגוד מקצועי, והוא מומחה בפתרון סכסוכים ומשברים.

### **רן כהן (מרצ):**

חסר לשר האוצר אליבי.

### **אלי דיין (העבודה):**

בדיוק. אני מסמיך אותו וסומך עליו. הוא גם העלה רעיונות שאסור לי לדבר עליהם פה. הוא העלה רעיונות חדשים ואמיתיים – –

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת דיין, אתה צריך לסיים.

### **אלי דיין (העבודה):**

– – לא רק על הנושא הטכני – –

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

בסיבוב הבא.

### **אלי דיין (העבודה):**

– – אלא בכלל, כיצד לתקוף את הבעיה מכל צדדיה. אמרתי לו: אדרבה, תחסוך לי הבאת חקיקה, אם תביא את הממשלה לאותו כיוון. אגב, זה אפשרי, זה לא ממוטט את התקציב – – –

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת דיין, אין לזה סוף.

### **אלי דיין (העבודה):**

— — — ולא להתעקש ולומר שכאילו אני מכניע את הממשלה. זה לא נכון. אני עוזר לממשלתי, למפלגתי, לקואליציה — — —

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת דיין, אני לא מאפשרת את זה עוד.

**אלי דיין (העבודה):**

צפויים לנו מאבקים קשים בחודשים הקרובים, גם בנושאים כלכליים וחברתיים.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת דיין.

**אלי דיין (העבודה):**

סליחה, גברתי. אני עוזר לממשלתי, למפלגתי, כדי שנוכל לבוא ולומר: טיפלנו בדבר החשוב ביותר – בחינוך. אני מודה לך מאוד על הסבלנות והסובלנות.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת אלי דיין.

### **מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת**

**היו"ר א' סלמוביץ:**

כעת – הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

**סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:**

ברשות היושבת-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק המועצות האזוריות (בחירת ראש המועצה) (תיקון), התשנ"ה-1995, שהחזירה ועדת הפנים ואיכות הסביבה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

ועוד הונחה, מטעם ועדת החינוך והתרבות, החלטה בדבר חלוקה של הצעת חוק המועצה להשכלה גבוהה (תיקון מס' 10) (מכללות), התשנ"ה-1995. תודה.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לסגנית מזכיר הכנסת.

**הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995**

**(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

**היו"ר א' סלמוביץ:**

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת שלמה בוחבוט – אינו נוכח. חבר הכנסת אברהם פורז, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון.

**בנימין טמקין (מרצ):**

כל חברי הכנסת צופים עכשיו בחדשות הטלוויזיה.

**אברהם פורז (מרצ):**

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אכן הצפייה עכשיו היא צפיית שיא, לדעתי. יש כנראה חמישה אנשים שצופים בנו – האחד הוא אלימלך רם, אשר צריך להעביר את השידור, שלושה צלמים שאין להם ברירה, וכנראה עוד שניים בבקרה. ייתכן מאוד שעל-יד המשדרים יש עוד אחד בפיקוח, ובכך זה נגמר. אבל אני חושב שאנחנו צריכים להתרגל שאנו מדברים אל חברי הכנסת, ולכבודם של חברי הכנסת גם אנשי השמאל צריכים לדבר.

ישבתי כאן במשך כשעה וחצי, והיתה לי הזכות הגדולה לשמוע כמה נאומים דמגוגיים פשוט יוצאים מן הכלל. הפתוס, ההתלהבות וההגזמה היו נהדרים. אני רוצה לומר בעניין זה לדוד לוי, ליעקב שמאי ולדב שילנסקי, כי הם פשוט התעלו על עצמם. לשיטתם, עד לפני שנתיים היה כאן גן-עדן. בימי

הליכוד היה כאן גן-עדן, אפילו לא ידענו כמה טוב לנו. רק הגיעה הממשלה הזו לפני שנתיים, ומאז – חורבן גמור, חורבן טוטלי, גיהנום ממש, לא השארנו אבן על אבן.

לעומת זאת, חבר הכנסת עובדיה עלי נשא נאום אופוזיציוני, אבל ענייני. אני לפעמים מתפעל, עד כמה אנשים יכולים לאבד את חוש המציאות בלהט הרטוריקה, אבל זה כנראה מסוג הדברים שצריך להתרגל לשמוע.

יש בתוכנו חברי כנסת, אשר חושבים שאפשר כך: מצד אחד להוריד מסים – ועוד לא שמעתי כאן אף אחד שאומר כי צריך להעלות מסים. מעניין, איזו הסכמה לאומית רחבה, שנטל המס בישראל גבוה מדי, ומייד אדבר על כך, וצריך להוריד מסים. מצד שני, יש קבוצה גדולה של חברי כנסת, שיש להם הצעות בנושאים טובים מאוד, על מה להוציא עוד כסף: על חינוך, על בריאות, על רווחה.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

נכון. האם אתה בעד זה שהממשלה תשלם 5.2 מיליארדי ש"ח כהשתתפות במס מעסיקים?

### **אברהם פורז (מרצ):**

אני בעד, וגם אומר מדוע.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אני נגד.

### **אברהם פורז (מרצ):**

יש כאלה המציעים הוצאות שונות. יש גם מי שאומרים שצריך להקטין את הגירעון. באמת, גירעון אינו טוב, כי הוא אחד הגורמים לאינפלציה. אני רוצה לומר לכם, כי את התזות האלה איני מבין. אם רוצים יותר מקורות, כדי שאפשר יהיה להוציא, אפשר ליצור גירעון או להעלות את המסים.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

או להכניס יותר.



### **אברהם פורז (מרצ):**

או לבטל הוצאות בתחומים מסוימים ולהעביר את הכסף לדברים אחרים. אני רוצה לומר את דעתי, מכיוון שגררת אותי, אף שלא התכוונתי לדבר על העניין הזה: כל הסיפור של השתתפות הממשלה בתשלומי המעסיקים אינו אלא איזו שיטה של חישוב מיסוי. באיזה מקום קבעת בחוק, שמעסיקים צריכים לשלם לביטוח הלאומי עבור העובדים. הרי אפשר היה לקבוע חוק האומר, שכל עובד יפריש ממשכורתו לביטוח הלאומי. מה זה מעניין את המעסיק שהעובד רוצה לבטח את עצמו לעת זיקנה? מה זה מעניין את המעסיק שהעובד רוצה שמישהו ישלם עבורו במקרה שתהיה לו תאונה?

### **בנימין טמקין (מרצ):**

יכול להיות שאם הממשלה לא היתה מממנת את זה, המעסיק היה צריך לממן, על מנת שיוכל להעסיק עובדים – – –

### **אברהם פורז (מרצ):**

חבר הכנסת טמקין, אני רוצה לומר לך שהסיפור הוא כזה, באופן חד-משמעי: אם הממשלה מחליטה להקטין את השתתפותה בתשלומי הביטוח הלאומי, זאת אומרת שכל המעסיקים צריכים לשלם יותר לביטוח הלאומי. אם זה היה קורה לאחד מהם, יכול להיות שבגלל המצב בשוק, הוא לא היה יכול להתחרות. אם עלות העבודה עלתה אצלי, אבל היא לא עלתה אצל המתחרה שלי – אם הוא לא יעלה את המחיר, גם אני לא אוכל להעלות מחיר. אבל ברגע שכולם מעלים, ברור שהמעסיקים יגלגלו את העלויות שלהם בישראל על המוצר, ואז תהיה עליית מחירים, דבר שהוא אינפלציוני. כאשר מדובר בשוקי חוץ, כושר התחרות נפגע, כי בשוקי חוץ אי-אפשר לגלגל את ההוצאות.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

למה זה לא קרה לפני שהמדינה מימנה את ההשתתפות?

### **רן כהן (מרצ):**

המחיר נקבע על-פי היצע וביקוש, ולא על-פי קוסט-פלוס.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חברי הכנסת, נא לא להפריע.

### **אברהם פורז (מרצ):**

חבר הכנסת רן כהן, אני שואל אותך שאלה פשוטה: זה נכון שהמחיר נקבע על-פי היצע וביקוש, אבל כאשר העלות עולה אצל השכן שלי, ואני צריך להתחרות בו – אני לא יכול להעלות את המחיר. נניח שנאלצתי לשלם במפעל שלי תוספת שכר, והשכן שלי הצליח להשיג עובדים בשכר נמוך, והוא לא מעלה את המחיר. אני חייב לא להעלות את המחיר. אבל ברגע שאצל כל המעסיקים חלה אותה תופעה, הקו עולה והמחיר יגולגל למוצר.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אבל כאן השכר שווה.

### **רן כהן (מרצ):**

---

### **אברהם פורז (מרצ):**

חבר הכנסת רן כהן, אשאל אותך שאלה: נניח שמעלים מחר את המע"מ ב-1%, ב-2% או ב-3%, האם המחירים יעלו או לא? הרי המחיר לצרכן כולל את המע"מ? מה זה מעניין את הצרכן אם יש או אין מע"מ? המחירים כן יעלו.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

חבר הכנסת פורז, יתר חלקי השכר שווים בין המעסיקים?

### **אברהם פורז (מרצ):**

כאשר מעלים לכל המעסיקים ביחד, המחיר מתגלגל אל הצרכן. בואו, עזבו את זה, יש לי ויכוח אתכם. תאמינו לי, שאם זה היה כל כך קל, זה לא היה כל כך קשה.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

מה קרה לפני שהממשלה השתתפה?

### **אברהם פורז (מרצ):**

מה יותר פשוט לכאורה מאשר לקחת כמה מיליארדים מהשתתפות הממשלה בתשלומי המעסיקים ולתת אותם לשכר. זה לא כואב לאיש כביכול. זה הכי יפה. אתם חושבים ששר האוצר לא יודע את זה? ראשי האקדמיה לא יודעים את זה?

אני רוצה לדבר על נושא נטל המס: אם נקבל, חלילה, את הצעתכם להקטנת השתתפות הממשלה בהוצאות המעסיקים, עוד נעלה את השיעור. הגענו בישראל למצב שנטל המס מתוך התל"ג הוא 41%, לעומת מצב של כ-38% לפני שלוש שנים. נטל המס בארצות-הברית וביפן הוא 31% מהתל"ג. ברוב מדינות אירופה נטל המס נע בין 35% ל-37%, אבל בשום פנים ואופן, לדעתי, אסור לנו בישראל לעבור את ה-38%. אילו יישמנו את זה בשנה הנוכחית, היינו צריכים לקצץ בהוצאות המדינה משהו כמו 5 מיליארדי שקל נוספים.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

אז למה אנו צומחים מהר יותר מאחרים?

### **אברהם פורז (מרצ):**

אני רוצה להגיד לך למה אנו צומחים יותר מהר: משום שאצלנו היתה עלייה מאוד מסיבית. חלק מהגויים לא מבינים שהגירה לפעמים היא תופעה חיובית.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

הגירה מעלה את התל"ג.

### **אברהם פורז (מרצ):**

אנחנו גם לא קיבלנו נוסח הגירה שקיים בחלק מהמדינות, של פליטים ברמת השכלה מאוד נמוכה. התמזל מזלנו בשנים האחרונות וקלטנו עלייה מחבר העמים, אנשים בעלי השכלה גבוהה. הם תרמו לגידול בתל"ג. לכן, בסך הכול קליטת העלייה היא דבר חיובי.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

לא רק הגויים לא יודעים, יש גם כמה ישראלים שלא יודעים.

## אברהם פורז (מרצ):

אנחנו לא הבאנו לפה אנשים נבערים מדעת, שהמדינה צריכה להשקיע בהשכלתם. אגב, זה דבר נכון, ברית-המועצות השקיעה בשעתה בחינוך הרבה כסף. היא לא השקיעה בדברים אחרים. אנחנו קיבלנו אותם מבושלים ומוכנים, אחרי שהכלכלה הסובייטית הכינה אותם להיות מהנדסים, כלכלנים ואנשי מקצוע בתחומים אחרים. מבחינה זו, בהחלט נהנינו מעלייה טובה. אבל, אם לא נוריד את אחוז המסים בתל"ג, נעשה דבר גרוע.

למה אני כועס על חבר הכנסת אלי דיין? זה לא נכון שחבר הכנסת אלי דיין הצליח למקד את תשומת הלב בחינוך. אני מודה שיש ויכוח אם זה טוב שיהיה יום חינוך ארוך או זה לא טוב. ברור שכשיש פחות תלמידים בכיתה זה בוודאי טוב, איש לא יחלוק על כך. ברור לגמרי שאם יש לימודי העשרה זה טוב, איש לא יחלוק על כך. ברור לגמרי שמדינה חמה כמו שלנו, לפחות בחודשים יוני-יולי שורר חום אימים בכיתות, קשה להתרכז וטוב שיהיו מזגנים. לזה כל אחד יוכל להסכים. ברור לגמרי שבכל כיתה, ואפילו כיתה בתל-אביב, שלא לדבר על ירושלים הקפואה או על צפת, בחודשי החורף, לרבות בחודש זה, מי שנמצא בכיתה בלי חימום – קשה לו להתרכז. זה ברור.

מה העוול הגדול שעשה חבר הכנסת אלי דיין לממשלה הזאת? הוא עשה עוול, משום שהוא מציע את חצי הכוס הריקה, במקום להראות את ההישגים בחינוך. הממשלה הזו השקיעה בחינוך יותר מממשלות קודמות. היא החזירה את השעות שהליכוד הוריד. לכאורה, נתפס בציבור כאילו רק חבר הכנסת אלי דיין רוצה להציל את החינוך וכל האחרים נגד. זאת התמונה שמצטיירת, והיא לגמרי עקומה.

אני רוצה לומר, שלממשלה הזאת יש באמת הישגים, אבל צריך כמובן לזכור שהמשאבים מוגבלים. כשרוצים להשקיע יותר בחינוך, רוצים במקביל להשקיע בכבישים ורוצים להשקיע בדברים חשובים אחרים, אין אפשרות לספק את כל הדרישות. הציעו לחבר הכנסת אלי דיין כמה פתרונות סבירים דיים. אני מאוד מקווה, שהנאום ששמענו היום, וגם מה ששמענו מחבר הכנסת עמיר פרץ – זו תחילת הדרך לקראת יסוד יותר רציונלי ביחסים שבין חבר הכנסת אלי דיין לבין כל הקואליציה, ומחר הוא לא יעלה להצבעה את ההסתייגות שלו, אלא נסכים כולנו, ועל זה אין מחלוקת, שאנחנו רוצים להשקיע יותר בחינוך. כולנו רוצים להשקיע יותר בחינוך. יש מחלוקת האם צריך להשקיע במיזוג אוויר קודם, בהורדת הצפיפות בכיתות קודם, במחשוב קודם או בשכר המורים קודם. את זה כולנו מוכנים לבדוק.

אני רוצה לומר דבר נוסף, שאסור לשכוח אותו. חרף ההגירה הגדולה שהיתה אלינו, אצלנו קוראים לה עלייה, יש ירידה גדולה באבטלה, וזו תופעה מאוד מאוד חשובה, משום שמדינות רבות במערב מתלבטות בבעיות קשות של אבטלה, ואצלנו האבטלה ירדה.

ולסיכום – מלה אחרונה. שמעתי את הביקורת הגדולה של הליכוד, אבל צריך לזכור, שהמדינה הזאת מוציאה הוצאות גדולות להגנת התנחלויות שאין להן שום הצדקה זולת איזו אידיאולוגיה, לדעתי חסרת ביסוס.

אני לא אביא פה את החשבון, אבל אפשר לעשות אותו, כמה עולה להחזיק את הרובע היהודי בלב חברון, איזה כוחות הצבא צריך להקדיש, מה ההגנה שצריך לתת שם, וכמה עולה לנו סיפור נצרים. אני לא רוצה לדבר על דברים אחרים. אני לא חושב שזה הזמן לפתוח את כל הסיפור של מפעל

ההתנחלות, אבל כאשר אנחנו מדברים על נושא כלכלי וכספי, עלינו לזכור, שחלק מההיאחזויות האלה בלבה של אוכלוסייה ערבית מאוד עוינת מחייבות ריתוק של כוחות צבא גדולים מאוד, לרבות אנשי מילואים שהיום שכרם בא מקופת משרד הביטחון. פה יש עלות שיכולנו לחסוך אותה בקלות. תודה רבה.

## **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת אברהם פורז.

אני מזמינה את חבר הכנסת רן כהן. אחריו – חבר הכנסת חיים אורון. אחריו – חבר הכנסת דוד צוקר.

## **רן כהן (מרצ):**

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה לומר תודה – חרף כעס מסוים שיש לי על אלי דיין כמי שמנהל את הקואליציה וכמי שדואג באמת לממשלה הזאת – על ההזדמנות להעלות את הנושא הזה על הפרק, לעסוק ולהעמיק בו. אני מאוד מקווה שלא נדון בו באופן שטחי.

אני רק רוצה לומר, שאם התוצאה תהיה תוצאה טכנית, של הוספת עוד שעת לימוד, הארכת יום הלימודים לשעה 15:00 או ל-16:00, לעניות דעתי נחטיא את המטרה החטאה גדולה עד מאוד. בעיית החינוך איננה מתמצית אך ורק במספר שעות הלימוד. יש מרכיבים רבים, שבראשם איכות המורים, רמת ההוראה שלהם, מצב הכיתות, מצב בתי-הספר, הימצאות מזגני אוויר בכיתות, מספר התלמידים בכיתה; רק ראייה אינטגרטיבית כזאת יכולה אכן להוליך לקידום מערך החינוך כפי שהוא נעשה בשנים הללו בהנהגתם של שולמית אלוני ואמנון רובינשטיין.

לכן אני רוצה לומר, בכל הרצינות – אם כתוצאה מכל העימות הזה תצא חבילת הישגים נוספת למערכת החינוך, אני אשמח מאוד. אם תצא מזה תוספת תקציב טכנית ליום לימודים ארוך, אני חושב ששכרנו יצא בהפסדו. זה עניין אחד.

העניין השני, ואני מאוד שמח שיש לי הזדמנות לומר זאת. לממשלה הזאת יש הישגים אדירים, דווקא בתחומים החברתיים, נוסף על הפריצה האדירה בתהליך השלום. ההישגים הם הישגים שלא ניתן להעלות אותם על הדעת טרם הקמת הממשלה – יצירת 350,000 מקומות עבודה חדשים, גידול בתעסוקה, עלייה ברמת החיים, צמיחה של 7% במשק. רבותי, רק עם צמיחת המשק אפשר לחלק יותר. הרי כולם אומרים: הב, הב; לחלק יותר, אבל מאין? – מצמיחת המשק. הגידול המדהים בחינוך, גידול שהתחלנו בו בתקציב של 6.5 מיליארדי שקל בשנת 1992, ועלינו ל-15 מיליארד שקל בשנת 1995. את הכבישים הכול רואים, כל הארץ רואה היום בנייה של כבישים ומחלפים. אחת מנקודות הפאר זו קליטת העלייה.

רבותי חברי הכנסת, אני רוצה לומר לכם, שמה שהפיל את הממשלה הקודמת התבטא בירידת מספר העולים מדי שנה – משום שב-1989 עלו 200,000, ב-1990 ירד מספר העולים ל-150,000, וב-

1991 הוא ירד ל-70,000, לא משום שלא היו עולים בפוטנציה, אלא משום שמכאן שידרו לעולים הפוטנציאלים: אל תעלו כי אין לכם מקום. העובדה שיש היום האצה וגידול במספר העולים מדי חודש היא תעודת כבוד לחברה ולמשק בישראל.

אני מוכרח לומר, שבצד כל הפאר הזה, עדיין בתוך התקציב הזה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, יש נפחים מדהימים של תקציבים שאין להם שום הצדקה. פזרנות כמו מגרש של מעסיקים, כך זה נראה. מדינת ישראל הוציאה בתשע שנים כ-35 מיליארד שקל על הפחתת עלות העבודה בלי סיבה, בלי נימוק, בלי הסבר, בלי כל חקירה ובדיקה, מסיבה אחת בלבד – בגלל הלובי והעוצמה של המעסיקים על הממשלה הזאת. גם על הממשלה הזאת.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

גם הקודמת.

### **רן כהן (מרצ):**

אני אומר: על הקודמת וגם על זאת. זה תשע שנים רצופות. אבל, עם כל הכבוד, אני רוצה לומר, שלאחר כל 35 המיליארד שניתנים לכך, לבוא היום עם הפחתת מס מקביל למעסיקים, 1.95%, כמעט 2% – זו כבר עזות מצח.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

כמה כסף זה?

### **רן כהן (מרצ):**

2 מיליארדי שקל בברוטו. ואז אין לחינוך, אין לגמלאים, ולקליטה צריך לקצץ 30 מיליון שקל, ושר האוצר בא עם קיצוץ של 720 מיליון שקל. ואני אומר לכם: זה לא יהיה, זה לא יעבור כך. אם מקלים את נטל המסים, אז לא יקלו רק על המעסיקים, נקל גם על המעסיקים וגם על העובדים. לא יהיה מצב שהעובד ישלם ביטוח לאומי מלא והמעסיק שלו ישלם ביטוח לאומי הולך ופוחת. זה לא הגיוני, זה לא נורמלי, זה מטורף. אז יש נטל מס, ודאי שיש נטל מס, אבל נטל המס הוא על השכירים, בעיקר על שכבות הביניים, ויותר גבוה.

גברתי היושבת-ראש, מאחר שקודם לכן דיבר כאן חבר הכנסת אסעד אסעד, והוא תקף את התקציבים בעקבות הדברים שהוא שמע מחבר הכנסת סאלח טריף, שאני לצערי לא שמעתי אותם; הוא תקף את הממשלה, איך חבר הכנסת אסעד אסעד כאילו מפזר מספרים דמיוניים – – –

## סאלח טריף (העבודה):

---

## בנימין טמקין (מרצ):

לא חבר הכנסת אסעד אסעד, אלא איך כביכול חבר הכנסת סאלח טריף מפזר מספרים.

## רן כהן (מרצ):

אמרתי: איך חבר הכנסת סאלח טריף כביכול מפזר נתונים לא נכונים. הנה אני רוצה לתקן, ואשמח אם הדברים יהיו תואמים לדברים שאמר כאן חבר הכנסת סאלח טריף.

אני קורא ממה שהזדמן לי כאשר הגעתי למליאה. ובכן, במהלך השנתיים האחרונות נוספו 135 תקנים של עובדים סוציאליים במגזר הערבי והדרוזי. ובשנה הבאה ייתוספו עוד. השתתפות המדינה בתקציב הרשות למלחמה בסמים, וזה נוגע לכל הציבור, ובציבור הערבי במיוחד, אולי לא בציבור הדרוזי, עלתה מ-12 מיליון שקל ל-27 מיליון שקל, כמעט 28 מיליון שקל. קצבאות הילדים, וזה נוגע מאוד לציבור הדרוזי והערבי, משולמות על-ידי הממשלה הזאת, ומדובר בסכומי עתק, המסתכמים במאות מיליוני שקלים שהממשלות הקודמות גזלו מהילדים, בעיקר מבני המיעוטים.

שיקום השכונות – לי, עבדכם הנאמן, היתה הזכות, בפעם הראשונה בהיסטוריה, להכניס לפרויקט זה יישובים לא-יהודיים, בהם יישובים דרוזיים וערביים. ועל הכול אני מוכרח לומר, שתקציב הפיתוח גדל מ-156 מיליון ל-401 מיליון, וכל זה במהלך שנתיים. המענק לרשויות המקומיות גדל מ-31 מיליון שקל ל-457 מיליון שקל, ובשנה הבאה הוא יגדל עוד ב-60 מיליון. תקציב הפיתוח במגזר הדרוזי בלבד עלה מ-45 מיליון ל-78 מיליון, ועוד כהנה וכהנה.

## סאלח טריף (העבודה):

250 מיליונים. מה אתה מדבר?

## רן כהן (מרצ):

לא, לא. אתה מדבר על התקציב השוטף. אני דיברתי רק על תקציב הפיתוח. בכול יש תוספות בסכומים ענקיים. נכון, עדיין יש קיפוח, עדיין יש פיגור, עדיין יש צורך באפליה מתקנת במגזר הדרוזי והערבי, כדי לסגור פער של 45 שנה, של עוול וקיפוח. אבל לומר שאין, זו ממש – תסלחו לי – עזות מצח.

גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לסיים בשני משפטים. בימים אלה אי-אפשר שלא להתייחס לדברים האלה, ואמרתי אותם לראש הממשלה ובוועדת החוץ והביטחון של הכנסת – לא יהיה מצב שבו במקביל לתהליך השלום ייבנו התנחלויות. הממשלה הזאת אמרה כשקמה: אני משנה סדרי עדיפויות, ולא רק מהבחינה הכלכלית, בהעברת תקציבים מהתנחלויות לכבישים, לחינוך, לרווחה ולתעסוקה; היה לה ברור, שעם המשך בניית ההתנחלויות לא יהיה תהליך שלום.

וראה זה פלא. שנתיים התהלכו המתנחלים ממש בוכים וטוענים שמייבשים אותם, אבל בחודשים האחרונים אני רואה אותם משום-מה או שותקים או שמחים, ואני התחלתי להיות מודאג. ולדאגה שלי יש כנראה בסיס, משום שמתגלה כי לאחרונה לאט לאט עוד ועוד תקציבים מופנים לבניית ההתנחלויות, עם התקרבות תהליך השלום. ואני רוצה לומר חד-משמעית, שהיחידים ששמחים על התהליך הזה של בנייה בהתנחלויות הם ה"חמאס" ו"הג'יהאד האסלאמי", כי הם יודעים שזה ירסק את תהליך השלום, וגם המתנחלים והליכוד. אלה הם השמחים על המשך הבנייה של ההתנחלויות, כי זה יגמור לא רק את תהליך השלום, אלא גם את הממשלה הזאת.

לכן, אני מאוד מקווה שכבר ביום ראשון תתעשת הממשלה ותחזור לתהליך השלום ולא לתהליך ההתנחלויות. תודה רבה, גברתי היושבת-ראש.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת רן כהן.

**מאיר שטרית (הליכוד):**

אפשר לשאול שאלה?

**היו"ר א' סלמוביץ:**

זמנו כבר תם.

**רן כהן (מרצ):**

יש לי עוד דקה.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

לא. זמנך תם כבר לפני שלוש דקות.



## **רן כהן (מרצ):**

אז רק ברשותך, גברתי היושבת-ראש.

## **היו"ר א' סלמוביץ:**

לא.

אני מזמינה כעת את חבר הכנסת חיים אורון – איננו נוכח; חבר הכנסת דוד צוקר – איננו נוכח; חברת הכנסת נעמי חזן – איננה נוכחת; חבר הכנסת אלי גולדשמידט – איננו נוכח. חבר הכנסת בנימין טמקין, בבקשה. אחריו – חברת הכנסת ענת מאור; אחריה – חבר הכנסת סאלח טריף; אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

## **בנימין טמקין (מרצ):**

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, חבר הכנסת גדליה גל יושב-ראש ועדת הכספים, אני רוצה לדבר אתך על כלכלה פוליטית.

מדינת ישראל, ממשלת ישראל וכנסת ישראל עשו דבר גדול, באמת גדול, במונחים של מה שקורה היום בעולם, ובעולם המערבי בפרט. אני לא מדבר על ההישגים הכלכליים ועל כל יתר הדברים שכבר דיברנו עליהם, אליהם אחזור עוד מעט. אני מדבר על העברת חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

בארצות-הברית ניסו כוחות פוליטיים חשובים יותר, לרבות נשיא ארצות-הברית ואשתו, להעביר חוק ביטוח בריאות ממלכתי, כשהמטרה היתה בעצם להבטיח לכל תושב בארצות-הברית ביטוח בריאות ממלכתי, כדי שיהיה ביטחון שלכל אזרח יש מינימום סביר של טיפול רפואי בכל מצב. והם נכשלו. הרבה מדינות בעולם לא הצליחו להתמודד עם השאלה איך נותנים ביטחון בריאותי לכל האוכלוסייה. אנחנו הצלחנו להעביר חוק כזה במדינת ישראל.

ליד חוק זה יש מערכת מיסוי. ואחרי שהצלחנו להגיע להישג עצום בעניין זה, התחלנו פתאום לשמוע תלונות על כך שחלק מהאוכלוסייה, מעמד הביניים, יצטרך לשלם יותר מס ויצטרך לממן את מס הבריאות. אני רוצה לומר למי שעדיין שומע, שכאשר אתה בא לממן את הבריאות של אוכלוסייה שאין לה כסף לשלם מס בריאות – ובמדינת ישראל היו עשרות אלפי אנשים, מהקבוצות החלשות יותר, שלא יכלו לשלם מס בריאות ולא היו מבוטחים – בא החוק הזה ובין היתר מטיל על חלקים אחרים של האוכלוסייה, למשל עלינו, על אלה מאתנו שהאשה שלהם עובדת, תשלום יותר גבוה. ויש חלק של האוכלוסייה שישלם פחות.

אין שום ספק, שכאשר אתה בא לממן תשלומים של קבוצת אוכלוסייה חלשה, מישהו צריך לממן את זה. יש כמה אפשרויות: או שמעמד הביניים מממן את זה; או שהממשלה מממנת את זה מהמסים של כלל האוכלוסייה; או שהמעסיקים, האנשים היותר עשירים באוכלוסייה, הם אלה שמממנים. אין שום ספק, שבמקרה של מדינת ישראל, אם אנחנו לא רוצים גירעון יותר גדול, ואנחנו לא רוצים גירעון יותר גדול, ואם לא רוצים שהממשלה, על-ידי גירעון יותר גדול, בסופו של דבר תיצור אינפלציה – מישהו צריך לממן את זה. אין לי ספק בכך שגם המעסיקים צריכים להשתתף במימון הזה. והממשלה עשתה טעות בכך שלא הטילה גם על המעסיקים חלק מהמימון הכולל הזה ובחרה בקיצוץ דווקא בהוצאות הרווחה.

אבל אחרי שאני מבקר את הממשלה על כך, ואני חושב שהממשלה צריכה לבדוק מחדש את העניין הזה של מימון המעסיקים, אני חושב שהציבור צריך להתמודד עם הדמגוגיה הקשה, הזולה, ששמענו – ואנחנו שומעים כל ערב, כל לילה – מצד האופוזיציה, כאשר זו באה לבקר את הממשלה.

אני רוצה לומר, שיש מעט מדינות בעולם, בעצם אין מדינה בעולם המערבי שיש לה רמת הצמיחה שהיתה בשנותיהם האחרונות למדינת ישראל. אי-אפשר להתווכח על הנתון הזה. אין מדינה בעולם המערבי שהצליחה להוריד כמעט בחצי את רמת האבטלה, תוך כדי קליטת עשרות אלפי עולים – באותו זמן. אין ממשלה כזאת בעולם. אין ממשלה בעולם שהכפילה בשנתיים את תקציב החינוך. ואני מצטער יותר מכול על הדימוי שיצר המאבק של חבר הכנסת אלי דיין, כאילו הוא דואג לחינוך במקום אנשים אחרים, שכל המאמץ שלהם היה לשפר את מצב החינוך, כמו שולמית אלוני, כמו אמנון רובינשטיין, ובכלל כמו הממשלה כולה.

נעשתה מהפכה בחינוך, כזו שלא היתה מעולם. וכאשר אני שומע את דוברי הליכוד, שרק קיצצו בחינוך, שרק צופפו את הכיתות, שרק קיצצו בשעות לימוד – אנשים אלה באים לבקר אותה ממשלה שעשתה מהפכה בחינוך, כזו שלא היתה בשום מדינה מערבית בעשרות השנים האחרונות.

מדובר על ממשלה שעשתה מהפכה של ממש בתשתיות, בכבישים, בתשתית תעשייתית, כפי שאין בשום מדינה מערבית אחרת. מדובר על ממשלה שהצליחה להעביר כמה חוקים שמגבירים את השוויון במדינת ישראל, כפי שלא עשתה שום ממשלה אחרת, לרבות כל הדמגוגים האלה שדיברו, לרבות שרי חוץ לשעבר, שמדברים על שוויון חברתי והיו חברים בממשלה שהעמיקה את הפער החברתי כל זמן שהם היו בשלטון. הממשלה הזאת החזירה את הקצבה לילד הראשון והשני. הממשלה הזאת החזירה והתחילה לקדם את השוויון בין האזרחים הערבים לבין האזרחים היהודים במדינת ישראל, גם בעניין קצבאות ילדים, גם בעניין השקעות בתשתית.

חברי, חבר הכנסת רן כהן כבר דיבר על עניין ההשקעה בסקטור הערבי והדרוזי. וחבר הכנסת סאלח טריף, גם אתה יודע את זה יפה מאוד, יכול להיות שגם דיברת על זה קודם. אבל אני רוצה להזכיר מספר. בזמן ממשלת הליכוד, ב-1991 ובהתחלת 1992, מה היתה ההשקעה בביוב במדינת ישראל? ואנחנו יודעים בדיוק באילו כפרים ובאילו מקומות מערכת הביוב נמצאת במצב קשה ביותר, שמשפיע על בריאותם של האנשים שחיים שם. ובכן, בזמן ממשלת הליכוד, באותן שנים היתה ההשקעה בביוב אולי 9 מיליון שקלים. אנחנו מדברים על ממשלה שמשקיעה השנה 450 או 500 מיליון שקלים בביוב. על מה אנחנו מדברים? הם מספרים סיפורים כאילו אנשים לא זוכרים מה היה פה לפני שנתיים, מה היה בתשתיות, מה היה במערכת החינוך.

אנשים גם זוכרים את הסבסוד המסיבי בשטחים, שהביא אנשים לחיות בהתנחלויות לא מתוך בחירה אידיאולוגית, אלא מתוך כך שהממשלה עשתה הכול כדי להקל ולהוזיל ולסבסד אותם אזורים כדי לבנות מכשולים בתהליך השלום.

הם מדברים על זוגות צעירים ועל אנשים צעירים. איזו ממשלה העבירה את חוק חייילים משוחררים אם לא הממשלה הזאת?

על מה אנחנו מדברים? אנחנו מדברים על ממשלה שקולטת עולים, ובאופן מוצלח ביותר בהשוואה לכל מעשה ולכל תקדים בעבר. אנחנו מדברים על ממשלה שהקטינה את שיעור האבטלה בקרב העולים מ-30% לפחות מ-12%. איפה יש דוגמה כזאת בעולם? אנחנו מדברים על ממשלה שבפעם הראשונה במשך שנים ארוכות – אומנם היא לא הורידה את רמת העוני, רמת העוני עלתה, אבל היא עלתה פחות מאשר בכל שנה בעבר. סוף סוף התחלנו תהליך של הפיכת המגמה בנושא העוני. ואני רוצה לספר לכם, שבקרב העולים היתה ממש ירידה במספר העניים, דבר שלא קרה אף באחת מהשנים שבהן היה הליכוד בשלטון.

אנחנו מדברים על ממשלה שבאמת שינתה את סדר העדיפויות הלאומי. אני מאוד מקווה שהסימנים האחרונים, המדאיגים ביותר, כאילו הממשלה הזאת הולכת להגביר ולהרחיב את ההתנחלויות בשטחים הכבושים, שהממשלה הזאת תוכיח שהשמועות האלה והדיבורים האלה אין להם בסיס, והכספים של אזרחי ישראל יושקעו בחינוך בתוך מדינת ישראל, בתשתית בתוך מדינת ישראל, בתעשייה בתוך מדינת ישראל, בכבישים בתוך מדינת ישראל. כי אנחנו נישאר במדינת ישראל, מדינת ישראל החיה בשלום עם כל שכנותיה, החיה בשלום עם הפלשתינים, החיה בשלום עם סביבתה, הפותחת עידן חדש של יחסים עם כל העולם, מדינה נורמלית, מתפתחת, גדלה ומציעה לאזרחיה איכות חיים. תודה.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת בנימין טמקין. אני מזמינה את חברת הכנסת ענת מאור – אינה נוכחת. אני מזמינה את חבר הכנסת סאלח טריף. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

### **סאלח טריף (העבודה):**

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, למען האמת אני עולה לדוכן לאחר ששמעתי, וגם אתמול כשהייתי יושב-ראש שמעתי את חברי בספסלים האלה, ואני פשוט נחרד. אתה שומע אותם כל הזמן – דמגוגיה מעולם אחר. חושבים שהציבור אידיוט, לא מבין. עומד כאן חבר הכנסת ויינשטיין ומדבר כאילו הכול מתדרדר, הכול מתמוטט. איפה הוא חי? באיזו מדינה? מה קרה? הוא שוכח מה שיש. ואתה לא מבין את זה. ועולה לכאן חבר הכנסת שמאי; הוא לא לוקח אוויר, הוא מדבר ברצף, ואתה פשוט לא יכול להבין. והוא מתאר משהו מעולם אחר, כמו מה שקרה ביפן, חס וחלילה, כאילו התרחשה איזו רעידת אדמה קשה.

ואתה שואל: האם כל מה שיש לחברי הכנסת שמאי ומיכאל איתן וחברינו הטובים בספסלים האלה, חבר הכנסת תיכון, זה לצטט את מה שאמר שר אחד על חברו? האם זה באמת מה שיש לליכוד לומר?

### **דן תיכון (הליכוד):**

אני לא ציטטתי.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני לא דיברתי עליך. אתה יודע שיש לי הערכה רבה אליך, ואתה אומר דברים לעניין.

אני רוצה לשמוע את האופוזיציה, ואני אומר את זה בפעם המי-יודע-כמה, שיגידו דברים לעניין, מה דעתם על הקיצוץ בתקציב, האם הוא בסדר, האם הוא יתרום לבלימת האינפלציה, האם הוא יגרום להפחתת הריבית במשק, האם הוא יוריד מהבזבזים שיש אולי במשרדים. ויש מה לחסוך. אלה השאלות הנוקבות, שאנחנו, אופוזיציה וקואליציה כאחת, צריכים לשאול את ראשי המשק, את שר האוצר, את הממשלה, אבל לא סתם לעמוד כאן מול המסך, אל מול פני האומה, ולדבר דמגוגיה, שטויות במיץ עגבניות.

תאמין לי, חבר הכנסת רן כהן, אתה פשוט משתעמם, אלה אותם דברים. אין דבר כזה שחבר הכנסת שילנסקי או חבר הכנסת מיקי איתן לא יגיעו לקיבוצים באיזה שלב; אין. אתה מדבר על ג'מאיקה, הוא מדבר על הקיבוצים. כל נושא הוא קושר לקיבוצים. מסכנים, הם עוד לא קיבלו אגורה. תחכו עד שניתן להם, תהיה לכם הזדמנות להגיד כל מה שיש. חכו.

### **דן תיכון (הליכוד):**

הם כבר קיבלו 11 מיליארד.

### **רן כהן (מרצ):**

הם קיבלו מממשלת הליכוד.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת תיכון: הגדולה שלנו, חבר הכנסת תיכון, היא שאנחנו רואים שיש בעיות ויש דברים שהם לא בסדר בממשלה, וזה טבעי, ואנחנו גם מבקרים את עצמנו. אבל, למען השם, השמיעו גם ביקורת בונה, השמיעו איזו ביקורת עניינית, לא דמגוגיה זולה.

שמעתי גם מה אמר חברי חבר הכנסת אסעד אסעד על הנתונים, כאילו אני המצאתי אותם. הרי העדה כולה יודעת מה יש, לא רק אני. זה בא במאבק, זה בא בדרכך לא קלה, אבל זה קיים, זה ישנו, זה הושג. אנחנו לא ממציאים את הדברים.

ואני רוצה לומר לכל אלה שמלעיטים אותנו בדברים, אני רוצה לספר גם לך, חבר הכנסת בני טמקין, על הגליל. אני בא מהגליל, יש שם תושבים שבוודאי שומעים אותי, חבר הכנסת איתן, והם יודעים שאני לא מספר סיפורים. הם יודעים שכביש ואדי-מילק נחנך אתמול – ארבעה מסלולים; הם יודעים שעובדים על כביש עכו-כרמיאל בקצב מהיר, ו-90% מהעבודה נגמרו; גם בדרך שחבר הכנסת אסעד נוסע בה לבית-ג'ן. והם יודעים שאין צומת שאינו מואר. אתה נוסע לפעמים בלילה ואתה לא רואה צמתים שאינם מוארים במדינה? זה נוצר מהאוויר? מישהו הנחית את זה מהירח ופתאום הכול בסדר?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

חבר הכנסת טריף – – –

### **סאלח טריף (העבודה):**

חבר הכנסת מיקי איתן, אתה יודע מה היה אחוז האבטלה בנצרת-עילית? אתה יודע איזה מצב נורא היה אצל חברנו ראש עיריית – – –

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

תגיד לי, אבל למה אני נוסע שעתיים לכנסת? קודם נסעתי שעה. מה קורה?

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני אסביר לך מה קורה, ואל תבזבז את זמני. הרי אתה יודע שכל שנה נוספים במדינה כ-120,000 כלי רכב חדשים, אתה יודע את זה. אתה יודע גם שיצאו כמיליון ישראלים לחוץ-לארץ, וכל אחד בזבז בדיוטי-פרי 700 דולר, אתה יודע את זה. ואחר כך אתם אומרים: איזה מצב כלכלי קשה, איזה מצב נורא.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

היו שיפורים בכבישים לירושלים, אף אחד מהם לא נסע – – –

### **סאלח טריף (העבודה):**

הוא לא רואה אותם.

דרך אגב, חבר הכנסת מיקי איתן, ראית עכשיו את הבנייה המסיבית בירושלים? אפילו ראש העיר מהליכוד ברוב הגינותו אומר, שהליכוד לא עשה מה שעושים עכשיו.

### **רון נחמן (הליכוד):**

כל הכבוד לראש הממשלה.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אוהו, תתחילו להגיד, תתחילו להגיד את זה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

כל הכבוד לראש הממשלה.

### **סאלח טריף (העבודה):**

באריאל יש מאות דירות למכירה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

כל הכבוד לראש הממשלה.

### **רן כהן (מרצ):**

אתה באמת לא יודע שהליכוד צודק והממשלה לא בונה כבישים אלא חורשת כבישים; לכן חבר הכנסת איתן לא מגיע.

**סאלח טריף (העבודה):**

אני יכול להבין הכול, חבר הכנסת רן כהן. אתה ותיק בבית הזה, אתה מכיר את העניין מספסלי האופוזיציה, אבל אני זוכר – – –

**מיכאל איתן (הליכוד):**

תגיד מה חבר הכנסת אלי דיין סיפר היום על הכבישים העוקפים. תספר, שעם ישראל ישמע.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חברי הכנסת, אתם לא יכולים לעשות את זה באופן שיטתי. חבר הכנסת איתן.

**סאלח טריף (העבודה):**

אתה חבר כנסת טוב, חבר הכנסת מיקי איתן, תקשיב.

**גדעון שגיא (העבודה):**

כשאתה מדבר על כבישים, של נעליך.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת שגיא.

**סאלח טריף (העבודה):**

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מיקי איתן: אני התחלתי לספר על הגליל בצורה פשוטה – – –

**בנימין טמקין (מרצ):**

התחלת לספר לי.

**סאלח טריף (העבודה):**

חבר הכנסת טמקין, רק שישמענו אותי. באמת, זה קשה לשמוע את המציאות, היא קשה לליכוד. אל תדאגו, אומנם יש קלקולים בממשלה – – –

**מיכאל איתן (הליכוד):**

הכלכלה קורסת, המדינה – – –

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חברי הכנסת.

**בנימין טמקין (מרצ):**

תראה לי מדינה אחת בעולם שצומחת יותר ממדינת ישראל. תראה לי אחת.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טמקין.

**רן כהן (מרצ):**

יש גידול בתעסוקה, ו"המדינה קורסת".

**בנימין טמקין (מרצ):**

תראה לי מדינה אחת. נו.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין.



**מיכאל איתן (הליכוד):**

תגיד את זה לשחל.

**בנימין טמקין (מרצ):**

גם אתה וגם שחל, תראו לי מדינה אחת.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טמקין, חבר הכנסת טמקין, מספיק.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

שחל אמר שהכלכלה קורסת, אין מדיניות, הכול שליפות מהמותן.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת מיקי איתן.

**בנימין טמקין (מרצ):**

נו, תשלוף מדינה אחת שצומחת יותר ממדינת ישראל.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טמקין.

**רן כהן (מרצ):**

---

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת רן כהן.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אתה בונה את יהודה ושומרון. בני טמקין, אתה בונה את יהודה ושומרון, את – – – ואת מעלה-אדומים. בני טמקין בונה.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת רון נחמן, אני פונה גם אליך.

### **סאלח טריף (העבודה):**

יש לי הרגשה, שכשאומרים את האמת, החבר'ה מתעוררים, קשה להם לשמוע. אבל אתה לפחות תשמע אותי, חבר הכנסת טמקין, תהיה הגון.

האמת קשה, חברי הכנסת הנכבדים, קשה ביותר, חבר הכנסת ויינשטיין, ואני שמח שהגעת. חבר הכנסת ויינשטיין, אתה יודע מה קרה בנצרת-עילית, בכרמיאל, במעלות?

### **גדעון שגיא (העבודה):**

מנין הוא יודע?

### **סאלח טריף (העבודה):**

אתה יודע כמה מבני תעשייה נוספו? לאיזה אחוז אבטלה הגענו שם?

### **משה פלד (צומת):**

אתה רוצה שאני אגיד לך מה קרה בכרמיאל?

**סאלח טריף (העבודה):**

אני לא שאלתי אותך.

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת פלד.

**סאלח טריף (העבודה):**

אני לא שאלתי אותך, אתה בכלל לא מתמצא. אתה קיבוצניק, כל הזמן מתקיפים אותך. אל תדבר, אתה שב בשקט. אתה קיבוצניק, אתה מאלה שמבזבזים במדינה, שלא שווים שום דבר ולא מגיע להם. אין לך זכות.

**משה פלד (צומת):**

---

**היו"ר א' סלמוביץ:**

לא, אני לא מאפשרת עכשיו.

**משה פלד (צומת):**

את שמעת מה הוא אמר? איך הוא יכול לעשות כך לקיבוצניקים?

**היו"ר א' סלמוביץ:**

אני שמעתי. חבר הכנסת פלד, זה לא מקובל עלי שאתה מתקרב לכיוון הדוכן ומתחיל לדבר. זה לא תורך עכשיו.

**משה פלד (צומת):**

אני רוצה שתשמעי אותי.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אתה אומנם מח"ט שריון, אבל אל תאיים עלי מקרוב. תשב, תשמע אותי.

### **משה פלד (צומת):**

את שמעת מה הוא אמר?

### **רענן כהן (העבודה):**

הוא אמר דבר נכון.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת פלד. חבר הכנסת רענן כהן.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני אמרתי, חבר הכנסת פלד, שאתה, בשפתם, לפי שיטתם, כקיבוצניק אין לך זכות – לא לדבר, לא לקבל תקציב במדינה. אתם הרסתם את הכול שם, כך הם אומרים כל הזמן.

### **משה פלד (צומת):**

אתה שאלת אותי שאלה על כרמיאל. אני אגיד לך מה קרה בכרמיאל.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

אני לא מאפשרת. הוא לא יכול לשאול אותך, ומי שנותנת את רשות הדיבור זו אני.

### **משה פלד (צומת):**

הוא שאל אותי מה קרה בכרמיאל.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

אני מצטערת, הוא שאל אותך שאלה רטורית. הוא יסיים את דבריו.

### **סאלח טריף (העבודה):**

היו לי חמש דקות של הפרעות, גברתי.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

לא חמש דקות. היו שתי דקות של הפרעות.

### **משה פלד (צומת):**

אתה רוצה שאני אגיד לך מה קרה בכרמיאל.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אחר כך, כשתדבר, כן.

אני רוצה להגיד לכם: בגליל היתה עלייה גדולה ביישובים שאני מדבר עליהם, בעיירות גדולות כמו כרמיאל, נצרת ומעלות, וגם אחוז האבטלה ירד. תלכו תראו איזה שכונות יפות ומסוגננות יש שם.

### **רון נחמן (הליכוד):**

חבר הכנסת טריף, למה הסקר – – –

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת רון נחמן, אני לא מוכנה לתת לאיש – – –

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני אדבר כאן עוד עשר דקות, זה לא יעזור. זה גם יכאב לכם.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אתה צודק.

### **סאלח טריף (העבודה):**

תאמין לי, כשהלכתי על מאבק – – –

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

חבר הכנסת טריף, אולי כדאי שתשחיר קצת את התמונה?

### **סאלח טריף (העבודה):**

אני אנסה, אני אנסה עוד מעט.

אני רוצה לומר לכם: כשהלכנו למאבק של הדרוזים, לקחתי את העיתונאית נעמי לויצקי ואמרתי לה: בואי לשכונת עולים במעלות, בואי תראי מה המדינה עשתה בשלוש שנים.

### **משה פלד (צומת):**

אתה עוד רוצה להתייעץ אתי או שאני יכול ללכת?

### **סאלח טריף (העבודה):**

דברים יפים מאוד נעשו בעיירות הפיתוח, דברים יפים מאוד נעשו בתשתיות במדינה. חוקקנו חוק ביטוח בריאות ממלכתי – –

**משה פלד (צומת):**

כל הכבוד.

**סאלח טריף (העבודה):**

— – וככל שהוא עולה, הוא בכל זאת מסדיר נושא חשוב. הבאנו את חוק חייילים משוחררים, ואני מברך עליו את חבר הכנסת רענן כהן ואת הממשלה שעומדת מאחוריו. אתם שכחתם את כל זה, ואתם באים ואומרים: הממשלה הזאת. תגיד לי, חבר הכנסת דן תיכון – אינפלציה. וואללה, אתה צודק, אינפלציה, צריך לעצור את האינפלציה. משהו לא בסדר היה באינפלציה. אני מנסה להשחיר. האם להגיד לך שהממשלה הצליחה בזה? לא הצליחה. להגיד לך שיש לי תקוות? אני עדיין לא רואה תוכנית טובה, אבל אני מאוד מקווה שגם בזה נאכזב אתכם. מה לעשות, אני מאוד מקווה שתתאכזבו, כי הממשלה באמת תתחיל לעבוד על נושא האינפלציה. אני מאוד מקווה שאתם תראו תוצאות בחודשים הקרובים.

אתם שמעתם על הפחתת נטל המסים? הוא כבד, כבד מנשוא. עשו קיצוץ גם כדי להפחית את נטל המסים. זה לא מוצא חן בעיני חבר הכנסת ויינשטיין. מה קרה? תגיד לציבור: זה מצוין. מה יש? אם טעו, עכשיו מתקנים. עשינו תקציב והורידו מתוך תקציב של 130 מיליארד 720 מיליון שקל – – –

**רון נחמן (הליכוד):**

— — —

## סאלח טריף (העבודה):

אז מה? זה חלק קטן ממה שעוד יכולים לקצץ בהוצאות הממשלה. אתה כועס על זה? תברך את הממשלה. אילו הייתי אופוזיציה – הייתי מברך את הממשלה.

אני רוצה להגיד לחבר הכנסת אסעד אסעד, שניסיתי לשאול חברים מה אמרת עלי. תשמע, אני לא אמרתי שהגענו למנוחה ולשלווה. לא אמרתי שהגענו לשוויון המיוחל. לא אמרתי כדבר הזה. אבל ציינתי עובדות.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

## ההתרפסות וההתחנפות – – –

**סאלח טריף (העבודה):**

העובדות הן ברורות. אמרתי שבשנה אחת – – –

**אסעד אסעד (הליכוד):**

– – –

**סאלח טריף (העבודה):**

אני לא יכול כך. אני מצטער מאוד. אני מצטער, לא הפרעתי לך. אפילו לא הייתי פה. אני משיב לך, תשמע אותי. אפילו לא הייתי פה.

**אסעד אסעד (הליכוד):**

תסתכל על התקציב.

**גדעון שגיא (העבודה):**

– – –

**היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת אסעד, חבר הכנסת שגיא, אני מבקשת לא להפריע כעת.

**סאלח טריף (העבודה):**

חבר הכנסת גדעון שגיא, אמרתי שבשנה אחת קיבלנו מה שלא היה לנו ב-15 שנה. אתם יודעים כמה קיבלו הדרוזים במשך 45 שנה? וכדי שחברים כאן לא יטענו טענות, זה לא היה כך רק בזמן הליכוד, אלא גם לפני כן. חבר הכנסת תיכון, במשך 45 שנה – ועשיתי חישוב – קיבלנו בערך חצי מיליארד שקל, 540 מיליון. זה כל הפיתוח במשך 45 שנה.

**אסעד אסעד (הליכוד):**



---

### **סאלח טריף (העבודה):**

אם זה לא היה במאבק – יכול להיות שזה לא היה מתקבל. אני מודה. אבל התקבלו 150 מיליון שקל והיתה התחייבות עוד ל-100 מיליון שקל. זה רבע מיליארד שקל בעת ובעונה אחת, בהן צדק. מישהו מכם ילך ליישובים הדרוזיים ויראה. אני לא רוצה להיות פה של הממשלה. הדברים נראים בשטח.

### **בנימין טמקין (מרצ):**

---

### **סאלח טריף (העבודה):**

אתה טיילת בדליית-אל-כרמל ובעוספיא בשנה האחרונה? ראית איזה כביש יש שם? ראית מה עשתה שם מע"צ? ראית מה עשתה "נתיבי הגליל" בכסרא? ראית מה עשתה "נתיבי הגליל" בג'וליס? מתי הקים הליכוד אזורי תעשייה?

לחבר הכנסת תיכון יש חבר שקוראים לו קדמני, שבנה במו ידיו, וכמעט התמוטט. עשינו עכשיו שלושה אזורי תעשייה חדשים. כולם נחטפו. בתוך שנה יוקמו שם תעשיות. מה קרה? אי-אפשר להגיד את האמת? בעת ובעונה אחת ב-1993 בשמונה יישובים, בזמנה של שולה אלוני, נבנו שמונה בתי-ספר. זאת – בעת ובעונה אחת. לא היה תקדים לזה.

### **אסעד אסעד (הליכוד):**

אתה יודע כמה מובטלים דרוזים יש?

### **סאלח טריף (העבודה):**

האמת קשה. מה לעשות? זו המציאות.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טריף, הוספתי לך כבר ארבע דקות.

### **סאלח טריף (העבודה):**

אתה מדבר על קליטת קצינים? עכשיו נקלט, רק במשרד הפנים, חבר שלך ושלי, ד"ר פואז כמאל. הוא לא נקלט? וליד מנצור לא קיבל תפקיד במשרד החוץ? שני קצינים בכירים, לביב נאצר אל-דין ועמאר, נקלטו במשרד הפנים. שני מנהלי משרדים נקלטו בטבריה. יש שם דרוזים. כך גם בחדרה. שני מנהלי משרד הפנים שם הם דרוזים. צריך קצת פרופורציה.

עשרה תקנים אוישו. 20 תקנים יפורסמו עוד מעט. ומה אומרים? – היו לנו שני צוערים במשרד החוץ ועכשיו אין צוערים. אז אין צוערים במשרד החוץ. מה קרה? אבל היו לנו שני קצינים בכירים שפעם ראשונה מסיימים את מב"ל. אתה יודע מה זה מב"ל, חבר הכנסת טמקין? – מכללה לביטחון לאומי. זו פעם ראשונה.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

חבר הכנסת טריף, אתה מדבר כבר חמש דקות אחרי הזמן.

### **סאלח טריף (העבודה):**

לא אמרתי שהגענו לשלווה ולנחלה. אני מכחיש שהגענו לשוויון. אני יודע את הנתונים יפה מאוד, מתוך עבודתי בכנסת. אבל אני אומר, שנעשתה עבודה יפה מאוד, והלוואי שבעתיד ילמדו מזה ויעשו עוד יותר.

### **היו"ר א' סלמוביץ:**

תודה רבה לחבר הכנסת סאלח טריף. אני מזמינה את חבר הכנסת רענן כהן; בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום. אחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

### **רענן כהן (העבודה):**

גברתי היושבת-ראש, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, לפעמים אני מופתע ונדהם, כיצד אנשי הליכוד מנסים לנצל אותן זמירות בלי שהם עשו את חשבון הבית.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

למה אתה לא מתבייש? אנחנו אמרנו ששותים לנו את הדם? אנחנו אומרים שזה גן-ילדים? אנחנו אומרים: שקרן? כל המלים באות מהממשלה.

### רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, עוד לא פתחתי ולא נותנים לי לומר את דברי.

### מיכאל איתן (הליכוד):

הכול בא מהממשלה. אתם אומרים זה על זה דברים שאנחנו לא מעזים להגיד.

### רון נחמן (הליכוד):

זה הכול שחל.

### מיכאל איתן (הליכוד):

הליכוד אשם.

### היו"ר ד' שילנסקי:

ובכן, רבותי חברי הכנסת, קראתם את קריאות הביניים. אני מתחיל רק עכשיו למדוד את הזמן.

### רענן כהן (העבודה):

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש.

הרי אין לכם שום דבר לומר על העשייה. כל מה שאתם יכולים לרשום ולומר אלה אותם דברים שאני יודע. צילמתם והקלטתם את דברי שחל. תופיעו עם זה לבחירות. תופיעו עם דברים שנאמרו. תופיעו עם המסרים שאין להם שום משמעות. מלים, מלים, מלים, ומזה אתם רוצים להיבנות.

אתם לא יכולים לבוא לממשלה ולתקוף אותה על תהליך השלום, שכן אתם יודעים ששום ממשלה אחרת לא עשתה בתקופה קצרה את התהליך הזה. אתם לא יכולים לתקוף את הממשלה על מעמדה הבין-לאומי. אתם לא יכולים לתקוף את הממשלה על כך שבתקופתה היא הורידה את החרם הערבי למצב סביר, דבר שעד היום אף ממשלה לא עשתה. אתם לא יכולים להכות את הממשלה הזאת בהתרבות קשרי המסחר והיצוא. אתם לא יכולים לעשות זאת בהרבה דברים, לרבות בצמצום ממדי האבטלה.

אני יכול גם לומר איפה יש לנו בעיה. אבל, האם מישהו חשב שלא יהיו לנו בעיות בהורדת שיעור האבטלה? בהחלט הגענו למצב מסוים – וחברי, חבר הכנסת טריף עמד על כך – בנושא האינפלציה.

**רון נחמן (הליכוד):**

איך חברי קיבוצים משלמים מס בריאות? אולי תסביר?

**רענן כהן (העבודה):**

תכניס עכשיו: ואיך יהיה בהסתדרות? הרי אין לך כלום חוץ מזה. תראו עד כמה – הריקנות.

**רון נחמן (הליכוד):**

חברי קיבוצים – – –

**רענן כהן (העבודה):**

עוד פעם קיבוצים ועוד פעם ההסתדרות. יש מס ביטוח בריאות ממלכתי. מה יש?

**רון נחמן (הליכוד):**

תשמע אותי, אסביר לך. איך אתה תשלם? איך משפחה שלמה תשלם? ואיך ישלם חבר קיבוץ מס בריאות? תענה לי בלי ססמאות.

**רענן כהן (העבודה):**

חבר הכנסת רון נחמן, אני אפילו לא מעוניין לתת תשובה. אתן תשובה כשיתחשק לי, כשאני ארצה.

**רון נחמן (הליכוד):**

התשלום – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, הוא מפריע לי.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת רון נחמן, הוא מודה לך שהוספת לו דקה. אני מוסיף לך דקה, על חשבון קריאת הביניים. בבקשה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני מודה לך מאוד.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

כמה יש לו, עוד ארבע?

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

רבותי, הגינות ישנה. יש חילוקי דעות, אבל יש הגינות. אם אתם מפריעים לו – יש לו עשר דקות נטו להביע את העניין שלו, כפי שהוא מאמין בו. אשמור על הנטו הזה מכל משמר.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אני מציע, וברצינות אני מציע, שבמקום שעון מצלצל ישימו מחשב. יש הרבה מאוד חישובי דקות. זה הכי טוב.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

נעביר את הצעתך ליושב-ראש הכנסת. בבקשה.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

חבר הכנסת ויינשטיין לעולם יעשה פרובוקציה.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

יש בעיה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש. אני רוצה להמשיך.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אני רוצה להתייחס לאותן נקודות שבהן יש לחברה בעיה אמיתית. אמרתי את הדברים הטובים של הממשלה הזאת, שהיא עשתה אותם באמצע הדרך. נדמה לי ששום ממשלה לא עשתה כך בתקופה של שנתיים. אבל עם זאת, בין המעשים הטובים יש כמה נקודות שאני בהחלט רואה אותן בשלילה. יש לי חברים שעוסקים בתחום הכלכלי. יש לי חבר טוב, פואד מוספי, ממשפחת מוספי הידועה – אבל אני רוצה לומר איפה אנחנו נמצאים.

קודם כול, בעיית האינפלציה היא בעיה קשה. אם יש נושא שבאמצע הדרך הוא הנושא שצריך להיאבק בו, הרי זה הנושא, ועליו צריך להתנהל המאבק האמיתי. אבל כל מי שלומד כלכלה יכול להבין, שאם אתה הולך להקטין את האבטלה – אתה מגדיל את האינפלציה. זו משוואה ברורה. אינני כלכלן. אני מנסה לבדוק את הדברים. אם הגענו למצב סביר בתחום האבטלה, היום אנחנו יכולים להתמודד עם האינפלציה.

נושא נוסף: האם אנחנו רוצים להיות מדינת יבוא או מדינת יצוא. אנחנו צריכים להיות מדינת יצוא, ופה המאזן איננו טוב מבחינת מדינת ישראל. אם אנחנו רואים ששכר העבודה עולה, שער הדולר נשאר אותו דבר והתמריץ לייצוא כמעט קטן, איך אנחנו מעודדים את היצוא? זאת השאלה המרכזית. מצד אחד, אנחנו צריכים להוריד את האינפלציה, ומצד אחר, לעודד את היצוא.

נדמה לי, ששני הדברים האלה הם המסר שצריך להיות בשנה הקרובה או במחצית השנייה של השנה הזאת, כי אני אומר את האמת: קיים חשש של האטה כלכלית בגלל שער החליפין, מצד אחד, והריבית הגבוהה, מצד אחר, ואלה הנושאים שאני – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

חבר הכנסת רן כהן אמר הרגע שרווחיות היצוא נמצאת בעלייה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אבל למה אתה שואל אותי? אני לא רן כהן, אני רענן כהן.

**דן תיכון (הליכוד):**

— — —

**רענן כהן (העבודה):**

אבל מה אתה רוצה ממני? תשאל אותי, דבר אליו.

**דן תיכון (הליכוד):**

רבע שעה הוא טרח להסביר כאן — — —

**רענן כהן (העבודה):**

דבר אליו בפרחים, מה אתה רוצה ממני. היושב-ראש אמר שזכותי לדבר.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת דן תיכון, כשאתה לא היית כאן, קראו לו כמה קריאות ביניים, ואני אנכה לו גם את הזמן הזה. אני אחזיר לך חצי דקה.

**דן תיכון (הליכוד):**

תן לו, שיהיה לו לבריאות.

**רענן כהן (העבודה):**

אבל אתה מסכים אתי — — —

**דן תיכון (הליכוד):**

רק שאלה אחת: למען הצדק, חוק חיילים משוחררים, בעזרת מי העברת, בעזרת החברים האלה או האחרים? – את האמת פעם אחת.

### **רענן כהן (העבודה):**

חבר הכנסת דן תיכון, אתה כבר מכיר אותי ויודע שאומר רק את האמת. חוק חיילים משוחררים התקבל על-ידי כל הבית.

### **דן תיכון (הליכוד):**

זה נכון, אבל – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

רגע, תן לי לסיים את המשפט. 'יושב כאן יושב-ראש הישיבה, שהוא בנשיאות התנועה, ואני כל הזמן אומר שבלעדיכם ובלעדי החברים האלה לא הייתי יכול להגיע ליום הזה שבו יש חוק חיילים משוחררים; מעולם לא הסתרתי זאת, בשום מקום.

### **דן תיכון (הליכוד):**

תזכיר את זה לחברים שלך.

### **רענן כהן (העבודה):**

אבל רגע אחד, דברים שהם אמת אסור שלא לומר אותם.

### **גדעון שגיא (העבודה):**

יודעים.

### **רענן כהן (העבודה):**

זה דבר אחד.



דבר נוסף. מאחר שהתקיים אתמול דיון בנושא חוק חיילים משוחררים, אני רוצה לחזור ולומר בצורה חד-משמעית לעם ישראל – ואני מצטט פה גם את ראש הממשלה וגם את שר האוצר – בקיצוץ הזה לא היתה שום פגיעה בחיילים משוחררים, ואני רוצה להבהיר.

מה שקרה הוא, שהעבירו 80 מיליון שקל מההקצבה שנועדה לחיילים משוחררים. מאחר שהחישוב באוצר היה, שלפי החוק הזה כל חייל יכול לשמור את זכותו לחמש שנים בתחום ההשכלה, ההכשרה המקצועית וכל אותם יעדים שקבענו, ובתחום הדיור – עד תשע שנים, הם יצאו מנקודת חשיבה שאין פגיעה אם אנחנו לוקחים כרגע 80 מיליון שקל, ונחזיר אותם. עם זאת הם קבעו, ששום חייל לא יפסיד אף לא אגורה אחת, וכל הזכויות שלו יישמרו, כי הכול הולך על-פי תשלום חודשי. כל חודש נכנסים 350 שקל לקופה שלו, והכסף הזה נשמר עבורו, ואין זה חשוב כמה כסף האוצר לוקח או לא לוקח. אין לזה משמעות מבחינת ההשפעה על החוק. לכן הייתי חייב לתת את ההסבר הזה ולומר לעם ישראל: לא קרה שום דבר, זה לא פוגע בשום דבר.

אני רוצה לחזור לנקודה הקודמת. הנושא של מדינת ישראל כמדינת יצוא חייב להיות אחד היעדים שלנו, מכיוון שהמצב הקיים יכול להביא בהחלט להרס היצוא, ומדינת ישראל זקוקה ליצוא הזה, כפי שכבר הגדרתי אותו.

עוד נקודה לגבי ערביי ישראל ונקודה נוספת לגבי הגמלאים. כמי שעסק בסוגיה של ערביי ישראל – והדברים גם נאמרו ופורסמו בכלי התקשורת – אני בהחלט רואה היום, שמסתמנת הסכמה כמעט של כל הפלשתינים, הסכמה ששותפים לה כל הגופים, שיתחילו להפגין נגד הפקעות אדמה ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה, אבל הבעיה שלנו היא, איך יתנהגו ערביי ישראל.

### **רון נחמן (הליכוד):**

חבר הכנסת רענן כהן, אפשר לשאול שאלה?

### **רענן כהן (העבודה):**

כן, אם היושב-ראש ירשה לך.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מסכים, בתנאי שזה יהיה על חשבונך.

### **רענן כהן (העבודה):**

לא, לא על חשבוני. בסוף.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

אז תמשיך.

## **רענן כהן (העבודה):**

כאן אנחנו נראה את מידת הזהירות של ערביי ישראל, והיכן הם יעמדו בשעת משבר. אחת השאלות הקשות שיעמדו בפני מדינת ישראל היא שאלת התנהגותם ועתידנו המשותף במערכת היחסים היהודית-הערבית. השאלה הזאת צריכה להטריד את כולנו, כי הבית הזה לא נותן את הדעת על המערכת העתידית הזאת, כאשר בקרב ערביי ישראל נוצר תהליך של הזדהות מוחלטת. אבל כשבעיית הזהות תיעלם, השאלה היא כיצד הם יתנהגו מבחינת מעמדם בחברה במדינת ישראל וכיצד הם יגיעו לאותם הישגים.

נקודה אחרונה היא נושא הגמלאים. אנחנו חייבים להכיר תודה לאלה שבנו את המדינה. נדמה לי שזו חובתנו כדור ממשיך.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

צריך לעשות את זה מהר, לפני שתהרסו ולא תהיה מדינה.

## **רענן כהן (העבודה):**

אני חושב, שאנחנו לא רק חיזקנו את המדינה, לא רק ביססנו את המדינה. נדמה לי שמה שמאפיל על כל ההצלחות האלה – וזאת הבעיה של מפלגת העבודה, ואני רוצה לומר את זה בקול רם – הוא המאבקים הפנימיים בתוך הבית שלנו, כי ההישגים הם מעל ומעבר. שום ממשלה לא עשתה זאת. הליכוד לא עשה את זה במשך 20 שנה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

עשיתם את אחמד טיבי מלך ישראל.

## **רענן כהן (העבודה):**

הליכוד הזה לא עשה מאומה.

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

---

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אבל, רבותי, גם אתם תרצו לדבר. חבר הכנסת ויינשטיין, אם אתם תקראו לו כל רגע קריאות ביניים, לא תגיעו לרשות הדיבור. הישיבה נפסקת בשעה 02:00.

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

---

**עובדיה עלי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, מותר להפנות שאלה לחבר הכנסת רענן כהן?

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אם הוא מסכים.

**רענן כהן (העבודה):**

לחבר הכנסת עובדיה עלי אני מוכן ברצון לאפשר לשאול שאלה, גם על חשבון זמני.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

בבקשה.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

ראשית, חבר הכנסת רענן כהן, אני מבקש לדעת מה קורה עם חוק חייילים משוחררים. שנית, אני מבקש לדעת מה קורה עם דמי הכיס של החיילים המשוחררים.

### **רענן כהן (העבודה):**

לגבי חיילים משוחררים – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

סליחה, רגע. למען הסדר הטוב, אני נותן לך שתי דקות, לרבות התשובה לחבר הכנסת עובדיה עלי, כי השעון כבר צלצל.

### **רענן כהן (העבודה):**

תודה.

לגבי חוק חיילים משוחררים, הבהרתי כבר לפני דקה, כי אף לא אגורה אחת לא נשחקת, עם הצמדה, עם הכול. זכותם נשמרת והם יקבלו לפי החוק, כלשונם. איש לא ייגע בזה ושום ממשלה לא יכולה לגעת בזכותם, מכיוון שזה חוק משוריין. למען חבר הכנסת תיכון אני רוצה לחזור ולומר: יש חוק משוריין – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

כשמפקידים את הכסף, הכסף גם צובר ריבית?

### **רענן כהן (העבודה):**

לא, רק הצמדה לפי ינואר 1994. זה לפי החוק.

### **דן תיכון (הליכוד):**

מה קורה עם הכסף, היכן הוא מופקד?

### **רענן כהן (העבודה):**

הוא נמצא באוצר, אבל החייל יקבל את כל הכסף כשהוא צמוד מינואר 1994.

### **דן תיכון (הליכוד):**

למה לא משלמים עליו ריבית?

### **רענן כהן (העבודה):**

זו שאלה אחרת. אולי נעבוד יחד כדי לתקן את הנושא הזה בשנה הבאה, אבל עכשיו, על-פי החוק, הם מקבלים הצמדה מינואר 1994. כל אגורה שהם יקבלו, הם יקבלו לפי מדד של ינואר 1994.

עכשיו אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה יכול לצעוק מעכשיו ועד מחר, אבל אתה לא יכול להתעלם מהעובדה, שהממשלה הזאת עשתה דברים נפלאים. הבעיה של הממשלה הזאת – –

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

מה נפלא? מאה וכמה הרוגים – זה נפלא?

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

למה בדיונים הפנימיים שלכם אתם מתקיפים את הממשלה – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

אני אומר לך מה הבעיה. הבעיה של הממשלה הזאת היא, שהכול מאפיל – – –

### **גדעון שגיא (העבודה):**

אנחנו רוצים להשיג יותר, זה הכול.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

---

## גדעון שגיא (העבודה):

---

## רענן כהן (העבודה):

אבל אני מדבר אליך עכשיו. אני רוצה לומר לך מה הבעיה של הממשלה הזאת – ובהחלט צריך להיות סדר בבית. הבעיה של הממשלה הזאת היא הקלקולים של הדיבורים המיותרים של חבריה וחוסר הפרגון בתוכה. זאת הבעיה המרכזית שלה, לא העשייה שלה, לא היצירה שלה, לא מה שהיא מבצעת.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אבל הדיבורים מבטאים משהו.

## רענן כהן (העבודה):

בין שהדיבורים האלה מבטאים משהו ובין שאינם מבטאים, אני אומר מה הבעיה שלנו, ובקדנציה הזאת אנחנו חייבים להשתיק את כל המערכת הזאת ולהבליט את העשייה, כי הממשלה נכשלה בכל מה שקשור להסברה של העשייה, ואם אנחנו לא נעשה סדר בבית, אנחנו ניפול, ומגיע לנו ליפול.

## דן תיכון (הליכוד):

אלישבע, המסבירה, לא יודעת להסביר את שר האוצר, כי אי-אפשר להסביר אותו.

## היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת מהליכוד, אני מודה לכם, בשמו של חבר הכנסת רענן כהן, שאפשרתם לו לעמוד פי-שניים זמן על הבמה. שנייה לפני שהשעון מצלצל אתם קוראים לו קריאת ביניים, ואני חייב להוסיף לו. אני חייב לנהוג פה בצדק, כשאני יושב על הכיסא הזה. עכשיו אני נותן לך, חבר הכנסת רענן כהן, עוד

חצי דקה, ומודיע לכולכם, שאם לא תיתנו את חצי הדקה נטו, הוא יקבל עוד חצי דקה, וכך לא תגיעו לרשות הדיבור, כי הישיבה נפסקת ב-02:00. תבינו. לא תגיעו לרשות הדיבור. בבקשה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש. בערבית אומרים "סחתין ווהאנא". שוכרן – על הזמן שהעמדת לרשותי.

אני רוצה לומר לכם: הבעיה שלנו, של מפלגת העבודה – – –

### **דן תיכון (הליכוד):**

החמישייה הקאמרית.

### **רענן כהן (העבודה):**

הבעיה של מפלגת העבודה, תאמינו לי, היא בעיית מערכת היחסים בתוכה. אני מדבר אתכם כאן על כל האמת. אתם לא יכולים להתקיף אותנו הרבה על שום עשייה. אתם יודעים שהממשלה הזאת עשתה את הדברים הגדולים ביותר, אבל מה לעשות שיש בה מערכת יחסים עכורה, מרוסקת. מה שאתם הספקתם לעשות ב-15 שנה, אנחנו עושים בשנתיים. אם לא נלמד מזה ואם לא נשנה את הסגנון ואת הדרך, אנחנו ניפול ומגיע לנו ליפול.

לכן אני מקווה, שהימים הקרובים יהיו ימים של למידת הדברים, יציאה מן השטח, להציג את כל העשייה ואולי להתנהג אחרת. אם נתנהג אחרת, נהיה ראויים לשלטון הרבה שנים.

### **דן תיכון (הליכוד):**

להקים משרד להסברה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני מודה לך מאוד, אדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, מישהו רוצה כנראה שנגמור לפני 02:00 כי יש לנו כאן קירור. יש לנו במיזוג האוויר קירור ולא חימום.

### **דן תיכון (הליכוד):**

גם אתמול היה אותו דבר.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

מישהו רוצה שנברח מכאן. יש עכשיו קירור.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני סומך על בעלי המקצוע. הנה סגן מזכיר הכנסת היעיל כבר הרים את הטלפון על מנת להפנות את תשומת לבם.

חבר הכנסת רענן כהן, למי אני אוסיף עכשיו את הזמן כשאף אחד לא עומד פה?

### **דן תיכון (הליכוד):**

לסגן מזכיר הכנסת.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חברי הכנסת, ראשית אני רוצה להודיע לכם שבזה סיימנו רק את הסיבוב הראשון. הוא היה אחרון הדוברים בסיבוב הראשון, ואנחנו ניגשים עכשיו לסיבוב השני.



## דברי היושב-ראש על ראול ולנברג

### היו"ר ד' שילנסקי:

לפני שאנו ניגשים לסיבוב השני, אני מבקש מכם דקה אחת בסך הכול. אני מתאר לעצמי שיושב-ראש הכנסת, כשהוא ניהל פה ישיבה היום, אני בטוח שהוא העלה את הנושא, אבל גם אם הוא העלה אותו, אינני רואה את עצמי משוחרר מלהזכיר לכולכם ולציין, ששבדיה מציינת היום את יום השנה ה-50 להיעלמותו של הדיפלומט השבדי ראול ולנברג, שנעצר ב-17 בינואר 1945 בבודפשט, לאחר שהציל אלפי יהודים שנועדו להשמדה, ומאז לא נראה.

בשנה הראשונה לכהונתי כיושב-ראש הכנסת השתתפתי במשלחת הכנסת לוועידת האיגוד הבין-פרלמנטרי שהתקיימה בבודפשט, והמשלחת של הכנסת התייחדה אז עם זכרו של ראול ולנברג על-יד האנדרטה שמציינת את פועלו בעיר זו.

אני רק ארענן את הזיכרון, גם למען חברי הכנסת וגם למען ציבור הרחב שבוודאי צופה בנו, ואזכיר שלשם הצלת יהודים הנפיק ראול ולנברג אלפי דרכונים שבדיים, שיחד פאשיסטים הונגרים ואישים נאצים ונהג לבקר אצל אדולף אייכמן תוך סיכון עצמי; אדולף אייכמן – המוציא לפועל של מה שהם קראו "הפתרון הסופי". מהלכיו ופעולותיו וכן קשריו עם האמריקנים הפכו אותו לחשוד בעיני הסובייטים שנכנסו לבודפשט. ולנברג זומן למטה הכללי הסובייטי, ומאז לא ראו אותו. הוא הואשם בריגול, נעצר על-פי הוראתו של סגן שר ההגנה הסובייטי, ניקולאי בולגנין, ונכלא. מאז אבדו עקבותיו.

ולנברג, שנולד ב-4 באוגוסט 1912, היה אמור להיות היום בן 82. אנחנו לא יודעים אם הוא חי אם אינו חי. מאחר שאין לנו הוכחות חותכות שהוא לא חי, אנחנו צריכים להתייחס אליו כאל אדם חי, ואנחנו, העם היהודי, שהיו לנו כה מעט ידידים בימי החשכה, חייבים לזכור בכבוד, בהערצה ובהוקרה את ראול ולנברג, חסיד אומות העולם, שהיה נקודת אור מהבודדות ביותר בים האפלה. הוא מוסיף כבוד לעם השבדי, אנחנו אוהבים אותו, אנחנו נעריך אותו ונזכור אותו עד נצח.

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני מבין, רוצה להוסיף בנושא זה. בבקשה.

### עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הואיל והעלית את הנושא החשוב הזה, אני מבקש לספר לך וגם לחברי הכנסת שנמצאים כאן, שיושב-ראש הכנסת העלה את הנושא בשעות אחר-הצהריים, והוחלט שהקבוצה הפרלמנטרית שאני עומד בראשה תדון בסוגיה הזאת. אני גם ביקשתי במקום מחבר הכנסת דוד לוי, שהיה שר החוץ, להופיע ולספר מהידע האישי שלו, והוא דיבר במליאה וסיפר על מידע שהגיע לידיו.

כמובן, נזמין גם את נציגי הממשלה השונים, את נציגי משרד החוץ ונציגי ראש הממשלה, כדי להשמיע את דברנו. היום יצרתי קשר עם קבוצה של אורחים משבדיה שהיו בכנסת. הם טוענים שיש בידיהם ידיעות כלשהן בעניין זה. כמובן, נזמין את כל מי שיוכל למסור מידע בתחום. נציג את הנושא,

ננסה לשתף בכך פרלמנטים אחרים, כמובן את הפרלמנט השבדי, אבל לא רק אותו אלא גם אחרים, ואני מקווה שהטיפול שלנו יעלה יפה ונוכל לקדם את הנושא עד כמה שאנחנו יכולים.

תודה רבה לך על שגם אתה העלית את העניין הזה היום במליאה. יש לזה חשיבות גדולה. עצם המודעות, עצם העלאת נושאים מהסוג הזה – כל זה חשוב מאוד.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה לחבר הכנסת עובדיה עלי, ו"יישר כוח" לאלה שהקדימו אותי בנושא הזה. תודה רבה לך שהבהרת לנו. זה אולי חלק מהמסגרת של העבודה הברוכה שאתה עושה, בעומדך בראש הוועדה של הכנסת לענייני העם היהודי ולענייני המלחמה באנטישמיות. בשבוע הבא יבואו בוודאי כל חברי הכנסת. זה יהיה, נדמה לי, ביום שלישי?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

כן.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

זה יהיה בשעות הצהריים, הפגישה החשובה שאתה עורך בנדון, על מנת שחברי הכנסת מכל הסיעות ייתנו לך כתף ויגלו עירנות רבה יותר לבעיות העם היהודי. כי אנחנו חלק מהעולם היהודי ואנחנו נדבר של העם היהודי, וצריך שכל חברי הכנסת יבינו זאת. היה ברוך על העבודה שאתה עושה בשטח זה.

## **הצעת חוק הסדרים במשק המדינה (תיקוני חקיקה), התשנ"ה-1995**

### **(קריאה שנייה וקריאה שלישית)**

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מזמין את חבר הכנסת סילבן שלום. הוא איננו. אני מוריד לו את עשר הדקות.

אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מיכאל איתן. בבקשה. עד שתעלה אני רוצה להפנות את תשומת לבך, חבר הכנסת מיכאל איתן, לא נותר לך מכל ההסתייגויות הרבות הרבה – יש לך רק עוד שבע שעות ו-15 דקות. אבל עכשיו אתה מקבל רק עשר דקות, כך שיישארו לך שבע שעות וחמש דקות.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני רק רוצה לומר לך, אדוני היושב-ראש, שהיום הגעתי לרשות הדיבור בפעם הראשונה רק עכשיו. אני לא בסיבוב שני היום.

**דן תיכון (הליכוד):**

משעה 15:00 הוא ממתין.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

משעה 15:00 אני ממתין, עד עכשיו, על מנת שאוכל לדבר בפעם הראשונה.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

למה?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כי כך הלך התור. אני מדבר היום פעם ראשונה.

**דן תיכון (הליכוד):**

שער בנפשך כמה ימים הוא צריך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אמש הייתי אחרון הדוברים, בשעה 02:00.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אני יודע.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני רק מציין את זה.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מתחשב בזה שאתה באמת יושב פה הרבה מאוד שעות. אם אתה תרצה שאני אחזיר לך את עשר הדקות של הסיבוב הזה – – –

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לא, אני לא רוצה. אחרי דן.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מתכוון אחרי עוד שניים-שלושה, אני אהיה מוכן לתת לך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מניח שהקצב יהיה מהיר יותר.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אני לא יודע איך קרתה פה התקלה. אדם שיושב כל הזמן, בוודאי לא צריך להיות מקופח.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

**היו"ר ד' שילנסקי:**

אתה מדבר עכשיו בסיבוב הראשון?

## מיכאל איתן (הליכוד):

כן.

## היו"ר ד' שילנסקי:

אתן לך בסיבוב השני יותר מאוחר.

## מיכאל איתן (הליכוד):

טוב.

## היו"ר ד' שילנסקי:

בבקשה. אבל אני מפעיל את השעון לעשר דקות, אפילו לא שנייה יותר. תדע לך.

## מיכאל איתן (הליכוד):

תודה רבה, אדוני היושב-ראש. אתה בוודאי שמת לב, שבמהלך הדברים של חברי הכנסת של מפלגת העבודה ושל חבר הכנסת רן כהן יצאתי ולפתע חזרתי. לאן הלכתי? הלכתי לספרייה. מדוע הלכתי לספרייה? הלכתי לצלם את העיתון מהיום. אתמול הצגתי את העיתון של יום שני, שהעביר את הידיעות של יום ראשון. בעיתון של יום שני היה כתוב בערך כך: הממשלה החליטה על פתיחת דף חדש. בישיבת הממשלה החליטו השרים שאין הדלפות עוד. והנה, ראה זה פלא, בעיתון של יום שני מופיעות כל ההדלפות כולן מהישיבה שבה הממשלה החליטה פה-אחד שלא להדליף דבר וחצי דבר. אילו הדלפות? גן-ילדים, היה צריך שם גננת. האחד אומר על השני שקרן, רמאי ונוכל. האחד אומר: מוצצים לי את הדם. השני אומר: שותים לי את הדם. כאילו היתה שם מסיבת ערפדים.

וכל זה היה אתמול. היום אני קורא על דיון שהיה אתמול בסיעה. ואני נכנס כאן למליאה ושומע את חבר הכנסת סאלח טריף מדבר לפני עם ישראל ומנסה להגן על מדיניות הממשלה ואומר: אתם יודעים שטוב, אתם יודעים שטוב, אתם יודעים שטוב. נדמה לי שנקלעתי לאיזה חזיון תעתועים.

וכל זה למה? כי היה נדמה שקראתי בעיתון הבוקר, שסאלח טריף עצמו אמר בישיבת סיעת העבודה, אחרי ישיבת הממשלה שהיתה ביום ראשון, שהממשלה הזאת לא מתפקדת. לכן הלכתי, ובאמת, מה אני רואה בעיתון? הוא מצוטט במפורש, סאלח טריף אומר בישיבה: אנחנו צוחקים מההלם של עצמנו. אני לא יכול להגן על הממשלה.

סאלח טריף אומר בישיבה, וכנראה זה גם יצא לאמצעי התקשורת, אני לא יודע אם הישיבה היתה פתוחה או לא: אני לא יכול להגן על הממשלה. בא הנה ומתחיל לצעוק עלינו שאנחנו לא מבינים והממשלה בסדר. שיחליט, אחת משתיים, על מי הוא עובד, עלינו או על חבריו בסיעה. כשהוא מופיע שם בהתייעצויות הוא אומר: רבותי, אנחנו בהלם, אנחנו לא יכולים להגן על עמדת הממשלה; כתוב כאן שחור על גבי לבן. אז הוא בא הנה ועושה כאן הצגות לפני הטלוויזיה ומתחיל להסביר לנו עד כמה מדיניות הממשלה בסדר. מה זה, צחוק?

יושב כאן עוד חבר כנסת, גדעון שגיא. מה הוא חושב, שעם ישראל מטומטם? יושב וצועק לי: של נעליך מעל רגליך כאשר אתה מדבר על הממשלה. גדעון שגיא אומר על מה שקורה בממשלה: זהו קניבליזם פוליטי, גם טורפים בג'ונגל לא אוכלים את בני מינם. זה יותר גרוע מג'ונגל – הוא, גדעון שגיא, אומר זאת. אני אמרתי פעם אחת שהממשלה יותר גרועה מג'ונגל? פעם אחת אמרתי דבר כזה? אז הוא אומר לי של נעליך מעל רגליך כאשר אתה מדבר על הממשלה. מה הם חושבים לעצמם, להם מותר הכול? הציבור מטומטם? הציבור לא רואה ולא שומע מה מתרחש? לנו אתם אומרים של נעליך מעל רגליך? תשבו בשקט, אל תוציאו מלה מהפה. לפחות יראו שיש לכם בושה, שאתם מתביישים בזה.

אבל, אין לכם שום בושה. הכול מותר. אחמד טיבי – עשיתם אותו ראש הממשלה. ערבים מפגינים, נכנסים לשטח צבאי סגור. בא אחמד טיבי ועושה פשרה באמצע השטח. בלי אחמד טיבי הממשלה הזאת לא מסוגלת לעשות שום דבר. אחמד טיבי יעשה לנו סדר.

אני השתתפתי בהפגנה. אני משבח את הצבא ואת המשטרה, גם בהפגנות של ערבים, שהם לא מרימים יד ולא נוקטים פעולות. כל זמן שיש הפגנה דמוקרטית – שיפגינו. אנחנו צריכים להגיב בתקיפות, אבל לא תמיד לפתוח בפעולות. אל יחשבו שלזה אני מצפה. אלא מה כואב לי? כואב לי, באמת כואב לי שישבנו כאן מול משרד ראש הממשלה, אנחנו עם בני נוער, מיטב הנוער בארץ, על הרצפה, יושבים זה ליד זה בשעה 02:00. היו שם אולי 1,500 בני נוער, מבוגרים, שרו שירים, לא הפריעו לאיש. אולי מפריעים לתנועה שם במקום, אבל בשעה 02:00. באה המשטרה עם אלות שלופות והסתערה, עם סוסים וזרנוקים. לא היה אפשר לקחת בידיים, לפנות את האנשים? פצועים הלכו לבתי-חולים. קרעו לי את המעיל לחתיכות כאשר ביקשתי והתחננתי: אל תרימו אלות, תפנו. יש דרך ויש דרך. מה יש, לאנשים האלה אין אחמד טיבי שיגן עליהם?

### **רון נחמן (הליכוד):**

למה אתה בונה אותו, תבנה את דראושה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

שחל נתן יד חופשית למשטרה להפליא את מכותיה. מפגינים יהודים, אוהבי הארץ, פטריוטים, מוכנים להקריב למען הרעיון, ואין סבלנות למשטרה ולכוחות הביטחון. לא נותנים הוראה לפנות אותם בידיים, ההוראה – באלות, באלמות. ואין פוצה פה ומצפץ.

אנחנו דנים עכשיו בהצלחות הכבירות של הממשלה הזאת בנושאים הכלכליים. מה אומרים כל הרברבנים למיניהם – כמו בני טמקין, עם המומחיות שלו; אם המומחה הגאון בני טמקין בטוח שהממשלה הזאת היא סיפור הצלחה כלכלי, ילך לבורסה, ישקיע שם כסף וירוויח הרבה.

מסתבר שקל לדבר על זה, אבל כשצריך לשים כסף מאחורי המלים האלה, אז הוא לא גיבור כל כך גדול. הוא לא גיבור גדול בכלל. שם ההערכות הן לא כל כך אופטימיות. מי שנותן שם הערכה צריך לעמוד עם כסף מאחוריה, לא עם דיבורים.

אני בהחלט מקווה שהכלכלה תשתפר. העם שלנו עובד. האנשים עובדים. הציבור עובד. העם מקריב הרבה, משלם מסים גבוהים יותר מדי. אבל הוא מביע נכונות לתרום לכך שהמדינה תצליח. אין שום סיבה שהכלכלה לא תשתפר. רק הממשלה צריכה להפסיק להתערב כל כך הרבה בכלכלה. זאת הדרך הכי בדוקה.

מדברים הרבה על הפרטות. הביאו את כ"ל – "כימיקלים לישראל" – אמרו, בואו תתגייסו, תסייעו להפרטת כ"ל, תהיו אחראים. הלכנו לציבור העובדים, הלכנו לכל מי שערער ואמרנו: בנושא הפרטה אין הבדל בין מדיניות הליכוד למדיניות העבודה. אנחנו בעד הפרטה, אבל איפה הביצוע? איך אתם מבצעים? התחייבתם להביא ביום ראשון לשיבת הממשלה חקיקת חוקים והחלטות, קבלת החלטות שיסללו את הדרך להפרטה. אתם מעניינים משקיעים בין-לאומיים, אתם מבטיחים לוחות זמנים. הממשלה, לא היה לה זמן לגשת ולטפל בהפרטת כ"ל. עסק של מיליארד דולר, הפרטה עכשיו של 250 מיליון דולר, למעלה מ-750 מיליון שקל. נושא של מה בכך? לא היה זמן. דחו.

למה דחו? כי שחל צעק על בייגה, בייגה צעק על שחל, ורבין לא היה גננת, ושטרית צעק עליו למה אתה לא גננת; ופואד אמר ששותים את דמו. לזה יש זמן.

### **דן תיכון (הליכוד):**

מה עם שבס?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

מדברים על הפרטת כ"ל, קבלת החלטות – אין זמן. יידחה לשבוע הבא. מה זה חשוב? שהמשקיעים יחכו עוד שבוע. ההפרטה תחכה עוד שבוע. כל עשרות הפקידים הבכירים, שמשקיעים זמן ומאמצים לקדם את העניין – טוב, הם כבר מכירים אותנו. הם יודעים.

אני שואל: מה מתרחש פה? על אילו הישגים מדברים? אני לא רוצה הישגים מהממשלה. אני רק רוצה שהיא תיכנס לרמת תפקוד מינימלית, שתשמור על הקיים.

אני לא לניסיסט במובן הזה שאני אומר "כמה שיותר גרוע יותר טוב". כשהצאר נלחם בגרמניה במלחמת העולם הראשונה, על מנת לתפוס את השלטון אמר לנין: ככל שיהיה יותר גרוע יהיה יותר

טוב. אני לא אומר את זה. להיפך, כאיש אופוזיציה אני אומר, שצריך לעשות כל מאמץ כדי שהממשלה הזאת תגיע לתפקוד מינימלי. לקדם את המדינה היא לא יכולה, היא עושה לנו נזקים אדירים. אבל לפחות שאדע שיש שם אנשים שמסוגלים לשבת ולקבל איזו החלטה ולבצע אותה. לפחות תשמרו על הקיים, למען השם. בעוד שנתיים יהיו בחירות, מאה אחוז יש לכם כאן רוב. הצלחתם, צירפתם את גונן שגב ואת אלכס גולדפרב, בזכותם אתם נהדרים, אתם נפלאים.

#### **דן תיכון (הליכוד):**

מאז הם נעלמו מהכנסת.

#### **מיכאל איתן (הליכוד):**

הצלחתם, צירפתם את אחמד טיבי וחבריו. זה נהדר. אין לכם רוב בציבור. לא היה לכם גם ביום הבחירות רוב בקרב הציבור היהודי הציוני שרוצה לראות את המדינה הזאת כמדינה יהודית. לא היה לכם רוב. אתם יודעים שאתם מיעוט בציבור היהודי, הייתם מיעוט. היום אתם מיעוט קטן. למען השם, עשו דבר אחד. אין לנו ברירה, אנחנו צריכים לחכות לבחירות. אבל, למען השם, עשו דבר אחד, שמרו על הקיים. שמרו על הקיים. תתעשתו, תקבלו החלטות, תתפקדו במינימום על מנת לשמור על הקיים.

אני לא רוצה, בשום פנים ואופן, שהליכוד יגיע לשלטון על חורבותיה של מדינת ישראל; על חורבותיה של מפלגת העבודה – זה לא נורא.

#### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת מיכאל איתן, מאחר שעברת את הזמן בשתי דקות וחצי, אני קונס אותך בשתיים-וחצי נוספות, ונשארו לך במקום שבע שעות ו-15 דקות, רק שבע שעות ועשר דקות.

#### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מוכן שתוסיף עוד מלווה מרצון קנס נוסף של שתי דקות וחצי. אני תורם – – –

#### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תראה איזה דבר ברוך עשית. אנחנו יושבים, וביציע הקהל אין אף אורח, אז אתה מינית את טובה בתור דוברת של הסיעה שלך – – –



## מיכאל איתן (הליכוד):

היא סגנית הדוברת. היא דוברת לעניינים כלכליים חברתיים.

## היו"ר ד' שילנסקי:

ענייני כלכלה וחברה. התוצאה הברוכה היא, שיש לפחות מאזין אחד ביציע המכובדים. תודה רבה.

חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה. גם אתך הבעיה קשה. אני לא יודע מה לעשות, כי הכול יודעים שאתה שופע תבונה, חוכמה וכלכלה. אין כמוך ברוך ידע וכישורים. לך יש שיעורים ו-15 דקות, אבל בהתאם לתקנון אני יכול לתת לך רק עשר דקות עכשיו. מצטער, זה מה שאני יכול לעשות. ואם תעבור על עשר הדקות, אני אקנוס אותך כמו שקנסתי את חבר הכנסת מיכאל איתן.

## דן תיכון (הליכוד):

תודה רבה לאדוני. אתה יכול לתת לי שלוש מנות.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני מקווה שחוק הסדרים במשק המדינה הוחזר למליאה זו הפעם האחרונה, והוא בבחינת זיכרוננו לברכה בספר החוקים, שהרי זו אסופה של חוקים שונים שאין קשר ביניהם.

אם תשאלו אותי אם היה צריך הפעם להגיש את חוק ההסדרים, אומר לכם בוודאות, שמתוך אסופת החוקים שמוצגת בחוק ההסדרים, להערכתי, בשום חוק, בשום חיקוק, אף באחד מכל החוקים שמופיעים בחוק ההסדרים אין ממשות כזו שמאפשרת לקשור אותו לחוק התקציב. זאת אומרת, שיש שם חוקים, כולם חשובים, חלקם חשובים יותר, חלקם חשובים פחות, אבל בסך הכול לא הבנתי למה קשרו את אסופת החוקים הללו עם חוק התקציב.

אבל אני רוצה להזכיר לעצמנו, חבר הכנסת גל, מקצת מן הזיכרונות שליוו אותנו באותו לילה מפורסם, כששרי הממשלה הוזעקו בשעה 04:30 לשיבה מסתורית כאן, באולם הממשלה, ביום חמישי בבוקר, ואנחנו, שישבנו כאן וניהלנו את הדיון על חוק ההסדרים, תמהנו למה מתכנסת הממשלה. השרים טרוטי העיניים, שהעירו אותם כנראה בשעות הלילה, הובאו לכאן; הם ירדו מהמכוניות, ואני זוכר שאני הייתי בקומת הממשלה כי שם הלשכה שלי ושאלתי כמה מהם במה מדובר, ואיש לא ידע. כולם נבהלו שמא קרה משהו, מה החיפזון, ב-04:30, בלאו-הכי אמצעי התקשורת דוממים רובם ככולם, מלבד הטלוויזיה, שהמשיכה לשדר. הם הגיעו, ואז הסתבר שיש משבר פנימי בתוך מפלגת העבודה בכל מה שקשור בחוק ההסדרים, ובמיוחד בהסתייגות של חבר הכנסת אלי דיין.

את הממשלה הזעיקו בשעה 04:30, לשם מה? מה הפניקה הזאת, מה היה החיפזון? והממשלה ישבה מאותה שעה, התפזרה לעתים, יצאה להפסקה, משבר גדול דלף מחדר הממשלה. הממשלה

נתכנסה פעם שנייה ופעם שלישית. כמדומני שבשעה 11:00 עלה לדוכן שר האוצר ומסר הודעה, שהממשלה, על-פי סעיף 132(ב), מבקשת לקחת בחזרה את החוק, ואכן החוק נלקח בחזרה.

סברתי, שכשיוחזר החוק, כעבור עשרה ימים, בוודאי תבוא הממשלה המסודרת הזאת ותאמר לנו שאכן נפתרה הבעיה עם חבר הכנסת אלי דיין בכל מה שקשור ביום לימודים ארוך, אבל כנראה טעיתי, ובעצם הרגעים הללו בוודאי מנסים לכתוש אותו פעם נוספת, כדי שישתכנע לקראת ההצבעה מחר ב-11:00.

אבל, כשאני מספר את הסיפור הזה, אני רוצה לראות מה קרה בעצם לחוק התקציב. חוק התקציב אושר באותו יום בשעות הערב. זה היה ביום חמישי, נדמה לי 28 בדצמבר. כעבור כמה ימים, ב-4 בינואר, התכנסו ראשי המשק בלשכת ראש הממשלה. הם הוזמנו שוב לישיבה דחופה אצל ראש הממשלה, ושם נתבשרנו לראשונה שתהיה עסקת חבילה. המעסיקים, הממשלה וההסתדרות יחתמו על עסקת חבילה, כאשר כל אחד משלושת השותפים יתרום את חלקו. סיפרו לנו, שחלק מתוספת היוקר יעוקר תמורת הקלות במס המקביל, בשיעור של 2%. חשבנו שהנה חזרה הממשלה לעצמה, התעשתה ותציג בפנינו עסקת חבילה. כעבור כמה ימים התבשרנו: מלטה – יוק. אין עסקת חבילה. שלושת הצדדים לא מסכימים למעשה מרכבה משותף, קרי – עסקת החבילה.

סברנו, שבכל זאת כדאי היה לשקול, האם לא כדאי שהמשק ייכנס לאיזה הסדר בין שלושת הגופים הראשיים במשק המדינה, אבל הדבר לא נסתייע. ואכן, התקציב אושר ב-28 או ב-29 בחודש. התקציב יצא לדרך, לאחר שסיעת הליכוד והאופוזיציה נימקו את אלפי ההסתייגויות שהיו להן. מובן שהצענו לקצץ את התקציב ב-2%. הצענו הצעות בעניין השכר אשר עשו לרדת, אבל מובן שכל ההסתייגויות שלנו נדחו.

והנה, ביום רביעי בערב, בשעה 16:00 – אני מבין שיושב-ראש ועדת הכספים היה בסוד העניין משעות הבוקר המוקדמות ואולי לילה אחד קודם – נתבשרנו שיש תוכנית כלכלית חדשה. בטרם יבשה הדיו על התקציב שאושר כמה ימים קודם לכן, לאחר שנתכנסו ראשי המשק והציגו בפנינו עסקת חבילה, ונסוגו מעסקת החבילה, כעבור כמה ימים מודיעים לנו שיש תוכנית כלכלית חדשה.

אני מוכרח לומר שהסתקרנתי. היות שהובטח לנו כי כנראה תהיה מסיבת עיתונאים בשעה 17:30, משעה 17:30 ישבתי עם נייר ועיפרון וחיכיתי. המתנתי לתוכנית הכלכלית החדשה. אמרו לנו ששר האוצר יפרסם את התוכנית שלו בשעה 18:00. ב-18:15 הוא פרסם את התוכנית הכלכלית שלו, וכרגיל ההר הוליד עכבר.

אני לא רוצה לחזור על הציטוטים שמסרו השרים מאז פורסמה אותה תוכנית נפל, תוכנית שליפה, תוכנית של טלאי על טלאי. מה שמרגיז אותי בעסק הזה, חבר הכנסת גל, הוא שאותו שר אוצר עלה לכאן במרוצת השנה הראשונה וסיפר לנו על הצלחות הממשלה ועל כך שמעשי נסים ומודעי אינם חוזרים בממשלה הזו, כי הממשלה הזו עובדת בהרמוניה מרבית. אני שואל את עצמי, חבר הכנסת גל, מה דעתך על ההרמוניה של הממשלה?

אומנם הדברים אינם חדשים, כבר היינו בסרט הזה, אבל לממדים כאלה לא הגענו. זו היתה ממשלה עם נורמה חדשה, שבצדק ביקרה קשות את הממשלה הקודמת, והיה מה לבקר, אך מהר מאוד התדרדר העניין לאן שהתדרדר, ונדמה לי כי לתחתית הזו לא הגיעה שום ממשלה.

אגב, מה היה בתוכנית של יום רביעי? היה בה מה שאמרנו. אמרנו עשרה ימים לפני כן שיש לקצץ כ- 2% של התקציב, flat על כל המשרדים, ואמרו לנו: מלטה – יוק. אמרנו שב-1 בינואר 1995 יקטנו המשכורות עבור מרבית השכירים והעצמאים במשק, ואמרו לנו: לא. קראנו מן התזכירים והוכחנו שחור על גבי לבן שהמשכורות יקטנו, אך אמרו לנו: לא.

בואו נסקור את תולדות הרפורמה במס ההכנסה, אשר ליוותה את עבודת הממשלה: כאשר עלינו לשלטון, חבר הכנסת ויינשטיין, כמדומני שהמס המרבי היה 48%.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

---

### **דן תיכון (הליכוד):**

נכון שהוטל ב-1990 היטל קליטה בשיעור של 10%, היטל זמני, שבא לממן את גלי העלייה שהגיעו לארץ בשנים 1990, 1991 ו-1992, אבל ההיטל הזה עבר מן העולם כמדומני בחוק ההסדרים הקודם. היו בחוק ההסדרים הקודם, זה של 1994 – והפעם מדובר בחוק ההסדרים של 1995 – שתי רפורמות בתחום המס: אמרו לנו שמקטינים את שיעורי המס במדינת ישראל בשני שלבים. השלב הראשון יופעל ב-1 בינואר 1994, אבל היות שאין כסף מספיק בקופה, השלב השני, שאושר אגב לפני שנה בחוק ההסדרים, ייכנס לתוקפו ב-1 בינואר 1995, כי אי-אפשר להפעיל את שני השלבים הללו בבת-אחת. זו היתה כעין רקטה שבאה להוריד את המיסוי הישיר במדינת ישראל בשני שלבים, האחד ב-1 בינואר 1994 והשני ב-1 בינואר 1995.

כאשר אמרתי מעל הדוכן הזה ובוועדת הכספים, שאני לא מבין מדוע מחוקקים את הרפורמה הזו שנה מראש, אמרו לי: אתה יודע, היצר הרע, בוא נקשור לעצמנו את הידיים ונפעיל את הרפורמה הזו בשני מהלכים, בשני שלבים – שלב אחר שלב בהבדל של שנה. תמהתי, ואכן הגענו ל-1 בינואר 1995, ולא הופתענו. מרוב בלבולים כבר לא ידענו, אם הרפורמה בשלב השני תשאיר לנו יותר כסף בכיס, או שבעקבות הרפורמה והשינויים המוצעים, שמייד אעמוד עליהם, ייווצר מצב ב-1 בינואר 1995, שבעצם במקום שיישאר לנו יותר כסף בכיס, יסתבר פתאום שכולם משלמים יותר.

יפה אמר יושב-ראש ועדת הכספים ביום רביעי שעבר, בשעות הבוקר, שהוא בדק ונוכח לדעת, ש-90% ממקבלי השכר יקבלו תוספת שכר, ורק 10%, מן העשירון העליון, ישלמו יותר מס ויקבלו פחות שכר.

### **רון נחמן (הליכוד):**

מי זה העשירון העליון?

## דן תיכון (הליכוד):

אנחנו לא ידענו על התוכנית הסודית שנרקמה בחדרי האוצר. יורם גבאי, אותו ממונה על אגף התקציבים – אגב, חבר הכנסת גל, מדוע הם מתפטרים לדעתך? מדוע הלך אהרן פוגל, מנכ"ל מצוין? מדוע הולך החשב הכללי, ראובן קוקולביץ'? מדוע הולך יורם גבאי? אלה עובדי ציבור שלא אחת חלקתי על הצורה, הדרך שבה הציגו את מדיניות הממשלה, אבל רחשתי להם אמון רב. מדוע הם הולכים בבת-אחת? מדוע נהיה צפוף באוצר? מה קורה שם שאנחנו לא יודעים? מה קורה למדיניות הכלכלית שאנחנו לא מבינים?

אבל נחזור לשלב השני של הרפורמה: הבטיחו לנו שהמשכורת שלנו תגדל, ותראו איפה אנו עומדים היום, פחות או יותר, אם כי אני עדיין בדעה, יושב-ראש ועדת הכספים, ש-30% עד 40% מציבור השכירים והעצמאים ישלמו יותר מס החל ב-1 בפברואר 1995. מפעילים את השלב השני ברפורמה במס הכנסה. השלב הראשון היה ב-1 בינואר 1994, והשלב השני היה ב-1 בינואר 1995; זאת אומרת, שנראה זאת ב"לוקש" של 1 בפברואר 1995.

מעדכנים גם את מדרגות המס. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אני פונה אליך ומבקש שתסביר פעם אחת לשר האוצר, שעדכון מדרגות מס נעשה אחת לשנה, לעתים פעמיים בשנה, והוא נעשה ב-1 בפברואר 1995. הוא בסך הכול מעדכן את מדרגות המס על-פי שיעור האינפלציה. כשיש אינפלציה גבוהה, מרווחים את מדרגות המס. אין בזה שום תוספת שכר. בסך הכול, זה נותן אותו כסף ריאלי שהיה בעבר. הוא מביא בחשבון את האינפלציה הגבוהה יחסית שהיתה השנה, בשיעור של 14.5%. זאת אומרת, עדכון מדרגות המס כשלעצמו לא נותן תוספת שכר.

יש לנו מס הכנסה על חברות שיגיע החל ב-1 בינואר 1995 ל-37%. אבל יש לנו גם גורמים שייקרו את המיסוי הישיר. יש לנו אותה המצאה שנקראת הגדלת התקרה לתשלום דמי הביטוח הלאומי. ההכנסה החייבת במס של השכירים תהיה פי-ארבעה מהשכר הממוצע במשק, ולא פי-שלושה. השוו אותם לציבור העצמאים, אבל הם ישלמו יותר. התקרה לתשלום, במקום שתהיה 11,763 שקלים במחירי היום, תעלה ל-15,684 שקלים.

יש לנו עוד ייקור בביטוח הלאומי. כל אחד מהעובדים כאן בכנסת מקבל הוצאות. יש לו רכב, הוא מקבל החזר רכב. יש לו תוספת ביגוד, יש לו תוספת ספרות מקצועית, יש לו תוספת הבראה. כשנתנו לנו את זה, גילמו לנו את שיעור המס. זאת אומרת, קיבלנו את הנטו.

## היו"ר ד' שילנסקי:

איך אגלם לך את הזמן שאתה עובר?

## דן תיכון (הליכוד):

תוריד לי עוד מנה אחת. אני כבר גומר, זה צריך להיעשות ברצף אחד. אני מודה לך מראש.

לכל שכיר יש הוצאות נסיעה, הוצאות הבראה, הוצאות ביגוד, ספרות מקצועית. אמרו לנו הפעם, שכל זה ייכלל במסגרת השכר שלנו, ועל כך נשלם ביטוח לאומי. נכון ששילמנו עבור התוספות הללו מס הכנסה, אבל עכשיו כוללים את המרכיבים הללו במסגרת התשלומים לביטוח הלאומי ונשלם יותר.

יש לנו מס בריאות בשיעור של 4.8%. זה היה מס אחיד, זה יהיה עכשיו בשיעור הרבה יותר רציני, 4.8%. סביר להניח שכל שכבות הביניים ישלמו הרבה יותר בגין ביטוח הבריאות.

יש לנו מס הארגון בשיעור של 0.9% עד 0.7%, שנשלם בגינו יותר. יש לנו מס רווחי הון על הבורסה החל ב-1 בינואר 1995. אומנם הוא נכנס לתוקפו, אבל אני לא יודע מה יהיה בו.

חבר הכנסת גל, לדעתי, אתם תבטלו את מס רווחי הון על הבורסה בתוך פרק זמן קצר ביותר ותאמצו את ההצעה שהצעתי לך, להטיל מס מחזור. אתה אמרת לי שאין במשק אף אחד שתומך בהצעה שלי, קרי הפרופסורים שאני יזמתי את בואם לוועדת הכספים, אבל אני מבטיח לך שזאת תהיה שיטת המיסוי.

היות שישבו עם המחשבים וגילו פתאום שאנשים ישלמו הרבה יותר מסים ב-1 בפברואר 1995, דבר שהכול ידעו, הכול כתבו על כך בעיתונות – רק שר האוצר לא ידע, כי הוא היה עסוק בסימולציה במחשב שלו, הוא הזין אותו ויצא לו ש-90% לא ישלמו יותר. לפתע הוא גילה שאכן יש בעיות, ואז כטובע, כמי שיש לו מדיניות שהיא טלאי על טלאי, בא והציע אותה נקודת זיכוי לאשה עובדת ו-2% הקלה במס המקביל.

חבר הכנסת גל, זו התחלת הסיפור ולא סוף הסיפור. ב-1 בפברואר 1995 תקום צעקה, ואתם שוב תבואו לכאן. אגב, מה קורה לחקיקה הראשית? אם רוצים לתת את ההטבות הללו צריך, לבוא לכאן. המחשב שמכין את המשכורות לעובדי המדינה כבר נעול לחודש הזה. לפחות, אם אתם רוצים לטפל ב"לוקש", שיהיה לכם האומץ לעשות את זה עכשיו. תודה רבה.

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה.

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין. אחריו – חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, שרוצה להשתלב בדיון. זה תואם את התקנון. בלי פרוטקציה אתה עולה לדבר.

## **רון נחמן (הליכוד):**

ואחריו?

## היו"ר ד' שילנסקי:

אחריו, אני חושב שיהיה השואל, אלא אם כן יופיע מאיר שטרית חברך בינתיים.

חבר הכנסת ויינשטיין, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך שיש לך שש שעות וחצי, אבל התקנות מאפשרות לי לתת לך עשר דקות.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, באים אנשי מפלגת העבודה וטוענים כנגדנו: רבותי, רק שחור, רק ביקורת, אין דברים טובים? אתם לא יכולים להחמיא, לומר מלה טובה לממשלה הזאת? יש לי חדשות בשבילכם. אני מתכוון לומר מלה טובה ויותר ממלה, לא לממשלה אלא לעומד בראשה, יצחק רבין, מלה טובה מאוד, וקצת קצת היסטוריה.

מאז נחקק חוק מס הבורסה, וראיתי בדיוני ועדת הכספים איזה חוק מורכב ומסובך הוא, טלאי על גבי טלאי, לא באשמתה של הוועדה – הגישו לנו חוק שהיה צריך לאשר אותו מהר, הגישו לנו אותו באישון לילה, כולנו זוכרים, והוצאו מתחת ידינו חוק מסובך ומורכב, אשר לא ניתן ליישום. אני עומד מעל הבמה הזאת, ובהודעות לעיתונות, שחלקן פורסמו, אמרתי, לפני סוף דצמבר, מס הבורסה לא ייושם, לא ייגבה. הממשלה הורסת את הבורסה, מנסרת חסכונות של אזרחים. לא יהיה מס על הבורסה, בוודאי לא בחודשים הקרובים, לא בתחילת שנת 1995. והאוצר מגיב כל הזמן: יהיה מס, בחרנו חברת מחשבים. וכל הפקידים באים ואומרים: יהיה מס, מה אומר אריאל ויינשטיין בדיונים שלו. אני גם אמרתי כאן מדוע זה לא אפשרי. יום ולילה, שעות על שעות הקדשתי לזה, ואין שומע.

אחר כך אמרו לנו: נתחיל ב-1 בינואר. אמרתי: לא תתחילו ב-1 בינואר. אחר כך אמר שר האוצר, שהמס ייכנס לתוקף ב-1 בינואר, אבל נגבה אותו רטרואקטיבית. אמרתי: זה לא יהיה, אתם לא מסוגלים, המערכת לא בנויה לכך. בבנקים יש מונחים אחרים, החוק עוסק בדברים אחרים. לא היתה התאמה.

שלשום העברתי לראש הממשלה מסמך של החברה שנבחרה על-ידי האוצר והבנקים לעשות את תכנות המחשבים, מכתב קשה מאוד, קשה מנשוא, שאומר שלא ניתן לגבות את המס רטרואקטיבית, מטיל ספק ומדבר על הקשיים. פניתי אל ראש הממשלה ואמרתי לו: את התערבותך אני מבקש. אינני יודע אם הוא התערב, אבל מה קרה היום? נציב מס הכנסה כינס מסיבת עיתונאים, ולראשונה הודה שכנראה לא ניתן לגבות את המס רטרואקטיבית, דבר שאני טענתי כל הזמן.

אני מבקש להודות לראש הממשלה על מסיבת העיתונאים שהיתה, אבל לא לשר האוצר, משום שדקות מספר אחרי שהנציב אמר את הדברים הנכונים, שכנראה לא ניתן יהיה לגבות את המס רטרואקטיבית, הוא חזר בו פתאום: כן ניתן.

ומה קורה בבורסה? שערים עולים ושערים יורדים. וכששערים עולים, מישהו מרוויח מיליונים או מאות אלפים, וכשהם יורדים מישהו מפסיד. מי שיודע לנצל את מה שקורה שם ומי שיודע לנצל הם המעורבים, היודעים, החכמים; לא האיש הקטן. האיש הקטן תמיד מפסיד.

עם המחמאה לראש הממשלה על ההתערבות שלו, על שמכתבי אליו גרם, לפי דעתי, לכינוס אותה מסיבת עיתונאים, כי אחרת מה פתאום עשו מסיבת עיתונאים ומגיבים על המסמך? אין לי מחמאה לשר האוצר. אמרתי אתמול ואומר גם היום, שיש לנו בייגה שר, אוצר לליכוד. לא לו אני מודה, לראש הממשלה אני מודה. רק שר אוצר ואנשים שמעולם לא ניהלו עסק כלכלי יכולים כך לשטות בציבור, לנסר את החסכונות. כל שמועה מביאה לעליית הבורסה, אנשים גורפים כספים; כל שמועה נוספת מביאה לירידה בבורסה, מזינים את הציבור במידע לא נכון, ויש שחוגגים. ומי החוגג? אלה שיש להם, אלה שיש להם הקשרים, הגישה, היכולת להשתמש ביועצים טובים, אלה גורפים את הכסף כתוצאה ממחדלי האוצר.

כתוצאה מכך שהאוצר שיודע שהוא לא יכול לגבות את המס הזה, ובמקום לבוא אל הציבור באומץ ולומר לו: אני מבטל את המס, כפי שעשו בזמנם אשכול, זיכרוננו לברכה, וספיר, זיכרוננו לברכה, שרי אוצר חכמים, שגם הם ניסו בשעתם להטיל את המס, שר האוצר הנוכחי הולך עם הראש בקיר. הוא ילך ויספר מעשיות, הוא ימסור אינפורמציה לא נכונה, הוא יאמר לפקידים שלו להכחיש ברגע אחד, ורגע אחרי זה – לא, ויאטום את אוזניו ויעצום את עיניו מראות מה קורה במשק.

רבים מפסידים, וכשמישהו מפסיד, מישהו מרוויח. ועוד הפעם מפסידים ושוב מרוויחים, החסכונות יורדים, והבורסה מתה.

אני יודע. בראשו של שר האוצר עולה המחשבה, שעכשיו זה דצמבר 1994, ינואר 1995, הציבור ישכח. לא. אני לא אתן לשכוח. אי-אפשר לתת לשכוח מצב שבו ראש ממשלה הבטיח שלא להטיל מס ואנשים נשארו בבורסה, לא יצאו מהבורסה, ולאחר מכן הפסידו מיליונים ועשרות מיליוני שקלים. יש אנשים שעד היום חייבים כסף, אנשים שהפסידו חסכונות, והממשלה במשך חודשים משטה בחוסכים האלה. והרי מדובר בעמך.

באותו לילה בא שר האוצר גם כן בשקר – הוא אמר, שמאות האזרחים שצלצלו אלינו הם אנשים שחברה שכרה אותם לעשות זאת. אחר כך הוא האשים אותנו, מי שלחמו במס, שאנחנו מייצגים אינטרסים של בעלי ההון הגדול. ופתאום הוא התחיל לראות, שכל המתלוננים אינם בעלי ההון הגדול, כי בעלי ההון הגדול הסתדרו. הוא התחיל לראות שהמתלוננים הם עמך. וחברים מסיעת העבודה נזעקו ותובעים היום תיקונים. קמה תנועה – השר שטרית הוא נושא הדגל החברתי שלה, והוא מקים תנועה, מקים עמותה כדי להיאבק במס הזה. ושר האוצר האשים אותי ואת עמיתי בכך שאנחנו מייצגים את ההון הגדול.

מה אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת? שר האוצר כל הזמן משקר. חבר הכנסת גדליה גל, גם אם תאמר מאה פעמים שאני אומר דברים לא נעימים, אני חוזר ואומר ששר האוצר משקר ומוליך שולל את הציבור יומם ולילה. והתוצאה היא הפסדים לרבים והצטמקות חסכונות של אלמנות, יתומים ופנסיונרים. והרי אתה יודע שאלה הם החוסכים. הגדולים מסתדרים, לגדולים יש תמיד הרבה עודפים. מי שמפסיד זה עמך, כי עמך הוא החוסך ועמך הוא מי שמצלצל אלינו אחרי כל נאום. אני יכול להראות לכם את המכתבים שאני מקבל – מכתב היד אפשר ללמוד שכותבים אותם קשישים, בני 60, 70, 80, שחרדים לגורל חסכונותיהם.

אתם יכולים לספר לנו מאה פעמים על האבטלה שיורדת, ומאה פעמים אתם יכולים לחזור על נתונים ועל מספרים, אבל האמת מדברת מגרונותיהם של המפסידים, שלראשונה חסכוניותיהם מנוסרים בעשרות מיליארדי שקלים. והרי זה מה שקרה השנה, וזה מה שמעניין היום את הציבור.

כשיש גירעון במאזן המסחרי, נכון שזה לא טוב, אבל יש סיוע חוץ, ומתגברים, ומדברים על זה כבר משנות ה-50. אני יודע שגירעון במאזן המסחרי זה דבר לא טוב, אבל על זה מתגברים. אבל איך מתגברים על הבעיה של אנשים שחסכו במשך עשרות שנים לעת זיקנה? מה גם שאינכם מתירים להקים קרנות פרנסיה פרטיות לדור החדש, כי אתם שומרים על קרנות הפנסיה ההסתדרותיות באמצעות חוקים שאתם מביאים אלינו.

אני רוצה לומר עוד משהו, אדוני היושב-ראש. אמרתי זאת אתמול, ואני חוזר על כך בשניים-שלושה משפטים. לפני חודש קיבלנו טבלה שבה אומרים לנו, שיש לנו שכר חדש, מדיניות ממשלתית חדשה, וכי השכר אצל כולם יעלה, פרט לשכרם של מי שהם בעלי הכנסות של מעל ל-75,000 שקל. לפני חודש, ב-9 בדצמבר, הוכיחו לנו שהמדיניות הזאת שהממשלה קיבלה עליה היא נכונה ולכולם יהיה טוב. המשכורות יעלו, השכר יעלה.

לפני שבוע מקבלת הממשלה טבלה חדשה. השינוי שהיא עשתה, הזיכויים השונים, נקודות הזיכוי וכו' משתקפים בטבלה החדשה. היום אומרים לנו: מה שהיה קודם אינו אמין, כי אילו היתה הטבלה המצביעה על כך שכולם מרוויחים נכונה, למה צריך עוד הפעם לתת הקלות? משמעות הדבר היא, שהטבלה מ-9 בדצמבר היתה שגויה.

מי עשה את הטבלאות האלה? עשו זאת אנשי האוצר, מטה כללי, שיש לו מחשבים. המטה הכללי הזה מתמוטט, רבותי. שלושה אגפים יש באוצר: מינהל ההכנסות, החשב הכללי, אגף התקציבים, ומנהל כללי שהוא המנכ"ל. המנהל הכללי התחלף בשבועות האחרונים. הממונה על הכנסות המדינה הודיע שלשום על עזיבתו. הממונה על הביטוח נמצא בבעיות, ונכון שהוא ברמה קצת יותר נמוכה. הממונה על התקציבים הוא חדש בתפקידו. החשב פורש. רבותי, אם את השגיאות האלה הם עשו לפני חודש-חודשיים, כשהיה להם מטה כללי מסודר, מה יקרה אחרי ההתמוטטות הזאת? אילו שגיאות הם יעשו אז?

אני חרד מפני העדר היכולת של האוצר לתפקד. אין לי אפשרות ביטוי אלא לשלב ידיים, לעשות סינכרוניזציה של המערכת. וממה אני חושש? אלמלא עירונתם של חברים בוועדת הכספים היינו עלולים לגזור היום גזירה איומה על הציבור. כי מה הביאו לפנינו? היום יש ערי פיתוח שנהנות מהקלות במס הכנסה. והממשלה הזאת, שלא יודעת מה יקרה בעוד שבועיים עם ה"לוקש" – שמאכילה אותנו בלוקשים, לא בלוקש – – –

## **רון נחמן (הליכוד):**

"לוקש" זה תלוש משכורת. "לוקשים" הם הבלופים של שר האוצר.



## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

— — כל חודש בטבלאות אחרות, ולא יודעים מה יהיה ב"לוקש" שנקבל בתחילת פברואר.

אז הביאו לנו הצעה לשנות את מפת ההקלות לערי הפיתוח. והאזרחים, שמקבלים היום הקלות השוות ל-300 שקל בחודש, 200 שקל, 150 שקל, לא ייהנו מזה עוד, כי אנחנו היינו אמורים לבטל את זה להעניק את זה לקבוצה אחרת של האוכלוסייה. אני לא אומר שאין צדק בהצעה לשנות את המפה. אני לא אומר שהמפה היום איננה מעוותת. אבל לו היינו מקבלים את הצעת האוצר היום, או מחר, כשנצביע על כך, משמעות הדבר היא שאנחנו לוקחים 300 שקל נטו מאנשים שגרים היום באזורים שנחשבו מועדפים. אז לקחת 300 שקלים, פרט לכך שאנשים ישלמו עכשיו יותר ארנונה, יותר מס הכנסה, וישלמו מס בריאות ומס ארגון, וישלמו יותר בדירות "עמידר" ו"עמיגור" — —

## רון נחמן (הליכוד):

ויעלה בסיס התקציב.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ושר האוצר מתפאר כאן שמרבית האוכלוסייה לא משלמת. אבל חלק קטן מהאוכלוסייה מחזיק את כולם. וגם הכנסה של 4,500 שקלים, שהיום נחשבת אצלנו להכנסה שכבר אפשר לגבות ממנה את כל המסים האלה, היא לא כל כך גבוהה בברוטו.

ממה אני כל כך חרד? האוצר הביא לנו את ההצעה. יד ימין לא יודעת מה עושה יד שמאל. משום שאם היה מטה כללי, ואם היתה ועדת שרים לכלכלה, כפי שהיתה אצל כל שרי האוצר, הדברים היו שונים. שר האוצר הזה לא מפעיל את הוועדה הזאת. מה זו ועדת שרים לכלכלה? זו ועדה שיושבת עם "טראסט מוחות", ומישהו מביע דעה נוספת. היא לא קיימת. וכשהיא לא קיימת, מביאים לנו כאן מס וכאן מס, וכאן לקחת מערי הפיתוח 200-300 שקלים בנטו. וכך פתאום, האזרח המסכן, כשמגיע התלוש שלו וחשבונית הארנונה והחשמל והמים וכל הדברים האלה, הוא תופס את הראש ואומר: איך אפשר לחיות כך?

לכן הפחד שלי, החרדה שלי איננה מהגזירות אלא מכך ששום גזירה איננה תואמת את השנייה, ובכל גזירה יש בלבול לעומת האחרת, ואתה נמצא במבול של אוצר שאיננו יודע מה הוא עושה. וכל המערכת של המטה הכללי שלו מתמוטטת לנגד עינינו.

התפטרויות. גם החלפה של מנכ"ל אומרת הרבה מאוד לאוצר. עד שאתה לומד את המקצוע הזה, את הקשיים שיש. והאוצר חובק עולם. הרי האוצר מנהל את כל המשרדים. זה מה שאומרים השרים כאן. הם אומרים: אנחנו מנהלים? מי קיצץ בתקציב? השרים? האם היה להם מה לומר? הפקידים, המערכת. זו צריכה להיות מערכת מיומנת מאוד, מערכת שבקיאא בכל דבר. וכשכל החמישה מתחלפים ובאים אחרים, מה קורה?

## היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת ויינשטיין, תאמין לי שאני מאוד אוהב לשמוע אותך. אתה מדבר מקצועית, עניינית. אבל כשאני יושב פה, זה לא לצורכי הנאה אישית שלי. ואני חייב להפנות את תשומת לבך לשעון.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ראיתי שאתה מוסיף דקות אם יש קריאות ביניים. תחשוב שאני קראתי קריאות ביניים לעצמי. תן לי את הזכות הזאת. אני חבר כנסת, מותר לי לקרוא קריאת ביניים לעצמי. איפה בתקנון כתוב שאסור לי לקרוא קריאת ביניים לעצמי? תוסיף לי דקות על קריאות הביניים שלי.

## היו"ר ד' שילנסקי:

זו אמרת כנף יפה; בשביל זה מגיעה לך עוד דקה.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני רוצה לתת דוגמה נוספת. באים אלינו ועדי עובדים של השק"ם, של כ"ל, של "בזק" ושל הבנקים, ואומרים לנו: הולכים להפריט אותנו. אני כבר קרוב לשנה בא לאוצר ואומר: אתם הולכים להפריט חברות, אתם לוקחים מומחים מחוץ-לארץ כדי לדעת מה שווה הרכוש, מה שווה הציד, מה שווה המוניטין. רק את מחיר העובדים אתם לא קובעים לקונה. הקונה לוקח את החברה, וכל נושא העובדים מועבר לוועדת הכספים. הפוליטיקאים הם אלה שצריכים להתמודד עם הבעיה.

אמרתי לאוצר: אני מבקש, לכו להסתדרות, לאיגוד המקצועי, תקראו אותם אליכם, תקבעו איזה קודקס, כללים כלשהם, מה קורה עם העובדים כאשר עושים הפרטה, למה הם זכאים ולמה לא. תחתמו עם ההסתדרות, תחתמו עם ועדי העובדים באופן כללי, ואז תהיה לנו מערכת אחת של כללים. והבטיחו לי את זה – האוצר. אבל מה לעשות? אין זמן לעסוק בעניינים הרציניים. וכך אנחנו מקבלים הצעות להפרטות במסדרונות. ואני יודע עד כמה יושב-ראש ועדת הכספים אינו אוהב את זה, ובצדק. בצדק הוא חרד מהלחץ הזה.

אבל מה לעשות שהאוצר אינו עוסק בדברים שהוא באמת צריך לעסוק בהם, ובמקום זה מזין אותנו, את הציבור, במידע מוטעה, ומעלים מידע מעיני ראש הממשלה. כי מה קרה עם המסמך של טכ"ם? אני חिकיתי שלושה שבועות אחרי שגיליתי אותו. מדוע? אמרתי: אולי שר האוצר יבוא ויאמר שיש לו מסמך. אבל הוא העלים אותו. הוא קיבל מסמך, והוא העלים אותו גם מעיני ראש הממשלה. הוא עמד מנגד כאשר ראש הממשלה דן עם השר שטרית על שינויים בחוק. כשלשר אוצר יש מסמך כזה, שאומר מה שהוא אומר, הוא היה צריך להרים טלפון לראש הממשלה ולומר לו: מה אתה מקבל את השר שטרית, למה אתה דן אתו, אין מה לעשות כאן. אבל היתה כאן העלמה.

ואינני מתפלא על כך שבדיונים בתוך מפלגת העבודה – וחלק מזה אנחנו קוראים בעיתונים – הם נותנים לממשלה ציון שדומה כמעט לציון שאנחנו נותנים. נו, האם ממשלה כזאת יכולה להמשיך ולהתקיים? האם שר אוצר כזה יכול להמשיך בכהונתו? ישפוט מי שצריך לשפוט.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה. אדוני יושב-ראש ועדת הכספים, אחריו – חבר הכנסת מאיר שטרית, ואחריו – חבר הכנסת רון נחמן.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, היה לי רצון בלתי רגיל היום לא להתייחס לדבריו של חבר הכנסת ויינשטיין, כי אני לא אוהב את הסגנון הזה, וכבר הגבתי, לא רציתי להגיב עוד. אבל איך אפשר, חבר הכנסת ויינשטיין? מי שהציעו היום את ההצעה שקשורה בעיירות הפיתוח היו חבר הכנסת מאיר שטרית וחבר הכנסת גדליה גל, בתמיכתם של חברי הכנסת מיקי איתן, חיים אורון, עובדיה עלי ואברהם פורז.

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

אני חושב שאתם טועים.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

תקשיב. אתה דיברת, אני לא יכולתי לשמוע את מה שאמרת בנאומך, ובכל זאת ישבתי בשקט והקשבתי.

ובכן, זו היתה הצעה של חבר הכנסת מאיר שטרית, עם עבדכם הנאמן, בתמיכתם של חברי הכנסת מיכאל איתן, עובדיה עלי, חיים אורון ואברהם פורז. ואתה בחולשתך, כמו שאר החברים, לצערי, לא היה לך האומץ לקבל. אז אתה בא ואומר כאן, ששר האוצר או הממשלה הביאו הצעה לשנות משהו בעיירות הפיתוח? הממשלה הביאה הצעה לפני שנתיים, ולא קיבלנו אותה. איך אתה לא מתבייש?

### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

נו, באמת. תיכף אומר לך מה נאמר על-ידי אזרחים.

## גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

יש גבול כלשהו. לפני חמש שנים נשמעה בדיון בוועדת הכספים ביקורת קשה, על-ידי מרבית החברים, על מפת ההנחות במס במדינת ישראל, הנחות במס שניתנות לפי רשימת יישובים לתושביהם, ועל דעת מרבית החברים זו מפה מעוותת.

## מאיר שטרית (הליכוד):

רק 50% נהנים מהן.

## גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):

כבר לפני חמש שנים אמרו שזו מפה שהיא כולה או רובה או חלקה ספוגה פרוטקציוניזם. אמרו זאת חברים גם מהליכוד וגם ממפלגת העבודה.

מה מטרת ההנחות האלה במס? מטרת ההנחות האלה במס היתה לגרום לכך, שאנשים בעלי רמת הכנסה גבוהה יעברו לפריפריה, יעברו למקומות הרחוקים כדי לחזק אותם. והמפה הזאת, שכללה בהתחלה את יישובי קו העימות והנגב, הלכה והתפשטה והגיעה למנחמייה, הגיעה לצפת, דילגה על בירייה, דילגה על נאות-הכיכר ועין-תמר שבכיכר-סדום, עשתה איגופים ועשתה עיקולים והגיעה עד חמש דקות מכפר-סבא, הגיעה לגבעת-זאב, כאן, לידנו, הגיעה למעלה-אדומים. כל המקומות האלה חשובים מאוד, ובכל המקומות האלה יושבים אנשים יקרים מאוד.

לאחרונה אומרים גם: איך אפשר לשנות את החוק הזה כאשר לאנשים שנמצאים ביישובים האלה יש הוצאות גדולות מאוד.

מן הראוי לדעת ולזכור, שמהנחות ממס נהנה כשליש מהאוכלוסייה באותם יישובים. הרי אלה שמשלמים מעט מס או בכלל לא משלמים מס, כי הכנסתם נמוכה, הם בכלל לא נהנים מהנחות במס. על הגב שלהם מסבירים את הצורך בהנחות ממס.

אנחנו באנו, קבוצת חברים, כבר לפני שנתיים, ואמרנו שלא מתקבל על הדעת שהמצב לא ישתנה מאז חבר הכנסת ויינשטיין וחבר הכנסת, באותה תקופה, בייגה שוחט, קבעו שיש מפה, מקפייאים אותה, אין נכנס ואין יוצא, משום שאז לא היתה יכולת לשנות ולהתאים אותה. גם עכשיו אמר חבר הכנסת ויינשטיין שהמפה לא בסדר ויש מקום לשינויים. אבל את זה הוא אמר גם לפני ארבע שנים. באנו היום ואמרנו: רבותי, הדבר החשוב ביותר באזורי הפריפריה ובעיירות הפיתוח הוא לאפשר קפיצת מדרגה בחינוך, משום שהבעיה היא שחלק ניכר מהנוער שגדל במקומות האלה אין לו כלים להתמודד בשוק העבודה והוא נדון לעוני בדור השני. הדבר החשוב ביותר – לאפשר קפיצת מדרגה בכל מה שקשור בחינוך.

### **רון נחמן (הליכוד):**

הדור הצעיר עוזב את היישובים האלה. אחרי שהם חונכו היטב הם עוזבים אותם. יש הרבה פרמטרים אחרים שצריך להביא בחשבון.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

נחמן, אני מקבל ויכוח בנושא הזה. יכול להיות שאני טועה, אבל אני מציג את הדעה של קבוצת חברים. אין לי איזו חזקה על צדק, אבל לפחות צריך להציג – –

### **רון נחמן (הליכוד):**

אבל לא רק החינוך. יש לקחת את כל הפרמטרים.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

אני מסכים שלא רק החינוך. זה חינוך ונגישות ותרבות – –

### **רון נחמן (הליכוד):**

ותעסוקה.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

– – ותעסוקה וכל השאר. אבל מה אנחנו רואים כשאנחנו באים לאזור צפת, שבונים שם אזור תעשייה? אנחנו רואים, שככל שמתרחקים מאותם מקומות שבהם החינוך גבוה ושם גרים בעלי השכלה גבוהה וכישורים גבוהים, ככל שמתרחקים מהמקומות האלה, באזורי התעשייה מתפתחת תעשייה לעבודת זולה.

השאלה היא מה קודם למה, הביצה לתרנגולת או התרנגולת לביצה. אנחנו, קבוצת חברים, הגענו למסקנה, שיותר מאשר הנחות במס חשוב להעביר וליצור מאסה קריטית כדי לעשות מהפכה בחינוך, ולא דווקא באמצעות יום לימודים ארוך. לטעמנו, מן הראוי היה לתת למורים באזורים האלה שכר כפול ולרכז בפריפריה את מיטב המורים של מדינת ישראל. איננו אומרים שיש שם היום, חלילה, מורים גרועים, אבל צריך שיהיו שם מיטב המורים, כי הילדים יקבלו את ההשכלה לא אם יהיו להם עוד שעותיים ביום אלא אם באותן שעות שיש להם הם יקבלו את מיטב החינוך.

יש מקום לשקול מה היא פריפריה. באומץ לב אפשר להגיד למגדל-העמק, שמקבלת בסך הכול 3% הנחה במס – ברמה הנמוכה ביותר, אבל נאחזים בזה כאילו זה איזה דבר שבלעדיו אי-אפשר – אפשר לומר לה: אתם הפכתם להיות עיר במרכז המדינה, אתם נמצאים 25 דקות מחיפה. יש לכם נגישות לבתי-חולים ולהצגה ולקונצרט ולכל דבר. מגדל-העמק איננה מקום שזקוק להנחות במס, זה אחד המקומות היפים ביותר במדינת ישראל, עם נוף נהדר, עם שכונות יפות, עם בתים טובים, עם מצב שהולך ומשתפר ומפעלים שהם היפים ביותר במדינת ישראל – באלקטרוניקה ובתוכנות ובייצור טלויזיות ומה לא.

אבל, משום-מה נאחזים באיזה דבר, והיום אומרים לנו חברי בוועדת הכספים: תשאיר את מגדל-העמק ב-3%, ותשאיר את מעלה-אדומים, ותשאיר את גבעת-זאב, אף-על-פי שהם כאן בסביבה, ואולי היה מגיע יותר לאזור עדולם, ואולי היה מגיע יותר לאמציה, ואולי היה מגיע יותר לאזור בית-שמש. מי זה קבע ש"הקו הירוק" הוא הקו שקובע איפה נותנים הנחות במס ואיפה לא נותנים הנחות במס?

ואנחנו התייצבנו מול ראשי עיירות הפיתוח, הסתכלנו להם בעיניים, גם חבר הכנסת מאיר שטרית וגם אנוכי, ואמרנו להם את דעתנו. אז אתה, חבר הכנסת ויינשטיין, עולה לכאן ואומר: הממשלה הזאת הביאה – – – ואתה עושה לי עם הראש.

#### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

שאלת.

#### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

ואני מקבל את דעת הרוב. אני מצטער שאת מירב התמיכה קיבלתי מאנשי האופוזיציה, מאותו חלק שתמך בגישה שלי, או שאני הצטרפתי אליהם, ודווקא מרבית חברי בקואליציה אמרו לי: אתה צודק, העניין מעוות – כמו שחבר הכנסת ויינשטיין אומר – אבל דחה את זה בשנתיים, אתה כבר דחית את זה פעם אחת בשנתיים. עכשיו אומרים לי: תדחה את זה עוד הפעם בשנתיים. אני אדחה את זה בשנתיים, משום שאני לא אכפה את דעתי, אף שאולי בתרגילים כאלה ואחרים יכולתי לכפות את דעתי. אינני נוהג כך. הרוב החליט שאני שוגה, שמאיר שטרית שוגה, שעובדיה עלי שוגה, שמיקי איתן שוגה, שג'ומס שוגה. אם אנחנו שוגים, נקפל את העניין הזה, נדחה את זה בשנתיים, אולי יבואו אנשים יותר אמיצי לב וידעו להסתכל לציבור בעיניים, להגיד להם גם מה שהם לא אוהבים לשמוע, והדברים ישתנו.

#### **אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

לקחת 300 שקל זו שגיאה.

#### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

אני יודע שזאת השגיאה. אתה נוהג לשאול מה בקיבוצים. אני אומר לך: במושבי העובדים היה, במשך שנים רבות, הסדר עם קופת-חולים, טוב או רע, שעל-פיו משפחה בדרך כלל שילמה כ-300 שקל בחודש עבור קופת-חולים, להבדיל ממישהו בעיר ששילם 600 שקל, ועכשיו על-פי החוק הם ישלמו עוד 500 שקל. זה מטריד אותך? והם יכולים לבוא ולומר שהם לא צריכים לשלם את זה, משום שבמשך שנים היתה להם הנחה, שאולי לא היתה מוצדקת.

אני חשבתי, שכשעולים לדון לשאת דברים, מן הראוי לומר דברים בדוקים. הרי זה דיון על מצב המשק, זה דיון בחוק ההסדרים. אתמול עלה לכאן חבר הכנסת יהושע מצא, ובמין ביטחון, שלא ידעתי מאין הוא לקח אותו – גם שאלתי אותו – הוא אמר לנו את הדברים הבאים, ואני לוקח אותם מפרוטוקול המליאה אתמול: "משפחה כזאת של 2,000, 3,000 ו-4,000 שקל, אדוני היושב-ראש, נאלצת לקחת הלוואות בבנקים ולנפח את משיכות היתר. והנה היא צריכה גם לשלם ריביות על אותן משיכות יתר. והשנה, בשנת 1994, אדוני היושב-ראש, הריבית על משיכות יתר – אני שמח שגדליה גל ידידי הגיע – הריבית על משיכות יתר הגיעה ל-5 מיליארדי שקל. תאמר, פרופסור לס, שגם זאת דמגוגיה? 5 מיליארדי שקל ריבית על משיכות יתר, כמעט כולן או מרביתן על השכיר במדינה". אני אומר לו שהנתון לא ברור, והוא אומר לי: "הרבעון האחרון היה למעלה ממיליארד וחצי".

אני לא התעצלתי וביקשתי היום מבנק ישראל לקבל נתונים על משיכות יתר בשנת 1994. קיבלתי את הנתונים הבאים: סך הכול תשלומים, ריבית וחיובים שונים, בשנת 1994, ינואר–נובמבר, על אשראי שקלי לא צמוד – זה אותו אשראי בחח"ד, חשבון חוזר דביטורי, ובמשיכות יתר – הגיע ל-3.636 מיליארדי שקל, ריבית והצמדה. בין 3.6 ל-5 מיליארדים יש מיליארד וחצי שקל. אבל אפשר עם מיליארד וחצי לעמוד ולנפנף פה כאילו זה דבר של מה בכך.

מי שרוצה לדעת את הנתונים הנכונים: אשראי ממוצע בחריגה היה 6 מיליארדים, הרבה מדי לטעמי; אשראי ממוצע במסגרת היה 15 מיליארד. סך הכול אשראי בחח"ד ב-11 חודש היה 21 מיליארד. הריבית ששולמה – 3.6 מיליארדים. אפשר לעשות חישוב: זה רחוק מאוד מהנתונים ומהמספרים שקיבלנו כאן.

יש כאן ויכוח על מצב המשק. כבר לפני כמה שבועות הייתי סקרן לדעת מה מצב המשק, לא על-פי הדיבורים הנובעים ממצב הבורסה – ואינני מזלזל בזה – אלא לפי המצב כפי שהוא משתקף בנתוני אמת, וביקשתי מסם ברונפלד, שהוא מנכ"ל הבורסה, שיאמר לי מה הנתונים שיש להם על מצב החברות התעשייתיות. אחד הדברים החשובים ביותר בעיני, שאנחנו צריכים לשמור עליהם, אלה אותם מפעלים שמייצאים, מפעלי תעשייה שמביאים לנו את היש, בין השאר את הדברים שמהם אפשר לחיות. הרי רק מדיבורים אי-אפשר לחיות. הוא שלח לי, ואני מסתכל ורואה, שבשנת 1993 הרווח התפעולי להון ב-75 חברות תעשייה שדוחותיהן תואמים למדד, ללא "כור", הרווח התפעולי מגיע ל-14.9%, ובשנת 1994 – 14.1%. אנחנו רואים שעדיין הרווח יפה מאוד, עם מגמה קטנה של ירידה, מ-14.9% ל-14.1%.

הבעיה שלנו היא, כמובן, לשמור שב-1995 הרווח הזה לא יקטן, כדי שנמשיך לצמוח, נמשיך לייצא, נמשיך לשמור על מקומות העבודה. זה רק טבעי בעיני, שמי שממונה על המשק ולא חי מסיפורי העבר, אלא צריך להבטיח שהדברים בעתיד יהיו כהלכה, מגיע למסקנה, שכתוצאה משער חליפין שקצת הוקפא, אומנם יש שיפור במכירות, כי גם בעולם המצב יותר טוב, מוכנים לקנות יותר ולשלם יותר. תהליך השלום גם פתח לנו שווקים נוספים, גם זה תרם איזו תרומה לשיפור רווחיות היצוא.

ובכל אופן, כדי להבטיח שלא תהיה נפילה, חשבו באוצר, חשב שר האוצר, חשבו בממשלה מה ניתן לעשות כדי לשמור על הרווחיות, והגיעו למסקנה, שבמקום פיחות שגורר אינפלציה, עדיף להשתתף במס המקביל שהמעסיקים משלמים כדי לשמור על הרווחיות, לשמור על מקומות עבודה. זו לא תוכנית כלכלית, אלה הם פשוט צעדים שמטרתם לשמור על נתיב הרווחיות, לשפר אותו. תיקונים נדרשים לאורך הדרך.

היתה כוונה אז, זה לא סוד, להגיע לאיזו עסקה עם ההסתדרות. הדבר לא עלה יפה. לא כל דבר שמתחילים בו צריך להיאחז בו עד הסוף אם הפתרון שלו לא טוב, והלכו לפתרון אחר, של הקטנת ההשתתפות במס המקביל.

### **רון נחמן (הליכוד):**

שמעת מה קרה היום בבורסה? אחרי שהודיעו שהאפשרות של הבנקים לתכנן ולתכנת את כל נושא גביית המס היא בלתי ישימה, בחודשים הקרובים לפחות, ולכן גם אנשים לא ישלמו מס, מירידה של 1% בבורסה זה קפץ ל-2% ויותר. האם מישוהו נתן את הדעת על המשמעות של הטלת מס על הבורסה והפעלתו לגבי הפעילות היומיומית השוטפת שלה?

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

חבר הכנסת נחמן, אנחנו משרתים ביחד בוועדת הכספים כבר למעלה משנתיים. אתה בוודאי שם לב, שעשיתי כל מאמץ בשנתיים-וחצי האלה, כל פעם שמישהו ניסה לטפל בבורסה בנושא זה או בנושא אחר, אמרתי: חברים, אנחנו הפוליטיקאים – כמה שנתעסק פחות בבורסה, לבורסה יהיה יותר טוב.

אני חושב שאי-אפשר לעלות הנה יום יום או שעה שעה – ועושים את זה חברים, ומדברים על כך שהבורסה מושפעת מפסיכולוגיה ומדיבורים – ולעמוד פה ולטפל בה עד אין סוף. אני גם לא חושב שמה שקרה היום מעיד על איזה דבר. מי כמוך יודע שכדי לראות התפתחות צריך לראות רצף של ימים. אין שום ספק שכל אירוע, כל דיבור וכל מעשה שהוא קצת דרמטי משפיע על הבורסה. אני לא שמח על מה שקורה בבורסה, אבל כבר דיברנו על כך בלי סוף. אני לא רוצה להמשיך ולדבר על כך.

אני אומר יותר מזה. זה שנתיים-וחצי אני שומע מחברי הקרובים והטובים: מדוע אתה לא תוקף את הממשלה? מדוע אתה לא תוקף את שר האוצר? מדוע ועדת הכספים רגועה? מדוע אתם לא עושים קצת מהומות? ואני מהיום הראשון אומר להם, שלמהומות האלה יש מחיר, ואת המחיר ישלם המשק.

אבל לא הייתי צריך לחכות הרבה, ואנחנו רואים מה שקורה היום במפלגת העבודה, מה קורה בקואליציה – – –

### **רון נחמן (הליכוד):**



ובממשלה.

### **גדליה גל (יו"ר ועדת הכספים):**

ובממשלה, כשיד איש אוחזת ברעהו, וזה כאילו מה שצריך היה להיות, אף אחד כבר לא חותמת גומי. כל הזמן טענו – לא להיות חותמת גומי. היום כבר שום שר לא חותמת גומי, או חלק מהשרים כבר לא חותמת גומי.

המאבקים בתוך הממשלה – כבר דיברתי על כך ואני מקווה שיבינו, שאי-אפשר לעשות מהלכים חד-צדדיים בלי לטפל בהם במכלול. אני חושב, שאנחנו רצים מהר מדי עם רפורמות. רצנו מהר מדי עם הרפורמה של הפריימריס, בלי להשלים אותה. יכול להיות שגם את חוק הבריאות עשינו מהר מדי. אנחנו לעגנו לארצות-הברית שהם מתמהמהים, ואנחנו עושים את הכול צ'יק-צ'ק. יכול להיות שלקחנו על עצמנו משימות גדולות מדי.

אני חושב שהישגי המשק טובים וצריך לשמור עליהם. יש הרבה בעיות. אין מצב שבו הכול חלק ותיקין. זה נמצא באיזו ארץ חלומות. אני מקווה שחברי, גם בממשלה, יבינו שזה נוח מאוד כשנמצאים באופוזיציה לבוא ולומר: אנחנו נעשה את זה יותר טוב. יש גם שרים שיכולים לבוא בזה אחר זה ולומר שהם יעשו זאת יותר טוב. אבל כל אחד יודע, שכשנמצאים בעשייה, ובעיקר במערכת הפוליטית כפי שאנחנו חיים בה, הדברים לא כל כך פשוטים.

אמרתי אתמול, ואני אומר היום, כדי שהמשק יתפתח וישיג את היעדים שלו, שהם בראש ובראשונה תעסוקה, קליטת בנים בעבודה, קליטת עולים והורדת האינפלציה, כדי שהדבר הזה יתממש, הדבר החשוב ביותר הוא, שהממשלה תגלה אחריות, תגלה יציבות, תגלה אחדות, תגלה עשייה משותפת וערבות הדדית בין חבריה, שאם לא כן, בצדק העם ישלח אותה אחר כבוד הביתה. יש לחברים שלי בממשלה, יחד אתנו, שנה וחצי. אם נמצא את הדרך חזרה, ייטב, ואם לא – נשלם את המחיר, ואני מסכים שכך יהיה. תודה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה.

חבר הכנסת מאיר שטרית, אחריו – חבר הכנסת רון נחמן. רבותי, אני מודיע לכם שאני אקפיד על השנייה, כי אחרת לא תגיעו לסיבוב נוסף. זה לא ייתכן. אני מבקש. השעון מצפצף וחברים ממשיכים לדבר, מנצלים את הרצון הטוב שלי. אני יכול להיות טוב לאחד, אבל זה על חשבון מישהו אחר, שלא יגיע לרשות הדיבור. זה לא הוגן מצדי שאני אהיה טוב בדברים האלה. אני מבקש להקפיד על הזמן, חברים.

חבר הכנסת מאיר שטרית, יש לך 32 הסתייגויות, יישארו לך רק 30 הסתייגויות. תכפיל את זה פי-חמישה ותראה כמה זמן יש לך. אבל עכשיו יש לך רק עשר דקות.

## מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית, אני מבקש לאשר ולחזק את דבריו של חבר הכנסת גדליה גל בנושא המיסוי בערי הפיתוח. אני מסכים לחלוטין עם ידידי, חבר הכנסת ויינשטיין. לא הממשלה הציעה זאת. זו הצעה של חבר הכנסת גדליה גל ושלי.

את ההצעה הזאת אינני מציע רק בכנסת הזאת. אני מציע אותה זה שנים רבות. אני באמת חושב, שהממשלה משקיעה 350 מיליון שקל בהנחות מס בערי פיתוח בצורה מעוותת, שנהנים ממנה רק בעלי אמצעים, או אלה שהכנסתם עוברת את סף המס. בעצם 50% מהתושבים בערי הפיתוח אינם נהנים מהנחת המס.

אני אומר: ריבוננו של עולם, אם באמת המטרה של התקציב הזה היתה לעודד אנשים לבוא ולגור באזורי פיתוח – ראשית, עובדה היא שזה לא עבד. עובדה היא שעד היום עברו בהרבה מאוד ערי פיתוח לעתים יותר מ-100,000 איש ונשארו לגור 10,000-12,000 איש בלבד. זאת אומרת, התמריץ הזה לא עבד.

אני שואל ברצינות: מה באמת יכול להביא בן-אדם לגור בעיר פיתוח? למה יעתיק מישו את מגוריו מחיפה למעלות? הוא לא יעשה זאת בזכות העיניים היפות של שלמה בוחבוט. הוא לא יעשה זאת כיוון שהוא מקבל עוד תוספת של 200 או 300 שקל למשכורת. אבל הוא יחשוב לעשות זאת אם הוא יחשוב שהילדים שלו יקבלו במעלות חינוך הרבה יותר טוב מאשר בחיפה; ואם שם הוא יוכל לגור בבית פרטי, באיכות חיים יוצאת מן הכלל. מאחר שבמעלות הקרקע זולה מאוד, והמדינה אפילו מציעה חינם מגרשים ל"בנה ביתך", תחשבו לרגע: אם אדם שיש לו דירת שלושה חדרים בחיפה יוכל למכור אותה, לקנות מגרש ולבנות וילה במעלות, והוא יהיה בטוח שהילדים שלו יקבלו את החינוך הטוב ביותר האפשרי בארץ, יותר טוב מבחיפה, האיש "יעשה חושבים" – אולי כדאי לי למען ילדי לעבור לגור באזור עם איכות חיים נהדרת, עם נוף מקסים, והילדים שלי יקבלו חינוך יוצא מן הכלל. אם במקום לחלק אותו כסף רק לאלה שיש להם אמצעים, ישתמשו בו לשיפור מערכת החינוך, התוצאה תהיה מדהימה.

אדוני, היושב-ראש, הוכחתי זאת הלכה למעשה ביבנה. בהיותי ראש המועצה, מ-1974, אדוני היושב-ראש, יבנה לא נהנתה משום הטבת מס. אומנם היא במרכז הארץ. אבל היא היתה במרכז הארץ גם לפני כן, לפני שהייתי ראש המועצה. בכל זאת, היא היתה שם נרדף למצוקה קשה ולפשיעה. במה השתנתה יבנה? רק בדבר אחד, אדוני היושב-ראש, בזאת ששמתי בראש סדר העדיפויות של העירייה, של המועצה, את החינוך והשקעתי בקדנציה הראשונה, אדוני היושב-ראש, 70% מתקציבי המועצה בחינוך ובתרבות. השקעתי כמעט את כל תקציבי הפיתוח בחינוך ובתרבות.

יכולתי להציע לאנשים מתל-אביב, מראשון-לציון, מרחובות, מאשדוד ומכל הארץ, לקנות מגרש ביבנה במחיר הדירה שלהם בת שלושת החדרים ולבנות וילה. אמרתי להם: הילדים שלכם יקבלו פה את החינוך הטוב ביותר בארץ.

ידעתי שבהתחלה הם לא יאמינו לי והם יבואו לבדוק. באמת זה מה שקרה. במרכז הראשון ל"בנה ביתך", שהיה ל-200 משפחות שקנו מגרשים, הדבר הראשון שהם הלכו לבדוק היה מה קורה בבתי-הספר. הם היו בהלם, כי בתי-הספר שלנו עברו באמת מטמורפוזה מוחלטת. שם באמת עשינו בתי-

ספר עם שטיחים מקיר לקיר, עם תקרות אקוסטיות, עם מחשבים בכיתות ועם שיטות חינוך מהמתקדמות ביותר בעולם. הם היו בהלם. התוצאה היתה, שאותן 200 משפחות ראשונות שקנו מגרש הפכו להיות הסוכנים של יבנה בכל מקום בארץ. לכל מי שקנה מגרש אמרו: אתה משוגע? יבנה? והם אמרו: על מה אתם מדברים? בואו תראו איזה חינוך וכו'. כך, החלו לנהור לעיר אלפים.

יבנה, ברוך השם, התפתחה. היא גדלה פי-שלושה, בלי טובות של הממשלה, בלי פרוטה אחת של סיוע, אלא רק בזאת שהשקענו בחינוך.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, אילו יכולנו לקחת את 350 מיליון השקלים האלה שניתנים היום כהנחות במס בלבד, היינו מתרגמים את הכסף הזה, משקיעים אותו בחינוך ובתרבות ביישובי הפיתוח ונותנים לאותם יישובים אותו כסף, כדי שהם יביאו מורים ברמה גבוהה באמת – התוצאות היו נראות לעין. משרד החינוך הכין תוכנית מקפת, האומרת מה אפשר לעשות בכסף הזה, למשל, למשך מורים ברמה גבוהה לאותם מקומות; מורים במדעי הטבע, באנגלית, באמנות, להעשיר את בתי-הספר במחשבים, במדע. זה היה יוצר מהפכה במקומות האלה. אז היה לאנשים אינסנטיב לעבור לגור שם.

לצערי הרב, כמו שהסביר חבר הכנסת גדליה גל, דווקא רבים מחברי הקואליציה, שלמה בוחבוט וחבריו, התנגדו בשצף-קצף לתיקון הזה. נשארנו במיעוט, ואנחנו מקבלים את ההכרעה הדמוקרטית. לכן, לצערי הרב, הדבר הזה יידחה, כמובן, והמצב יישאר בעינו.

אדוני היושב-ראש, אני, כמובן, התנגדתי לדוח-שבס, שהוא הגרוע ביותר האפשרי. הוא הציע בעצם למחוק את יהודה ושומרון ממפת ערי הפיתוח, כדי שלא ייתנו להם הנחות שם, ולהשאיר את ההנחות למקומות האחרים בלבד. לזה התנגדתי בכל תוקף מהיום הראשון שנושא זה הובא בפני ועדת הכספים, לפני שנתיים. האלטרנטיבה שהצענו היתה לעשות את השינוי הזה.

לצערי, מאחר שלא ניתן לעשות את השינוי – נחכה באמת לימים טובים יותר, כשהיו בוועדת הכספים חברי כנסת שיתמכו בשינוי הזה.

אדוני היושב-ראש, עם אותו היגיון אמשיך לגבי הפעלת יום חינוך ארוך. אדוני היושב-ראש, בסיבוב הקודם הסברתי, שלפתע הממשלה מתחילה להשמיע כל מיני נימוקים מגוחכים מדוע לא להפעיל יום חינוך ארוך. הסברתי, ואמנה בקצרה את שלוש הנקודות שהסברתי קודם.

אומרים פתאום, שאין מזגנים בבתי-הספר ולכן לא צריך להפעיל יום חינוך ארוך. שאלתי: ואם לא יהיה יום חינוך ארוך – יהיו מזגנים? יהיו שטיחים בכיתות? לא יהיו. אין קשר בין השניים בכלל. אם יש כסף למזגנים – בואו נתקין אותם עכשיו. זו השקעה חד-פעמית, שתישאר 10 ו-20 שנה.

התירוץ השני היה, שההורים לא רוצים שהילדים יישארו עד מאוחר. הצעתי לממשלה שתלך לבדוק כמה עשרות אלפי אמהות נאלצות לשלם מאות שקלים בחודש, כדי לשים את ילדיהן במשפחותונים אחר הצהריים, בגני-הילדים או בבתי-הספר בכיתות היסוד, או לקחת מטפלות ולשלם להן את רוב המשכורת כדי להחזיק את הילדים מהשעה שהם באים מבתי-הספר. בבקשה, ישאלו את ההורים אם הם רוצים או לא רוצים; ילכו ויבדקו באותם יישובים, אדוני היושב-ראש, שבהם קרן-קרוב מפעילה יום-

יום חינוך ארוך. זה נעשה ב-140 בתי-ספר. ההורים שם משלמים עם הרשות המקומית כמעט מחצית מהעלות. האם מפני שהם לא רוצים הם משלמים? הם מאוד מאוד רוצים. רוב ההורים שאני מכיר בארץ הזאת, מי שיש לו ידע ורגליים יודע שכל אמא שיש לה ילד אחד או שניים היא בצרה צרורה אם היא עובדת, כי אין לילדיה כתובת לאן ללכת. אפילו אם לאם יש פתרון וכסף לשלם עבור חוגים, היא חייבת להתרוצץ, לקחת מטפלות, והיא אף פעם לא שקטה.

אנחנו המדינה המטומטמת היחידה שבונה בתי-ספר במיליונים, מפעילה אותם שבעה חודשים בשנה מ-08:00 עד 13:00, לאחר מכן היא סוגרת אותם, מנקה אותם והם עומדים ריקים כל יתר הזמן. זאת כאשר במרחק של 1,000 מטר משם בונים מועדוני נוער ומתנ"סים במיליונים, מפעילים אותם מ-16:00 עד 22:00, יחסית עם קבוצות קטנות מאוד של ילדים, רק כאלה שיש להוריהם מוטיבציה וכסף, והם עומדים ריקים כל יתר השנה.

יום חינוך ארוך ייצור מצב שבאותו בניין, עם קצת התאמה, נחזיק את הילדים מהבוקר ועד 17:00. נבנה לילדים האלה עתיד יותר טוב. זהו החיסון הרציני ביותר נגד המצוקה, אדוני היושב-ראש. הממשלה מתחבטת איך להוריד את רמת העוני. האם מישו חושב שבאמצעות הגדלת קצבאות אפשר להקטין את העוני? זו בדיחה, זה לעג לרש, זה לא יעבוד. הדרך היחידה להקטין את העוני היא לתת לילדים עתיד אחר, הזדמנות שווה, כדי שהם יוכלו להתמודד בחברה כשווים עם שווים.

אם מישו רעב, אדוני היושב-ראש, ומבקש לקבל אוכל – אפשר לטפל בו בשתי צורות: לתת לו סנדביץ' או ארוחה, והוא יבוא לבקש גם מחר, מחרתיים וכל יום; אבל אם במקום זה ניתן לו חכה, נלמד אותו לדוג, הוא יוכל למצוא את האוכל שלו בעצמו. לתת יום חינוך ארוך, אדוני היושב-ראש, פירושו לתת חכה וללמד את הילדים האלה לדוג במשך כל חייהם בעתיד.

אביא מטאפורה מכיוון אחר. תאר לך, אדוני היושב-ראש, שהיה מישו מעז לעמוד פה, על במת הכנסת, ולהציע שבגלל הקשיים במערכת הבריאות נפסיק לחסן את הילדים מפני שיתוק ילדים, מפני אבעבועות שחורות, ואת הכסף הזה שנחסך – נאמר 30 מיליון דולר בשנה – ניתן למערכת הבריאות, כי שם חסר כסף. מה היית אומר לו, אדוני היושב-ראש? היית אומר לו: אתה מטורף, איך אתה יכול להעלות על דעתך לא לחסן ילדים. מה יקרה אם תפרוץ מגפה ויהיו 100,000 ילדים משותקים? הרי זה יעלה לך פי אלף לטפל בהם. למה? כי כל אחד מבין, שחיסון הוא אמצעי הרבה יותר יעיל, הרבה יותר זול, הרבה יותר קל כדי למנוע את המחלה מאשר לטפל במחלה אחרי שהיא נוצרה. מה שכל כך ברור, אדוני היושב-ראש, בבריאות – – –

## **היו"ר ד' שילנסקי:**

אבל זה ברור גם שהשעון מצלצל.

## **מאיר שטרית (הליכוד):**

מה שכל כך ברור בבריאות, אדוני היושב-ראש, לא ברור בחברה. החיסון היחיד בחברה מפני מצוקה, מפני עוני, מפני פשיעה, מפני התדרדרות, מפני ירידה לשוליים הוא חינוך. רק אם ניתן חינוך שווה לכל נפש והזדמנות לכל ילד למצות את מקסימום הפוטנציאל שלו, יש סיכוי למנוע את רוב המצוקה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

תודה רבה.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אני לא רוצה להאריך, אדוני.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

יהיה לך עוד סיבוב.

### **מאיר שטרית (הליכוד):**

אני כבר לא אענה על הטענות שאין כסף. זו פשוט בדיחה. ביד אחת הממשלה מפזרת בנדיבות מיליארדים לאלה שצריכים ולא להם, אבל אין לה 300 מיליון שקל כדי להפעיל יום חינוך ארוך בערי פיתוח ובשכונות מצוקה.

אני מקווה שמחר יהיה אומץ לחברים מספסלי הקואליציה להצביע בעד ההסתייגות שלי לגבי יום חינוך ארוך ולקבל אותה סוף סוף כדי ליצור עתיד טוב יותר לילדים ולמדינה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת רון נחמן, ואחריו – חבר הכנסת יעקב שמאי, ואחר כך אנוכי, ואז אני אחליף את חבר הכנסת עובדיה עלי והוא יוכל לדבר. עכשיו, אם תהיה מוכן להחליף אותי, חבר הכנסת עובדיה עלי, אלך להתאושש אחרי הישיבה הארוכה. אני רוצה להגיד לך שאני הודעתי שעכשיו אני מקפיד על הדקה, ואני מבקש שגם חברי הכנסת ישמרו על מסגרת הזמן.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

עכשיו אפשר להמשיך להקפיד.

## רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שמעתי את דבריו של יושב-ראש ועדת הכספים, חבר הכנסת גדליה גל. הוא נשמע מאוד פתטי, הוא נשמע די שפוף, ונשאלת השאלה, מדוע. האם זו רק עייפות פיסית? האם זה משום שהוא לא ישן הרבה זמן? האם זה בגלל הלחץ שמופעל עליו על-ידי שר האוצר לעשות כמה דברים שמצפונית הוא יודע שהוא לא היה צריך לעשות אותם? מדוע הוא כל כך עייף? מדוע הוא כל כך מינורי? מדוע הוא כל כך פתטי?

לא, אדוני היושב-ראש, זה לא אותו גדליה גל מהצנחנים, זה לא אותו גדליה שלחם כדי להעביר את "חוק גל". זה אותו גדליה גל, חבר הכנסת גדליה גל, יושב-ראש ועדת הכספים, שמרגיש את דמדומי האלים. זה אותו חבר הכנסת גדליה גל, שידוע שמפלגת העבודה הגיעה לקיצה. זה אותו חבר הכנסת גדליה גל, שידוע שהממשלה הזאת הבטיחה ולא מקיימת. זה אותו יושב-ראש ועדת הכספים, שידוע שמעשיה של הממשלה הזאת כיום הם מעשי רמייה.

הרי לפני הבחירות טענתם במסעי הבחירות שלכם: ניקח 4 מיליארדי שקל מהכספים שממשלת הליכוד שפכה ביהודה ובשומרון וניתן אותם לטובת ערי הפיתוח. אני פונה עכשיו לתושבי מצפה-רמון. טלפן אלי תושב מצפה-רמון, דוד כהן, ואמר לי: למה אתם לא מזכירים את מצפה-רמון? היא לא במפת מדינת ישראל? מתי ביקרנו לאחרונה, חברי ועדת הכספים, במצפה-רמון? חבר הכנסת גדליה גל, מתי אתה ביקרת? מה עשינו במצפה-רמון במשך השנתיים-וחצי שאתם בשלטון? מדוע בורחים משם בני הנוער? למה קשה למצוא עבודה?

והיום דיברנו בוועדה על 25% הנחה במס הכנסה לתושבי מצפה-רמון, והגבילו את זה בתקרה. כמה הם מרוויחים שם, 1,800 שקל בחודש, 2,000 שקל בחודש? ואלה שנוסעים לבאר-שבע מקבלים 10% הנחה והם משלמים 16 שקל ביום, לנסיעה בכיוון אחד, והלוך וחזור – 32 שקל. הם ישלמו את הנסיעות שלהם בלא החזר, וזה יותר ממה שירוויחו. אותו דבר גם אצלנו, מאלון-מורה לתל-אביב – 16 שקל, 32 שקל ליום נסיעות, 900 שקל לחודש נטו. זו ממשלה שדואגת לתושבים? איפה התעשייה? כמה מפעלים קמו במצפה-רמון? כמה בירוחם? מה קורה בנגב?

אנחנו מדברים על סדר עדיפויות. 4 מיליארדי שקל שפכה ממשלת הליכוד ביהודה ובשומרון. היום בוועדה מזכר חבר הכנסת עמיר פרץ, שבתשס"ד שירות ב-1988 הוא וחבר הכנסת אלי דיין עשו את ההצגה לטלוויזיה. צילמו את האוטוסטרדות בשומרון מול צילום בקלז-אפ, שיראו את הסדקים בכביש לאשקלון, כדי להראות כמה כסף שופכים על אוטוסטרדות בשומרון. נו באמת, למה הממשלה צריכה לסלול היום את הכבישים בשומרון? הרי לקחו 4 מיליארדי שקל. לאן הם הלכו? אני אגיד לכם לאן הם הלכו. הם הלכו לקופת-חולים והם הלכו לקיבוצים. לשם הם הלכו.

אני רוצה לשאול את חבר הכנסת גדליה גל, מדוע ועדת השרים לענייני חקיקה נותנת לי את התשובה שנתנה על הצעת החוק שהצעתי, שכל אזרח שמחובר לכבלים במדינת ישראל יהיה פטור מתשלום אגרה. למה צריך להטיל עליו כפל תשלום, פעם אחת 360 שקל אגרת רשות השידור, ועוד 100 שקל בחודש, קנס של החיבור לכבלים? מדוע? למה יהיה האזרח – וזה אתה, אנחנו, כולנו – הפראייר וישלם 1,600 שקל לשנה עבור ערוץ-1 ועבור ערוץ-2, כאשר עוד 30% רואים את הכבלים האחרים? חבר הכנסת גדליה גל, למה אני צריך לקבל תשובה, שבהתאם לכך מחליטה הממשלה להתנגד להצעת החוק שלי שכבר עברה קריאה טרומית? 700,000 אזרחים משלמים, גזל, במקום להיות פטורים מאגרת רשות השידור.

יש בעיה של חוק הבזק, יש בעיה של מתן תמלוגים לערוץ-1 ולערוץ-2. אדרבה, ביקשתי לשנות את חוק הבזק. מדוע נותנים להם להעביר את השידורים חינם? מגיע להם כסף. הרי ללוויינים משלמים כסף. למה לא ישלמו כסף לרשות השידור ולערוץ-2? הרי גם הם מעבירים שידורים לציבור. מדוע לא תשלם "בזק", או מדוע לא ישלמו חברות הכבלים? כיוון שחוקקו חוק לא טוב?

קיבלתי מכתב מעיוור. עיוור כותב לי: העיוורים, אין להם הנחות. הוא כותב: "מדוע ממשלת הזדון פוגעת בעיוורים?" – והוא מבקש הנחות. לעיוור לא נותנים פטור ממס רכוש, מתשלום ארנונה.

### היו"ר ע' עלי:

"לפני עור לא תתן מכשל".

### רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מחזיק בידי מכתב של עיוור, והוא כותב לי כאן: "שואל אני: לקיבוצים, לקופת-חולים, ל'כור' וכדומה יש כספים, ואנו העיוורים נמצאים בין הכיסאות". זה דבר שנוגע לאזרח הקטן.

מדברים על הכבישים. איפה כל השלטים שלכם על הכבישים: ביום זה וזה התחילו לסלול צומת, כביש, הסלילה תסתיים בתאריך כזה וכזה, X מיליונים. איפה כל המיליונים? מה קרה? למה הורדתם את השלטים? אולי נדחו התאריכים.

אדוני היושב-ראש, בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב מתנהל משפט לגבי היחסים בין חברות קש בהולנד לבין חברת "תכן", של הקיבוץ הארצי. יש חמישה תיקי המרצה בבית-המשפט המחוזי על עבירות שנעשו בחוץ-לארץ, כשניסו להבריח כספים ולהלבין כספים. מי שעמד באותה תקופה בראש הקיבוץ הארצי היה לא אחר מאשר גזבר ההסתדרות, חבר הכנסת חיים אורון.

בכתבה של נחמה דואק ב"ידיעות אחרונות" נכתב, שנאמר בפסיקה של בית-המשפט שנעשו עבירות פליליות, ומצוטט חבר הכנסת אורון, שאומר שזו היתה מעידה חד-פעמית.

אדוני היושב-ראש, תסתכל מה קורה: הולכים קיבוצים, שולחים כסף לחוץ-לארץ, עושים עבירות מס הכנסה, מלבינים כספים; קוראים לזה מעידה חד-פעמית. מי עומד בראש הארגון? אביר הצדק והיושר – גזבר ההסתדרות.

עכשיו אני רוצה להגיד לך, אדוני היושב-ראש, מה הולך לקרות לקיבוצים, ואני אתן דוגמה כדי שגם תבין את האבסורד עם מס הבריאיות. אנחנו צריכים לשלם את חובות הקיבוצים – 10 מיליארדי שקל.

## היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת נחמן, למען ההגינות צריך לומר שחבר הכנסת חיים אורון לא עמד בראש הארגון.

## רון נחמן (הליכוד):

לא, הוא עמד בראש הקיבוץ הארצי, אני מדגיש. הוא היה המזכיר הכללי של הקיבוץ הארצי באותה תקופה. חס וחלילה, אני לא אומר בעניין הזה שום דבר. אני רק שואל, הרי ארגונים קשורים, צריך לדעת מי עמד בראש הארגון. באותה תקופה ראש הארגון שנקרא הקיבוץ הארצי היה חבר הכנסת חיים אורון, לפי מה שכתוב בעיתון. אני מצטט מהעיתון; הרי ציטטו אותו.

אני קושר את זה. אנחנו מתבקשים לאשר 10 מיליארדי שקל לקיבוצים. זה יצא בחשבון פשוט, 50,000 קיבוצניקים שפושטים רגל – 200,000 שקל כיסוי חובות לאחד. זה לא נמצא במצפה-רמון ולא בשכונות, לא בכפר-שלם וגם לא בשתולה ובזרעית ובאביבים ובמועצה האזורית מרום-הגליל. הלוואי שהיו מקבלים כמה שיקים כאלה.

יש בעיה עם חוק הבריאות, וקיבלתי היום תשובה. אנשי הקיבוצים אינם משלמים 4.8% על הכנסה. כיוון שהם בהפסד, הם משלמים על בסיס נמוך, כמו אותם מסכנים שפטורים מתשלום על-ידי הביטוח הלאומי. זה נקרא החזקת אדם. גובה הכנסה 1,000 שקל, 2,000 שקל? אינני יודע. אבל אין ספק שאותם קיבוצניקים, שנמצאים ברמת הכנסה כזו שהם אומרים מה צריך לתת למחיה שלהם ברמה מסוימת – אותם קיבוצניקים משלמים את סכום הסף הנמוך ביותר של דמי ביטוח בריאות, ואנחנו, תושבי השכונות, ואנחנו תושבי הערים, ואנחנו תושבי ערי הפיתוח, נשלם לפי ההכנסה שלנו דה-פקטו.

מעניין יהיה לראות ב-1 בפברואר, אדוני היושב-ראש, בהקבלה, כמה ישלמו אותם חברי קיבוצים מול אנשי ערי הפיתוח. אני אעשה את הדבר הזה, אני אעשה את ההבחנה כמה משלם חבר קיבוץ בצפון, בקיבוץ הגושרים, או בכפר-גלעדי, או בקיבוץ של חיים אורון, בלהב, היכן שיש חזירים, שם מוכרים, יש כסף. אנחנו נראה כמה הם משלמים עבור מס הבריאות, לעומת הסכום שמשלם תושב שכונת-התקווה, תושב מצפה-רמון, תושב שלומי, תושב זרעית, תושב שתולה. אני אעשה את ההשוואה הזאת, ובחודש פברואר, אדוני היושב-ראש, אביא את הנתונים האלה כאן לכנסת.

תרשה לי רק משפט אחד. הפסדי קופת-חולים הם לא בגלל יש"ע. נפילת הבורסה, אדוני גדליה גל, אינה בגלל יש"ע. הסדר הקיבוצים אינו בגלל יש"ע. הסדר קופת-חולים אינו בגלל יש"ע. הבעיות של כולנו הן, אדוני היושב-ראש, אמינותו של ראש הממשלה. הטפולן נסדק. הציבור לא מאמין לו. הוא לא מאמין לממשלה, והיא תיפול מהר.

## היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת יעקב שמאי, בבקשה.



רבתי, היות שכאן כל הסבב הוא על חשבון החברים האחרים, חבר הכנסת נחמן, צריך להקפיד על לוח הזמנים.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אנו ממשיכים לדון בנושא חוק ההסדרים במסגרת ההסתייגויות, ואנו מנסים אולי לשכנע את הכנסת, ובעיקר את סיעות הקואליציה, שבאמת יבינו לרחשי העם.

אני פונה מכאן, מעל במה זו, לשר האוצר בייגה שוחט: עזוב את כל מה שאמרו עליך חבריך, חבריך בסיעה, חבריך השרים בממשלה. עזוב הכול. אבל כאשר אתה הלכת לבחירות לפני כשנתיים, כאשר בייגה שוחט הלך לבחירות, מה הוא אמר? שאתם, סיעת העבודה, תשנו את סדרי העדיפויות.

### **רענן כהן (העבודה):**

אפשר לשאול אותך שאלה, אדוני?

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

כן.

### **רענן כהן (העבודה):**

הרי אתם השקעתם מיליארדים בתשתיות ביהודה, בשומרון ובעזה, והזנחתם את כל אזורי הפיתוח. מה אתה יכול להגיד על הדברים האלה? בוא נגיד את האמת, כדי שהציבור ילמד ויראה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

איזו בדיחה.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רענן כהן, אתה יודע מה? אני אומר לך, נכון. ממשלות הליכוד השקיעו בתשתיות ובבנייה של מבני ציבור לילדי ישראל ביש"ע. אתם אמרתם לנו שאנחנו מבזבזים את הכסף ולא נותנים אותו לעיירות הפיתוח. למעלה מ-140,000 יהודים אזרחי ישראל גרים ביהודה, בשומרון ובעזה. אתה יודע מה היה קורה אם כל אלה לא היו שם? מחיר דירה בתל-אביב היה כפול.

האינפלציה היתה דוהרת. שם יש להם גם רווחת חיים, גם בנו את הבתים על חשבונם וגם הוזילו את מחירי הדירות בערים הגדולות.

אבל לא זה העניין. אתה יודע מה? אני חשבתי שבאמת ישנו את סדרי העדיפויות, ודווקא כיוון שאתה משווה לערי פיתוח. אתה יודע מה מופיע בתקציב השנה לקיבוצים, חבר הכנסת רענן כהן?

### הי"ר ע' עלי:

סליחה, לפני שאתה מגיע לקיבוצים, אני מבקש לתקן טעות רווחת. אתה יודע, חבר הכנסת שמאי, שבשנים 1990-1992 למעלה משני-שלישים של הבנייה הציבורית היתה בערי הפיתוח בגליל ובנגב. ערים שלמות הכפילו את אוכלוסייתן. יש ערים גדולות, כמו נצרת-עילית, שהוסיפה לאוכלוסייתה 15,000-16,000 עולים. בעפולה נוספו 12,000 עולים. כמו כן – במגדל-העמק, באופקים, בשדרות, בבאר-שבע. ערי הפיתוח שינו את צורתן, שינו בכלל את היקף האוכלוסייה.

### רענן כהן (העבודה):

העיר עפולה למשל.

### הי"ר ע' עלי:

פיתחו איכות חיים. השתמשו בתשתיות הקיימות בצורה בלתי רגילה. מפני שמדיניות הממשלה לפיזור אוכלוסין התממשה בצורה משמעותית בתקופה הזאת. כך שכשמדברים על הנושא של פיתוח יהודה ושומרון, אסור לשכוח את ההתפתחות הגדולה שהיתה בערי הפיתוח בשנים האלה.

### יעקב שמאי (הליכוד):

אני מודה לך, אדוני היושב-ראש, שהסבת את תשומת לבי והזכרת לי שאכן ההשקעות היו לא רק ביהודה, בשומרון ובעזה, אלא גם בעיירות הפיתוח. אבל כדאי לך, כמחנך לשעבר, דווקא לך אני אומר – 140,000 נפש לא צריכים בתי-ספר, גני-ילדים, מועדונים, מבני תרבות? לא צריכים את כל זה? זה לא עולה כסף? הלוא אם לא היו נותנים את זה שם, לא היו נותנים את זה במקומות אחרים בארץ, חבר הכנסת רענן כהן? לך אני אומר, אדוני היושב-ראש, גם היו צריכים להגדיל את ההוצאה הזאת, להעביר אותה למקומות אחרים בארץ.

אבל אני עדיין חוזר לשאלה שלך, ושאלה טובה, חבר הכנסת רענן כהן. באמת, האמנתי ששר האוצר שלך, עם ראש הממשלה, יבקשו לשנות את סדרי העדיפויות. חשבתי שהם באמת יעשו את זה בערי פיתוח. לכן שאלתי את השאלה הפשוטה ביותר: אתה יודע מה מופיע בספר התקציב לגבי התנועה הקיבוצית, שמונה 125,000 תושבים? 11.8 מיליארד שקל בערכים של יוני 1994. אם אני אומר לך את זה נכון להיום, זה עוד כמיליארד וחצי שקל. תוסיף את זה – מיליארד וחצי שקל בין הערכים של יוני לאלה של היום. מה אפשר היה לעשות בעיירות הפיתוח רק בזה? אבל לא היא. לא היא.

אני רוצה לומר לך, חבר הכנסת רענן כהן, אתה יודע מה? אין לי שום דבר נגד התנועה הקיבוצית; אני בעדה. הם עשו הכול למען הכול. אבל אני רוצה שילד בעיירת פיתוח יקבל את התנאים מהמעון עד סיום האוניברסיטה, בדיוק כמו שילד מקבל זאת בקיבוץ על חשבון מדינת ישראל. מגיע לו, חבר הכנסת רענן כהן? למה אתם לא נותנים את זה? הרי אתם אומרים שאנחנו גזלנו. כך הם אמרו, אדוני היושב-ראש. למה אתם לא רוצים לתת את זה בעיירות פיתוח?

וראה זה פלא: לא די שהצבעתם לפני שבועיים – אני מדבר על סיעות הקואליציה; ואתה, חבר הכנסת רענן כהן, ידידי הטוב, אני חייב לומר לך, שאני מכיר את הנשמה החברתית שבך, אני יודע שאתה הצעת את חוק חיילים משוחררים, אני יודע איך נאבקת ולפעמים עמדתי מהצד וקינאתי בכוח שאתה משקיע, באנרגיה, והצלחת לכפות את דעתך על הממשלה והעברת את השי הקטן הזה, שאתה נותן לחייל משוחרר, כי מגיע לו.

אני שואל, איפה חבריך האחרים. איפה הלוביסטים למיניהם, השותפים ללובי חברתי זה או זה? איפה שר האוצר שאמר את הדברים? למה ילד בדימונה, בירוחם, בקריית-שמונה, בטבריה ובכל עיר פיתוח אחרת לא יכול לקבל את התנאים הללו? על זה אני רוצה את התשובה.

מה אנחנו מבקשים? קח את יושב-ראש הקואליציה, חבר הכנסת אלי דיין, שהגיש הסתייגות והוא מבקש יום לימודים ארוך – מה עושים לו?

### **רענן כהן (העבודה):**

יש יום לימודים ארוך.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

יש יום לימודים ארוך, חבר הכנסת רענן כהן?

### **רענן כהן (העבודה):**

עד השעה 14:00.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת רענן כהן, אין יום לימודים ארוך. אם יש, אז מה הבעיה להסכים לקבל את ההסתייגות הזו? למה המאבק הזה, כדי שילדי עיירות הפיתוח לא יקבלו את החינוך המתאים, שלו הם ראויים?

תן לי להזכיר לך דבר אחר. אם היית אומר לי שהתנועה הקיבוצית השקיעה את הכספים באדמה, בחקלאות, בירקות, בגידול מטעים, בתעשייה, ושם בזבזו את הכספים – הייתי אומר שצריך לעזור להם כמה שיותר. איפה חבר הכנסת גדליה גל? הוא העביר את "חוק גל", כי המושבניקים הפסידו כספים, כי ארגוני הקניות רימו אותם וסידרו אותם בריבית נשך, בריבית אכזרית, וחגגו על חשבונם.

בתנועה הקיבוצית שיחקו בבורסה, הם איבדו 6 מיליארדי שקלים. 6 מיליארדי שקלים, חבר הכנסת רענן כהן. אתה יודע כמה עולה יום לימודים ארוך? 300 מיליון שקל בשנה. 20 שנות יום לימודים ארוך רק במה שהם איבדו שם במשחקים למיניהם.

למה ילד בעיר פיתוח לא יקבל? דימונה בת 35,000 נפש. הזכיר כבוד היושב-ראש, שהיו יישובים שהכפילו את האוכלוסיות שלהם. באר-שבע גדלה בצורה משמעותית. דימונה הכפילה את מספר התושבים שלה. אור-עקיבא הכפילה את מספר התושבים שלה. נצרת-עילית וקריית-שמונה הכפילו את מספר התושבים שלהן. דימונה מונה היום 35,000 תושבים; ארבע דימונות – כל התנועה הקיבוצית. צא וחשב, אם יעבירו לארבעה יישובים בסדר גודל של דימונה 13 מיליארד שקל, מה יכול להיות שם? יוכלו להקים ערים שהן פנינים, ילדים שיהיו עטופים כל היום בזהב. הם יקבלו את החינוך הפרטי הכי טוב, עם מורים פרטיים. הם יקבלו את הדברים הכי טובים שאפשר לקבלם. הלא אי-אפשר לאכול יותר מאשר צריך. במקום פרוסת לחם עם מרגרינה, לחם עם חמאה. יכולים להקים שם דירות פאר, קוטג'ים עם ברזים של זהב, ועדיין יישאר עודף.

למה ההתאכזרות הזאת של מפלגתך? למה ההתאכזרות הזאת של ראש הממשלה? למה הרמייה הזאת? קומו ואמרו לעם: לנו יש עניין עם התנועה הקיבוצית, זה מאגר כוח, זה מאגר ששווה 3%. זה נותן לנו עם עוד 17% של האוכלוסייה הערבית פתיח לראש ממשלה עם 20%. זה צריך להיות השיקול? איפה השיקול החברתי? למה שלא נדבר על כמה דברים קטנים שאפשר לעזור בהם? איפה שרת העבודה והרווחה, אני לא שומע אותה. כמה שמעתי אותה כאשר היא שימשה בתפקיד יושבת-ראש ועדת העבודה והרווחה. 35 מיליון שקל מקצצים לך בשבוע הזה, לאחר שהצביעו על התקציב. למי תקצצי? לנכים? לגמלאים? למקבלי הבטחת הכנסה? לאמהות חד-הוריות? למי?

חבר הכנסת רענן כהן, אני שואל אותך – למי? למה ההתאכזרות הזו? למה שר האוצר לא מסוגל לקום ולומר מה שאמר עליו השר שחל, שהוא צריך להתפטר כי הוא שר האוצר הגרוע ביותר. הוא שר אוצר שהכפיל את האינפלציה. הוא עמד כאן על הבמה הזו לפני שנה ואמר לנו, שהאינפלציה תהיה בת 8%. והנה האינפלציה 14.5%. הכפלה ממש. אתה יודע מה המשמעות? אתה יודע מה משמעות הדבר לגבי המובטלים שאתה מדבר עליהם? אתה יודע מה המשמעות לגבי העובדים? השכר שלהם נשחק. סל המצרכים שלהם עלה ב-14.5%. כוח הקנייה למצרכי מזון בסיסים ירד ב-14.5%.

כאשר אנחנו מדברים על ירידת האבטלה, חבר הכנסת רענן כהן, בוא נאמר את האמת. זו ירידה מלאכותית של האבטלה. אני תמכתי בחוק ביטוח מפני אבטלה. החוק נתן לפני שנתיים לכל אזרח באשר הוא אפשרות לפנות ללשכת העבודה, ואם אין עבודה מתאימה למקצוע שלו, גם אם הוא היה נהג, הוא זכאי לדמי אבטלה. באה שרת העבודה והרווחה, לאחר שנבחרה, וביקשה לשנות את החוק. תמכתי גם אני בשינוי החוק. תמכתי כי אני חושב שבחור צעיר עד גיל 35 ראוי שייסע 50 קילומטר כדי לקבל עבודה, ולא ראוי שיקבל דמי אבטלה. זו ירידה מלאכותית, חבר הכנסת רענן כהן. זו לא ירידה טבעית של האבטלה.

ועוד יותר, שרת העבודה והרווחה יזמה עבודות יזומות. היא ביקשה להעביר לכל מיני עבודות יזומות. היא הציעה שהממשלה תשתתף ב-500 שקל לכל עובד. לכן ירדה האבטלה. סטטיסטית זה נכון, זה ירד מ-11.2% ל-7.5%.

היה עוד דבר, וכדאי שהדברים האלה ייאמרו, הרי היתה עלייה אדירה בימי שלטון הליכוד. בשנתיים האחרונות של שלטון הליכוד, למעלה מ-400,000 עולים חדשים הגיעו מברית-המועצות. כמה עולים מגיעים כעת? האוכלוסייה הזאת יצרה כוח עבודה. ממצב של קבלת מענקי עבודה היא נכנסה ונקלטה בעבודה. הכנו תשתיות תעשייתיות לצורך העניין הזה.

זה הוויכוח, לומר לנו שהאבטלה ירדה? יש לנו שר אוצר מבולבל וראש ממשלה מבולבל. ראש ממשלה שפעם אחת אומר: כל עוד אני ראש ממשלה לא יהיה מס על הבורסה. ראש ממשלה שקרן. אחר כך בא ראש הממשלה ואומר: מותר בנושא כלכלי. איזה נושא כלכלי? איזה נושא שהוא הולך להפוך אותו בלילה כדי לקבל החלטה לקראת בוקר? כך זה היה לגבי הבורסה? משקיעים קטנים, קשישים, גמלאים, צעירים הושפעו על-ידי הבנקים ונתנו להם שם הלוואות, והם לא יכולים להחזיר את ההלוואות כי איבדו את כל הקרן.

אני באמת שואל, למה לא יעזו חברי הכנסת שלכם, כל הלוביסטים החברתיים שלכם, ואני לא רוצה לנקוב בשמותיהם – אתה מכיר אותם – לומר באומץ לב: ממשלת העבודה בראשות רבין, עם שר האוצר בייגה שוחט, נכשלה כישלון חרוץ. האשמנו את הליכוד בשחיתות, אנחנו מושחתים כי רימינו. אנחנו מושחתים כי האשמנו אנשים כשרים.

מה מחיר השלטון? כמה הוא יכול להיות? בלי גבולות? חסר מעצורים? עוד טלאי על טלאי ולהכאיב לאוכלוסייה?

ושר האוצר? לקרוא לו השקרן הלאומי? אם הוא רוצה לקבל החלטה כלכלית, והוא אומר שאסור לו לומר את האמת – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

אמרת לו את הכול?

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אם הוא רוצה לקבל החלטה כלכלית, ולא להגיד את האמת כי בלילה הוא מקבל החלטה – אני מבין. אבל לומר: הרצתי על המחשב 50,000 עובדי מדינה ובדקתי שכולם יקבלו תוספת? חבר הכנסת רענן כהן, אתה בלובי החברתי, אתה יודע שלמעלה ממחציתם מקבלים 2,500 שקל. אשה עובדת שהוא נתן לה נקודת זיכוי – הוא שיקר לה, הוא שיקר לעם, הוא שיקר לאומה במודע. ולא רק בגלל זה עליו להתפטר ולגרור את ראש הממשלה להתפטרות.

אתם חוששים מבחירות? ממה אתם חוששים? להרכיב ממשלה חדשה? הרי מי שנכשל למען האומה, למען המדינה, למען החברה, למען החלשים, למען הקשישים, למען הגמלאים, למען אמהות עובדות, למען אמהות שמכניסות את הילדים למעון, למען עיירות פיתוח, למען יום לימודים ארוך – הרשימה ארוכה. כמה אפשר? לכו כבר. נמאסתם. לא לך אני אומר את זה, כי אני מכיר את היושר שלך. המפלגה שלך המאסה את עצמה עם השחיתות. הם לא מבינים שהם הורסים אותנו. הם הורסים את האוכלוסייה. הם הורסים את החברה. הם פוגעים בלב-לבה של האומה. עד מתי? לסחוב אותנו עוד שנתיים? לא הגיע הזמן?

למי שיש אומץ לב בסיעות הקואליציה שיקום ויאמר: ראש הממשלה, מספיק לשקר. שר האוצר, מספיק לשקר. שר האוצר, תשמע מה אומרים עליך חבריך. הרי שר אחד אומר על השר השני את מה שהשר השלישי לא היה מסוגל לומר. די, עד כאן, נמאסתם. אני יכול לומר לממשלה הזאת: ממשלת מושחתים, נמאסתם, לכו הביתה.

### **הי"ר ע' עלי:**

תודה, חבר הכנסת שמאי. חבר הכנסת דב שילנסקי, בבקשה. חבר הכנסת שמאי, כמעט חשבתי שאתה קורא קטע מן המחזור של ימים נוראים. למען יתומים ואלמנות.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פשוט ממשיך במה שדיברתי עליו בשבוע שעבר. התחלתי לדבר על ייקור החלב ומוצריו, כהמשך לייקור הלחם, ועשר הדקות שלי נגמרו. אני חייב להתחיל בנקודה זו.

לפני כשנה היתה התייקרות. היא היתה בשיעור של 4.3%. אני מתכוון להתייקרות הלחם ומוצריו.

### **הי"ר ע' עלי:**

סליחה רגע, חבר הכנסת שילנסקי. רבותי, אני מבקש להקשיב, השעה מאוחרת. יש מה לשמוע מפיו של חבר הכנסת שילנסקי, בכל מה שקשור לדאגה לאנשים חלשים.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן, אתה פה היחיד מטעם כל הקואליציה: מפלגת העבודה, מרצ, מד"ע, דראושה וכולם. אתה נשאר היחיד, ואתה תצטרך לספוג את הכול. מה אני יכול לעשות? את מי מתקיפים?

## רענו כהן (העבודה):

ממך אני תמיד מוכן לספוג הכול.

## דב שילנסקי (הליכוד):

כמו הרב בבית-הכנסת, שכל שבת אומר: צריכים לבוא לבית-הכנסת בשבת. למי הוא אומר? לאלה שנמצאים בבית-הכנסת. כך גם כאן.

לפני שנה היתה התייקרות של 4.3% בחלב ובמוצרים.

## היו"ר ע' עלי:

אתה יודע, חבר הכנסת שילנסקי, יש בגמרא סיפור יפה בעניין זה. אם מותר לי, אספר לך.

## דב שילנסקי (הליכוד):

בבקשה. אני יודע שאתה בעל תרבות, חכם ובקי במשנה, בגמרא ובחוכמת ישראל, ואפשר ללמוד ממך.

## היו"ר ע' עלי:

תודה. היה רב זקן שהרביץ תורה לתלמידיו. היות שעיניו כהו מראות, התלמידים עזבו את הכיתה בזה אחר זה, ולבסוף נותרו רק שניים בכיתה. הרב החל להטיף להם מוסר ולהוכיח אותם על התנהגותם. קם אחד התלמידים ואמר לרב: רבי, כולם היו כאן ונטשו את הכיתה, רק אנו נשארו ואנו שומעים בקשב רב את דברי החוכמה שאתה מרביץ בנו, ועלינו אתה צועק? מה השיב הרב? לא עליכם אני צועק, בפניכם אני צועק. כך גם במקרה זה, אתה לא מוכיח את חבר הכנסת רענן כהן, אלא בפניו אתה מוכיח את הקואליציה ואת הממשלה.

## דב שילנסקי (הליכוד):

את חבריו.

אז קמה צעקה בקשר להעלאת מחירי החלב, ובאה הממשלה ואמרה: זה הגבול, זה הקו האדום, יותר לא תהיה העלאה. רק לפני שנה. אך כמו כל ההבטחות שלהם, כך גם פה. לפני כשבוע חתם שר החקלאות על צו להעלאת מחירי חלב ומוצריו ב-3.5%.

כל עקרת-בית יודעת – אך אולי בספסליה הריקים של הקואליציה על כל גוניה אין יודעים זאת, וכך גם בספסלי הממשלה, שבכלל איננה. לא, הכורסאות של הממשלה נמצאות, אך היושבים עליהן אינם. אין שרים, ואם הם ישנם – הרי הם לא מאזינים. אוזנם אינה כרויה לבעיות העם. אתם בוודאי לא יודעים כמה עולה כיכר לחם, ואתם, שרי הממשלה, בוודאי לא יודעים מה מחיריהם של מצרכי היסוד, ולכן אגיד לכם: גביע אשל עולה 98 אגורות. גביע יוגורט, תוצרת "תנובה" או "טרה", עולה 1.05 ש"ח. אני עושה חשבון ממוצע של שקל אחד ליוגורט או ללבן. דיברתי על ההשפעה הקשה של התייקרות הלחם על משפחות דלות. שמע, חבר הכנסת רענן כהן, על חבריך.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני שומע בקשב רב.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

דיברתי על משפחות דלות, בקשר ללחם. לחם הוא מצרך יסוד, זהו הבסיס של המזון. דיברתי על ההתייקרות שהיתה, ואז מספסלי הסוציאליסטים הדואגים לעם, להמוני העם, לעובדים ולעמלים, היו כמה חברים שלעגו לי. הם לעגו לי? הם לא העליבו אותי. אני לא נעלב מאנשים כאלה. הם העליבו את עצמם. אני לא רוצה לומר, אך לא חשתי להם כבוד על כך.

נוסף על התייקרות הלחם, אני מדבר על ההתייקרות של מוצרי החלב. אני מדבר על מוצרים בסיסיים, אינני מדבר על שמנת, אני מדבר על לבן ועל יוגורט. מגיע להם גם שמנת, אבל אין להם. שמנת היא אולי חלום בשבילם.

שוחחתי לפני יומיים עם משפחה: זוג הורים וחמישה ילדים. הם אינם משפחה מרובת ילדים, לא עשרה ילדים – יש גם משפחות עם עשרה ילדים – להם יש רק חמישה ילדים, כן ירבו. משפחה בת שבע נפשות. הבעל שומר לילה, והוא משתכר 2,000 שקל בחודש. לא מדבר כבר על כך שהם אינם אוכלים בשר, אף שהם רגילים מהבית, מהעדה, לאכול בשר כבש ובקר. אצלם זה חלום. לפעמים, לשבת ולחג, הם קונים עוף. לא סתם עוף, כי גם לכך אין להם כסף. הם קונים גרוגרות של עוף, כנפיים של עוף ורגליים של עוף. זה בזול. גם למוצרי יסוד אין להם כסף. משפחה כזו נותנת לילדים פעמיים ביום, בבוקר ובערב או בצהריים שני גביעי לבן או יוגורט. זו הוצאה של 14 ש"ח ביום, כ-450 ש"ח בחודש.

אני כבר לא מדבר על הילדים שאינם יודעים גלידה מהי. הם רואים ילדים אחרים מלקקים גלידה. ילדים הם ילדים, והעיניים יוצאות מקנאה. אותו דבר לגבי שוקולד וממתקים. יש משפחות שלא נותנות לילדיהן לאכול שוקולד וממתקים, כי זה לא בריא לשיניים. להם לא נותנים שוקולד וממתקים, כי אין כסף לכך.



אתם יודעים, יש עכשיו "פוגים". גם "פוגים" אין להם. קראתי על מקרה מסוים, שעצרו ילד ממשפחה דלת אמצעים, כיוון שסחב כמה "פוגים". המשטרה עצרה אותו. התקשרתי עם המשטרה, דיברתי עם מפקד התחנה הזו. אנשים שמעו שהתערבתי ואמרו: אתה מגן על גנבים. אין להם לב לאנשים שאמרו דבר כזה. אין להם הבנה. לדעתם, דין פרוטה כדין מאה. אבל בכל זאת, הוא רואה איך אחרים הולכים עם כיסים מלאים ב"פוגים", וגם הוא רוצה. זו קנאה. צריך להטיף להם מוסר, צריך להחזיק אותם במשטרה וצריך התערבות של חבר כנסת על מנת לשחרר אותם?

רבותי, יש משפחות שיש בהן דלות. כבר אתמול אמרתי, אם מישהו אומר שאני מדבר על זה כי אני רוצה לרכוש את הקולות שלהם, לא ולא. אני רוצה לרכוש את הקולות שלהם, אבל הם לא שומעים אותי, כי אין להם ערוץ-33, אין להם כבלים; בקושי יש להם ערוץ-1 וערוץ-2, אבל כבלים אין להם. הם לא שומעים אותי. אי-אפשר להגיד שעכשיו אני מדבר אליהם על מנת לקבל את הקולות שלהם, כי הם לא שומעים אותי, אין להם כבלים. אני מדבר כי אכפת לי, כי כואב לי בגינם, כי אני רואה את עצמי שליח שלהם פה, כאדם שצריך להביא את דברם, את קולם, את זעקתם.

עשיתי חשבון, שכרבע מההכנסה הממוצעת של המשפחה שהבאתי כדוגמה, הולך רק על לבן. איפה הלחם? איפה כל שאר הדברים? ואיפה חשמל ומים? בסיבוב הבא עוד אדבר על ההתייקרות של החשמל והמים, מוצרי יסוד. אתם שמעתם כמה משפחה ממוצעת צריכה, 5,000-6,000 שקל בחודש. איך הם מתקיימים, תשאלו. יש הרבה משפחות כאלה אצלנו. איך הם יתקיימו? זה עוני.

### **רענו כהן (העבודה):**

חבר הכנסת שילנסקי, אני מוכרח להגיד לך, שאני מזדהה עם כל מלה שאתה אומר כאן. אני מברך אותך על שאתה נותן ביטוי אמיתי לדברים שחלק גדול מהחברה מרגיש.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

תודה רבה. עוד אדבר בשלב מאוחר יותר על התייקרות הפירות והירקות.

יושבת פה הדוברת של הליכוד לענייני חברה וכלכלה, טובה וג'ימה, והיא שומעת אותי. אני מביא אותה בתור דוגמה, היות שהיא פרסה כנפיים. היא התחנכה בבית"ר, היתה ראש ההנהגה הארצית של בית"ר, היתה ראש שליחי העלייה של בית"ר, רכשה השכלה גבוהה, אך היא לא שוכחת מאין היא באה – מראש-העין. שוחחתי אתה, וזה לכבודה שהיא זוכרת מאין היא באה. את תסכימי אתי, שיש בראש-העין כאלה שבגלל הדלות לא זכו להגיע למעמד שלך. אנשים טובים, הגונים, ישרים; הוותיקים, רובם תימנים עם מסורת, שומרי מצוות, אך לא לכולם היה מזל כזה לפרוס כנפיים. את יודעת היטב מה השפעת התייקרות מחיר הלחם ומוצרי חלב בסיסיים על משפחות ברוכות ילדים דלות אמצעים.

אולי מאחר שאת חדשה פה בכנסת, ספרי על המצב; הרי את באה אל המשפחה בשבתות ורואה מה קורה. האנשים פה לא יודעים. אנחנו צריכים אנשים שיבואו ויספרו. כבית"ר לבית"רית, אני מברך אותך בברכת אל חי ובהצלחה. כשאת באה לאנשים בראש-העין ספרי להם על חוסר ההבנה שיש פה

לדלות העם. את צריכה לספר להם? הם סוציאליסטים, הם הרי יודעים את זה, ולדלי העם הטובים, הישרים והמבינים, את אולי לא צריכה לספר, הם יודעים זאת.

עכשיו אדבר על משמעות הקיצוץ במשרד הבריאות. שר הבריאות אומר שהקיצוץ יפגע חזק באשפוז הסייעודי לקשישים. במי הממשלה הזאת הולכת בראש ובראשונה לפגוע? בחלשים, בקשישים שזקוקים לאשפוז סיעודי. ועוד אומר: הצפיפות בבתי-החולים לא תקטן אלא תגדל. כולנו יודעים מה קורה. בגלל הצפיפות הזו, אנשים חס וחלילה גם מתים לפני הזמן, לא נרפאים, ולא אכנס עכשיו לכל הפגעים. הממשלה הזו, עם כל ההבטחות שנתנה, במקום להקטין את הצפיפות היא מגדילה אותה.

שר הבריאות דיבר בעבר, בוודאי הכול זוכרים, על ביטול האגרה שמשלמים ההורים ל"טיפת חלב". ודאי שהביטול לא יהיה.

וממה קיצצו עוד? 10 מיליוני שקלים מתקציב החטיבה להתיישבות של הסוכנות – 3 מיליונים מתקציב ההתיישבות בבקעת-הירדן, 3 מיליונים מתקציב ההתיישבות ברמת-הגולן ו-4 מיליונים מתקציב ההתיישבות של יישובי גוש-קטיף. אשר לתקציבים ליהודה ושומרון, שהם כמעט אפסיים ודלים, ודאי שלא ישאר כלום. מאיפה? – מיישוב ארץ-ישראל, ממה שהם התחייבו לפני הבחירות. בשבילי כל ארץ-ישראל מולדת. אבל הם אמרו: נמשיך ליישב, נמשיך לחזק את רמת-הגולן ונבסס את היישובים. גוש-קטיף – הרי זה ברור. בקעת-הירדן – תוכנית-אלון. הירדן הוא הגבול. מקצצים, מקצצים ומקצצים. איפה הם משקיעים? על זה אדבר בסיבוב הבא.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת שילנסקי, אתה מוכן להחליף אותי?

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

כן, בהחלט, אבל פרוצדורה זו פרוצדורה. אני חייב ללכת סביב סביב, אדוני. אומנם הדרך יותר ארוכה, אבל בדרך ארוכה יותר לפעמים מגיעים יותר רחוק, וזו הדוגמה.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני מזמין את חבר הכנסת עובדיה עלי. אחריו – חבר הכנסת אסעד אסעד.

## עובדיה עלי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש קודם כל לדבר על תפקוד הממשלה. הממשלה איננה מתפקדת כראוי, אין תרבות שלטון. הוויכוחים בתוך הממשלה, ההדלפות, ההשמצות ההדדיות אינם מוסיפים כבוד לממשלה, פוגעים באמינותה, פוגעים ביציבותה, ואני מיצר מאוד על כך, מפני שלתפקוד הממשלה יש השלכות חמורות מאוד על המשק ויש תוצאות ויש השלכות חמורות מאוד על המדינה.

ראש הממשלה מתגלה כחסר אמינות. ראינו זאת בנושא הבורסה, כשהוא הבטיח קבל עם ועדה, בתקשורת, בלי שהוא נדרש לכך, ביוזמתו האישית, שלא יוטל מס על הבורסה. והנה, חודשיים-שלושה לאחר מכן הוא הפר את הבטחתו. הוא הבטיח שהוא לא ירד מרמת-הגולן; הוא הכריז ערב הבחירות, שמי שירד מרמת-הגולן פוגע בביטחון ישראל. והנה, מי שהיה שנים רבות, ארוכות, שר ביטחון, רמטכ"ל, עם זכויות היסטוריות כמצביא חשוב, גם מכך הוא חזר. אנחנו יודעים אילו הצעות הוא הציע לנשיא סוריה, חאפז אסד. והרשימה ארוכה. הוא הבטיח, ערב הרכבת הממשלה, בליל הבחירות, שהוא ינווט. הוא אמר: אני אנווט. הוא, כמובן, התכוון לומר: אני אנווט, אני אוביל, אני אנחה – אני, אני, אני. מה נותר מכל זה? – מאומה.

נדמה לי, שהתפקוד הזה הוא לא רק תפקוד גרוע, חבר הכנסת רענן כהן. יש לו השלכות חמורות מאוד. ראיתי את קטעי העיתונות ואת הדברים שאמרו איש על רעהו. שמעתי את דברי סגן שר השיכון; הוא אמר שזו שערורייה בין-לאומית. כך הוא הגדיר את הקיצוצים בתקציב השכונות. שמעתי שרים אחרים, חברי כנסת ממפלגת העבודה, שרים ממרצ. ההתבטאויות שלהם, אף שהם אולי סייעו לנו לחזור לשלטון, במקום מסוים הן פגעו פגיעה לא רק בממשלה, אלא פגעו במשק, פגעו ביציבות המשק, פגעו באמינות הממשלה ובאמינות המשק. יש לכך חשיבות גדולה מאוד ליציבות המשק, לאמינות ולאמון שרוחשים בארץ ובעולם למשק. למשק של מדינה יש ערך סגולי משל עצמו. בכך הפגיעה היא פגיעה אנושה, קשה מאוד, שאין לה כפרה.

כעת אבקש לדבר על כמה פרמטרים מבחינת הצלחת הכלכלה הישראלית. כדי להיות ישר עם עצמי אני חייב לומר, שבתחומים אחדים, חבר הכנסת רענן כהן, הממשלה רשמה הישגים.

## רענן כהן (העבודה):

נכון.

## עובדיה עלי (הליכוד):

כדי לבוא ולבקר, צריך גם לדעת להצביע על הישגים. בתחום הכבישים, השר בן-אליעזר עשה עבודה טובה. רואים את פירות העבודה הזאת הלכה למעשה בכבישי הארץ, במקומות רבים. בנושא החינוך הוסיפו תקציבים, בעיקר בשכר המורים. האבטלה ירדה. לא חשוב כרגע מה הן הסיבות לירידת האבטלה; ניתח זאת חבר הכנסת שמאי בצורה טובה ונכונה. אבל האבטלה ירדה.

אבל, עם זאת, חבר הכנסת רענן כהן, קשה לומר שמדיניות הממשלה הצליחה. הממשלה דיברה על שינוי סדרי העדיפויות. היא לא עמדה בכך. תיכף אגע בכך. לא רק שהיא לא עמדה בשינוי סדרי העדיפויות כפי שהבטיחה, אלא היא פועלת בניגוד לכל הבטחותיה. היא מתכחשת לכל ההבטחות. אם הזמן יאפשר לי, במסגרת הדקות שעומדות לרשותי כעת, אפרט מאוחר יותר למה אני מתכוון.

אבל מעבר לכך, אם אתה בא ובוחן את מדיניות הממשלה בפרמטרים שונים, אתה רואה שהאינפלציה גדלה בצורה מאוד מדאיגה. לא רק שהאינפלציה אינה חד-ספרתית, אלא היא גדלה מ-8%, שהיו בהנחת היסוד התחזית והצפי בתקציב 1994, ל-14.5%. מ-8% ל-14.5% – זה גידול מאוד משמעותי, של למעלה מ-80%-90%. זה גידול ב-80% באינפלציה. זה דבר מאוד מדאיג. כל הסכרים נפרצו, על כל המשתמע מכך. יותר מאוחר אראה למה זה קרה, מדוע.

לא כל אחד מבין מהי המשמעות של אינפלציה. המושג הזה נראה מופשט. במידה מסוימת הוא ערטילאי מדי. אני מבקש, ברשותכם, להסביר בעזרת דוגמה אחת מהי המשמעות של גידול של 14.5% באינפלציה למשפחה בישראל, לזוג הצעיר.

תארו לכם שזוג צעיר, או משפחה רכשו דירה. אנחנו יודעים שמחירי הדיור עלו בצורה מדאיגה, בצורה מדהימה, בצורה דרמטית. בשנתיים האחרונות התייקרה הדירה בלמעלה מ-50%. כדי לרכוש דירה ממוצעת, משפחה נדרשת לא אחת לקבל הלוואות בסדר גודל של 100,000 דולר. משפחה שקיבלה הלוואה של 100,000 דולר, בדרך כלל הסכומים נקובים, חבר הכנסת אסעד, בשקלים. הואיל ושער הדולר לא השתנה כמעט, אלא הוא גדל בסך הכול ב-1% לעומת השקל בשנה האחרונה, והואיל והאינפלציה גדלה ב-14.5%, הכסף, שנלקח בבנק כהלוואה צמוד לשקל, צמוד למדדים, צמוד לאינפלציה – משמעות העניין הזה היא, שחובה של המשפחה גדל רק על סעיף דיור ב-45,000 שקל, כתוצאה מהאינפלציה. החוב של זוג צעיר כזה גדל רק בסעיף דיור ב-45,000 שקל. אני לא מדבר כרגע על ההשלכות האחרות, על החוב הלאומי הפנימי.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

הוא לא קיבל בחודשים האחרונים שקל בגין תוספת היוקר.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

תוספת יוקר לא שולמה בשל עסקאות שהיו עם ההסתדרות. חבר הכנסת רענן כהן, החוב הפנימי הוא כ-100 מיליארד שקל. הגידול בחוב הפנימי הוא ב-14.5 מיליארד שקל כתוצאה מהאינפלציה.

אני יכול לעמוד כאן ולמנות דוגמאות רבות כדי להבהיר ולהמחיש מהי המשמעות של אינפלציה לכל אזרח במדינת ישראל. אנחנו משעבדים את העתיד. לדבר הזה יש משמעויות הרות אסון בתחום המקרו-כלכלה. אבל אני לא רוצה להיכנס לתחום המקרו. אלה שצריכים לדעת יודעים. אני מבקש לדבר אל עמך ישראל, כדי שכל אחד יבין מהי המשמעות של הנושא הזה לכיס הפרטי של האזרח. יש משמעות חמורה מאוד. יש גידול חמור, מדאיג מאוד, בגירעון המסחרי. הפער בין היבוא ליצוא הולך וגדל בצורה מאוד מדאיגה. השנה הגירעון המסחרי גדל ב-2.5 מיליארדי דולר לעומת השנה הקודמת.

אתם יודעים שאנחנו משעבדים את עתידנו, את עתיד בנינו ואת עתיד נכדינו בגין הוצאות כספיות שאין מהן כל תועלת. אתם יודעים מה זה גירעון של 6.5 מיליארדי דולר? אתם יודעים מה זה גידול ב-2.5 מיליארדי דולר? היום, ככה, זורקים מספרים במיליארדים. אנחנו מדברים על הגעה לעצמאות כלכלית. לעצמאות כלכלית יש גם משמעות מדינית וביטחונית, ולא רק כלכלית. כשאתה מפתח תלות במעצמות מבחינה כלכלית, אתה גם משעבד את עצמך מבחינה מדינית, מבחינה ביטחונית. אתה מאבד את חופש הפעולה שלך.

במדינה כמו שלנו, עם הבעיות שבהן היא נתקלת, עם האתגרים שאתם היא מתמודדת, עם השכנים שיש לה – ואני לא רוצה להיכנס כרגע לכל המרכיבים, כי הזמן לא מאפשר לי זאת – יש משמעות חשובה ביותר לעצמאות. כתוצאה מהמדיניות הכושלת וחסרת האחריות שלכם, אתם גורמים להתרחקות מעצמאות כלכלית. אנחנו הולכים ומתרחקים, והגירעון במאזן המסחרי הוא דבר בלתי נסבל.

כבר דיברתי לפני כן על גידול מדאיג במחירי הדירות. היום זוג צעיר לא יכול לקנות דירה בישראל. איזו משפחה יכולה להרשות לעצמה לקנות דירה, בייחוד באזורי הביקוש, בגוש-דן? גם כשבונים עיר חדשה על אדמות טרשים במודיעין – – –

### **רענן כהן (העבודה):**

זו בעיה קשה ומסובכת.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

לאן מאמירים מחירי הדירות? מי יכול היום לרכוש דירה? אלו מחירים אסטרונומיים, דמיוניים. פשוט הדעת לא סובלת את המספרים.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת עובדיה עלי.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

תרשה לי. אני מבקש עוד רגע, אסיים ואחר כך תשאל מה שאתה רוצה.

נגעתי כאן בסך הכול בשלוש דוגמאות מני רבות. האמינו לי, יכולתי לעמוד כאן ולמנות רשימה ארוכה כאורך הגלות של מחדלי הממשלה הזאת והתנהגותה חסרת האחריות. את כל זה אני אומר על רקע

ההצהרה שלה וההבטחה השקרית שלה לבוחרים, כשהיא הולכת ומשנה את סדרי העדיפויות הלאומיים. במה היא שינתה את סדרי העדיפויות הלאומיים? אני אומר לך, חבר הכנסת רענן כהן: היא לקחה את קצבאות יוצאי צבא ונתנה לערבים קצבאות יוצאי צבא. משמעות מתן קצבאות יוצאי צבא לערבים, לכל אלה שלא שירתו בצבא, היא עניין של כ-500 מיליון שקל מדי שנה בשנה. 500 מיליון שקל מדי שנה בשנה נותנים כקצבאות יוצאי צבא לאוכלוסייה הערבית ולאותה אוכלוסייה שלא שירתה בצבא. האם אתה מבין את המשמעות האיומה של העניין הזה? המשמעות החברתית של הנושא הזה היא פשוט בלתי נסבלת.

באו והורידו את קריית-גת מרשימת ערי פיתוח. ניסו להוריד את עפולה וערים אחרות מרשימת ערי הפיתוח. אתה יודע מה? הוסיפו שמונים וכמה כפרים ערביים, ועיני לא צרה בכפרים הערביים המרוחקים. אבל למה אכסאל תהיה עיר פיתוח ועפולה לא? – אולי תסביר לי? למה נצרת תהיה ונצרת-עילית לא? למה שפרעם תהיה – – –

**יעקב שמאי (הליכוד):**

יש הסכם. יש מי שנמצא בקואליציה – – –

**עובדיה עלי (הליכוד):**

למה? בגלל דראושה? בגלל החברים מחד"ש?

**יעקב שמאי (הליכוד):**

זה שוד הקופה הלאומית.

**רענן כהן (העבודה):**

אל תגזים.

**עובדיה עלי (הליכוד):**

חבר הכנסת רענן כהן, האמן לי שזו לא הגזמה. האם זו הגזמה מה שאמרתי?

**רענן כהן (העבודה):**

אני מתנגד למה שאמרת – – –

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

אכסאל אינה שונה מעפולה.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

שינו את סדרי העדיפויות הלאומיים. למי נתנו? לערי הפיתוח, כפי שהבטיחו? לשכונות המצוקה, כפי שהבטיחו? למערכת החינוך, כפי שהבטיחו? לרווחה? לנכים? למפגרים? לקשישים? לא ולא. הם הולכים לתת סכומי עתק לקיבוצים. לא די בסכומי העתק האדירים שניתנו באוגוסט 1988 – שהתבטאו בהרבה מיליארדים, הרבה מיליארדים על אוכלוסייה קטנה – כעת הולכים להוסיף, על סמך עיקרי התקציב והספר האדום שברשותנו, חבר הכנסת רענן כהן. והם לא נותנים זאת כמענק. חלק זה הסדרים, חלק זה מחיקת חובות. אבל בסך הכול 11 מיליארד – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

אני יודע מה זה פנקס אדום. מה זה הספר האדום?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

זה ספר עיקרי התקציב, ששר האוצר הניח כאן, שמבהיר מהי מדיניות הממשלה בנושא התקציב.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

פנקס אדום, כבר אומרים שאין.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

לא במקרה אמרתי הספר האדום. רציתי לרמוז, כדי שכל אחד יבין את הקונוטציה של הנושא האדום והקיבוצים. כיוונתי לדעת גדולים.

חבר הכנסת רענן כהן, 11 מיליארד ו-830 מיליון שקל, בערכים של יולי 1994 – זה המחיר של הסדר הקיבוצים. נו, אולי תספר לי, האם זה שינוי סדרי עדיפויות? כך דואגים לשכבות החלשות?

תראה מה קורה. כשאתה רואה את רשימת הקיצוצים – אתה יודע מה? – האוזן פשוט מתקשה להאמין והעניים מתקשות לראות את המספרים האלה שמופיעים מולן. רואים כאן שמפחיתים 20 מיליון שקל משכונות מצוקה ומקשישים; 151 מיליון שקל בהשכלה הגבוהה, במערכת החינוך; 35 מיליון שקל ממשרד העבודה והרווחה, מהנכים ומהמפגרים. תראה על אילו מספרים אנחנו מדברים. וכאן, מזרימים מיליארדים בלי חשבון. הכול מותר, הכול מחול? מה קרה? מה קרה? איזה מין קדימה היא זו? איזה מין עדיפות היא זו? איזה מין צדק הוא זה? איפה ההגיונות? אני כבר לא מדבר על מדיניות. אני מדבר על הגיונות מינימלית, על צדק מינימלי.

לדידי, חסרה לי כאן התייחסות רצינית לנושא המלחמה בעוני. הממשלה הסוציאליסטית הזאת הגדירה רק בשנה האחרונה את מספר העניים במדינת ישראל, אלה שחיים מתחת לקו העוני – כ-32,000 נפש. היום, כ-700,000 אזרחי מדינת ישראל חיים מתחת לקו העוני, בהם 300,000 ילדים. תראה על אילו סכומים אנחנו מדברים. כשמדברים על משכורת או שכר או תקציב של משפחה ממוצעת, שנדרשים לקיום המינימלי שלה, מדובר על משהו בסביבות 5,000 שקל. קו העוני נמצא הרחק הרחק משם. אלה סכומים שבאמת מבטיחים רק את הקיום היסודי, הבסיסי, המינימלי. יש 700,000 איש מתחת לקו העוני הזה. אתם הגדרתם את מספר העניים במדינת ישראל. מדוע? – מפני שאתם לוקחים את הכסף וזורקים לקיבוצים ולערבים; נותנים לחברי הכנסת מחד"ש וממד"ע, שתומכים בכם.

יש בעיות קשות מאוד של חינוך. מה שקורה בחינוך הוא פשוט בלתי נסבל. ההשכלה הגבוהה, האוניברסיטה, הופכת להיות משימה בלתי אפשרית כמעט להרבה משפחות בישראל. כדי ללמוד באוניברסיטה צריך לשלם שכר לימוד של 8,000 שקל. ואני לא מדבר על תלמידי ערי הפיתוח והפריפריה. כשהם באים ורוצים ללמוד באוניברסיטה יוקרתית, בתל-אביב, בירושלים או בטכניון, נוסף על שכר הלימוד הם צריכים לשלם עבור שכר דירה, עבור כלכלה, נסיעות, תחבורה. אלה סכומים אדירים. מי יכול לעמוד בזה? כדי ללמוד היום באוניברסיטה צריך להיות עשיר.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

או קיבוצניק.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

או קיבוצניק.

חבר הכנסת רענן כהן, אני דורש קודם כול לתת פטור לכל תלמיד, לכל סטודנט שרוצה ללמוד באוניברסיטה, אם הוא בא מעיר פיתוח, משכונת מצוקה, או שהוא בן למשפחה שחיה מתחת לקו העוני. זה המינימום שנדרש מאתנו.

יש בעיה של מעונות יום לזוגות צעירים.



### **רון נחמן (הליכוד):**

כמה עולה היום מעון יום?

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

מעון יום עולה היום כ-800 שקל לילד. שני ילדים – 1,500 שקל. איזו משפחה צעירה יכולה לשלם סכומים כאלה? תגידו לי, איזו משפחה צעירה יכולה לשלם היום 1,500 שקל? האם זה מעודד – – –

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

יש משפחות צעירות עשירות. הן יכולות לשלם.

### **עובדיה עלי (הליכוד):**

אני לא מתייחס למשפחות העשירות, לאנשים שיש להם נכסים ולכן הם יכולים לסייע לילדים. אני לא מדבר על אותן משפחות. למשפחה ממוצעת קשה מאוד לעמוד בעניין זה. אנחנו רוצים לעודד אמא לצאת לעבודה. הסכומים האלה מרחיקים אותה, מרתיעים אותה מלצאת לעבוד.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת עובדיה עלי, אם אתה מדבר על אמא שהולכת לעבודה, אתה יודע שהיא צריכה לשלם למעון 800 שקל. אם היא משתכרת 2,000 שקל – נשארים לה 1,200 שקל. אם נותנים לה 25% הוזלה במעון – זה שווה בדיוק 7 מיליוני שקל. ריבונו של עולם, חבר הכנסת רענן כהן, איך תסביר זאת? איך? זה נועד לאם, כדי לעודד אותה.

### **רון נחמן (הליכוד):**

טעית באפס.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

חבר הכנסת שמאי, עוד מעט יגיע תורך. אתה לא יכול לדבר על חשבון הזמן של חבר הכנסת עובדיה עלי.

### עובדיה עלי (הליכוד):

חבר הכנסת שמאי, ידידי, מעונות יום הפכו להיות בעיה שצריך להתמודד אתה. צריך להפחית את הסכומים שמשלמים הורים עבור מעונות יום.

### יעקב שמאי (הליכוד):

700 שקל.

### עובדיה עלי (הליכוד):

אי-אפשר להסכים עם העניין הזה. צריך לעודד את ערי הפיתוח, צריך לגרום לפיזור האוכלוסין. תמיד היתה מדיניות ממשלה – כל ממשלות ישראל דיברו על פיזור אוכלוסין כיעד לאומי, כמשימה לאומית, שבאה לשרת גם את הגשמת הציונות, התיישבות יהודית ברחבי ארץ-ישראל, אבל גם לענות על שאלות הביטחון. זה מה שנקרא חשיבות אסטרטגית ממדרגה ראשונה. אסור לרכז את כל האוכלוסייה במדינת ישראל בין חדרה לגדרה. אסור לרכז אותה בשפלת החוף. אסור לרכז אותה בגוש-דן.

הנה, במלחמת המפרץ, מה היתה המשמעות של ריכוז האוכלוסייה בגוש-דן? איזו משמעות חמורה מאוד מבחינה ביטחונית ואסטרטגית. כשהיה החדר האטום כל אחד הבין את העניין הזה בצורה הרבה יותר מוחשית.

אנחנו חייבים לפזר את האוכלוסין. יש לזה משמעות אדירה. הממשלה הזאת פועלת בניגוד להיגיון בעניין זה. לא רק שהיא לא תורמת ולא פועלת לפיזור האוכלוסין, היא מרכזת את כל המאמצים בקליטה ובבנייה באזורי ביקוש בגוש-דן. יש לכך משמעות מרחיקה לכת. יש לכך משמעות הרת אסון מבחינת מדינת ישראל ומבחינת עתידה של מדינת ישראל, גם בתחום ההתיישבותי, גם בתחום הציוני וגם בתחום הביטחוני האסטרטגי. כדאי שהיא תיתן על כך את הדעת בעוד מועד.

יש בעיה קשה מאוד של שכונות מצוקה. יש בעיה קשה מאוד של זוגות צעירים. יש הרבה מאוד נושאים שדורשים טיפול ותיקון. אבל הזמן לא מאפשר לי לפרט את העניין הזה. אם תינתן לי ההזדמנות בהמשך – אשמח לעשות זאת. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

### היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אומנם הכרזתי על חבר הכנסת אסעד אסעד, אבל מתוך חברות הוא וחבר הכנסת רענן כהן הסכימו להתחלף. אני מזמין את חבר הכנסת רענן כהן, ואחריו – את חבר הכנסת אסעד אסעד.

### **רענן כהן (העבודה):**

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך מאוד. תודה לחבר הכנסת אסעד אסעד. לא אדבר יותר מחמש דקות.

### **היו"ר ד' שילנסקי:**

יש לך עשר דקות. מה שמגיע לך מגיע לך.

### **רענן כהן (העבודה):**

חבר הכנסת עובדיה עלי, אני רוצה לומר לך: חכמים, דבריהם נשמעים בנחת. אתה אמרת דברים שלחלקם הגדול אני מסכים. אנחנו ממפלגות יריבות. יש דברים שבהם אני לא מסכים אתך. אבל כללית אני בהחלט מסכים לדברים שהצגת באשר למצוקה החברתית. צריך בהחלט לעשות את השיפור.

אני רוצה להציע הצעה לשר האוצר. הדברים שנאמרים כאן אפילו בשעות הלילה המאוחרות, חשוב מאוד שילמדו אותם ויקראו אותם בלי לעסוק בשאלות הפוליטיות. יש לבחון כל דבר לגופו של עניין, ואם יש דברים שצריך, בהחלט, לעשות בהם תיקון, הרי הדברים האלה הם כספר תורה שלומדים אותם באוניברסיטה. בהחלט אפשר ללמוד דברים שנאמרים כאן, כי הטון נשמע אחרת, הדברים מתקבלים בצורה אחרת כשהם כתובים, וייתכן מאוד שאפשר ללמוד מהם דברים חשובים.

### **היו"ר ע' עלי:**

חבר הכנסת רענן כהן, אנחנו מקיימים את הדיון באווירה אינטימית. אני מרשה לך, לא על חשבון זמןך, לומר לי במה אתה לא מסכים אתי. אולי תחכים אותי? תאמר לי סעיף אחד.

### **רענן כהן (העבודה):**

אמרתי שברוב הדברים אני מסכים אתך. אמרת את דבריך בשקט.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

הוא לא מסכים שאתה צודק.

### **רענן כהן (העבודה):**

הסכמתי. למה אתה אומר שלא. הסכמתי ואמרתי שרוב הדברים שהוא אמר נאמרו בשקט, בנחת, ואלה דברים נכונים.

אני הייתי רוצה לפנות לשר האוצר ולבקש שיראה את הדברים, יקרא אותם, ילמד אותם ויתקן את מה שצריך לתקן. זה מה שאמרתי.

### **היו"ר ע' עלי:**

תודה רבה.

### **רענן כהן (העבודה):**

אני רוצה לדבר דווקא על משהו אחר. כולם מדברים על מספרים ועל תקציבים. אוזני כבר עייפות מלשמוע את נושא הקיבוצים.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

---

### **רענן כהן (העבודה):**

חבר הכנסת שמאי, רק שומעים קיבוצים, וכבר יש תגובה. מספיק.

### **יעקב שמאי (הליכוד):**

13 מיליארד שקל. ריבוננו של עולם.

### **רענן כהן (העבודה):**

מספיק.

## אריאל ויינשטיין (הליכוד):

כמה פעמים אמרתם שגוזלים מעיירות הפיתוח?

## רענן כהן (העבודה):

תנו לי לדבר שלוש דקות. אני רוצה רק שלוש דקות. לא יותר.

אני דווקא רוצה לדבר על נושא סף הגיוס. אני רוצה לרדת מכל הנושאים התקציביים. אם יש בעיה של החברה במדינת ישראל, הרי זוהי באמת השאלה המרכזית: האם צה"ל הוא צבא העם? כשאנחנו אומרים שצה"ל הוא צבא העם – כלומר כל בניו שותפים לעול הביטחון. כשאנחנו בודקים את הנתונים, אנחנו מוצאים שקרוב ל-20% מכלל הבנים – ואני מדבר רק על הבנים – לא מתגייסים כבר בלשכת הגיוס. מתוך אלה שנמצאים בצבא ומשרתים, כבר בשנה הראשונה נפליטים קרוב ל-12.6%. במילים אחרות: שלישי מכלל הבנים שלנו בעצם אינם רואים או מרגישים את החוויה של צה"ל, כי לשרת בצבא העם, בצה"ל, זו לא רק חובה, זו גם זכות. זו זכות לשרת בו ולהיות חלק ממנו. אם הקבוצה הזאת תגדל – אנחנו ניצור שתי חברות במדינת ישראל: הקבוצה האחת, שנושאת בעיקר הנטל, והקבוצה האחרת, שלא נושאת בנטל כלל. אין פשע, אין דבר נורא יותר מהמצב הזה.

לכן, אני רוצה לפנות ולומר משהו, לפני שיהיה מסוכן מאוד. בזמן מלחמה תהיה קבוצה שנושאת בעיקר הנטל; אנשים יגידו: מה, אנחנו הפראיירים של המדינה, אנחנו נושאים בעיקר הנטל. כך, במו ידינו אנחנו יוצרים קבוצה אחת שנושאת באות קלון, בכך שהיא אינה יכולה להסתדר בחיים שלה. בסופו של דבר, אנחנו סופגים את המשבר החברתי לשנים הבאות.

לכן, לסיום, אני רוצה לפנות אל כל חברי הכנסת. זה אחד מהנושאים שערכתי בהם עבודת מחקר יסודית מאוד. גיליתי את העניין הזה לפני כמה שנים, מאז אני מטפל בסוגיה הזאת. אם לא נגייס אותם לצבא – לפחות נגייס אותם לשירות מילואים, לשירות חלופי. צריך למצוא להם שירות מסוים שייתן ביטחון למדינה, כדי שלפחות הם יחוו שותפים לשירות בצה"ל.

אזדקק לעזרה שלכם – כפי שעזרתם לי כל השנים, גם בחוק חיילים משוחררים וגם בדברים אחרים – גם בנושא הזה, שנוגע לכל בית במדינת ישראל. אנחנו נצטרך אולי לעשות משהו במשותף למען החברה, למען אותם ילדים שלא מגיעים לצבא, וצה"ל לא רוצה אותם, כיוון שיש לו עודף כוח אדם והוא לא נזקק להם. מחובתנו לעשות הכול כדי למצוא להם את הפינה היפה בתהליך שירות הביטחון במדינת ישראל.

## היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, אולי תגיד עוד מלה אחת על דמי הכיס?

### רענן כהן (העבודה):

דווקא אתה, כסגן שר הביטחון לשעבר, מכיר את הנושא הזה מקרוב.

### היו"ר ע' עלי:

אתה אומר שזו הזדמנות שנייה וההזדמנות האחרונה בעצם שיש היום לנער ישראלי לקבל חינוך מתאים והשכלת יסוד. שנים עסקנו בקידום אוכלוסייה חלשה בצבא.

### רענן כהן (העבודה):

נכון.

### היו"ר ע' עלי:

צריך להרחיב את המסגרת הזאת ולקלוט כל מי שאפשר. בכך אתה בעצם תורם תרומה חשובה מאוד גם לחברה בישראל, גם לבית שממנו יצא אותו נער וגם לעיר שממנה יצא אותו נער. עלם או עלמה שלא שירתו בצבא, זהו כתם שמלווה אותם במשך כל השנים ולא מאפשר להם להיקלט בצורה נאותה, לא בעבודה מתאימה, לא ביישוב ולא בחברה. יש לכך חשיבות אדירה גם מבחינת חוסנה של החברה וגם מבחינת הביטחון. לכן, בעניין זה אני מסכים אתך לחלוטין, ואני מבקש לשמוע, אם אפשר, על דמי הכיס של חיילי שירות סדיר. אני יודע שיש לך הצעה בעניין זה.

### רענן כהן (העבודה):

קודם כול, אני מסכים לכל מלה שאמרת. לא רציתי להרחיב כיוון שהתחייבתי שלא לדבר יותר מהזמן שהוקצה לי. אני קבעתי זאת לעצמי.

### היו"ר ע' עלי:

יש לך עוד ארבע דקות.

### רענן כהן (העבודה):

לא, עוד דקה, לא יותר, כי התחייבתי בפני חבר הכנסת אסעד, ואני רוצה לעמוד בהתחייבות שלי.

היושב-ראש, חבר הכנסת עובדיה עלי, הגיש אתי הצעת חוק בנושא. אנחנו זקוקים לכל העזרה שלכם, כדי להעלות את שיעור דמי הכיס לחיילים הסדירים. אנחנו מציעים, שמי שמשרתים ביחידות קרביות יקבלו 50% משכר המינימום במשק, ומי שמשרתים ביחידות לא קרביות – השירות בקריה, כפי שאנחנו קוראים לזה – יקבלו 30% משכר המינימום במשק. בכך ניתן סיוע לכל החיילים, אבל ניתן גם ביטוי למי שנושאים בעיקר נטל המילואים ובעיקר העול הביטחוני בלבנון וביחידות אחרות. אם נלך לכיוון הזה יחד, הכנסת הזאת תתרום לחיילי צה"ל גם בהתחשבות, גם בהתייחסות וגם במתן ייעוד מיוחד לאותם אנשים שנושאים בעיקר הנטל. נעשה זאת יחד, בלי שיוך מפלגתי, כי צה"ל הוא צבא העם, ואנחנו חלק ממנו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

**היו"ר עלי:**

תודה רבה לחבר הכנסת רענן כהן. חבר הכנסת אסעד אסעד, בבקשה.

**יעקב שמאי (הליכוד):**

כל הכבוד לחבר הכנסת רענן כהן.

**היו"ר עלי:**

חבר הכנסת רענן כהן תרם שלוש דקות מזמנו.

**קריאות:**

— — —

**אריאל ויינשטיין (הליכוד):**

מי הבא בתור?

**היו"ר עלי:**

חבר הכנסת יהושע מצא. אחר כך – חבר הכנסת יורם לס; אחר כך – חבר הכנסת חיים רמון; אחר כך – חבר הכנסת עמיר פרץ. מספיק?

## יעקב שמאי (הליכוד):

הם מההסתדרות. הם לא פה.

## היו"ר ע' עלי:

יכול להיות שהם יגיעו בינתיים. אולי יזעיקו אותם.

## אסעד אסעד (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הממשלה הזאת, עם הקמתה, הבטיחה לעם ישראל הבטחות שונות ומשונות בתחומים רבים – בתחום הביטחוני, בתחום המדיני, בתחום הכלכלי, בתחום החברתי. היא הבטיחה לנו סדר עדיפויות חדש.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לומר עכשיו כמה דברים. לאחר שאושר התקציב, לפני כשלושה שבועות, לאחר שאושר תקציב נוסף, ישבה הממשלה לפני שבוע והחליטה על קיצוץ בתקציבה. זה מוכיח, שמדיניות הממשלה בכל מה שקשור להבטחותיה כמעט שאינה מתקיימת.

אדוני היושב-ראש, בחרתי לצטט כמה דברים של חכמים, ולא להביא את מה שהממשלה אומרת או העיתונות כותבת. בחרתי לצטט את מה שכתב מרכז שלם, מכון למדיניות לאומית. הוא כותב: "תקציב 1995 אינו תורם דבר לייצוב המשק. הן המיסוי והן נתח התקציב בתוצר יעלו. רוב ההוצאות הנוספות אינן תורמות דבר לתמיכה או לכל מטרה לאומית חשובה. כתוצאה מכך נראה כי יתפתח מיתון בשנים 1995-1996. ייתכן שהוא ילווה באינפלציה גואה. כדי למנוע זאת נחוצה מדיניות מקרו-כלכלית של ריסון הן בצד המונטרי והן בצד מדיניות התקציב". שים לב למה שכותבים מומחים בנושא הזה. אבל בוא נראה מה הממשלה עושה.

אדוני היושב-ראש, הממשלה הזאת הבטיחה לנו הבטחות. ובכוונה הבאתי דוגמאות ממחקר שהכינו לנו אנשים בתחום החברתי והכלכלי. אני רוצה לצטט שוב אותו מכון, מרכז שלם, המכון למדיניות לאומית. הוא כותב כך: "בתקציב 1995 הממשלה היתה יכולה לתקן את טעויות העבר ולהעלות את המשק שוב על הדרך לצמיחה מהירה ומתמדת". למרבה הצער, הממשלה, אדוני היושב-ראש, החמיצה את ההזדמנות. מדיניות התקציב לסוף שנת 1994 ותקציב 1995 תעמיק את המשבר במשק ותגרום לכך שהמיתון יהיה ארוך יותר וקשה יותר ממה שהמציאות מחייבת. זאת אומרת, עם ישראל צריך לצפות, בניגוד להבטחות הממשלה, לאינפלציה דוהרת, אולי גם למיתון.

כמובן, כולנו יודעים מהי האינפלציה היום. הממשלה קיבלה אינפלציה של 9%, אינפלציה חד-ספרתית. היום אנחנו מגיעים ל-15%, והיד עדיין נטויה. יש הריבית בבנקים. מי הולך לבנקים? הריבית בבנקים עלתה מ-9% ב-1992 ל-25%-27%. מרבית עם ישראל היא שכירים. כולם זקוקים לשירות הבנקים. שים לב לאותו אדם שחי מתחת לקו העוני וצריך לשלם ריבית שנתית של יותר מ-25%-27%, כאשר ב-1992 הוא היה צריך לשלם ריבית של 9%.



כמובן, אני לא רוצה לדבר על ההבטחות בנושא המיסוי על הבורסה. נטל המסים המוטל על כל עם ישראל גבוה מאוד. שוב, אני רוצה לחזור על מה שהכין לנו המכון למדיניות לאומית, מרכז שלם. הם כותבים, שב-1995 התקציב ינגוס נתח גדול יותר מהתוצר המקומי הגולמי מאשר ב-1994. זה שונה לחלוטין ממה שהממשלה מבטיחה. זה יהיה 49.6%, כמעט 50%, במקום 47.8%. הדבר יאט את הצמיחה ויפגע בהתאוששות מהמיתון. זאת אומרת, אנחנו הולכים למיתון, וגם לא תהיה צמיחה.

אשר להגדלת המיסוי – ב-1995 המסים ינגסו מהכנסת אזרחי ישראל נתח גדול יותר מאשר נגסו ב-1994. יהיו עוד יותר מסים, אף שעושים תיקונים. אולי הם נבהלו עכשיו והממשלה ושר האוצר מנסים לתקן את כל נושא המיסוי. אבל זה מוכיח שזה לא יעבוד. בשנת 1995 זה יהיה 33.8% מהתוצר הלאומי הגולמי, כלומר כמעט 34%, במקום 32.3%. זאת אומרת, יש עלייה של כמעט 2%. דבר זה יאט את הצמיחה ויפגע באזרחים.

נקודה נוספת – הם קובעים שאין מאמצים ממשיים לקראת הפרטה. מדברים על הפרטת החברות. הם כותבים כך: ב-1995 היעד להפרטה נמוך ב-14% מאשר ב-1994. הממשלה השיגה בפועל רק 11% מיעד ההפרטה בשנת 1994. בכל ההבטחות של ההפרטה השיגו רק 11% מתוך 100%.

הם קובעים יותר מזה: פחות השקעות בתשתית ב-1995. זאת בניגוד לטענות הממשלה על-אודות השקעות בתשתית ציבורית, אשר באמצעותן היא הצדיקה את בקשתה, אחרי הקמתה ב-1992, לכספי הערבויות האמריקניות. התברר שזה בלוף אחד גדול.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

כמה?

### **אסעד אסעד (הליכוד):**

שים לב: פחות השקעה בתשתית בניגוד לטענות הממשלה על-אודות השקעות בתשתית ציבורית, אשר באמצעותן היא הצדיקה את בקשתה לקבל ערבויות אמריקניות בסתיו 1992. חלקה של ההשקעה בתשתית הציבורית מתוך התוצר המקומי הגולמי ירד בשיעור קטן אך משמעותי ב-1995 לעומת 1994. זאת אומרת, שכל מה שהיא הבטיחה ומבטיחה בכל תחום כמעט לא הולך להתיישם בשנת 1995.

יש העלייה בגירעון ב-1995 לעומת 1994. יש הזרמה והמשך הזרמה למגזרים כושלים. שמעתי את חבר הכנסת רענן כהן, שאמר מה שאמר לחבר הכנסת יעקב שמאי לגבי הקיבוצים. יש מגזרים כושלים. מצד אחד, עושים הפרטה וממנים כונס נכסים לכל מיני חברות. אבל פה מזרימים 13 מיליארד שקל ל-3% באוכלוסייה כמעט. זאת כאשר העוני במדינת ישראל, אדוני היושב-ראש, מקיף יותר מ-600,000 נפש במדינת ישראל. בסך הכול תוכנית הממשלה לטיפול בעוני היא בהיקף של 161 מיליון שקל.

כמובן, הם קובעים, תהיה ירידה בצריכה. יותר צריכה – יותר אינפלציה.

אני לא רוצה להמשיך לצטט את המקור הזה, אבל במציאות, ראש הממשלה, שעם הקמת הממשלה הוא הבטיח שהוא ינווט והוא יוביל והוא יקבל אחריות – בעצם הממשלה הזאת איבדה את הצפון, איבדה את הכיוון. איך אמר חבר הכנסת חיים רמון בהתמודדות על ההסתדרות? זה כמו לווייתן שאיבד את חוש הכיוון – והיא הולכת להתאבד אבל גם לאבד את כולנו. לכן יש לעשות הכול כדי לעצור באמת את הממשלה הזאת.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להוסיף. קיבלתי מכתב מראש עיריית בני-ברק, הרב משה אירנשטיין. הוא מפרט עובדות ונתונים בנוגע לעוני בבני-ברק.

הוא כותב, אדוני היושב-ראש: "עם כל זאת ארשה לעצמי לבקשך למצוא דקות אחדות לקריאת החומר הרצוף בזה, כדי שתדע אל נכון את בעיותיה הייחודיות של העיר בני-ברק, וזאת בניגוד לחצאי אמת המופצים על-ידי גורמים אינטרסנטיים שונים, ותסייע לעיר ולתושביה בכל מידת יכולתך, כראוי לעיר בת 134,437 תושבים, ש-77,955 מהם ילדים וצעירים עד גיל 19" – כמעט שני-שלישים מתושבי בני-ברק הם ילדים עד גיל 19, ויש, כמובן, קשישים מעל גיל 65.

אני ממשיך לצטט: "בני-ברק היא העיר הכי ענייה בישראל". להפתעתנו, לא רק בני-ברק אלא ירושלים הבירה. מהנתונים ששלח אלי ראש העיר, בירושלים קרוב ל-27% נמצאים מתחת לקו העוני, משפחות ברוכות ילדים. מקום נוסף, העיר הדרומית, בירת הנגב, באר-שבע. כותבים כך: "נתון מזעזע בבאר-שבע. בשנה אחת הוכפל מספר הילדים הנמצאים מתחת לקו העוני בבאר-שבע".

באר-שבע, ירושלים ובני-ברק. לכן תוכנית הממשלה לטיפול בעוני, אדוני היושב-ראש, הינה על דרישות המינימום ואינה יכולה לפתור את בעיית העוני של הילדים, כשאנחנו יודעים שיש במדינת ישראל קרוב ל-417,000 ילדים עניים. אני לא אומר שהילדים האלה, חבר הכנסת מיקי איתן, לא אוכלים לחם. אולי הם אוכלים לחם עם מרגרינה. ודאי שאין זו כוונתנו שהילדים האלה ימשיכו לחיות מתחת לקו העוני. אבל תקציב המדינה השנה, מה שמציעים לטיפול בעוני אינו יכול לפתור את הבעיה, אלא יעמיק את העוני במדינת ישראל, בעיקר בקרב הצעירים. תודה רבה.

### היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת אסעד. חבר הכנסת יהושע מצא – איננו נוכח. חבר הכנסת איתן, אני אומר איננו, ואני מתכוון לאיננו נוכח. מוסכם? חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת חיים רמון – איננו. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת דוד לוי – איננו. חבר הכנסת אלי דיין, חבר הכנסת שלמה בוחבוט, חבר הכנסת אברהם פורז, חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת חיים אורון, חבר הכנסת דוד צוקר, חברת הכנסת נעמי חזן, חבר הכנסת אלי גולדשמידט, חבר הכנסת בני טמקין –

### דן תיכון (הליכוד):

איפה טמקין? איך אפשר לוותר על טמקין?

### **רון נחמן (הליכוד):**

טמקין איננו?

### **היו"ר ע' עלי:**

– – חברת הכנסת ענת מאור, חבר הכנסת סילבן שלום – כל אלה אינם נוכחים, והם הפסידו את תורם. כעת יעלה ויבוא חבר הכנסת מיכאל איתן. אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת דן תיכון.

### **רון נחמן (הליכוד):**

אין חשש שהוא לא יהיה.

### **היו"ר ע' עלי:**

אין סכנה, אתה אומר?

### **דן תיכון (הליכוד):**

מה עם טמקין? חסרה לי המוסיקה. חסר מי שיצעק.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להודות לחבר הכנסת אסעד אסעד על דבריו. לו אני ראש עיריית בני-ברק, הייתי מזמין את חבר הכנסת אסעד אסעד ומעניק לו אזרחות כבוד של העיר.

### **דן תיכון (הליכוד):**

גם גדליה גל ביקר ביום שישי בבני-ברק. מה יש שם בבני-ברק? השביתה עוד לא נגמרה?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

בבני-ברק גר אחד מיושבי-ראש ועדת הכספים לשעבר, למשל.

## **דן תיכון (הליכוד):**

שכחתי אותו.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

בכל אופן, היה נעים לשמוע את חבר הכנסת אסעד אסעד, שהוא לוחם בעל ותק בשורות צבא-הגנה לישראל, מי שהוביל את החיילים בצבא, עכשיו מופיע פה מטעם הליכוד, חבר הכנסת של הליכוד, ושם את עצמו גם בחזית המלחמה בעוני. אני מאחל לו הרבה הצלחה ומודה לו על דבריו שנאמרו כאן, בעצם למען המטרות שכולנו יושבים ומקיימים דיונים ארוכים לשמן.

אני גם שמח שבשעה כזאת אנחנו, אנשי הליכוד, ניצבים כאן ועושים את מה שאנחנו יכולים לעשות על מנת להביא את דברנו לציבור. אני מניח, שרבים בשעה כזאת, אלפים רבים, עדיין צופים בטלוויזיה, וצופים גם בנו, ואני חושב שההוכחה שאנחנו נמצאים כאן בשעות האלה מעידה על כך שמבחינת המוטיבציה, הנחישות, הרצון להציג את הצד שלנו, אנחנו עולים על השייכים לספסלי הקואליציה עשרות מונים. העובדה היא שבימים האחרונים הם אמרו לנו: אנחנו נישאר ונשיב על כל דבריכם, לא ניתן לכם לדבר זה אחר זה, אנחנו נשתלב בדיונים. והנה, אחרי לילה אחד, אתמול הם איכשהו עוד היו כאן – – –

## **דן תיכון (הליכוד):**

עד 22:00. ב-22:00 הלכו הביתה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אתמול הלכו ב-22:00, היום הלכו בשעה דומה, ומי שנשארו כאן הם רק אנשי הליכוד.

עכשיו נעבור לנושא שאותו אני רוצה להביא בפני הציבור ולהסביר אותו, ולנסות להציע לציבור גם לנקוט דרכי פעולה. הכוונה שלי למה שמכונה מס ארגון. מה פירושו של אותו מושג "מס ארגון"? בעצם אין מס כזה שקוראים לו מס ארגון. עד לאחרונה, העובדים בישראל, שהיו מבוטחים בביטוח רפואי, שילמו מס אחיד. המס האחיד גם הוא לא היה מס במלוא מובנה המלא של המלה, זה לא היה תשלום של מס מטעם המדינה, אלא זה היה סידור: רצית קופת-חולים, היית צריך להיות חבר בהסתדרות. לא יכולת להיות חבר בקופת-חולים בלי להיות חבר בהסתדרות. על מנת להיות חבר בקופת-חולים ובהסתדרות היית צריך לשלם מס חבר. שילמת מס חבר, מס אחיד, ואז ההסתדרות שגבתה את המס הפרישה מההכנסות שלה את הכסף לקופת-חולים, והיא הותירה בידיה מעשר, או הייתי אומר כ-30% מההכנסות השאירה בידיה לתפעול הארגון ששמו הסתדרות.

העובדים קראו לזה מס. מדוע? משום שהם אמרו: אומנם זו לא כפייה, אבל בריאות אני חייב? קופת-חולים אני חייב? לכן אני חייב לשלם לקופת-חולים. כיוון שההסתדרות היא בעל הבית של קופת-חולים, היא הורידה 30% לעצמה.

בשעה טובה, לאחר שהליכוד נלחם משך שנים רבות על העיקרון של ההפרדה, הפרדת הבריאות מהפוליטיקה, הפרדת הבריאות מההסתדרות – ובעניין הזה אנחנו היינו הגונים וישרים, כי גם לנו היתה הסתדרות עובדים לאומית, אבל לא אמרנו שנגן על האינטרסים של הסתדרות העובדים הלאומית. אמרנו, אנחנו ממלכתיים, אנחנו רוצים להפריד את הפוליטיקה מהבריאות, את ההסתדרות מקופות-חולים; אותו דין גם לגבי הסתדרות עובדים לאומית.

אמרנו: אנחנו רוצים ביטוח בריאות ממלכתי בלי קשר לחברות בהסתדרות. ובשעה טובה, וכאן צריך להזכיר את מאבקו של חיים רמון, שהיה, הייתי אומר, הגורם השולי – אבל הגורם השולי שהיה אבן היסוד בכל המהפך. מדוע הגורם השולי? כי חיים רמון, עם כל רצונו הטוב ועם עוד שניים-שלושה חברים בסייעת העבודה, לולא היו להם עשרות חברי הכנסת של הליכוד שבמשך שנים תמכו בקו הזה, היו צוחקים לו. הברפלד ורבין יצאו נגדו. אמרו: לך, הכול שטויות. היכולת של חיים רמון להביא לחקיקת החוק הזה נבעה בראש ובראשונה מהעובדה שהיתה לו משענת גדולה – כל הליכוד כולו, צומת וסיעות נוספות, אבל הליכוד היה המשענת המרכזית שעליה התחולל השינוי. השגנו את ההישג הזה.

עכשיו נוצרה בעיה. מה הבעיה? יושבים ראשי ההסתדרות ואומרים לעצמם: תראו מה קורה. עד היום

או, איזו הפתעה.

### **דן תיכון (הליכוד):**

תגמור, הוא צריך להתחלף ב-01:00.

### **היו"ר ע' עלי:**

הוא יכול להתחלף אתי כבר עכשיו.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני מבקש רק בזריזות, כי אני רוצה לגמור את הצגת הנושא, להסביר מה זה בעצם מס הארגון.

שלום, כבודו.

### היו"ר ש' וייס:

בוקר טוב, חברים.

### מיכאל איתן (הליכוד):

אתה נראה כאילו אתה נכנס עכשיו כשחקן חדש לזירה, רענן וטרי.

### היו"ר ש' וייס:

מגיע לנו לנוח קצת.

### דן תיכון (הליכוד):

עכשיו תגיד לנו "נו, תגמור"?

### היו"ר ש' וייס:

לא, יש לי סבלנות אין קץ.

### מיכאל איתן (הליכוד):

ובכן, רבותי חברי הכנסת וציבור המאזינים, כאשר הופרדה הבריאות מההסתדרות, אמרו ראשי ההסתדרות: מה נעשה? דבר ראשון, מי יגבה לנו את דמי החבר בהסתדרות? עד היום אנחנו היינו הגובים, גבינו עבור קופת-חולים. לקחנו את החלק שלנו עבור ההסתדרות. מעכשיו ביטוח לאומי גובה עבור הבריאות, מי ישלם לנו דמי חבר? הם אפילו לא העלו על דעתם, ובצדק, שהעובדים באופן וולונטרי יכתבו שיקים או כל פעם יבואו וישלמו בלשכות המס את דמי החבר להסתדרות.

ואז הם הגיעו לפתרון. בהתחלה הם ניסו לחוקק חוק מס ארגון, שהכנסת תחוקק חוק כזה. הסתבר שהחוק הזה לא יכול היה להתקבל, כי זה חוק אנטי-דמוקרטי. הממשלה עצמה, לאחר שבדקה הגיעה למסקנה שהיא לא יכולה לתמוך בחוק הזה. ספק רב, גם אילו היתה הכנסת מחוקקת חוק כזה, אם הוא היה עומד במבחן בית-המשפט העליון בהיותו פוגע בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, בחופש הקניין, כי בכל אופן, יש כאן דבר חמור. מטילים מס ארגון על אנשים שאינם חברים בארגון. לוקחים משכרם, מחייבים אותם לשלם כסף.

ואז הם הגיעו לדרך אחרת. אמרו: אי-אפשר חוק, מה שאנחנו לא יכולים לעשות בחוק, נעשה עם המעסיקים. ישבו מול המעסיקים ואמרו למעסיקים: תראו, אנחנו חייבים לכך שאתם תורידו את השכר, אם לא – אנחנו אבודים. נעזור לכם בעניינים שמעניינים אותנו; תעזרו לנו בעניין הזה. הבטיחו למעסיקים אחוזים תמורת הגבייה, ואמרו: אתם תגבו מכל עובד ותעבירו לנו. אמרו המעסיקים: על איזה סעיף בחוק אנחנו יכולים לעשות את זה? אם נגבה ללא אסמכתה חוקית, אנחנו עלולים להסתכן שהעובדים יתבעו אותנו למשפט, לרבות הלנת שכר. אמרה ההסתדרות למעסיקים: יש סעיף בחוק, וזה סעיף 25 בחוק הגנת השכר, שאומר, שלמעביד מותר לנכות מהעובד סכום עבור דמי חבר בארגון העובדים.

אבל, אמרה ההסתדרות: בסדר, אם אתם תגבו רק דמי חבר בארגון העובדים, העובדים יעזבו את ההסתדרות ולא יגבו מהם. אמרה ההסתדרות: יש סעיף נוסף בחוק הזה, שאומר, שאם עובד אינו חבר בשום ארגון עובדים, רשאי המעביד לנכות משכרו דמי טיפול ארגוני-מקצועי. כאן הם עשו "טריק" על מנת להחזיק את העובדים הלאה כחברים בהסתדרות, לגבות כספים למימון ההסתדרות תוך כדי הונאת ציבור העובדים.

עוד שתי דקות. היו לי עיכובים.

## **היו"ר ש' וייס:**

בבקשה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

מה ההונאה? מה היתה ההונאה של ציבור העובדים שעליה אני מדבר? מה היתה ההונאה של ציבור העובדים? ההונאה היתה פשוטה. אמרו כך: מי שרוצה להיות חבר בהסתדרות, ישלם 0.9% דמי חבר בהסתדרות. מי שיעזוב את ההסתדרות או מי שאינו חבר בהסתדרות, ישלם דמי טיפול ארגוני-מקצועי – 0.7% משכרו. אומרים עכשיו: במגבלות מסוימות, עד גובה תקרה מסוימת.

איזה מצב נוצר? אנשים אומרים לעצמם כך: מה, אני אעזוב את ההסתדרות בשביל לעבור מתעריף של 0.9%, שגובים ממני בתור חבר בהסתדרות, לתעריף של 0.7%, אם אני עוזב את ההסתדרות? אין טעם שאעזוב. כי לא כדאי לי, בשביל 0.2%, לעזוב.

מדוע אני אומר שזאת הונאה? מדוע המעסיקים וההסתדרות מרמים את ציבור העובדים? כי אם אתה חבר בהסתדרות, תשלם 0.9%. אבל אם אתה לא חבר בארגון הזה, אפילו יש הצדקה שיגבו ממך דמי טיפול ארגוני-מקצועי, תגבו רק דמי טיפול ארגוני-מקצועי אבל לא 0.7% אלא רק 0.2%. כי דמי טיפול ארגוני-מקצועי הם לא דמי חבר בהסתדרות שמממנת כל מיני פעילויות. דמי טיפול ארגוני-מקצועי הם רק תשלום עבור הפעלת האיגוד המקצועי.

מאחר שזמני אוזל ואני לא רוצה לעכב את חברי, אני אומר כעת לציבור שצופה בנו: אני מחזיק את תקציב ההסתדרות, גם הקודם וגם החדש. החדש הוא רק לרבעון; עוד לא אישרו את השנתי. ההסתדרות אינה מוציאה עבור טיפול ארגוני-מקצועי אלא במקסימום שבמקסימום 20% מהוצאותיה. לכן, כאשר היא באה ודורשת מאנשים שאינם חברים בהסתדרות 0.7%, היא דורשת פי-שלושה ויותר מהסכום הריאלי המגיע לה. כי אם 0.9% זה דמי חבר בהסתדרות, שכוללים את כל הוצאות ההסתדרות, ומתוך זה 20% מוצאים על-ידי ההסתדרות לטיפול ארגוני-מקצועי, הווי אומר, 20% מ-0.9% – בערך 0.2%. זה מה שצריך לגבות עבור טיפול ארגוני-מקצועי.

ובפועל, המעסיקים וההסתדרות מנכים ממי שאינם חברים 0.7%. 0.2% מזה הולך להגנה מקצועית ועוד 5.0% מהמשכורת הולך בהונאה, ברמאות, מתוך הולכת שולל, לצרכים אחרים לחלוטין, והם רבים מגוונים. חלקם אולי טובים, אבל אין סיבה בעולם שיכפו על העובדים לממן אותם. כמו "הנוער העובד", כמו אגודות "הפועל", כמו "משען", כמו "נעמת"; כל מיני דברים; כמו מנגנונים גדולים של עובדי הסתדרות.

אני מסיים ואומר כך: הציבור צריך להתקומם, במיוחד אלה שאינם חברי ההסתדרות. על מנת שתיווצר אלטרנטיבה אמיתית, צריך לקבוע דמי טיפול מקצועי-ארגוני בשיעור של 0.2%.

בהמשך הערב אני אומר מה אנחנו מתכוונים לעשות על מנת להביא את זה לידיעת הציבור ולשחרר את הציבור מהחברות הכפויה בהסתדרות, ולהפריד את פעולות האיגוד המקצועי מההסתדרות. היום אנחנו רוצים שיהיה איגוד מקצועי נפרד מכל מיני פעולות אחרות של ההסתדרות. תודה.

## היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דן תיכון. אחריו – חבר הכנסת אריאל ויינשטיין.

אני מבין שאנחנו ממשיכים בעשר-עשר דקות עד השעה 02:00.

## דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חברי חבר הכנסת אסעד אסעד, חבר הכנסת מיכאל איתן, חבר הכנסת ויינשטיין, אני כנראה אסיים לאחר הנמקת ההסתייגויות האחרונות, על אף העובדה שיש לנו עוד כהנה וכהנה מספר רב של הסתייגויות. הגיעה העת לסכם יומיים של דיונים אינטנסיביים, כשהקואליציה, על אף הרצון וההחלטה להשתתף הפעם בזמן הדיונים ולנמק את מאות ההסתייגויות שנרשמו ברגע האחרון, גם הפעם כשל כוחה וכנראה קשה לאנשיה להישאר לאחר השעה 21:00. נקודת השבירה היא כנראה "מבט לחדשות". נראה שיותר טוב היום ללכת לבית-המלון ולבלות ליד מסך הטלוויזיה.

אני רוצה להודות לקצרניות, לצלמים, לחדר הבקרה, לקריין שהתחלף זה לא כבר – –



## **היו"ר ש' וייס:**

זה לא קריין, זה מנחה.

## **דן תיכון (הליכוד):**

מנחה. סליחה. – – למשמר הכנסת, לסדרנים, לטלפניות, לאיש המיקרופונים, ליושב-ראש הכנסת, לטבחים, לקצרנים, למפענחים, לסדרנים. אם שכחתי משהו, אתו הסליחה.

## **אסעד אסעד (הליכוד):**

מזכיר הכנסת.

## **דן תיכון (הליכוד):**

המזכיר, כמובן, סגנית המזכיר וסגן המזכיר.

לפני שאני אסכם – מחר זהו יומו של חבר הכנסת אלי דיין.

## **היו"ר ש' וייס:**

היום.

## **דן תיכון (הליכוד):**

כבר היום. כן, בהחלט. בשעה 11:00 אנו נתחיל במרתון שכמותו לא ידענו, אדוני.

## **יעקב שמאי (הליכוד):**

חבר הכנסת דן תיכון, אנחנו צפינו בך בערוץ-33 ואתה הזכרת את הנוכחים. שמענו כל מלה שאמרת.

## **דן תיכון (הליכוד):**

תודה רבה, חבר הכנסת שמאי וחבר הכנסת עובדיה עלי, שליוו אותנו במשך שעות ארוכות וימים.

## **היו"ר ש' וייס:**

מפקד לילי.

## **דן תיכון (הליכוד):**

אני מעריך במיוחד את חבר הכנסת עובדיה עלי על כך שאשתו הגיעה היום מעפולה והוא נותר אתנו בכנסת ולא רץ לבית-המלון.

כאמור, אני רוצה לסכם, מחר זהו יומו של חבר הכנסת אלי דיין, שגילה אומץ חסר תקדים – הציג הסתייגות חשובה, שתלווה אותנו במשך שנים ותילמד בשיעור של תורת המשטרים במדינת ישראל והפרלמנטריזם הישראלי.

אני רוצה להעיר עוד כמה הערות. בעיתון "גלובס" של מחר, שהתפרסם הערב, אומר הממונה על הכנסות המדינה יורם גבאי, לאחר הודעת הפרישה: "ההורדות במס הכנסה בוצעו, אולם הביטוח הלאומי ומס הבריאות הרסו את הכול". כך הוא מסכם את חמש השנים וחצי שבהן הוא כיהן כממונה על הכנסות המדינה.

הוא אומר: "אני עשיתי את כל מה שאפשר לעשות כדי לערוך רפורמה במס הכנסה. הצלחתי, אבל ברגע האחרון הביטוח הלאומי ומס הבריאות הרסו הכול".

בהמשך הכתבה אומר גבאי: "אכן מס ההכנסה בעלייה. נכון, במס הכנסה הישגים צנועים, אני מודה. כל ההורדות שדיברנו עליהן בוצעו אומנם. שלוש פעמים הורדנו מס, אבל הכול קוזז. הביטוח הלאומי ומס הבריאות הרס את כל התוצאות. הבעיה הגדולה היא האוכלוסיות שמשתכרות 6,000 שקל ומעלה. קצת מעל הסכום הזה מתחיל גובה המס השולי לעמוד על 45%. ועכשיו, כשנוסיף לזה את מס הבריאות, הוא יעמוד על 55%, וכאן הבעיה הכי גדולה שלנו, בעיה אמיתית". הוא אומר כמה שעות לאחר פרישתו, יש לו אומץ לבוא ולומר, שהרפורמה במס הכנסה נכשלה כישלון טוטלי – שיעורי המס עלו מ-45% ל-55%.

אני רוצה עוד להזכיר את הפאשלה הגדולה של שר האוצר בנושא השכר ב-1994. התקציב הנוסף, בהיקף של 5.6 מיליארדים, יועד ברובו לתוספות שכר. לא הזכרנו את משבר העגבנייה, המלפפון והבצל, שגם הם דרדו את המדיניות הכלכלית של הממשלה. לא הזכרנו את הפאשלה בתחום הצריכה: 2.5 מיליארדי דולר הוצאו על-ידי אזרחים ישראלים שנסעו לחוץ-לארץ, קנו מכל הבא ליד במחירים נמוכים יחסית, במחירים מוזלים יחסית. שהרי הממשלה שכחה להתאים את שער החליפין. אפשר לקנות תוצרת חוץ במחירים מוזלים. אינני יודע כמה זמן העניין הזה יימשך. אבל ברור לי, שבמוקדם או במאוחר תאולץ הממשלה לפחת, שהרי רווחיות היצוא עברה מן העולם.

עמדנו על תהליך קבלת ההחלטות של הממשלה. איש אינו מבין איך מוסד שנקרא ממשלת ישראל מסוגל לקבל היום החלטות בכל תחום. אני אומר בכל תחום, כי התווה ובוהו שמאפיין את תהליך קבלת ההחלטות בנושאים הכלכליים כנראה אינו בן יחיד. זו מנת חלקנו בממשלה, שכנראה "אני אנווט" איננו מנווט עוד, וכנראה ראש הממשלה לוקה במשהו שעדיין לא הצלחנו לאבחן.

הייתי רוצה לדבר על הכישלון בהפרטה, על "שיכון ופיתוח", שעמדו למכור אותה לפני שנה באמצעות הבורסה. פרסמו תשקיף; התשקיף נכשל בשל המשבר בבורסה, והלכו היום ופרסמו מכרז למכירת גרעין השליטה. עתה מתברר שכל המצגים, כל התשקיפים, היו כלא היו. היו בהם פרטים לא נכונים, שהטעו את הציבור. שערנו בנפשכם שאכן ההפרטה של "שיכון ופיתוח" היתה יוצאת לפועל. אני, שידעתי על ההסכמים הללו, שהם אינם הסכמים, בין "שיכון ופיתוח" למינהל מקרקעי ישראל, תמהתי אז ואני תמה היום עוד יותר.

ראינו את כישלון הממשלה בימים האחרונים בנושא הפרטת "כימיקלים לישראל" – התפטרות היושב-ראש כמחאה על התערבות השרים, ההתערבות הבוטה של השרים; וגם "כימיקלים לישראל" לא יוצאת לדרך, והממשלה בנושא ההפרטה תקועה עמוק עמוק בבוץ.

לא דיברנו על קרנות הפנסיה ועל הגירעון האדיר של 38-40 מיליארד שקלים, הגירעון האקטוארי, כמובן. בוודאי בקרוב תוסיף לנו הממשלה את מה שנקרא חוק פנסיה ממלכתית, וגם הפעם שיעורי מס ההכנסה יעלו מעלה ומעלה, ומ-55% ל-65%.

דיברנו על משבר הדיור ועל העלייה התלולה של מדד המחירים והאינפלציה. מה שקרה בשוק הדירות וההבטחות של הממשלה במרוצת השנתיים שהיא תגרום לכך שמחירי הדיור ירדו – הם מסרבים לרדת, על אף העובדה שהממשלה כנראה מתחילה בסופו של דבר, לאחר כשנתיים וחצי, לבנות יותר.

לא דיברנו על עדכון הסיוע לזכאים. מחירי הדירות עלו ב-60%, אבל הסיוע לזכאים קפוא, איננו מעודכן על-פי המדד זה חודשים רבים, והטענה היא שאם אתה מעדכן את הסיוע לזכאים אתה בעצם מאיץ את העלאת המחירים. שוב, זה דבר שאיננו מקובל, דבר שפוגע בזוגות הצעירים. לא די שהדירות מתייקרות ב-60%, אלא גם הסיוע שבאמצעותו הם אמורים לרכוש את הדירות הללו, גם הוא הולך וקטן.

כאמור, חלפו שנתיים וחצי. הזכרנו את האינפלציה, הזכרנו את כמות הכסף, הזכרנו את הבורסה, הזכרנו את מה שקרה בחיסכון, הזכרנו את קופות הגמל, הזכרנו את הפאשלה של השכר, את הפאשלה של העגבנייה, את הפאשלה של המלפפונים, את השיגעון בתחום היבוא, את עליית הצריכה, את הבריחה של האזרחים מן הכסף, ובצדק, את תהליך קבלת ההחלטות של הממשלה, מה שנקרא קלקולים, את הרפורמות במס הכנסה, שלא עלו יפה, את התקציב שאושר ושונה למחרתו, את ההפרטה שלא יצאה לדרך, את ההכנסות ממס על הבורסה בהיקף של חצי מיליארד שקלים, שכנראה לא תהיה מהם אגורה, את הרצון להקים ועדת חקירה כדי שהיא תבדוק את אירועי הבורסה, את הצורה שבה הורידה הממשלה את שיעור האבטלה ואת ההישגים של הממשלה בתחום התמ"ג.

דיברנו על שער החליפין שלא עושים בו כלום ועל כישלונה הגדול של אלישבע בראון, דוברת האוצר, שלא הצליחה להסביר את מה שלא ניתן להסביר. היא הופכת, כנראה, לקורבן של מדיניות כושלת.

מי שחסר לנו בדיון הזה היה, כמובן, שר האוצר.

אני מציין לגנאי את עובדי ועדת הכספים, שלא טרחו הפעם להיות נוכחים בעת הדיון בחוק ההסדרים.

כאמור, ניהלנו מאבק שאת התוצאות שלו נראה מחר. אני מקווה שחוק הסדרים במשק המדינה עובר מן העולם, וזו הפעם האחרונה שהוא מוצג כהצעת חוק בפני הכנסת. אני מקווה שיהיו חברי כנסת שיעגנו את התופעה הזאת של חוק ההסדרים בחקיקה שתאסור כמוהו.

אני מודאג, מודאג מאוד מתקציב המדינה שיצא לדרך. אני מודאג עוד יותר ממה שקורה בממשלה, שהרי הממשלה הזאת תמשיך ותכהן עד סוף 1996, בשל הרוב הפרלמנטרי המסיבי שיש לה. אני מברך את שר האוצר. אנחנו "תומכים" בשר האוצר. שר האוצר הוא נכס ליכודי. אנחנו רוצים שהוא ימשיך בתפקידו כחברי הליכוד, אבל לא כאזרחי מדינת ישראל. כאזרחי מדינת ישראל אנחנו מצפים לשר אוצר מבין, אמיץ, נחוש בדעתו, שלא עושה כל מיני ניסיונות במשק הישראלי. תודה רבה לכל אלה שתורמו להצלחת הדיון.

**היו"ר ש' וייס:**

— — —

**דן תיכון (הליכוד):**

אני מוציא את הקטע על עובדי ועדת הכספים שלא נוכחים כאן, אבל בהחלט אעיר להם בבוא המועד. תודה רבה לאדוני היושב-ראש. תודה רבה, כאמור, לכל — — —

**מיכאל איתן (הליכוד):**

סליחה, אדוני הנואם, חבר הכנסת דן תיכון. אני מצטער, אבל לא כל כך קלטתי מה קרה בדו-שיח ביניכם בעניין ועדת הכספים. אני רק רוצה להודיע הודעה. יושב-ראש ועדת הכספים, שישב כאן אתמול עד הדקה האחרונה — — —

**היו"ר ש' וייס:**

לא, דיברנו על העובדים, לא על חברי ועדת הכספים.

### דן תיכון (הליכוד):

לא דיברתי עליו. הערתי הערה, שהיא נכונה – –

### היו"ר ש' וייס:

החלטתי שאת זה נעשה בינינו, אבל לא פה.

### דן תיכון (הליכוד):

– – אבל בהשפעת היושב-ראש חזרתי בי. אומר להם את הדברים בעל-פה. תודה רבה.

### היו"ר ש' וייס:

אלה הבירורים בינינו, בתוך הבית. תודה רבה לחבר הכנסת דן תיכון.

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת אריאל ויינשטיין; בבקשה. אחריו – אם חבר הכנסת מאיר שטרית לא יהיה, יהיה חבר הכנסת רון נחמן.

### אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לכאורה אנחנו עורכים כאן בשעה זאת סיכומים, אחרי ימים מספר שבהם הסתייגנו, ולאחר דיון שנערך לפני שבועות מספר, שגם בו הסתייגנו, והוא נמשך אל תוך הלילות. לכאורה אנחנו נמצאים באווירה של סיכומים. אינני מאמין שאומנם כך הדבר, משום שאנחנו רואים שהאוצר מספק לנו חומר לדיונים כאלה אחת לכמה שבועות ברצף שלא היה לו תקדים בעבר. הדברים ידועים. אישרנו תקציב. לאחר מכן – תקציב נוסף. לאחר מכן – מדיניות כלכלית. שבוע לאחר מכן – עוד הפעם, וחוזר חלילה.

לכן, אינני חושב שאנחנו נמצאים בשלב של סיכומים, כאילו גמרנו את השנה ואנחנו נחיה עכשיו שנה תקציבית מלאה, ללא שינויים. אנחנו גם רואים מה קרה היום בעניין המס על הבורסה, אחרי שגילינו שיש מכתבים, ושלחתי לראש הממשלה את המכתבים שבהם הוכחתי שהאוצר העלים מידע על קשיים בגביית מס רטרואקטיבי. שמענו פתאום היום, במסיבת עיתונאים, שאני מעריך שנעשתה בהשראת משרד ראש הממשלה, שבאמת אי-אפשר לגבות את המס הרטרואקטיבי הזה. לאחר מכן היו הכחשות. הבורסה עלתה וירדה והאנשים עשו כסף טוב מהעליות והירידות האלה, דהיינו: החזקים. כך האוצר מבלבל את הציבור ומנסה את חסכוניותו. שר האוצר איננו אמיץ כפי שהיו שרי האוצר לוי אשכול, זיכרוננו לברכה, ופנחס ספיר, זיכרוננו לברכה, שכאשר ראו שהציבור בישראל איננו

קולט מס על הבורסה הם ביטלו אותו. אין לשר האוצר הנוכחי אומץ הלב לעשות זאת. אבל אני מעריך שהוא יאלץ לעשות זאת והמס לא יהיה.

אבל צריך לחזור ולשאול את השאלה: איך הגענו באמת להתדרדרות הזאת שאנחנו עדים לה בתחום הכלכלי, כשהציבור חושב שהממשלה איננה מתפקדת בתחום הכלכלי? נחזור לימים שלפני הבחירות להסתדרות, שבהם עלה השכר בשיעורים אדירים, כאשר שכרם של הרופאים עלה בשנה החולפת ב-60%-70% ושכרם של המרצים באוניברסיטאות עלה ב-50%-60%. היתה תוספת ריאלית של 10% בשכר של הסקטור הציבורי. אמר אז חיים רמון, שהיה מועמד למזכיר ההסתדרות, שאברהם שוחט נתן את התוספות האלה כשוחד, להיטיב עם העובדים ערב הבחירות, דהיינו: לתמוך בהברפּלד. זו היתה מטרתו של שר האוצר בהתעלמות מהעלאות שכר אדירות שהיו במשק.

נו, אז העלו את השכר. אחר כך היה צריך להטיל מסים כדי לממן את העלויות הללו. הטילו מסים וקראו לזה מס למימון בריאות, כאשר המס הלך לממן הוצאות גדולות של הממשלה. אז באו וראו שמטילים מסים גבוהים מדי על הציבור ואמרו: צריך לקצץ במסים. פרסמו טבלאות, שהראינו אותן כאן, טבלאות שגויות, כדי להרגיע את הציבור, כדי לומר לו: שכר הנטו שלך יגדל. אבל היתה בהלה, ואז שינו פעם שנייה את הטבלאות האלה.

לאחר מכן אמרו: טוב, מאחר שהעלינו את השכר בשיעורים דרסטיים, מאחר שהעלינו אותו במגזר הציבורי, מאחר שאת המסים אנחנו לא יכולים להגדיל כפי שהגדלנו ואנחנו צריכים להוריד אותם – נקודות זיכוי וכו' – נקצץ בהוצאות. במה קיצצו? שמענו מפי חברי הכנסת. לא קיצצו בשני נושאים, אפילו לא באגורה אחת: בסיוע לקיבוצים ובמתן מאות מיליוני שקלים לקופת-החולים הכללית של ההסתדרות הכללית. בזה לא קיצצו. בשיקום שכונות כן, בחינוך כן, ברווחה כן, אבל במשק שלנו, באנשי שלומנו, בזה לא קיצצו ולו אגורה אחת. אתם יודעים מדוע, חברי הכנסת? משום שאם היו מקצצים היו צריכים להציג בפני הציבור כמה נותנים, וזה לא כדאי.

לכן, באים ומספרים לנו מעשיות, אבל נשארים עדיין עם משק ממשלתי גדול, שחלק משמעותי בהוצאותיו הולך לריפוד המשק המפלגתי.

חברי הכנסת, אדוני היושב-ראש, אני רוצה להזהיר מפני תוכנית לקרן לפנסיה ממלכתית. כשאדם קונה בריאות, הוא קונה אותה בצורה וולונטרית. נכון שיש כאלה שלא קנו את הבריאות ולא השתתפו בקופות-החולים. אבל כשאתה קונה, זה וולונטרי, זה לא נכלל במסים מבחינת התודעה שלך כשאתה משלם מס. אבל כשאתה עושה חוק ביטוח בריאות ממלכתי, המימון של הבריאות הופך למס. אנחנו יודעים, שמה שהאיץ את החוק הזה היה הרצון להציל את קופת-חולים של ההסתדרות, שנשארה עם הנכסים. ההסתדרות נשארה עם הנכסים, ואנחנו, כפי שאמרנו פעמים מספר, נשארו עם החולים. הגענו למצב, כפי שהתבטא הממונה על הכנסות המדינה, שמי שמשכר מעל 6,000 שקלים משלם מס ישיר של 55%. זה טרגי. אינני יודע איך משפחות תחזקנה מעמד. אני יודע מה יקרה בחודשים הקרובים מבחינת העול שירבוץ על המשפחה: מסים, ארנונות, מסים ישירים, מס בריאות, מס ארגון.

אם נלך ונקים קרן פנסיה ממלכתית, כדי להציל את קרנות הפנסיה של ההסתדרות – הרי התשלומים לקרן הפנסיה יכללו לא בצורה וולונטרית אלא כמס, והמס השולי לא יהיה 55% מהכנסה של 6,000 שקל, אלא הוא יגיע ל-70%, כדי לקנות פנסיה. לאן נגיע?

לכן, אומנם מבחינה סוציאלית, מבחינת יעדים, בוודאי טוב שיש קרן פנסיה ממלכתית, יש בריאות ממלכתית ויש ממלכתי, ממלכתי – אבל האזרח שואל את עצמו: מדוע אני לא חופשי לקנות את הדברים האלה מרצוני, בהחלטתי? ואז התחושה שלו היא אחרת.

אני רוצה לומר עוד דבר אחד שנעלם מעיני רבים. בשנת 1994 הצריכה הציבורית, דהיינו: הוצאות הממשלה, הוצאות הסקטור הממלכתי-הציבורי, גדלו ב-7%, במקום ב-2% כפי שתוכנן. ההוצאות גדלו, כי היה צריך לממן את הוצאות השכר והוצאות אחרות למימון המשק המפלגתי. עכשיו, כאשר הוצאות הממשלה גדלות והוצאות השכר במשק הממלכתי גדלות, לאנשים רצוי יותר לעבור למשק הממלכתי הזה, במקום לעבוד במשק העסקי, שצריך לייצר והוא עיקר חוסנו של המשק. באמת, אנחנו רואים שהיתה תנועה למשק הממלכתי, שמספר העובדים בו גדל במקום לקטון.

אני מבקש לגעת בנקודה אחת, שחבר הכנסת גדליה גל תקף אותי עליה. אני מבקש לסנכרן את הדברים. אני אמרתי, שאני מאוד מאוד חושש מהעדר סינכרוניזציה במדיניות של הממשלה, דהיינו: יד אחת איננה יודעת מה יד שנייה עושה ואין מיצוי של מגוון דעות בממשלה, משום שוועדת השרים לענייני כלכלה לא פועלת.

מה קרה? אנחנו קיבלנו מהאוצר הצעה לשנות את מפת אזורי הפיתוח ולהסיר את ההקלות מעשרות אלפי אזרחים שמקבלים היום, חבר הכנסת רון נחמן, הקלות במס בסדר גודל של 100, 200, 300 שקל נטו לחודש, כי הם גרים באזורי עדיפות. היתה הצעה לשנות את המפה, ואני התנגדתי לכך, כי אמרתי כדברים הללו בוועדה: אם אתה לוקח היום מהאנשים את ההקלה של 300 שקל נטו – אתה פוגע בהם. אם אתה נותן זאת לאחרים – אתה נותן זאת לאלה שעד היום לא חשו שהם מקופחים; הם חשו שהם מקופחים אולי בידיעה, אבל לא בכיס. לכן, אמרתי שאנחנו לא יכולים היום לבוא ולקחת מאלפי אזרחים 300 שקל שהם מקבלים היום נטו לחודש, כתוצאה מהקלות מס, וזאת נוסף על כל הכבדה במסים שתהיה בפברואר.

אנחנו יכולים להגיע למצב שנוריד את ההכנסות של המשפחות הללו ב-700-800 שקל נטו לחודש. אמרתי: נכון שמפת ההקלות הנוכחית היא מעוותת; נכון שמפת שבס היא אולי טובה יותר ומדויקת יותר, אם כי יש בה סממנים פוליטיים, ונעזוב זאת כרגע, אבל אסור לנו, כוועדת הכספים, להיענות להצעת האוצר.

ממה החרדה שלי? אני חרד מכך שמעצם העובדה שהאוצר המציא המצאה כזאת הוא מכביד את המסים, כי אם היינו מקבלים את ההצעה, משמעות הדבר שהיינו מכבידים ב-700-800 שקל על משפחות. האוצר איננו עובד בצורה של מכונה משומנת. הוא מטיל כאן גזירה ושוכח גזירה אחרת. לכן בתוך שבועיים הוא שינה את הטבלאות שהוא הציג בפני הציבור לגבי הקלות מס.

אדוני היושב-ראש, ב-9 בדצמבר כולנו ראינו טבלאות, כאשר בא האוצר והודיע שכל המפרנסים במשק, פרט לאלה שיש להם הכנסה של 25,000 שקל ומעלה לחודש, יקבלו תוספות של 100 שקל, 200 שקל. ראינו את הטבלאות האלה ב-9 בדצמבר. מה קרה שלושה שבועות לאחר מכן, כשהזעיקו את הממשלה ונתנו נקודות זיכוי? אם היה כל כך טוב, מדוע היה צריך לתת עוד הקלות? משמע שהטבלאות ההן היו שגויות.

הטבלאות האלה נעשו על-ידי אוצר מלא, ולא אוצר שאין לו היום לתת, כאשר כל הפקידות הבכירה שלו עוזבת את תפקידיה. החשב הכללי מתפטר; הממונה על הכנסות המדינה מתפטר. הממונה על התקציבים הוחלף, כי המנכ"ל הוא חדש. המטה הכללי, שהיה קודם באוצר ועשה שגיאות כאלה עם אנשים עם ניסיון, מה הוא יעשה עכשיו כשהוא חסר, כאשר כל בעלי התפקידים הגבוהים אינם עוד באוצר, אלא הם מתפטרים? והאוצר הוא זה שמנהל את המשק.

לכן, אדוני היושב-ראש, הבעיה כבדה מנשוא. אני חושב שאנחנו נמצאים היום ללא הנהגה כלכלית. לכן, אני חושב שמה שאנחנו עושים היום הוא, שאיננו מסכמים דבר. אנחנו נעמוד בפני תעתועים ושינויים חדשים לבקרים במדיניות הכלכלית, לצערי, ומי שנפגע זה הציבור, שחסכוניותו בשנה האחרונה נוסרו בעשרות מיליארדי שקלים, ועל כך אין מחילה לממשלה הזאת.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת ויינשטיין. חבר הכנסת רון נחמן. אחריו – חבר הכנסת דב שילנסקי.

### רון נחמן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לא אדבר על התקציב. לא אדבר על חוק ההסדרים, אדוני היושב-ראש. אני אדבר על מנהיגות.

צה"ל מלמד את החיילים, החל משלבי הגיוס הראשונים, להיות מפקדים. צה"ל משקיע כספים, שעות אימון, מאמנים, כדי לפתח ולטפח אותה מנהיגות שנדרשת לאותה קריאה מפורסמת, שאותה אנחנו מכירים מאז נולדנו, אותה קריאת "אחרי". אחרי – בשדה הקרב, אחרי – בשמים, בים, בשריון; אחרי – בתחום הכלכלי, אחרי – בתחום חברתי.

גדלנו בבתי-הספר על הטיפול של אותה 300 ממה. זו לא 300 ממה ריקה. זו לא 300 ממה שדופה. זו 300 ממה מלאת תוכן – אחרי. אל תאשים את אלה שאחריך; תן להם אתה דוגמה. אל תפגע באלה שרצים אחריך; תגבה אותם, תחזק אותם. אל תעליב אותם אנשים שתומכים בך; תן להם כתף, תן להם דרך, תן להם כיוון.

תושבי מדינת ישראל בחרו בשלטון המערך במקום בשלטון הליכוד; לא שלטון המערך – מפלגת העבודה בראשות רבין, זאת משום שהם האמינו ביצחק רבין, לפי הרקורד הצבאי שלו, ולא הרקורד הפוליטי, כי זכרו לו לא את הקדנציה הראשונה שלו כראש הממשלה, אלא את הרקע הביטחוני. אמרו: זה יהיה מנהיג, נלך אחריו. כל אחד מאתנו זוכר את המלים, לא "אני אנווט", אלא "אנווט", בסגול; אני אקבע, אני אחליט.

חשבנו שהנה, כאשר הוא מופיע בפני הציבור בקול הסמכותי – ויש לו קול סמכותי מאוד, זה נכון – אנחנו נראה מנצח על תזמורת. אף שאני חבר במפלגת האופוזיציה, אדוני היושב-ראש, אני חושב שטובת המדינה חשובה לכולנו. הרי כולנו גדלים, חיים, וילדינו גדלים באותה מדינה. מה לעשות שהממשלה מצליחה הצלחה פוליטית? – אז אני מפסיד פוליטית. אבל בסך הכול כשהמדינה



מצליחה, היא מפיקה את כל התועלת מהצלחה של ממשלה טובה. אני אהיה האחרון שיבוא ויגיד: הממשלה לא טובה. לכן, גם בדברים שאני משמיעם כאן במליאה, אדוני היושב-ראש, אני טורח להבחין בין הכישלונות לבין ההצלחות. ויש הרבה דברים שהממשלה הזאת עשתה והם טובים.

בירכתי היום את השר רובינשטיין על הדברים הגדולים שהוא עשה בנושא החינוך. אמרתי לו שאני מהאופוזיציה, דווקא מאזור יהודה ושומרון, ואני הוא זה ששומר ומבקש לעזור לו, כמו שעזרתי לשרה שולמית אלוני בנושא חינוך וכמו שעזרתי לשרה אורה נמיר בנושא עבודה ורווחה. אבל, שאלת המנהיגות היא השאלה שקובעת לאן אנחנו הולכים.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

במה בדיוק עזרת לאלוני?

### **רון נחמן (הליכוד):**

עזרתי לאלוני במלחמתה להפעלת יום חינוך ארוך, חמישה ימי לימודים בשבוע. זה דבר שירד לטמיון עקב התנגדות הסתדרות המורים וגורמים אחרים בתוך המערכת. אילולא המלחמות הללו – חלק מזה היה כבר מיושם.

שוב, אני מוכן לשבח את שולמית אלוני, שבנקודה הזאת תפסה מנהיגות. בדברים אחרים אני לא מסכים אתה לחלוטין; היא פוגעת בנו, יהודים, כאן, בארץ הזאת. בזה אני חושב שהיא עושה אנטי-מנהיגות.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

איזו מנהיגות? לא יצא מזה כלום. איזו מנהיגות?

### **רון נחמן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כאשר אתה מסתכל על התחום הכלכלי אתה מחפש מנהיג כלכלי. איפה הוא? השר שחל הגיש דין-וחשבון. אפילו הליכוד לא יכול היה היום לתת דוח כזה, שפוגע בכל אותן נקודות רגישות, מה הממשלה היתה צריכה לעשות ולא עשתה. אולי השר שחל הוא המבקר הפנימי הטוב ביותר של הממשלה, גם כמשפטן ואולי גם כמי שמקבל עצות כלכליות מיועצים טובים. הוא שם את האצבע על כל אחת ואחת מהשגיאות והטעויות של הממשלה.

אבל, האם דוח הביקורת שהשר שחל הניחו – או לא הוא הניח אלא מישהו אחר הניח, עוף השמים הולך את הקול – האם הדוח הזה יקנה לשר שחל מנהיגות? וזאת אף שהוא הכריז שהוא יהיה ראש הממשלה הבא, או יילחם על ראשות הממשלה מטעם מפלגת העבודה. אני מסופק. האם יהיה זה

מנכ"ל משרד ראש הממשלה הפוליטי ביותר שאנחנו זוכרים בשנים האחרונות במשרד ראש הממשלה? האם יהיה זה המנכ"ל שבס? הוא לא מנהיג. האם יהיה זה השר בייגה שוחט, שר האוצר, שתוקפים אותו מימין ומשמאל, מלפנים ומאחור, והוא כדרכו מחייך? הוא יהיה המנהיג? קשה לשער.

והציבור רואה את התמונות, והציבור שומע את הקולות. הוא שמע את קולו של רבין והלך אחריו. הוא שומע רבין מגמגם, הוא שומע רבין שהולך "זיג-זג", הוא שומע רבין שגוער בפקידים, הוא שומע רבין שנוזף בשרים, הוא שומע רבין שמדבר על "הפוגלים". הוא שומע על ראש ממשלה שלא אשם בכלום, רק השרים שלו, המנכ"לים שלו, הפקידים שלו והמפלגה שלו.

הציבור שומע כיצד ראש הממשלה נותן יד לעריק ממפלגה, שמקים מפלגה חדשה ומשתלט על ההסתדרות בעזרתה של התקשורת, בקמפיין תקשורתי שלא ראינו כדוגמתו. התקשורת, בעיקר הטלוויזיה, עשתה build up, בנייה של הדמות הזאת, שמאחוריה אין שום דבר ערכי, פרט לאגוצנטריות, אני ואני ואני. הכוח לשם כוח. פירוק ההסתדרות. פיטורים של אנשי מפלגת העבודה, זה אחר זה, בגיליוטינה. זו לא מנהיגות. זו הוצאה לפועל, זה גזר-דין מוות. והמפלגה שלך, אדוני היושב-ראש, יושבת ושותקת. זאת לא מנהיגות.

לכן, הציבור הזה, של אותם אנשי מפלגת העבודה – – –

### היו"ר ש' וייס:

יכול להיות שהיא שותקת, אבל היא לא יושבת.

### רון נחמן (הליכוד):

היא שותקת, מחרישה, אוטמת את עיניה ואת אוזניה. אני שומע את הדברים מתוך השטח בכאב. שואלים: איפה אתם? אני, כחבר תנועת הליכוד, צריך לזעוק את הזעקה שלהם, אחרי שאנחנו נרדפנו על-ידי המפלגה שלך.

אדוני היושב-ראש, אני אומר את הדברים לא כי אכפת לי מגורלה של מפלגת העבודה. אכפת לי שנעלמת מנהיגות, נשאר ואקום, ואופורטוניסטים נכנסים אל תוך הוואקום. אתה רואה מה קורה בפריימריס, ואתה יודע, ואתה מסכים אתי, גם כפרופסור שלי. אני שואל את עצמי, אדוני היושב-ראש, לאן אנחנו הולכים? לאן מדינת ישראל הולכת? את השאלה הזאת שואל היום כל תושב במדינת ישראל, כי הבלבול הוא רב. התושבים לא יודעים לאן הממשלה הזאת סוחבת אותנו, לאן היא מושכת אותנו. בהעדר מנהיגות אין דרך.

הציבור שואל את השאלות האלה בתחום הביטחון. ויתרנו על טריטוריה בעזה, והיישוב ארז, קיבוץ ארז, היה תחת מצור במשך שלושה ימים, משום שחדרו מחבלים לתוך הקיבוץ. וזה לא ביהודה ובשומרון, זה בארז. עשו גדר מסביב לרצועה, ובעזרת מכשירי ריתוך פתחו פתחים בגדר. יש גנבת מכוניות. אלה שהיו מרצחים, אלה שרצחו את אנשינו במינכן, מקבלים רשיונות VIP כדי להסתובב

במדינת ישראל. זורקי אבנים, רוצחי משתפי פעולה, משתחררים מבתי-כלא. והיועץ המשפטי לממשלה בא לאכוף את החוק על המתנחלים? הקורבן הופך להיות האשם.

הציבור לא מבין את המסרים האלה. אלה אינם מסרים של מנהיגות. אלה הם מסרים של פחדנות, של בריחה מאחריות. כאשר אתה בורח – רודפים אחריו. כאשר אתה לא מדבר ברור – לא רוצים לשמוע אותך. כאשר אתה לא נותן דוגמה אישית – איש לא ילך אחריו.

אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, כואב לי הלב, ולא בשביל המפלגה שלכם, שאני רוצה שתלך לאופוזיציה, כואב לי הלב כדור רביעי בארץ הזאת, כבן למשפחה שהקימה את נס-ציונה לפני 112 שנה, כבן למשפחת הביל"ויים כאן, הראשונים במדינת ישראל, בארץ-ישראל, בפלשתינה. אני פלשתיני, יהודי אותנטי. לא רק פלשתינים ערבים יש. יש גם פלשתינים יהודים, שנולדו בארץ הזאת. אני אומר את הדברים בכאב. אני אומר זאת כאיש אופוזיציה, כשאני יודע שנחזור לשלטון, משום שהציבור נקעה נפשו מחוסר ההנהגה והמנהיגות הזאת. אבל עד אז, אדוני היושב-ראש, עלול להיות מצב שהנזק יהיה בלתי הפיך.

אדוני היושב-ראש, אני פונה אליך. ישבת באותו לילה של הבורסה. אתה זוכר את הטלפונים. אתה זוכר את הקריאות. ישבת והופתעת מעוצמת התגובות של הציבור.

### היו"ר ש' וייס:

עד שראיתי אחר כך, בערוץ השני, שצילמו את המטלפנים והבנתי שזה מאורגן.

### רון נחמן (הליכוד):

לא, לא. עם כל הצניעות, אני אומר לך: אינני יודע מה צילמו בערוץ השני, או משהו כזה, אבל ישבנו באותו לילה. אני יכול לומר לך בוודאות, וגם ביקשתי לבדוק זאת, שנפגשו אתי אנשים, חברי מרכז מפלגת העבודה. הם היו כאן אתי בכנסת ונפגשו אתי. אני, כמובן, מנוע מלנקוב בשמותיהם, אבל אגיד לך שהם מהאזור שלך, מאזור חיפה. אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, אתה ישבת באותו ערב וראית את הרחשים שבאים מהציבור. חייב להיות מישהו שיהיו לו סנסורים, איזה חיישנים, כדי לקלוט את הדברים. לא יכולה להיות אטימות. אי-אפשר שיהיה לב ערל. אלה הם הדברים שעליהם אני מדבר.

נקווה לימים טובים יותר. תודה.

### היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן. חבר הכנסת דב שילנסקי. אחריו – חבר הכנסת עובדיה עלי, או חבר הכנסת אסעד אסעד.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מאחר שאתה, אדוני היושב-ראש, מנהל ישיבה, כמי שמנהל ישיבה אינך יכול לקחת חלק בוויכוח. אני בהתנדבות שם את עצמי לפה לאדוני היושב-ראש.

### **היו"ר ש' וייס:**

זה יהיה תרגיל מעניין.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

ואני בשמך אגיד משהו לידידי הטוב, לחבר הכנסת רון נחמן, שאני מאוד מכבד אותו – עצם זה שהוא יושב באריאל, ביש"ע, דבר שאני מטיף לו, תומך בו; ועוד הוא ראש העיר של אריאל, אבל אני רוצה לחלוק – לא לחלוק – לתקן את דבריך. אתה אמרת שאתה פלשתיני.

### **היו"ר ש' וייס:**

אם זה דור רביעי, הוא דרום-סורי.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אני רוצה להגיד לך, היות שאתה נולדת פה, מה זה פלשתינה? שונאי ישראל נתנו לארץ-ישראל את השם פלשתינה. אבל התכוונת לכך שאתה איש הארץ הזו, היות שנולדת כאן. כל הכבוד. היושב-ראש לא היה לו המזל, וגם לי לא, להיוולד פה בארץ. אבל אני אומר לך, ואני מנצל את ההזדמנות על מנת להגיד לעם ישראל כולו שמאזין: היושב-ראש ואנוכי – אני מקווה שתסכים אתי – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

זה נחליט בסוף דבריך.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אנו רואים את עצמנו כחלק בלתי נפרד מהארץ הזאת, אף שלא נולדנו פה. זו ארץ אבותינו, נחלת אבותינו, היא של כל העם היהודי. היא ארץ אבות של כל העם היהודי. אלפיים שנות גולה חלם העם

הזה וראה פה את הארץ שלו. זו רק הערה לעניין של הפלשתיני. אני מתכוון להגיד לכל הצברים: אתם אינכם יחסנים מבחינת הארץ הזו. אינכם בעלים על הארץ הזו יותר מאתנו, אנחנו שלא היה לנו המזל להיוולד בה. לילדי ולנכדי יש המזל שהיה לך.

### רון נחמן (הליכוד):

אני יכול להעיר רק הערה אחת?

### היו"ר ש' וייס:

בוודאי.

### רון נחמן (הליכוד):

הכוונה שלי בביטוי שאני פלשתיני – אני אומר את זה באנגלית כשאני מופיע בחוץ-לארץ – "I am a genuine Palestinian". מדוע? כיוון שהמונח "פלשתיני" כפי שהוא היום בז'רגון, בשימוש, כוונתו לבני העם הערבי שיושבים כאן בארץ-ישראל השלמה, וכך אנחנו משכיחים שבעצם אנחנו בעלי זכות יותר גדולה משלהם על הארץ שלנו. ולא המונח פלשתיני או Palestine הוא שישפיע על עתידנו כאן. זה רק בשביל להדגיש.

### דב שילנסקי (הליכוד):

אני יודע שכוונתך היתה טובה. אני רק ניצלתי את זה כדי לקפוץ על העגלה ולהגיד את דעתי, כי אני לעתים קרובות נתקל בגישה אצל צברים, שהם כאילו יותר בעלי הארץ הזאת מאתנו.

עכשיו אני אגש לעניין. אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כשהליכוד עזב את השלטון, הוא השאיר אינפלציה של 9.4%. העבודה ומרצ, שאמרו שהם יורידו את האינפלציה, שהם יגיעו לאינפלציה כפי שקיימת בעולם הרחב – בין 2% ל-3% – באמת כבר בשנה הראשונה, חבר הכנסת רון נחמן, אני רוצה להגיד, הם אמרו שהם יעשו שינוי ויקטינו אותה ב-2%-3%. ואומנם, כבר בשנה הראשונה הם הוכיחו את עצמם. איך? הם העלו את האינפלציה מ-9.4% ל-11.2%. כנראה העם לא הבין אותם. כנראה כשהם הזכירו 2%-3%, העם הבין שהם יורידו. אנשים לא תיארו לעצמם שהם בכלל מתכוונים להעלות.

זה לא מספיק. הם באמת הולכים קדימה בעקביות. בשנה שלאחר מכן, ב-1994, הם שוב העלו והגיעו השנה ל-14.5% אינפלציה. בתחילת השנה הם אמרו 8%, זו תהיה התקרה. כך הם בנו תוכניות.

חבר הכנסת רון נחמן, אתה דיברת על המומנט הפוליטי. כפי שהם לא ידעו לבנות תוכנית מבחינת המומנט הפוליטי ודיברו על שלום, ימות המשיח, בינתיים הביאו שפיכות דמים. הלוואי שאתבדה, אני מפחד שיהיה הלאה עוד יותר גרוע. כך גם בשטח הכלכלה.

מונחת לפני טבלה המציגה איך הורכבה השנה האינפלציה. מה קרה השנה? אני מדבר על דבר בסיסי, על מזון. אני לא מדבר על העשירים. אני רוצה להגיד, שמי שלא היה עני, לעולם אולי לא יבין את זה. לאדם העני – ואני זוכר כשהייתי, לא אגיד שהייתי עני, אבל לא היה לי שום דבר. כשהיתה עלייה במחיר של משהו מהמזון, הייתי בחרדה איך אתקיים. היום, ברוך השם, יעלו את מחירי המזון, לא יעלו – זה לא ישפיע על איכות החיים. כי העשיר – אינני בגדר עשיר – אבל האדם המסודר, הוא תמיד יסתדר.

מחירי ירקות ופירות עלו השנה, אתם יודעים בכמה? ב-56.1%. מה קרה? אני מדבר רק על השנה האחרונה. ייזכר העם בתקופת הליכוד. הלכו לשוק, מילאו שק, מילאו סל. כמה שילמו עבור עגבניות? עבור מלפפונים? עבור קישואים? ב-56% עלו המחירים רק השנה, בארץ שופעת ירקות מכל טוב, כשהאדמה עם המודרניזציה נותנת את היבול.

מה קרה? היתה שנת בצורת? לא. היתה שנה ברוכה. אגיד לך מה קרה: שתי ידיים שמאליות. ממשלה שמאלית עם שתי ידיים שמאליות. הם תמיד דיברו ובאו מתחום החקלאות, שהוא היה האידיאל, שהם הפכו אותו לאידיאל, ואפילו בדבר הזה – ויש שר חקלאות שהוא בעצמו קיבוצניק. בעבר זו היתה עבודת אדמה, ואולי זו אחת התכונות, נוסף על קרבתו לרבין, שבגללן הוא נהיה שר החקלאות – תראו למה הוא הביא.

אגע בדבר נוסף, חשוב מאוד – דיור. אני זוכר כשאריק שרון, גיבור ישראל, האיש בעל התנופה והיוזמה – ולא חשוב שהם ישמיצו אותו ומשמיצים אותו, איזו התנפלות היתה עליו, שהוא בונה יותר מדי. איזו ביקורת. אוי ואבוי אם לא היה בונה יותר מדי. מה היה קורה כשהגיע מבול העולים? הוא בונה יותר מדי. והנה הם עלו לשלטון ובאמת מצאו דירות ריקות. היה ים של דירות בבנייה. נדמה היה, הנה, אין עלייה, המון דירות בבנייה. הנה דיור לכול. "סקולקו אוגודנה", כמה שרוצים. והנה הדיור, אדוני היושב-ראש, עלה ב-23.6% רק בשנה האחרונה.

אדוני היושב-ראש, זוג צעיר שבקושי, בקושי, בקושי, נניח כבר שהוא די מסודר ועם משכנתה ועם הכול, לפני שנה – אני כבר לא מדבר כמה הוא צריך היה לשלם לפני שנתיים, כשהליכוד עזב את השלטון, אני מדבר רק על השנה האחרונה. אם הוא רכש דירה בעזרת הסבא והסבתא, ואני מדבר על מצב כלכלי ממוצע, הסבא והסבתא, הדוד והדודה, הוא התחתן, אמא ואבא הוציאו את הגרושים האחרונים מהכיס. והנה דירה ממוצעת עולה 100,000 דולר. היא ממוצעת היום. והנה היום הוא צריך לשלם 24,000 דולר יותר. אם הוא כבר איכשהו יכול היה להגיע ל-100,000 דולר, מנין הוא ייקח את 24,000 הדולר? כמה הוא צריך להרוויח? נגיד שבזמן הראשון, עד שיש ילדים, הבעל והאשה שניהם עובדים ומרוויחים 6,000 ש"ח בחודש, 2,000 דולר, 2,500 דולר – 25,000 דולר לשנה? הרי לתוספת בלבד הם צריכים לעבוד כמה שנים.

רק עוד משפט אחד. רציתי להגיע למחירי התחבורה שעלו ב-10.1%, למחירי החשמל שעלו ב-8.7%, להוצאה לבריאות שעלתה בקרוב ל-16%.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה יכול להמשיך עוד חמש דקות.

**היו"ר ש' וייס:**

תסתדרו, העיקר שנגמור ב-02:00.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

אנחנו נשארנו רק שניים?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אתה יכול להמשיך.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

אני לא רוצה לגזול מחברים שלי. יש לי פה הרבה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

רק שנינו נשארו. אני צריך עשר דקות. יש לך עוד חמש דקות.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

בסדר. אבל אני לכן אלך שוטפת, ואני אגיד שאפילו אחזקת הדירה התייקרה ב-10.4%.

אני רוצה לסכם בנושא הקיצוצים.

**היו"ר ש' וייס:**

אפשר לסגור את האזעקה ולחזור ל"געוואלד". לא, זה לא עולה כסף.

### דב שילנסקי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, הוי כמה שצריך לעמוד על ממשלה זו ולצעוק "יידן", יהודים, "געוואלד, געוואלד, געוואלד". אדוני היושב-ראש, נתת לי את המלה הנכונה.

### היו"ר ש' וייס:

לא התכוונתי. שתהיה בריא.

### דב שילנסקי (הליכוד):

נתת לי את המלה הנכונה – "געוואלד", אוי ואבוי.

אני מדבר עכשיו רק על כלכלה. הנה, מה היו הקיצוצים? יבוטלו תוכניות מחקר ותוכניות לשיפור איכות החיים בבתי-הספר. מה יהיה עוד בבתי-הספר? לא יותקנו מזגנים בכיתות הלימוד. מה יהיה עוד בבתי-הספר? פגיעה בהשתלמויות מורים. מה עוד יהיה בבתי-הספר? שר החינוך הודיע, שלא תהיה פגיעה במספר שעות הלימוד ולא בתוכניות סיוע לחלשים, ולא בחינוך המיוחד. כל זאת אם לא יקצצו. אבל אנחנו יודעים שקיצצו. אלה הם בתי-הספר. והרי הם מתפארים על מה שהם עשו ויעשו בחינוך. מה עשו? קיצוץ.

מבחינת בניין הכלכלה: תיפגע הקרן לעידוד היצוא. יקוצץ תקציב אזורי התעשייה החדשים. כך יוצרים עבודה? כך יקדמו תעשייה? תיפגע ההשתתפות בתוכניות המחקר של מרכז המדע האירופי. ייפגע פרויקט שיקום השכונות. באשר לשיקום שכונות – הפעם הם לקחו מאתנו קולות בשכונות והבטיחו הרים וגבעות. מה שאנחנו עשינו – שיקום שכונות – פה זה ייפגע.

יעוכבו סלילת כבישים חדשים והפעלת רכבות חדשות. תבוטל הזכאות להשתתפות בשכר דירה לחיילים משוחררים, ועל זה כבר דיברנו. יבוטלו – הנה מדובר על עליית הפשע. בשנה האחרונה גברה מאוד הפשיעה. השר שחל זועק: צריך שוטרים חדשים. יבוטלו כ-250 משרות של שוטרים, ולכן תיפגע אבטחת מעברי הגבול בין האוטונומיה לישראל. יקוצצו תקציבי מתקני הכליאה החדשים. הייתי עכשיו בביקור בבית-הסוהר, ואני זועק על הצפיפות בבתי-הסוהר ובמתקני הכליאה בבתי-המעצר.

יבוטלו קורסים להכשרה מקצועית. ייפגע פרויקט העבודות היזומות למובטלים ולעולים. אשר לעולים – העולים העלו אותם לשלטון, כי הם אמרו שניתן עבודה. המפלגה שלהם ברוסית זה "רובוטה". "רובוטה" זה עבודה, הנה אלה ייתנו להם עבודה. הם נותנים להם עבודה.



## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת שילנסקי, זה "רבוטה", כי "רבוטה" זה בפולנית, ואני יודע שאין לך סימפטיה לפולנית.

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

אני מקבל את התיקון בין "רבוטה" ל"רבוטה". אבל גם לפולנים הבטיחו אותו דבר ולא קיימו.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אבל הם הצביעו כמו רובוטים.

## **היו"ר ש' וייס:**

אגב, זה לא היה אחיד. יש בזה המון הפרזה. קראתי לאחרונה ספר שערך פרופסור אשר אריאן, קובץ של מחקרים באנגלית. תמיד, שנה וחצי או שנתיים אחרי בחירות הוא מוציא קבצים כאלה, ויש שם מחקר מאוד מקיף, מדוקדק, על ההצבעה של העלייה הרוסית, שני הגלים – שנות ה-70 וסוף שנות ה-80 ותחילת ה-90. יש סביב זה הרבה מיתולוגיות. זה היה מאוד מפוצל ומגוון.

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, ידידי חבר הכנסת מיכאל איתן הנמרץ, המכונה "מיקי", יש לי עצה אחת והיא היחידה, והיא עונה על כל הבעיות: להוריד מהר ככל האפשר את השלטון הזה ולהביא שלטון לאומי יהודי גאה, הדואג לכל שכבות העם ודואג גם לארץ-ישראל, ארצנו, מולדתנו.

## **היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה לחבר הכנסת דב שילנסקי.

חבר הכנסת מיכאל איתן, אקורד הסיום. בבקשה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כאשר דיברתי בסיבוב הקודם על מס הארגון, והסברתי שבעצם זה לא מס אלא זה תשלום חובה שכופים אותו על עובדים לא מכוח חקיקה בכנסת אלא מכוח הסכם קיבוצי שנעשה בין עובדים לבין המעבידים, בין נציגי עובדים לנציגי המעבידים, השתמשתי במלים קשות וחריפות מאוד.

אני רוצה לומר, שבמדינות דמוקרטיות קיים עיקרון, שאין מיסוי ללא ייצוג. כלומר, הגוף שמטיל את המס יש לו זיקה מסוימת אל מי שאמורים לשלם את המס הזה. נכון, לא שואלים כל אזרח ואזרח, אם הוא מסכים או לא מסכים לתשלום המס. אבל האזרח יודע שיש לו ייצוג במקום שבו מחליטים על המס, בדרך כלל בפרלמנט, ואם הוא אינו שבע רצון מההחלטות של נציגיו, הוא יכול בבוא היום להחליף אותם.

מה הבעיה העקרונית בנושא של מה שמכונה "מס ארגון"? – שאין כאן מס. יש הסכם בין ההסתדרות, שהיא הנציגה של ציבור עובדים מסוים, של אלה שהם חברים בהסתדרות, לבין ציבור המעסיקים, והם עושים הסכם זה עם זה, שלפיו אנשים שלישיים, שבכלל לא מיוצגים ליד שולחן המשא-ומתן, כל מיני עובדים שהם בכלל לא עובדי ישראל, ההסתדרות והמעבידים מסכימים ביניהם, שהצד השלישי הזה, שאין לו ייצוג, שלא יכול למחות נגד מי שכביכול מייצג אותו – הם צריכים לשלם את הכסף, 0.7% דמי טיפול מקצועי-ארגוני. מטילים את זה על מי שבכלל לא שותף למשא-ומתן ולא שותף להסכם.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

חבר הכנסת איתן, מה זה מעניין את חברי הכנסת? חברי הכנסת פטורים מזה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

חברי הכנסת פטורים, ואני רוצה לומר לך, ידידי וחברי – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

אגב, אני ממש לא הבנתי למה פטרו אותנו, ואני מתכוון לשלם ביוזמתי. אבל זה ממש לא מובן לי.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיד לך, כשנודע לי שאני פטור מזה והאדם העמל, שמשתכר 1,500 ש"ח, לא פטור מזה, אני אומר לך, אדוני היושב-ראש, אני מתבייש להביט לו בעיניים.

## **היו"ר ש' וייס:**

חבר הכנסת דב שילנסקי, אני רוצה להציע יוזמה.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אל תתבייש.

## **היו"ר ש' וייס:**

אולי נציע יוזמה, ברצינות, פשוט למען תחושת השוויון? אתה היית יושב-ראש הכנסת, אני יושב-ראש הכנסת עכשיו. אתה מייצג בכל זאת איזה פלג, ואני גם כן. אולי אנחנו נחליט בינינו החלטה, בין חברי הכנסת, שמרצוננו נשלם, איש איש לארגון שלו.

## **דב שילנסקי (הליכוד):**

אני לא יכול להגיד לאנשים "אל תשלמו", אז אני אשלם?

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

עם כל הכבוד לשניכם, אולי תיתנו לי לומר משפט? אני אבהיר את העניין, כי, לצערי, הוויכוח ביניכם לוקה באיזו בעיה.

## **היו"ר ש' וייס:**

אי-ידיעה אולי.

## **מיכאל איתן (הליכוד):**

אי-ידיעה. אני אסביר. ההסכם בין המעסיקים לבין ההסתדרות מדבר על שני תשלומים. תשלום אחד – של 0.9% מהשכר של חברי ההסתדרות או חברי ארגונים אחרים. אף אחד לא מונע מכל אחד מכם ללכת בצורה וולונטרית ולשלם את ה-0.9% דמי חבר. אין מניעה.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

מיקי ידידי, אותם מחייבים ואותי לא.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני אסביר. גם את ה-0.9%, אם היום אדם עובד במפעל מסוים והוא חבר הסתדרות, וגובים ממנו 0.9%, ברגע שהוא מודיע "אני עוזב את ההסתדרות, לא רוצה להיות חבר", אין גובים ממנו 0.9%, אלא 0.7%. עכשיו אומר חבר הכנסת דב שילנסקי, אתה יודע מה? באיזו הצדקה לא גובים ממני את ה-0.7%? נגיד שאני לא חבר. כי אם אתה חבר הסתדרות, אתה יכול לשלם בכל מקרה, אין בעיה בעניין הזה.

השאלה הנשאלת היא, מדוע אין מטילים חובת תשלום על מי שאינו חבר והוא, נניח, חבר כנסת? מדוע המעביד, ספק אם הוא מעביד, אבל נגיד מדינת ישראל, לא מנכה מחברי כנסת שאינם חברי הסתדרות את ה-0.7% ומעבירה אותם? על כך יש שתי תשובות.

תשובה ראשונה: בניגוד למשא-ומתן שמתקיים בין עובדים למעסיקים, שכן חברי הכנסת נקבע על-פי חוק. אין איזה גורם שמייצג אותנו במשא-ומתן, ולכן דמי טיפול ארגוני-מקצועי אינם חלים עלינו, כי אף אחד לא מטפל בנו. אנחנו מקבלים את שכרנו מכוח חוק המדינה, והוא מתעדכן באופן קבוע. זו סיבה ראשונה.

הסיבה השנייה היא הסיבה האידיאולוגית, חבר הכנסת דב שילנסקי. לא זאת היתה דרכנו מעולם. כאשר אתה רואה שעושים מעשה לא צודק ולוקחים מאנשים שהם לא חברי ההסתדרות 0.7%, אז אתה אומר "בוא, גם אני אשלם?"

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

לא.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

להיפך.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

היושב-ראש הציע. אני מסביר שלא. הם גוזלים את הכסף, אז אני עוד אבוא ואוסיף לגזלנים?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

ברור שלא.

**היו"ר ש' וייס:**

איש איש לארגון שלו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

לארגון שלו – אין מניעה.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

אני חבר הסתדרות עובדים לאומית, וזה לא חל עלי.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כן חל. את ה-0.9% תעביר להסתדרות עובדים לאומית.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

חבר הכנסת הירשזון יסביר לך.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני יודע. אני מכיר גם את הסוגיה הזאת.

מה היה לא הוגן בהסכם הזה? – שההסתדרות והמעבידים הגיעו לסיכום ביניהם, שהמעביד לא יכול לנכות אם אני חבר בארגון עובדים אחר, הוא לא רשאי להעביר את כספי להסתדרות. אבל ההסתדרות לחצה על המעבידים, והם הסכימו ביניהם, שבמקרה שאדם חבר בארגון עובדים אחר, המעביד לא יהיה רשאי להעביר לארגון עובדים אחר אלא בהסכמת ההסתדרות. כלומר, הם יצרו כאן

מונופול, שבו הגורם היחיד שיזכה לגבייה המאורגנת יהיה ההסתדרות. שאר ארגוני העובדים לא יהיו זכאים לגבייה המאורגנת.

זה דבר מאוד לא הוגן. זה גם עומד בסתירה לחופש ההתאגדות. משום שזה יוצר עדיפות לארגון עובדים אחד על פני ארגוני עובדים אחרים. זו עדיפות לא הוגנת. היא נובעת, לא מאיזה הסכם רצוני בלבד, אלא מהסכם שהוא קיבוצי, שיש בו אלמנט וסממן ממשלי. זה לא סתם הסכם מרצון בין שני גופים. זה הסכם שהם עושים, ההסתדרות והמעבידים, אבל הוא חל על צדדים שלישיים. הוא חל מתוקף חוק הסכמים קיבוציים, מתוקף היותו לא הסכם בתחום הפרטי גרידא, ששני אנשים יכולים לעשות בינם לבין עצמם כל מיני הסכמים, אלא זה הסכם שמקבל תוקף של משהו שיש בו גוון שלטוני. לכן אסור שתהיה בו אפליה, ואסור שתהיה בו איזה מין עסקה – תגבו רק עבורי ואסור לכם לגבות עבור ארגונים אחרים. כאן יש משהו פגום.

זמני עומד לכלות, ואני רוצה לומר למה השתמשתי במלים כל כך חריפות בעניין הזה, שגובים מעובדים שאינם חברי הסתדרות 0.7%. אני מחזיק את תקציב ההסתדרות, ואני רואה על מה מוציאה ההסתדרות את הכסף. היא מוציאה לאיגוד המקצועי – אמרתי זאת קודם – ניקח את התקציב של השנה שעברה, כי השנה יש לנו רק אומדן רבעוני, עדיין אין תקציב מאושר – –

### **הי"ר ש' וייס:**

אבל השנה זה חיים חדשים. אולי יש הוצאות על החיים החדשים?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אני רוצה לומר לגבי חיים חדשים – הם עדיין מראים סימנים של רצון לצמצם. גם ההכנסות שלהם תהיינה יותר קטנות, כי עכשיו הם גובים רק ממס ארגון שצריך להיות נגבה בצורה שונה ממה שהיה להם קודם. קודם זה היה דרך קופת-חולים. הם גבו יותר. הם מעריכים כנראה את סכום הגבייה ב-400 מיליון שקל בשנה, ומעריכים ברבעון 40 מיליון שקל מכירת נכסים, אולי 160 מיליון בשנה.

בכל אופן, השעון מצלצל, השעה מאוחרת, ואני רוצה לומר במהירות: עבור האגף לאיגוד מקצועי, אותו גורם שבאמת יכול – אם כבר גובים ממני טיפול ארגוני-מקצועי, את ה-0.7%, ואני לא חבר בהסתדרות, מה אני מקבל בתמורה? טיפול ארגוני-מקצועי. לזה מקצים משהו בסביבות 14 מיליון שקל ברבעון, מתוך תקציב של 142 מיליון שקל – 10%. לאן הולכים הכספים האחרים?

### **הי"ר ש' וייס:**

לא, ברבעון. התקציב של 142 מיליון זה גם רבעוני?

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

כן, גם רבעוני.

### **היו"ר ש' וייס:**

סליחה. אתה צודק.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

לאן הולכים הכספים האחרים? 62 מיליון הולכים להחזקת כל מועצות הפועלים ו"צוותא" ומופ"ת, כל מה שעושות מועצות הפועלים.

### **היו"ר ש' וייס:**

זה גם איגוד מקצועי. חלק. אתה יודע.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

חלק קטן מאוד. שם יש פקידיים.

### **היו"ר ש' וייס:**

יש מועצה אזורית וארצית.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

בדקתי בהסתדרות עובדי המדינה, למשל. הם נתנו לי את המערכת. יש שם 15 משרות בכל הארץ על 85,000 פלוס 25,000 גמלאים. יש 15 משרות בכל הארץ של עובדי הסתדרות המדינה, שנותנים טיפול מקצועי שם. לעומת זאת, גם בתקציב האיגוד המקצועי יש סעיפים שהם לא איגוד מקצועי פרופר. זה קצת מתקזז.

אבל אני שואל, למה אדם כזה שאינו חבר הסתדרות צריך לתרום 2 מיליוני שקל בשנה לטובת חברת העובדים? למה? אנשים משתכרים סכומים קטנים, במקום שחברת העובדים תיתן צ'ופר לעובדים, העובדים משכרם היום עוד צריכים לממן. שימכרו, שיפריטו.

יש האגף לחינוך, השכלה וספורט. בתקציבים של היום – 10 מיליון שקל בשנה. כל הכבוד. מי שחבר הסתדרות – שייחנה מזה. אבל למה לקחת מאנשים שאינם חברי הסתדרות, שמשלמים רק עבור טיפול מקצועי, ולחייב אותם לממן את אגודות "הפועל" במיליוני שקלים? איזה היגיון יש בזה? רשת "עמל" – דבר חיובי. יש משרד החינוך. מה פתאום אנשים שאינם חברים בהסתדרות צריכים להשתתף במימון רשת "עמל", "משען", "נעמת", הנוער העובד והלומד?

**היו"ר ש' וייס:**

גופים חברתיים.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

מצוינים. אבל אני עוד הפעם שואל אותך, אדוני היושב-ראש. אני אדם שעובד במקום עבודה מסוים, ואני עובד קשה כדי לקבל את המשכורת שלי. בסוף החודש אני סופר את השקלים. פתאום אני רואה סעיף – הורידו לך. אני מסתכל ושואל על מה עושים שימוש בכסף – – –

**דב שילנסקי (הליכוד):**

למה לא בית"ר? למה ל"נוער העובד"?

**מיכאל איתן (הליכוד):**

בדיוק. אומרים לי, חלק יעבור ל"נוער העובד והלומד". אני אומר לו: אבל אני נגד המטרות של "הנוער העובד".

**היו"ר ש' וייס:**

הסתדרות העובדים הלאומית יכולה לעשות את זה בשביל בית"ר.

**מיכאל איתן (הליכוד):**



עוד הפעם אנחנו מדברים על חוסר הבחנה. אני לא מדבר כרגע על מי שחבר הסתדרות העובדים הכללית. הוא לא יבוא בטענות, כי הוא מזדהה עם המטרות האלה. הוא נותן ברצון. הוא אומר, אלה מטרות טובות; אני נותן את זה כתרומה. אני מדבר על אדם שאומר: אני לא חבר הסתדרות, לא רוצה להיות חבר בשום הסתדרות.

אדוני היושב-ראש, אתה יודע יפה מאוד, היום זכות ההתאגדות הורחבה ויש לה פן חיובי ופן שלילי. הפן השלילי של זכות ההתאגדות הוכר בצורה חזקה מאוד בעולם וגם בישראל. הוא אומר: לכל אדם ולכל עובד יש זכות להתאגד בארגון עובדים, ויש לו זכות שלא להתאגד. הזכות שלא להיות מאוגד בארגון עובדים הפכה להיות זכות יסוד בסיסית של אזרח במדינה. לא להיות מאוגד. ולא יגידו לי שאני לא יכול לקבל עבודה כי אני לא חבר בארגון. זה לא קיים עוד. בתי-המשפט גם בארץ וגם בעולם קבעו – בארצות-הברית, במקומות אחרים – שהפן השלילי, כלומר, הזכות שלא להתאגד היא זכות יסוד.

אני רוצה לסכם את הנקודה באשר לזכות שלא להתאגד – כשלוקחים ממך כסף, אתה מרוקן את כל הזכות הזאת מתוכן. אתה אומר: טוב, אל תתאגד אבל תשלם את כל דמי הארגון. לא. כנגד זה, אני לא שולל כשבאים ואומרים: את דמי הייצוג המקצועי – מי שעושה לך חוזה קיבוצי טוב, דאג לתנאים שלך – ועד, כמו ועד, תשלם. אני אומר, זה כן.

מה האבסורד? אני נמצא במקום עבודה, מקבל משכורת, ואני מתנגד לרעיונות של "הנוער העובד". בא מיישה ולוקח בלי רצוני כסף ממני ומממן את "הנוער העובד". אם אני חבר הסתדרות אחרת או אני חבר במקום אחר, אני יכול באמת להגיד: תעבירו את זה למקום שלי. אבל אם אני לא רוצה להיות חבר בשום הסתדרות, למה לוקחים בשביל מטרות שאני לא מכיר בהן, שהן לא טובות בעיני? למה לוקחים ממני בכוח כסף? למה פוגעים בקניין שלי? למה פוגעים במשכורת שלי? השאלה הזאת לא קיבלה פתרון דמוקרטי בינתיים. יתנהל עליה מאבק בהמשך.

השעה מאוד מאוחרת, אני מודה ליושב-ראש על הסבלנות ואורך הרוח שגילה. אני חושב, שלמרות השעה המאוחרת, הדברים שנאמרו כאן, גם אם לא מסכימים להם, ראויים בהחלט למחשבה. אני לא יודע כמה אלפי אנשים או מאות אנשים היו שותפים בשעה הזאת לדיאלוג הזה, אבל אני מאמין שיש כוח למלים, וזאת העבודה שלנו כאן. אם נקבע שעד השעה 02:00 יתקיימו דיונים, אנחנו ניצבים כאן כחיליים במשמרת למלא את חובתנו, ואני חושב שבסך הכול, אף שגם אתמול וגם היום במקרה יצא שאני הדובר האחרון ומסיים בשעה כל כך מאוחרת, אני עושה את זה בנפש חפצה ומאחל לכולם לילה טוב.

מחר בשעה 09:00 אנחנו כאן לפתיחת עבודת הוועדות.

**היו"ר ש' וייס:**

ב-11:00 אנחנו מתחילים בישיבת היום. זו כבר הודעה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

תודה רבה.

**היו"ר ש' וייס:**

תודה רבה לחבר הכנסת איתן ולחבר הכנסת שילנסקי ולכל מי שנמצא אתנו.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

אני באמת חייב תודה לחבר הכנסת דב שילנסקי, שבעצם יכול היה כבר ללכת ולישון, אבל הוא ישב כאן. הוא יודע שזה עוזר.

**היו"ר ש' וייס:**

יש קהל.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

כשיש קהל – זה עוזר הרבה לדובר. במיוחד לא נעים לדבר מול 120 כיסאות ריקים. אני מאוד מודה לך שנשארת אתנו.

**דב שילנסקי (הליכוד):**

תודה רבה.

**מיכאל איתן (הליכוד):**

תודה.

**היו"ר ש' וייס:**

חברים, הישיבה הבאה שלנו תתקיים היום, 18 בינואר 1995, י"ז בשבט התשנ"ה, בשעה 11:00.

אני קובע, שכל ההסתייגויות, הדיון עליהן תם, על-פי הסכמה שאושרה בוועדת הכנסת.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

לא על-פי החלטה. לא היתה החלטה כזאת.

### **היו"ר ש' וייס:**

על-פי הסכמה.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

לא. פשוט אין אף אחד. אנחנו פשוט מוותרים על כל ההסתייגויות, והן נמחקות בשל היעדרם של האנשים. אלה שישנם מודיעים על ויתור.

### **היו"ר ש' וייס:**

טוב, זו נוסחה יותר טובה. אבל אני בצמוד לנוסחה לא אקרא את השמות שלהם. כאילו קראתי את השמות 30 פעם. אני צריך לקרוא את זה 30-40 פעם, כי יש פה עוד מאות הסתייגויות.

### **מיכאל איתן (הליכוד):**

אם יש מישהו שמתנגד – – –

### **היו"ר ש' וייס:**

אני מודיע – כאילו קראתי את שמותיהם.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

חבר הכנסת מיכאל איתן נתן הצעה טובה: האם יש פה מישהו שמתנגד לווייתור על הסתייגויותיו? אין.

### **היו"ר ש' וייס:**

אסור לנו להחליט בשמם. אבל אני חושב שההצעה טובה.

רבותי, כל השמות שמופיעים ברשימה הנמצאת כאן, כאילו קראת אותה פעמים אין ספור עד שתמה רשות הדיבור פלוס שני המוותרים. זה, נדמה לי, סוגר אותנו מכל פינה, מה עוד שיש הסכמה, ועד כה, אני מוכרח לומר, ההסכמות עובדות מאוד יפה, ובקטע הזה היחסים הם מאוד הגונים, וזה העיקר.

מחר ב-11:00 נתכנס להצבעות. יש לנו סדרה של הצבעות היום ב-11:00. בוקר טוב, חברי.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

בוקר טוב, תודה רבה.

### **היו"ר ש' וייס:**

תודה לסגנית מזכיר הכנסת, גברת שושנה כרם, ולכל מי שנמצא בבניין עכשיו, סדרנים ועובדים.

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

אני מחכה עד שתכה בפטיש.

### **היו"ר ש' וייס:**

אני כבר שכחתי. בסיום ישיבה זו מכה אחת או שלוש?

### **דב שילנסקי (הליכוד):**

מכה אחת.

### **היו"ר ש' וייס:**

זהו, עכשיו סיימנו.

תודה לכל עובדי הכנסת שנמצאים כאן אתנו, עשרות, עשרות עובדים. תודה רבה.

הישיבה ננעלה בשעה 02:08.